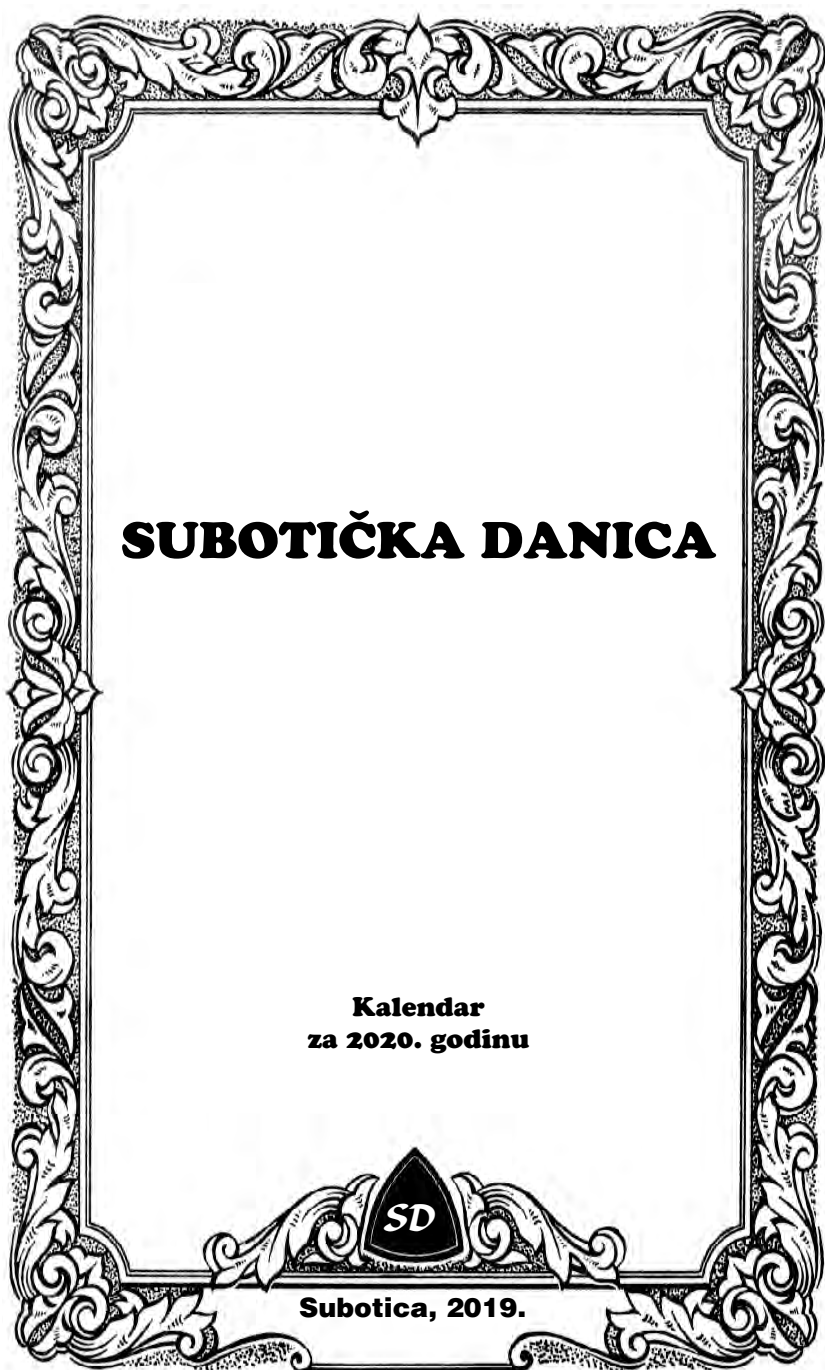

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2020. godinu
godište XCIX.

Uredničko vijeće:

Stjepan Beretić, Katarina Čeliković, Larisa Skenderović,
Vesna Huska i Marko Tucakov

Objavljuje:

Katoličko društvo
„Ivan Antunović“, Subotica

Glavni i odgovorni urednik:

Josip Štefković
JNA 3, 21420 Bač

Lektura:

Katarina Čeliković

Korektura:

Dragan Muharem
Katarina Čeliković

Tehnički urednik:

mr. sc. Ervin Čeliković

Tisak:

Štamparija „Printex“
Segedinski put 86, 24000 Subotica

Subotica, 2019.

*Papa Franjo,
poglavar Katoličke Crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

S 1 NOVA GODINA, MARIJA BOGORODICA
 Č 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
 P 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija
 S 4 Dafroza, Angela F., Borislava
N 5 2. NEDJELJA PO BOŽIČU, Telesfor, Emilijan
P 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja), Gašpar
 U 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
 S 8 Gospa od brze pomoći, Severin, Teofil
 Č 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix
 P 10 Agaton, Dobroslov, Grgur X.
 S 11 Honorat, Neven, Higin
N 12 KRŠTENJE GOSPODINOVO, Ernest, Tatjana R.
 P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
 U 14 Feliks, Srećko, Veco
 S 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
 Č 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
 P 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
 S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
N 19 2. N.K.G., Mario Kanut., Ljiljana, Marta
 P 20 Fabijan, Sebastijan
 U 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
 S 22 Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
 Č 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
 P 24 Franjo Saleški, Bogoslav
S 25 OBRAČENJE SV. PAVLA AP., Ananija
N 26 3. N.K.G., Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
 P 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
 U 28 Toma Akvinski, Tomislav
 S 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
 Č 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
 P 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	21
11.	07	35	16	32
21.	07	29	16	45
31.	07	19	16	59

PRAVOSLAVNI

JANUAR 2020. / DECEMBAR 2019. - pravoslavni
 S 1 19 Sveti mučenik Bonifatije
 Č 2 20 Sv. Ignjatije Bogonosac (Pretpraz. Rožd.)
 P 3 21 Sv. m. Julijana, Sv. Petar Kijevski
 S 4 22 Sv. velikučenica Anastasija
N 5 23 29. po D. - Svetih otaca (Tucindan)
 P 6 24 Ppm. Evgenija - Badnji dan
 U 7 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIČ
S 8 26 Sabor Presvete Bogorodice
Č 9 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
 P 10 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
 S 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
N 12 30 30. po D. - Svetih Bogootaca, Sv. m. Anisija
 P 13 31 Pp. Melanija (Odanije Roždestva)
U 14 1 JAN - Obrez. Gosp. Isusa Hrista (Nova godina)
 S 15 2 Sv. Silvestar (Pretprazništvo Bogojavljenja)
 Č 16 3 Sv. pr. Malahije, Sv. m. Gordije
 P 17 4 Sabor 70 svetih apostola, Sv. Jevstatije
 S 18 5 Sv. m. Teopempt i Teona - Krstovdan
N 19 6 31. po D. - Bogojavljenje
P 20 7 Sabor sv. Jovana Krstitelja - Jovanjdan
 U 21 8 Pp. Georgije Hozevit
 S 22 9 Sv. m. Polievkt, Sv. Filip Moskovski
 Č 23 10 Sv. Grigorije Niski, Pp. Dometijan Mitilin.
 P 24 11 Pp. Teodosije Veliki, Pp. Mihailo
 S 25 12 Sv. mučenica Tatijana
N 26 13 32. po D. - Po Bogojavljenju (Odan. Bogojav.)
 P 27 14 Sv. Sava, prvi arhiepiskop srpski - Savindan
 U 28 15 Pp. Pavle, Pp. Gavriilo Lesnovski
 S 29 16 Časne verige sv. ap. Petra
 Č 30 17 Pp. Antonije Veliki
 P 31 18 Sv. Atanasije Veliki

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h m	
		h	m
Prva četvrt:	3.	05	45
Uštap (pun mjes.):	10.	20	21
Posljednja četvrt:	17.	13	58
Mladak:	24.	22	42

BILJEŠKE***Siječanj:***

Vrijeme: 1. siječnja zaručena zora donša nezgodno vrijeme. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godina iščekiva.

U siječnju vode – vino nam ode!

/Ove narodne izreke o vremenu uzete su iz Subotičke Danice za 1932. godinu/

Veljača – Februar

KATOLIČKI

S 1 Sever, Brigita, Miroslav
N 2 4. N.K.G., Prikazanje Gospodinovo, Marin ☞
P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
U 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
S 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
Č 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
P 7 Pio IX., Držislav, Rastimir, Rikard
S 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
N 9 5. N.K.G., Skolastika, Apolonija, Sunčana ○
P 10 *Alojzije Stepinac*
U 11 Gospa Lurdska, Mirjana
S 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
Č 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
P 14 Valentin, Zdravko, Valentina
S 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
N 16 6. N.K.G., Julijana, Miljenko, Đula ☾
P 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
U 18 Bernardica, Šimun, Gizela
S 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
Č 20 Leon, Lav, Lea
P 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
S 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko, Izabela
N 23 7. N.K.G., Polikarp, Grozdan, Romana ●
P 24 Montan, Modest, Goran
U 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
S 26 *Čista srijeda - Pepelnica, Aleksandar, Sandra*
Č 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
P 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub
S 29 Osvald, Hilarije (Prijestupni dan)

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	00
10.	07	06	17	14
20.	06	51	17	28
28.	06	37	17	40

PRAVOSLAVNI

FEBRUAR / JANUAR - pravoslavni

S 1 19 Pp. Makarije Egp., Sv. Marko Efeski
N 2 20 33. po D., Pp. Jevtimije Veliki
P 3 21 Pp. Maksim Ispovednik, sv. m. Neofit
U 4 22 Sv. ap. Timotej, Ppm. Anastasija
S 5 23 Sv. svm. Kliment Ankirski
Č 6 24 Pp. Ksenija Rimljanka
P 7 25 Sv. Grigorije Bogoslov
S 8 26 Pp. Ksenofont i Marija
N 9 27 Ned. o Mitru i Pariseju, Pen. mošt. sv. Jovana Z.
P 10 28 Pp. Jefrem Sirin
U 11 29 Prenos moštiju sv. Ignatija
S 12 30 Sveta Tri Jerarha
Č 13 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
P 14 1 FEB - Sv. m. Trifun (Pretpraz. Sretenja)
S 15 2 Sretenije Gospodnje
N 16 3 Ned. o bludnom sinu, Sv. Simeon i Ana
P 17 4 Pp. Isidor Pelusiot
U 18 5 Sv. mučenica Agatija
S 19 6 Sv. Fotije Carigradski, Sv. Vukola Smirski
Č 20 7 Sv. Partenije Lampsakijski
P 21 8 Sv. Teodor Stratilat, Sv. Sava II (Odan. Sretenja)
S 22 9 Sv. mučenik Nikifor - **Zadušnice**
N 23 10 Ned. mesopusna (Mesne poklade)
P 24 11 Sv. svm. Vasilije, Sv. m. orde Kratovac
U 25 12 Sv. Meletije Antiohijski
S 26 13 Prep. Simeon Mirotočivi
Č 27 14 Pp. Avksentije
P 28 15 Sv. ap. Onisim, Pp. Jevsevije
S 29 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugih 12 muč.

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	2.	02	41
Uštap (pun mjes.):	9.	08	33
Posljednja četvrt:	15.	23	17
Mlađak:	23.	16	32

BILJEŠKE**Veljača:**

Vrijeme: Kad je Marindan vedar, dugačka će biti zima; ako pada i duše, proljeće se približava. Ako je na 22. – na Katedru sv. Petra hladno, trajat će zima dugo.

U veljači prašina znači: dobra ljetina.

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

N 1 1. KORIZ. (Čista), Albin, Hadrijan, Jadranka
 P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
 U 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
 S 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro (kvatre)
 Č 5 Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
 P 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana (kvatre)
 S 7 Perpetua i Felicita, Tereza (kvatre)
N 8 2. KORIZ. (Pačista), Ivan od Boga, Ivša, Boško
 P 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika
 U 10 Emil, Makarije, Krunoslav
 S 11 Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
 Č 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
 P 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 S 14 Matilda, Miljana, Borislava
N 15 3. KORIZ. (Bezimeni), Klement, Veljko
 P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 U 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
 S 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
 Č 19 JOSIP ZARUČNIK BDM, Joso, Josipa
 P 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 S 21 Serapion, Vesna, Kristijan
N 22 4. KORIZ. (Sredoposna), Oktavijan, Jaroslav
 P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 U 24 Latin, Šimeon, Javorka, Katarina
 S 25 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO
 Č 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
 P 27 Lidija, Rupert, Lada
 S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
N 29 5. KORIZ. (Gluha), Bertold, Jona, Eustazije
 P 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 U 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

Sunce u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 29. III.)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	34	17	43
11.	06	15	17	56
21.	05	56	18	10
31.	06	37	19	23

PRAVOSLAVNI

MART / FEBRUAR - pravoslavni

N 1 17. Ned. siropusna, Sv. vm. Teodor T. (Bele pokladie)
 P 2 18 Sv. Lav Rimski, Teodor Kom. (Početak posta)
 U 3 19 Sv. ap. Arhip, Filimon i Apfija
 S 4 20 Sv. Lav Katanski
 Č 5 21 Pp. Timotej, Sv. Evstatije
 P 6 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 S 7 23 Sv. svm. Polikarp Smim. - Teodorova subota
N 8 24 1. posta - Čista - Pravoslavlja
 P 9 25 Sv. Tarasije Carigradski
 U 10 26 Sv. Porfirije
 S 11 27 Pp. Prokopije Dekapolit
 Č 12 28 Pp. Vasilije Ispovednik
 P 13 29 Pp. Jovan Kasijan
 S 14 1 MART - Sv. ppm. Evdokija
N 15 2 2. posta - Pačista, Sv. svm. Teodot Kir.
 P 16 3 Sv. m. Evtropije, Kaleonik, Vasilisk
 U 17 4 Pp. Gerasim Jordanski
 S 18 5 Sv. m. Konon, pp. Marko Podvižnik
 Č 19 6 Sv. 42 mučenika iz Amoreje
 P 20 7 Sv. 7 svm. Hersonskih
 S 21 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
N 22 9 3. posta - Krstopoklona - Mladenci
 P 23 10 Sv. mučenik Kordat Korintski
 U 24 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
 S 25 12 Sv. Grigorije Dvojeslov
 Č 26 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigradskog
 P 27 14 Pp. Benedikt Nursijski
 S 28 15 Sv. mučenici Agapije i drugi s njim
N 29 16 4. posta - Sredoposna, Sv. ap. Aristovul
 P 30 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 U 31 18 Sv. Kiril Jerusalimski

Mjesečeve mijene u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 25. III.)

	Dan:		
	h	m	
Prva četvrt:	2.	20	57
Uštap (pun mjes.):	9.	18	47
Posljednja četvrt:	16.	10	34
Mlađak:	24.	10	28

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

9

Travanj – April

KATOLIČKI

S 1 Hugo, Teodora, Božica)
 Č 2 Franjo Paulski, Dragoljub
 P 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
 S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
N 5 CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje
 P 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
 U 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
 S 8 Dionizije Korintski, Alemka ○
 Č 9 Veliki četvrtak, Marija Kleofina
 P 10 Veliki petak, Ezekijel, Apolonija
 S 11 Velika subota, Stanislav, Stana
N 12 USKRS (VAZAM), Julije, Viktor, Davorka, Đula
 P 13 Uskrsni ponedjeljak, Martin I., Ida
 U 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
 S 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka ☾
 Č 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
 P 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
 S 18 Hermogen, Eusebije, Atanazija, Roman
N 19 2. USKRSNA (Bijela), Konrad, Ema, Marta
 P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 U 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
 S 22 Soter i Kajo, Teodor
 Č 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert ●
 P 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
 S 25 Marko ev., Ervin, Maroje
N 26 3. USKRSNA, Kieto i Marcelin, Zorko
 P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadranin
 U 28 Petar Chanel, Euzebije
 S 29 Katarina Sijenska, Kata
 Č 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo)

Sunce u travnju:
(prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	19	24
10.	06	18	19	36
20.	06	00	19	49
30.	05	44	20	02

PRAVOSLAVNI

APRIL / MART - pravoslavni

S 1 19 Sv. m. Hrizant, Darija i dr. (Prvo bdenije)
 Č 2 20 Pp. oci pobijeni u manast. Sv. Save
 P 3 21 Pp. Jakov Ispovednik (Drugo bdenije)
 S 4 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
N 5 23 5. posta - Gluvna, Sv. ppm. Nikon i dr.
 P 6 24 Pp. Zaharije (Pretpraz. Blagovesti)
U 7 25 Blagovesti
 S 8 26 Sabor sv. arh. Gavрила (Odanije Blagovesti)
 Č 9 27 Pp. Martona Solunska
 P 10 28 Pp. Ilarion Ispovednik
 S 11 29 Lazareva subota (Vrbica), Pp. Marko A.
N 12 30 6. posta - Cvetna, Ulazak G. Isusa Hrista u Jer.
 P 13 31 Sv. svm. Ipatije Gangrijski
 U 14 1 APR - Pp. Marija Egipćanka
 S 15 2 Pp. Tit Čudotvorac
 Č 16 3 Veliki četvrtak (Veliko bdenije)
P 17 4 Veliki petak
 S 18 5 Velika subota
N 19 6 Vaskrsenje Gospodina Isusua Hrista - VASKRS
P 20 7 Vaskrsni ponedjeljak, Pp. Georgije Mit.
U 21 8 Vaskrsni utorak, Sv. ap. Irodion, Agav
 S 22 9 Sv. m. Evpsihije
 Č 23 10 Sv. m. Terentije, Pompeje i drugi
 P 24 11 Sv. svm. Antipa Pergamski (Istočni petak)
 S 25 12 Pp. Vasilije Ispovednik
N 26 13 2. Vaskrsna - Tomina, Sv. svm. Artemon L.
 P 27 14 Sv. Martin Ispovednik (Pobusani ponedjeljak)
 U 28 15 Sv. ap. Aristarh, Pud i Trofim
 S 29 16 Sv. m. Agapija, Hionija i Irina
 Č 30 17 Pp. Simeon Persijski

Mjesečeve mijene u travnju:
(prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Prva četvrt:	1.	11	21
Uštap (pun mjes.):	8.	03	35
Posljednja četvrt:	15.	23	56
Mlađak:	23.	03	25
Prva četvrt:	30.	21	38

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vedri li se trvanj noću, škodi vinu ko i voću.

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

P 1 Josip radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
 S 2 Atanazije, Eugen, Boris
 N 3 4. USKRSNA (Dobri pastir), Filip i Jakov ap.
 P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 U 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
 S 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
 Č 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan ○
 P 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
 S 9 Pahomije, Herma, Mirna
 N 10 5. USKRSNA, Ivan Merz, Gospa Trsatska
 P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
 U 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
 S 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema, Vjerko
 Č 14 Matija ap., Matko, Matiša, Bonifacije C
 P 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
 S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
 N 17 6. USKRSNA, Paskal, Paško, Bruno, Sara ●
 P 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko
 U 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
 S 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
 Č 21 Uzašašće (Spasovo), Andrija B.
 P 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
 S 23 Deziderije, Željko, Željka
 N 24 7. USKRSNA, BDM Pomoćnica, Suzana
 P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
 U 26 Filip Neri, Zdenko
 S 27 Augustin Canterburyjski, Bruno, Julije
 Č 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
 P 29 Ervin, Euzebij, Polion
 S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko D
 N 31 DUHOVI, Krunoslava, Vladimir

Sunce u svibnju:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	43	20	04
11.	05	29	20	16
21.	05	17	20	28
31.	05	10	20	38

PRAVOSLAVNI

MAJ / APRIL - pravoslavni

P 1 18 Pp. Jovan
 S 2 19 Pp. Jovan Vethopeščernik
 N 3 20 3. Vaskrsna - Mironosica, Pp. Teodor Tr.
 P 4 21 Sv. svm. Januarije
 U 5 22 Pp. Teodor Sikeot
 S 6 23 Sv. vm. Georgije - Đurdevdan
 Č 7 24 Sv. Sava Stratilat
 P 8 25 Sv. ap. i jevandelist Marko - Markovdan
 S 9 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
 N 10 27 4. Vaskrs. - Raslabljenog, Spajl, mošt. Sv. Save
 P 11 28 Sv. ap. Jason i Sosipatr
 U 12 29 Sv. Vasilije Ostroški Čudotvorac
 S 13 30 Sv. ap. Jakov Zevedejev (Prepolovljenje)
 Č 14 1 MAJ - Sveti pr. Jeremija
 P 15 2 Sv. Atanasije Veliki, sv. Mihail
 S 16 3 Sv. m. Timotej i Mavra
 N 17 4 5. Vaskrs. - Samarjanke Sv. m. Pelagija T.
 P 18 5 Sv. velikomučenica Irina
 U 19 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv. Save
 S 20 7 Pojava časnog Krsta u Jer. (Odan. prepovol.)
 Č 21 8 Sv. ap. i jev. Jovan Bogoslov
 P 22 9 Prenos moštiju sv. Nikole
 S 23 10 Sv. ap. Simon Zilot, Pp. Isidora
 N 24 11 6. Vaskrsna - Slepoga, Sv. Kirilo i Metodije
 P 25 12 Sv. Epifanije, Sv. German Carigradski
 U 26 13 Sv. m. Glikerija
 S 27 14 Sv. mučenik Isidor (Odanije Pashe)
 Č 28 15 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
 P 29 16 Pp. Teodor Osvećeni
 S 30 17 Sv. ap. Andronik, Sv. Junija
 N 31 18 7. Vaskrsna - Svetih Otaca, Svm. Teodor A.

Mjesečeve mijene u svibnju:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Uštap (pun mjes.):	7.	11	45
Posljednja četvrt:	14.	15	02
Mlađak:	22.	18	38
Prva četvrt:	30.	04	29

BILJEŠKE***Svibanj:***

Vrijeme: Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac, Servac, Bonivad i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suh svibanj, prazne vreće.

Kad u svibnju mnogo sijeva, zemljodjelac neka pjeva.

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

P 1 Marija Majka Crkve, Justin, Mladen
 U 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
 S 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin (*kvatre*)
 Č 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
 P 5 Bonifacije, Valerije, Darinka (*kvatre*) ○
 S 6 Norbert, Neda, Paulina (*kvatre*)
N 7 PRESVETO TROJSTVO, Robert, Sabinijan
 P 8 Medard, Vilim, Žarko
 U 9 Pelagija, Efrem, Ranko
 S 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
Č 11 TIJELOVO (Brašančevo), Barnaba ap., Boma
 P 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija ○
N 14 11. N.K.G., Rikard, Rufin, Elizej
 P 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
 U 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
 S 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
 Č 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
 P 19 PRESVETO SRCE ISUSOVO, Romuald
 S 20 Srce Marijino, Naum Ohridski, Goran
N 21 12. N.K.G., Alojzije G., Vjekoslav, Slavko ●
 P 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
 U 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
 S 24 ROĐENJE IVANA KRSTITELJA, Krsto
 Č 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
 P 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 S 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema, Toma
N 28 13. N.K.G., Irenej, Mirko, Smiljan ○
 P 29 PETAR I PAVAO AP., Krešimir, Beata
 U 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

Sunce u lipnju:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	09	20	38
10.	05	06	20	45
20.	05	05	20	49
30.	05	09	20	49

PRAVOSLAVNI

JUN / MAJ - pravoslavni

P 1 19 Sv. svm. Patrikije
 U 2 20 Sv. m. Talalej, Pp. Stefan Piperski
 S 3 21 Sv. car Konstantin i carica Jelena
 Č 4 22 Sv. m. Jovan Vladimir Kralj srpski
 P 5 23 Pp. Mihailo Ispovednik
 S 6 24 Pp. Simeon Divnogorac - Zadušnice
N 7 25 DUHOVI - PEDESETNICA - TROJICE
P 8 26 Duhovski ponedjeljak, Sv. ap. Karp i Alfej
U 9 27 Duhovski utorak, Sv. svm. Terapont
 S 10 28 Pp. Nikita Ispovednik
 Č 11 29 Pp. m. Teodosija Tirska
 P 12 30 Pp. Isakije Dalmatski
 S 13 31 Sv. ap. Jerma, muč. Emije (Odan. Pedesetnice)
N 14 1 JUN - 1. po D - Svih Svetih (Petrovske pokl.)
 P 15 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Oh. (Poč. posta)
 U 16 3 Sv. m. Lukijan i drugi
 S 17 4 Sv. mironosica Marta i Marija
 Č 18 5 Sv. svm. Dorotej
 P 19 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
 S 20 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
N 21 8 2. po D., Sv. vm. Teodor Stratilat
 P 22 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 U 23 10 Sv. svm. Timotej Bruski
 S 24 11 Sv. ap. Vartolomej i Varnava
 Č 25 12 Pp. Onufrije Veliki, Pp. Petar Atonski
 P 26 13 Sv. m. Akilina, Sv. Trifilije Levkusijski
 S 27 14 Sv. prorok Jelsej
N 28 15 3. po D., Sv. vm. car Lazar - Vidovdan
 P 29 16 Sv. Tihon Amatunski Čudotvorac
 U 30 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Mjesečeve mijene u lipnju:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	5.	20	12
Posljednja četvrt:	13.	08	23
Mlađak:	21.	07	41
Prva četvrt:	28.	09	15

BILJEŠKE***Lipanj:***

Vrijeme: Kiša 8. na Medarda lako ne pristaje. Magla il kiša na sv. Vida štu-ravo će biti žito. Al ni u suši glada, ni u kiši blaga.

Hladan lipanj sve pokunji.

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

S 1 Eštera, Aron, Šimun, Predrag
 Č 2 Pohod BDM, Oton, Matinijan, Višnja
 P 3 Toma ap., Tomo, Leon
 S 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
N 5 14. N.K.G., Ćiril i Metod, Antun M. ○
 P 6 Marija Goretti, Bogomila
 U 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
 S 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
 Č 9 *Marija Petković*, Augustin Zhao Rong
 P 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
N 12 15. N.K.G., Mohor, Suzana C., Ivan Gualberto
 P 13 *Majka Boža Bistrička*, Henrik, Hinko ○
 U 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
 S 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
 Č 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 P 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
 S 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
N 19 16. N.K.G., Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
 P 20 Ilija prorok, Ilijo, Margareta ●
 U 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
 S 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
 Č 23 Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
 P 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 S 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
N 26 17. N.K.G., Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
 P 27 Klement Ohridski i dr., Natalija ○
 U 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
 S 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
 Č 30 Petar Krizolog, Ruffin, Anda
 P 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

Sunce u srpnju:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	10	20	49
11.	05	17	20	45
21.	05	27	20	37
31.	05	38	20	25

PRAVOSLAVNI

JUL / JUN - pravoslavni

S 1 18 Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
 Č 2 19 Sv. ap. Juda, Pp. Pajsije Veliki
 P 3 20 Sv. svm. Metodije, Pp. Naum Ohridski
 S 4 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
N 5 22 4. po D., Sv. svm. Jevsejije
 P 6 23 Sv. m. Agripina
U 7 24 Rođenje sv. Jovana Krstitelja - Ivanjdan
 S 8 25 Sv. ppm. Fevronija
 Č 9 26 Pp. David Solunski
 P 10 27 Pp. Sampson Stranoprimec
 S 11 28 Prenos moštiju sv. Kira i Jovana
N 12 29 5. po D., Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
 P 13 30 Sabor svetih 12 apostola - Pavlovdan
 U 14 1 JUL - Sv. m. besrebrenici Kozma i Damjan
 S 15 2 Polaganje rize Presvete Bogorodice
 Č 16 3 Sv. m. Jakint, Pp. Anatolije Pečerski
 P 17 4 Sv. Andrej Kritski, Pp. Marta
 S 18 5 Pp. Atanasije Atonski
N 19 6 6. po D., Pp. Sisoje Veliki
 P 20 7 Pp. Toma Malein, Sv. m. Nedelja
 U 21 8 Sv. vm. Prokopije
 S 22 9 Sv. svm. Pankratije, Sv. Teodor
 Č 23 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 P 24 11 Sv. vm. Evfimija, Blažena Olga
 S 25 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
N 26 13 7. po D., Sabor sv. arhangela Gavrila
 P 27 14 Sv. ap. Akila, Pp. Nikodim
 U 28 15 sv. m. Kirik i Julita
 S 29 16 Sv. svm. Atinogen, Sv. m. Julija
 Č 30 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 P 31 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Mjesečeve mijene u srpnju:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	5.	05	44
Posljednja četvrt:	13.	00	28
Mladak:	20.	18	32
Prva četvrt:	27.	13	32

BILJEŠKE**Srpanj:**

Vrijeme: Kakav je srpanj, takav je siječanj. Srpanj močvaran svačemu je kvaran.

Bijeli oblak pada, bit će kiše, hlada. Crni oblak leti, duga kiša prijeti.

Kolovoz – August

KATOLIČKI

S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
N 2 18. N.K.G., Porcijunkula, Gospa od anđela
P 3 **Augustin Kažotić**, Lidija, Aspren ○
U 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
S 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
Č 6 **Preobraženje Gospodinovo**, Predrag
P 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
N 9 19. N.K.G., Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
P 10 **Lovro đakon**, Lovorko, Erik, Laura
U 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana ☾
S 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
Č 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
P 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
S 15 UZNESENJE BDM (Velika Gospa)
N 16 20. N.K.G., Rok, Roko, Teodor, Rudolf
P 17 Hijaćint, Liberat, Miron, Jacek
U 18 Jelena Križarica, Jelka
S 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat ●
Č 20 Stjepan kralj, Krunoslav
P 21 Pio X., Hermogen, Anastazija
S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
N 23 21. N.K.G., Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk
P 24 **Bartol ap.**, Miroslav Bulešić, Emilija ☾
U 25 Ljudevit kralj, Josip Kal., Lajčo
S 26 Bernard, Branimir, Aleksandar
Č 27 Monika, Honorat, Časlav
P 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
S 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
N 30 22. N.K.G., Feliks i Adaukt, Radoslava
P 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund

Sunce u kolovozu:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	39	20	24
11.	05	51	20	10
21.	06	03	19	53
31.	06	16	19	35

PRAVOSLAVNI

AVGUST / JUL - pravoslavni

S 1 19 Sv. Stefan, Pp. Evgenija
N 2 20 8. po D., Sv. prorok Ilija - Ilindan
P 3 21 Sv. prorok Jezekilj
U 4 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
S 5 23 Sv. m. Trofim, Teofil i drugi
Č 6 24 Sv. velikomučenica Hristina
P 7 25 Uspenije sv. Ane
S 8 26 Ppm. Paraskeva - Petka
N 9 27 9. po D., Sv. vm. Pantelejmon
P 10 28 Sv. ap. idak. Prohor, Nikanor, Timon i Parmen
U 11 29 Sv. m. Kalinik i Serafima
S 12 30 Sv. svm. Valentin, Pp. Angelina
Č 13 31 Sv. Evdokim i sv. m. Julita (Gospojinske pokl.)
P 14 1 AVG - Izn. Časnog Krsta (poč. posta)
S 15 2 Prenos mošt. sv. pm. i arhiđakona Stefana
N 16 3 10. po D., Pp. Isakije, Dalmat i Faust
P 17 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
U 18 5 Sv. m. Evsignije (Pretpraz. Preobraženja)
S 19 6 Preobraženje Gospodnje
Č 20 7 Ppm. Dometije, Pp. Or
P 21 8 Sv. Emilijan Ispovednik
S 22 9 Sv. ap. Matija, Sv. m. Antonije
N 23 10 11. po D., Sv. m. arhiđakon Lavrentije
P 24 11 Sv. m. i arhiđakon Evplo
U 25 12 Sv. m. Fotije i Anikita
S 26 13 Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraženja)
Č 27 14 Sv. prorok Mihej (Pretpraz. Uspenija)
P 28 15 Uspenije Presv. Bogorodice - Vel. Gospojina
S 29 16 Sv. Jevstatije, Pp. Roman
N 30 17 12. po D., Sv. m. Miron i Patroklo
P 31 18 Sv. m. Flor, Pp. Jovan Rilski

Mjesečeve mijene u kolovozu:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	3.	16	58
Posljednja četvrt:	11.	17	44
Mlađakt:	19.	03	41
Prva četvrt:	25.	18	57

BILJEŠKE

Kolovoz:

Vrijeme: Vedri i vrući dani oko Gospojine dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

Ako kolovoz žeže, žeže i vino.

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

U 1 Egidije, Branimir, Tamara
 S 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka ○
 Č 3 Grgur Veliki, Gordana
 P 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
 S 5 *Majka Terezija*, Lovro Just., Borko
 N 6 23. N.K.G., Zaharija, Boris, Davor
 P 7 Marko Križevčanin, Blaženko
 U 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
 S 9 Petar Claver, Strahimir
 Č 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija ☾
 P 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 S 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 N 13 24. N.K.G., Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 P 14 Uzvišenje sv. križa, Višeslav
 U 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
 S 16 Eufemija, Kornelije i Ciprijan (kvatre)
 Č 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje ●
 P 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena (kvatre)
 S 19 Januarije, Suzana, Emilija (kvatre)
 N 20 25. N.K.G., Andrija Kim, Pavao Chong, Svjetlana
 P 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato
 U 22 Toma Vilanovski, Mavro, Žarko
 S 23 Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla
 Č 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko ☾
 P 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 S 26 Kuzma i Damjan, Pavao VI., Justina
 N 27 26. N.K.G., Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
 U 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
 S 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

Sunce u rujnu:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	17	19	33
10.	06	28	19	16
20.	06	40	18	56
30.	06	53	18	37

PRAVOSLAVNI

SEPTEMBAR / AVGUST - pravoslavni

U 1 19 Sv. m. Andrej Stratilat
 S 2 20 Sv. prorok Samuilo, Sv. svm. Filip Iraklijski
 Č 3 21 Sv. ap. Tadej, Sv. m. Vasa
 P 4 22 Sv. mučenik Agatonik
 S 5 23 Sv. svm. Irinej, Svm. Lup (Odan. Uspenija)
 N 6 24 13. po D., Sv. svm. Evthije, Sv. m. Sira
 P 7 25 Prenos moštiju Sv. ap. Vartolomeja
 U 8 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
 S 9 27 Pp. Pimen Veliki
 Č 10 28 Pp. Mojsije Murin, Pp. Sava Pskovski
 P 11 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja
 S 12 30 Prenos moštiju Sv. Aleksandra Nevskog
 N 13 31 14. po D., Polag. pojasa Presv. Bogorodice
 P 14 1 SEP - Pp. Simeon Stolp. - Crkvena nova god.
 U 15 2 Sv. m. Mamant, Sv. Jovan Posnik
 S 16 3 Sv. svm. Antim, Sv. Joanikije I.
 Č 17 4 Sv. svm. Vavila, Pr. Mojsej Bogovidac
 P 18 5 Sv. pr. Zaharija, Sv. Jelisaveta
 S 19 6 Čudo Sv. arhangela Mihaila
 N 20 7 15. po D. (Pretpraz. Rod. Presv. Bogorodice)
 P 21 8 Rođenje Presv. Bogorodice - Mala Gospojina
 U 22 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
 S 23 10 Sv. m. Minodora, Mitrodora i Nimfodora
 Č 24 11 Pp. Teodora Aleksandrijska
 P 25 12 Sv. svm. Avtonom - (Odan. Rod. Presv. Bogorod.)
 S 26 13 Sv. svm. Kornilije - (Pretpraz. Vozdviženja)
 N 27 14 16. po D., Vozdviz. čas. Krsta - Krstovdan
 P 28 15 Sv. m. Nikita, Sv. Josif Temišvarski
 U 29 16 Sv. vm. Jefimija, Pp. Dorotej
 S 30 17 Sv. m. Vera, Nada i Ljubav

Mjesečeve mijene u rujnu:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	2.	06 22
Posljednja četvrt:	10.	10 25
Mlađak:	17.	12 00
Prva četvrt:	24.	02 54

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

Č 1 Terezija od Djeteta Isusa ○
 P 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
 S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 N 4 27. N.K.G., Franjo Asiški, Franka, Kajo
 P 5 Faustina K., Mauro, Placid, Miodrag
 U 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
 S 7 BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
 Č 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
 P 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
 S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko (C
 N 11 28. N.K.G., Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
 P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 U 13 Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalena
 S 14 Posveta subotičke katedrale, Kalist
 Č 15 Terezija Avilska, Zlata, Rezika
 P 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque ●
 S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 N 18 29. N.K.G., Luka ev., Lukša, Svjetlovid
 P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
 U 20 Vendelin, Irena, Miroslava
 S 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija
 Č 22 Ivan Pavao II., Marija Saloma, Dražen
 P 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin)
 S 24 Antun Marija Claret, Jaroslav
 N 25 30. N.K.G., Krizant i Darija, Katarina Kotrom.
 P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 U 27 Šabina Avilska, Gordana
 S 28 Šimun i Juda Tadej ap., Siniša
 Č 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 P 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
 S 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

Sunce u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 25. X.)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	54	18	37
11.	07	07	18	16
21.	07	21	17	59
31.	06	35	16	43

PRAVOSLAVNI

OKTOBAR / SEPTEMBAR - pravoslavni

Č 1 18 Sv. Evmenije Gorinski, Sv. m. Ariadna
 P 2 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 S 3 20 Sv. vm. Jevstatije
 N 4 21 17. po D., Sv. ap. Kodrat (Odan. Vozdviženja)
 P 5 22 Sv. svm. Foka, Sv. prorok Jona
 U 6 23 Začeće Sv. Jovana Krstitelja
 S 7 24 Sv. pm. Tekla
 Č 8 25 Pp. Efrasinja, Sv. Sergije Radonješki
 P 9 26 Sv. ap. i jevandelist Jovan Bogoslov
 S 10 27 Sv. m. Kalistrat - Zadušnice
 N 11 28 18. po D., Pp. Hariton Isposvednik
 P 12 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
 U 13 30 Sv. svm. Grigorije, Sv. Mihail
 S 14 1 OKT - Pokrov Presvete Bogorodice
 Č 15 2 Sv. svm. Kiprijan
 P 16 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
 S 17 4 Sv. Stefan i Jelena (Štiljanovič)
 N 18 5 19. po D., Sv. m. Haritina, Svm. Dionisije
 P 19 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
 U 20 7 Sv. m. Sergije i Vakh - Srđevdan
 S 21 8 Pp. Pelagija, Pp. Taisa
 Č 22 9 Sv. ap. Jakov, Sv. Stefan Srpski (Slepi)
 P 23 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
 S 24 11 Sv. ap. Filip, đakon, Sv. Teofan Načertani
 N 25 12 20. po D., Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
 P 26 13 Sv. m. Karp, Sv. nm. Zlata Meglinska
 U 27 14 Pp. mati Paraskeva - Sveta Petka
 S 28 15 Sv. svm. Lukijan, Pp. Jevtimije
 Č 29 16 Sv. m. Longin Kapetan
 P 30 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
 S 31 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Mjesečeve mijene u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 26. X.)

	Dan:		
	h	m	
Uštap (pun mjes.):	1.	22	05
Posljednja četvrt:	10.	01	39
Mlađak:	16.	20	31
Prva četvrt:	23.	14	22
Uštap (pun mjes.):	31.	15	49

BILJEŠKE

Listopad:

Vrijeme: Luki kišica, Petru pšenica. Kad listopadom puno magle pane, bit će zimi snijega na sve strane.

Kakvo sjeme, takav plod.

Studeni – Novembar

KATOLIČKI

N 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
 P 2 Dušni dan, Dušica, Duško
 U 3 Martin P., Hubert, Silvija
 S 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
 Č 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
 P 6 Leonard, Sever, Vedran
 S 7 Engelbert, Anđelko
N 8 32. N.K.G., Gracija Kotorski, Bogdan ☾
 P 9 Posveta Lateranske bazilike, Vitomir, Vito
 U 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
 S 11 Martin biskup, Davorin
 Č 12 Jozafat, Emilijan, Milan
 P 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
 S 14 Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko
N 15 33. N.K.G., Albert V., Leopold, Berto, Albe ●
 P 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
 U 17 Salomeja Krakovska, Igor, Hilda
 S 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
 Č 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
 P 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
 S 21 Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
N 22 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA ☽
 P 23 Klement, Milivoj, Blagoje
 U 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
 S 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
 Č 26 Konrad, Leonard, Dubravko
 P 27 Maksim, Severin, Virgilije
 S 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
N 29 1. N. DOŠAŠĆA (Godina B), Iluminata, Svjetlana
 P 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	16	42
10.	06	49	16	30
20.	07	03	16	19
30.	07	15	16	13

PRAVOSLAVNI

NOVEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni

N 1 19 21. po D., Sv. prorok Joil
 P 2 20 Sv. vm. Artemije
 U 3 21 Pp. Ilarion Veliki
 S 4 22 Sv. ravnoap. Averkije Jerapoljski
 Č 5 23 Sv. ap. Jakov, prvi episkop Jerusalimski
 P 6 24 Sv. vm. Areta
 S 7 25 Sv. m. Markijan i Martirije - Zadušnice
N 8 26 22. po D., Sv. vm. Dimitrije S. - Mitrovdan
 P 9 27 Sv. mučenik Nestor
 U 10 28 Sv. mučenik Terentije
 S 11 29 Sv. Avramije, Sv. Anastasija
 Č 12 30 Sv. kralj Milutin, Pp. Teoktist i Jelena
 P 13 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i drugi
 S 14 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
N 15 2 23. po D., Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
 P 16 3 Obnovljenje hrama sv. Georgija - Đurđic
 U 17 4 Pp. Joanikije V., Sv. svm. Nikandar
 S 18 5 Sv. ppm. Galaktion i Epistima
 Č 19 6 Sv. Pavle Ispovednik
 P 20 7 Sv. 33 m. u Melitini, Pp. Lazar
S 21 8 Sabor sv. arh. Mihaila - Arandelovdan
N 22 9 24. po D., Sv. m. Onisifor i Porfirije
 P 23 10 Sv. ap. Olimp, Erast, Rodion i drugi
 U 24 11 Sv. kralj Stefan Dečanski
 S 25 12 Sv. Jovan Milostivi
 Č 26 13 Sv. Jovan Zlatousti (Božićne poklade)
 P 27 14 Sv. ap. Filip
 S 28 15 Sv. m. Gurije, Samon i Aviv (Poč. posta)
N 29 16 25. po D., Sv. ap. i jevanđelist Matej
 P 30 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	8.	14	46
Mlađak:	15.	06	07
Prva četvrt:	22.	05	45
Uštap (pun mjes.):	30.	10	29

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

25

Prosinač – Decembar

KATOLIČKI

U 1 Elegije, Natalija, Božena
 S 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
 Č 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
 P 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
 S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
N 6 2. N. DOŠAŠĆA, Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
 U 8 **BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM**, Imakulata C
 S 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel (*kvatre*)
 Č 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
 P 11 Damaz, Damir, Sabin (*kvatre*)
 S 12 Ivana Franciska de Chantal (*kvatre*)
N 13 3. N. DOŠAŠĆA - Materice, Lucija, Svjetlana
 P 14 Ivan od Križa, Špiro ●
 U 15 *Drinske mučenice*, Kristijana G., Irenej
 S 16 Adela, Etela, Zorka
 Č 17 Lazar, Florijan, Zrinka
 P 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
N 20 4. N. DOŠAŠĆA - Oci, Amon, Eugen i Makarije
 P 21 Petar Kanizije, Snježana
 U 22 Honorat, Časlav, Zenon D
 S 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
 Č 24 Badnjak, Adam i Eva, Irma
P 25 BOŽIĆ, Anastazija, Božidar
 S 26 Stjepan prvomučenik, Krunoslav
N 27 SVETA OBITELJ, Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
 P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 U 29 Toma B., Davor, David
 S 30 Trpimir, Sabin, Liberije
 Č 31 Silvije I., Silvija, Donata ○

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	17	16	13
11.	07	27	16	11
21.	07	34	16	14
31.	07	37	16	21

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR / NOVEMBAR - pravoslavni

U 1 18 Sv. m. Platon, Sv. m. Roman i Varul Otrok
 S 2 19 Sv. pr. Avdija, Sv. m. Varlaam, Pp. Joasaf
 Č 3 20 Pp. Grigorije D. (Pretpraz. Vavedenja)
P 4 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
 S 5 22 Sv. ap. Filimon, Arhip i Aptija
N 6 23 26. po D., Sv. Amfilohije, Sv. Grigorije
 P 7 24 Sv. vm. Ekaterina
 U 8 25 Sv. svm. Kliment (Odanie Vavedenja)
 S 9 26 Pp. Alimpije Stolpnik
 Č 10 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
 P 11 28 Ppm. Stefan
 S 12 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
N 13 30 27. po D., Sv. ap. Andrej Prvozvani
 P 14 1 DEC - Sv. prorok Naum, Sv. Filaret
 U 15 2 Sv. car Uroš, Pp. Joanikije D.
 S 16 3 Sv. prorok Sofonije, Pp. Jovan Čutljivi
 Č 17 4 Sv. vm. Varvara, Pp. Jovan Damaskin
 P 18 5 Pp. Sava Osvećeni
S 19 6 Sv. Nikolaj - Nikoljdan
N 20 7 28. po D., Sv. Amvrosije (Detinjci)
 P 21 8 Pp. Patapije, Sv. ap. Sostan, Apolos i dr.
 U 22 9 Začće Svete Ane
 S 23 10 Sv. m. Mina, Sv. Jovan, Despot
 Č 24 11 Pp. Danilo Stolpnik
P 25 12 Pp. Spiridon Čudotvorac
 S 26 13 Sv. m. Evstratije, Sv. Gavriilo i Nikodim
N 27 14 29. po D., Sv. m. Tirs, Levkije - Materice
 P 28 15 Sv. svm. Elefterije, Pp. Pavle
 U 29 16 Sv. prorok Agej, Sv. Teofanija carica
 S 30 17 Sv. prorok Danilo, Ppm. đak. Avakum
 Č 31 18 Sv. m. Sevastijan, sv. Modest i drugi

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	8.	01	36
Mlađak:	14.	17	16
Prva četvrt:	22.	00	41
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	30.	04	28

P 1 19 Sv. mučenik Bonifatije
S 2 20 Sv. Ignjatije Bogonosac (Pretp. Roždestva)
N 3 21 30. po D. - Svetih Otaca - Oci
P 4 22 Sv. vm. Anastasija
U 5 23 Sv. 10 m. Kritskih (Tucindan)
S 6 24 Ppm. Evgenija - Badnji dan
Č 7 25 Roždestvi Hristovo - BOŽIĆ
P 8 26 Sabor Presvete Bogorodice
S 9 27 Sv. pm. i arhiđakon Stefan
N 10 28 31. po D., Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
P 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejamskih
U 12 30 Sv. m. Anisija, Pp. Teodora
S 13 31 Pp. Melanija (Odanije Poždestva)

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: Bolje prosinac ružan nego južan. Crni Božić, bijeli Uskrs. Kakve su otačke kvatre, tako je sve lito.

Dim se vije, Sunce sije. Dim k tlu teži, skoro će da sniježi.

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODATCI ZA 2020. GODINU

Proljeće počinje 20. ožujka (marta) u 4 sata i 49 minuta; **ljeto** 20. lipnja (juna) u 22 sata i 43 minuta; **jesen** 22. rujna (septembra) u 14 sati i 30 minuta; a **zima** počinje 21. prosinca (decembra) u 11 sati i 2 minuta.

/Početci godišnjih doba tijekom 2020. godine po SEV-u (Srednjoeuropskom vremenu)/

KAKVO ĆE VRIJEME BITI U 2020. GODINI

Kakvo će biti vrijeme u 2020. godini? Godina će, prema Stoljetnom kalendaru, biti više vlažna nego suha, više topla nego hladna. Za pojedino godišnje doba Stoljetni kalendar predviđa:

Proljeće: vlažno i toplo, s povremenim valom hladnoće.

Ljeto: toplo, ali često i hladno.

Jesen: vlažna i hladna.

Zima: studena i mokra, s dosta oborina.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj: do 11. trajno hladno, od 12. do 18. oblačno i blago, 19. studeno, od 20. do 23. vedro i hladno, od 24. do 26. kiša, 27. pljusak, 28. do 31. oblačno i suho.

Veljača: 1. vjetrovito, 2. i 3. kiša, 4. promjenljivo, od 5. do 10. oblačno i vjetrovito, 11. nestalno, 12. i 13. jako nevrijeme, 14. snijeg, 15. i 16. kiša s vjetrom, od 17. do 19. hladno, od 20. pa do kraja mjeseca vrijeme se proljepšava i bit će vedro i toplo.

Ožujak: od 1. do 5. oštro hladno, od 6. do 10. toplo, 11. kiša, od 14. do 16. lijepo i vedro, od 17. do 19. jutra hladna i oštra, a dani topli, 20. i 21. nestalno, 22. nastaje zahlađenje i bit će hladno do 29., 30. promjenljivo, 31. kiša.

Travanj: od 1. do 9. oblačno, vjetar s kišom, od 10. do 13. kiša, od 14. do 18. veće zahlađenje, od 19. do 22. lijepo i sve tako do 26., a tada se vrijeme mijenja i pretvara u oblačno i kišovito do kraja mjeseca.

Svibanj: od 1. do 7. toplo, 8. i 9. vedro i sunčano, od 10. do 19. topli val i vrućine, od 20. do 23. zahlađenje s kišom, 24. hladno i mraz, od 25. do 27. oblačno i neugodno, 28. i 29. hladno, a 30. i 31. toplo.

Lipanj: od 1. do 3. lijepo i toplo, 4. i 5. oblačno i maglovito, 6. nestalno, 7. kiša, od 8. do 26. toplo i suho, od 27. do 29. kišovito, 30. vrlo hladna noć, a topao dan.

Srpanj: 1. jaka magla, 2. promjenljivo, 3. i 4. vrijeme se ustaljuje, pa će biti lijepo do 6., kad će pasti kiša, od 7. do 13. vjetrovito, 14. kiša, a od tada do kraja mjeseca lijepo, toplo i sunčano vrijeme.

Kolovoz: do 3. lijepo i toplo, od 4. do 9. nestalno, od 19. do 13. zahlađenje, noću mraz, 14. kiša, 15. i 16. lijepo i toplo, od 17. do 19. sve toplije, a 20. velika vrućina, od 22. do 26. promjenljivo s kišom, 27. nestalno, a od 28. do 31. lijepo i stalno vrijeme.

Rujan: od 1. do 6. lijepo i toplo, 8. mraz, 9. oblačno i hladno, od 10. do 12. promjenljivo, od 13. do 16. lijepo, a do 17. se vrijeme pogoršava, te je do kraja mjeseca promjenljivo, oblačno i kišovito.

Listopad: sve do 14. promjenljivo, oblačno i vjetrovito, 15. nastupa zahlađenje i do 23. neuobičajeno hladno, 24. i 25. promjenljivo, 26. nešto kiše, 27. i 28. nestalno, 29. i 30. hladno, a 31. kiša.

Studeni: od 1. do 9. kišovito, od 10. do 14. ugodno i lijepo vrijeme, 15. i 16. ponovo kiša, do 22. nestalno vrijeme, 23. vedro i hladno, 24. blago, od 25. do 28. postupno zahlađenje, 29. i 30. postaje studeno.

Prosinac: 1. hladno, 2. i 3. tmurno i hladno, 4. snijeg, od 5. do 10. jake i obilne kiše, koje stvaraju poplavu, od 11. do 14. kišovito, od 15. do 20. promjenljivo oblačno, 21. snijeg, a od 22. počinje sve jače zahlađenje, te će do kraja godine biti studeno.

To su predviđanja „Stoljetnog kalendara“ o vremenu u 2020. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske „Danice“ obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: „Ovako *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci.“

ZAPOVIJEDANI BLAGDANI

Zapovijedani ili zapovjedeni blagdani su **sve nedjelje** u godini (ovamo, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti** i **Božić**. Više **nisu zapovijedani** blagdani: Sveta tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo (Uzašašće), Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrješno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post** i **nemrs** na **Pepelnicu** (Čistu srijedu) i na **Veliki petak**. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvanokorizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa **do konca života**, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli **60. godinu**. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA FRANJO

Vodi Crkvu od 13. ožujka 2013.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 325. godine u Niceji. Posljednji opći sabor održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski sabor.

SINODA BISKUPA užu je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno obavljaju svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

P a p a je na čelu vrhovne uprave Katoličke crkve (Sveta Stolica).

K a r d i n a l i su najviši papini savjetnici. U svijetu ima više od 200 kardinala koji, kad papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

D r ž a v n i t a j n i k (kardinal Pietro Parolin) najbliži je papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice – Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET STOŽERNIČKIH ZBOROVA (KONGREGACIJA)

1. Zbor za nauk vjere; u njegovu sastavu nalaze se Papinsko povjerenstvo „Crkva Božja“, Papinsko biblijsko povjerenstvo, Međunarodno teološko povjerenstvo i Papinsko povjerenstvo za Katekizam Katoličke Crkve, a na čelu mu je pročelnik – Luis Francisco Ladaria Ferrer; 2. Zbor za istočne Crkve; 3. Zbor za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Zbor za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Zbor za evangelizaciju naroda; 6. Zbor za klerike; 7. Zbor za redovnike i svjetovne ustanove, 8. Zbor za katolički odgoj; 9. Zbor za biskupe.

PAPINA SUDIŠTA

1. Apostolska pokorničarna; 2. Vrhovno sudište apostolskog potpisa (signatura); 3. Sudište rimskoga kotača (rota).

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, obitelj i život; 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćana; 3. Vijeće za pravdu i mir; 4. Vijeće za karitativnu djelatnost (*Cor unum*); 5. Vijeće za pastoral selitelja i ljudi na putovanju; 6. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika; 7. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona; 8. Vijeće za dijalog među religijama; 9. Vijeće za kulturu; 10. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja; 11. Vijeće za novi navještaj Evanđelja.

UREDI DOBARA

1. Apostolska zbornica (komora); 2. Vijeće za gospodarstvo; 3. Uprava dobrima Apostolske Stolice; 4. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALA TIJELA I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Vatikanski apostolski arhiv; Vatikanska apostolska knjižnica; Vatikanska tiskara; L'Osservatore Romano; Vatikanska izdavačka kuća; Radio Vatikan; Vatikansko televizijsko središte; Prefektura papinske kuće; Služba za papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Varaždinsku, Sisačku i Bjelovarsko-križevačku biskupiju te grkokatoličku Križevačku eparhiju. Zagrebački nadbiskup i metropolit: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. IVAN ŠAŠKO, msgr. MIJO GORSKI, umirovljeni msgr. VALENTIN POZAIĆ. Varaždinski biskup: msgr. BOŽE RADOŠ, i biskup u mirovini: msgr. JOSIP MRZLJAK. Sisački biskup: msgr. VLADO KOŠIĆ. Bjelovarsko-križevački biskup: msgr. VJEKOSLAV HUZZAK. Vladika križevački: msgr. NIKOLA KEKIC.

ĐAKOVAČKO-OSJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Srijemsku i Požešku biskupiju. Nadbiskup metropolit đakovačko-osječki: msgr. ĐURO HRANIĆ; nadbiskup u mirovini msgr. MARIN SRAKIĆ, pomoćni biskup: msgr. IVAN ĆURIĆ. Biskup srijemski: msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda). Biskup požeški: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku i Hvarsku-bračku-višku te Šibensku biskupiju. Nadbiskup metropolit splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ. Biskup dubrovački: msgr. MATE UZINIĆ. Biskup hvarsko-brački-viški: msgr. PETAR PALIĆ, biskup i mirovini msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. TOMISLAV ROGIĆ; biskup u mirovini msgr. ANTE IVAS.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, te Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup metropolit riječki: msgr. IVAN DEVCIC. Biskup krčki: msgr. IVICA PETANJAK; biskup u mirovini msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. DRAŽEN KUTLEŠA, biskup u mirovini: msgr. IVAN MILOVAN. Biskup gospičko-senjski: msgr. IVAN ZDENKO KRIŽIĆ; biskup u mirovini: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ, nadbiskup zadarski.

VOJNI ORDINARIJ U RH: msgr. JURE BOGDAN, vojni biskup; biskup u mirovini msgr. JURAJ JEZERINAC.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkanjsku i Skopsko-prizrensku (*ad instar*) biskupiju. Kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup je i metropolit vrhbosanski; msgr. PERO SUDAR, umirovljeni pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. FRANJO KOMARICA; msgr. MARKO SEMREN, pomoćni biskup. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. RATKO PERIĆ. Biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. KIRO STOJANOV. Kosovska apostolska administratura: msgr. DODE GJERGJI. Egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. ĐURO DŽUDŽAR.

VOJNI ORDINARIJ U BIH: msgr. TOMO VUKŠIĆ, biskup.

CRKVA U CRNOJ GORI

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ROK GJONLLESHAJ (Rok Đonlešaj), nadbiskup barski; nadbiskup u mirovini msgr. ZEF GASHI (Zef Gaši).

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. ROK GJONLLESHAJ (Rok Đonlešaj), nadbiskup barski, kao administrator kotorske biskupije do imenovanja novog biskupa (Splitska metropolija).

CRKVA U SRBIJI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolit msgr. STANISLAV HOČEVAR SDB.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. JÁNOS PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. LADISLAV NÉMET SVD.

Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda (MBK) formirana je 22. prosinca 2004. godine. Ona je naslijedila Biskupsku konferenciju Srbije i Crne Gore – pri čemu joj je tada pridodana i Makedonija – a od 1997., kada je utemeljena, pa do 2003. godine djelovala je pod imenom Biskupska konferencija Savezne Republike Jugoslavije. Sjedište MBK je u Novom Sadu.

Predsjednik je msgr. LADISLAV NÉMET SVD, biskup zrenjaninski, a potpredsjednik msgr. ĐURO DŽUDŽAR, egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori. Članovi su joj još: msgr. LUCIANO SURAINI, apostolski nuncij, msgr. ROK GJONLLESHAJ (Rok Donlešaj), nadbiskup barski, msgr. STANISLAV HOČEVAR SDB, nadbiskup beogradski, msgr. JÁNOS PÉNZES, biskup subotički; msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ, biskup srijemski; msgr. KIRO STOJANOV, biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji; msgr. DODË GJERGJI, apostolski upravitelj prizrenski.

Umirovljeni biskupi: msgr. ZEF GASHI (Zef Gaši), umirovljeni nadbiskup barski i msgr. ILIJA JANJIĆ, umirovljeni biskup kotorski.

*****

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je dr. TOMISLAV MARKIĆ.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju. Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije je msgr. Želimir Puljić, a bosanskohercegovačke msgr. Vinko Puljić.

APOSTOLSKKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji i Crnoj Gori: nadbiskup msgr. LUCIANO SURIANI.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj: nadbiskup msgr. dr. JURAJ (GIORGIO) LINGUA.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Republici Crnoj Gori: msgr. ALOJZIJE (LUIGI) PEZZUTO.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, apostolski nuncij u Njemačkoj.

Msgr. PETAR RAJIĆ, apostolski nuncij u Angoli i Svetom Tomi i Principu.

Msgr. BERISLAV GRGIĆ, biskup u Tromsou (Norveška)

Msgr. MARTIN VIDOVIĆ, apostolski nuncij pri Svetoj stolici.

Msgr. STANISLAV KARLIĆ, kardinal, umirovljeni nadbiskup grada Parana (Argentina).

Msgr. EMILIO OGNJENović, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedesu (Argentina).
 Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ, biskup u Rancague (Čile), predsjednik Čileanske biskupske konferencije.
 Msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ, biskup Linareske biskupije (Čile).
 Msgr. PEDRO OSSANDON BULJEVIĆ, pomoćni biskup nadbiskupije Concepcion (Čile).
 Msgr. BLAŽ ĆUPIĆ, kardinal, nadbiskup Čikaga (SAD).
 Msgr. GERARD ŽERDIN, biskup u Peruu.
 Msgr. SALVADOR PINERIO-CALDERON NESANOVIĆ, nadbiskup grada Ajacucho (Peru).
 Msgr. JORGE CARRION PAVLIĆ, biskup u Punu (Peru, jezero Titicaca).
 Msgr. JOSÉ ANTONIO EGUREN BRESANI, nadbiskup grada Piure (Peru).
 Msgr. VLADIMIR FEKETE, biskup u gradu Baku, Azerbejdžan.
 Msgr. ANTE JOZIĆ, imenovani nadbiskup, apostolski nuncij u Obali Bjelokosti.

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA

2020. godina = 5780./5781. židovska godina

Tu Bišvat (Nova godina drveća)	10. II.
Com Ester (Esterin post)	9. III.
Purim (Spomen za izbavljenje od istrebljenja u Perziji)	10. III.
Pesah (Spomen za izlazak iz egipatskog ropstva)	9. – 16. IV.
Jom hašoa (Dan sjećanja na žrtve holokausta)	21. IV.
Šavout (Blagdan sedmica - Pedesetnica)	29. – 30. V.
Šiva Asar Be Tamuz (Post 17. dana mjeseca Tamuza)	9. VII.
Tiša Beav (Post 9. dana mjeseca Ava)	30. VIII.
Roš Hašana (Nova godina)	19. – 20. IX.
Jom Kipur (Dan pomirenja)	28. IX.
Sukoth (Blagdan sjenica)	3. – 4. X.
Simhat Tora (Radost Tore)	11. X.
Hanuka (Blagdan posvećenja hrama)	12. – 19. XII.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćanje sv. Pavla:	25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića	16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića:	24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa:	18. VI.
Dan o. Gerarda Tome Stantića:	24. VI. (Sombor – kamelićani)
Blagoslov svijeća od groma:	26. VI. (Bač – Sombor)
Dužijanica:	9. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje:	29. i 30. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:	26. i 26. IX.
Obljetnica posvete katedrale:	14. X.
Sv. Terezija Avilska – zaštitnica katedrale i grada Subotice:	15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI (izbor)

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje dva časopisa:

- DANICA, hrvatski katolički kalendar (godišnjak)
- HKR „MARULIĆ“, dvomjesečnik za književnost i kulturu

Časopisi drugih hrvatskih nakladnika:

- BILTEN PETRA BARBARICA, list vicepostulature, Zagreb
- BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BOSNA FRANCISCANA, časopis Franjevačke teologije, Sarajevo
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DIACOVENSIA, teološki prilozi, izd. KBF, Đakovo
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, Zagreb
- KATOLIČKI TJEDNIK, Sarajevo
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik „Glasa Koncila“ za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- NADA, informativno-pastoralni list Srijemske biskupije
- NAŠA OGNJIŠTA, katolički mjesečnik, Tomislavgrad
- NOVI SVIJET, mjesečnik Pokreta fokolara
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- OTAC GERARD, glasilo Vicepostulature za upoznavanje SB o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, izd. Hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa u Zagrebu, Sombor
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SVETA CECILIJA, časopis za sakralnu glazbu, izd. Institut za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKO-OSJEČKE NADBISKUPIJE, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, katolički list (mjesečnik), Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, liturgijsko-pastoralni list, Zagreb

(Prema: *Danica 2019. – hrvatski katolički kalendar*, str. 43-50)

Msgr. dr. János Péntes, subotički biskup

Dragi štioče!

Naša *Subotička Danica* izlazi odavno. Još od daleke 1884. godine. Mnogi joj se razvesele u ove zimske dane. Brojne su obitelji i pojedinci koji niti jednu godinu nisu propustili nabaviti *Subotičku Danicu*. Mnogi čak tražaju i za onim starijim godištim, jer je naša *Danica* zanimljiva i kada je nova ali i kada od starosti požuti. Sve nam je to davalo poticaj da ne posustanemo pripremajući *Subotičku Danicu* za 2020. godinu. Iako se može činiti da *Danica* svakoga prosinca izlazi sama od sebe, ipak, čitateljima moram priznati da smo je (i) ovoga puta tek na mišiće i u posljednji tren uspjeli pripremiti. No, time će radost zbog njezina izlaska biti još veća. Lijepo je što *Danica* ima svoje vjerne čitatelje, a lijepo je i što ima svoje vjerne stvaratelje koji ne žale svoga vremena i truda i to sve dragovoljno i bez ikakve naknade.

Među njima je neumorni mons. Andrija Anišić, koji nam i ove godine prenosi Papinu poruku, ovoga nas puta podsjećajući na misijsko poslanje svih članova Kristove Crkve. Slijedi rubrika „Duhovnost“ koja je uglavnom pridržana somborskom duhovnom krugu redovnika, dijecezanskih svećenika ali i vjernika laika. Vjerujem, da su to, između ostalog, plodovi rada i sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, kome i ovogodišnja *Danica* posvećuje nekoliko stranica. I na rubriku „Narodno blago“ protežu se misli o duhovnosti, koje je, eto, kadro biti nadahniteljem svagdanjega, a posebice blagdan-skoga života pojedinaca i cijelog naroda.

„Duhovnost“ zahvaća i u suvremena pitanja ekologije i ophođenja prema svim stvorenim bićima. To se uči već od malih nogu. U tome pomaže i „Mala Danica“, stranice koje su namijenjene djeci, ali ih i stariji slobodno mogu prelistati.

Danica se obraća i mladima izvješćujući i o prošlim događajima, ali donoseći i poticajne misli kako za sadašnjost tako i za budućnost – za cijeli život.

U rubrici „Obitelj“ sve je u službi formacije i izgradnje, kako intervju s brojnom obitelji Ivana i Marine Piuković, tako i upoznavanje s udrugom „Želim živjeti“, kao i kreativne ideje za življenje liturgijske godine u obitelji.

Ima *Danica* i nekoliko stranica posvećenih kulturi, na kojima se nalazi popis knjiške produkcije Hrvata u Srbiji.

Posebno je interesantna rubrika „Da ih ne zaboravimo“ u kojoj možemo čitati o dvojici dječaraca istog godišta iz Lemeša koji su svaki u svojoj struci postali vrlo prirodoslovci, znanstvenici svjetskog glasa, čuveni akademici. Dobro ih poznaju stručni krugovi diljem svijeta, a ponešto slabije njihovi sunarodnjaci u Bačkoj. Ujedno možemo čitati i o jednom osuđivanom svećeniku, temi koja se svakako ne smije zaobilaziti niti zaboraviti.

Lijepo je što smo u *Danici* uspjeli objaviti nekoliko tekstova na šokačkoj i bunjevačkoj ikavici. Bit će to relaksirajuće štivo. Lijepo je što smo se u povijesnim temama ovogodišnje *Danice* spomenuli Bođana i Berega kao i starim Bunjevcima omiljenih svetaca: Roka i Ivana Nepomuka. Ovdje predstavljamo jednu izgublenu pa pronađenu i ponovno objavljenu knjigu o neumornom vjerskom i narodnom pregaocu, svećeniku Paji Kujundžiću.

Ima *Danica* i svoj kroničarski dio u kome se spominje značajnijih obljetnica, novozaređenih đakona i svećenika, milih nam pokojnika. Na koncu donosi i popis značajnijih događaja tijekom protekle godine. I poklonici poezije i stihova, naći će u *Danici* ponešto za svoju dušu.

Dragi štioče, uzmi i čitaj *Danicu* i čuvaj je. Čuvaj ono što je tvoje, *najlipše* je i najbolje.

Urednik

Papa govori Crkvi i svijetu

Kršteni i poslani: Kristova Crkva u misiji u svijetu

Priredio: Andrija Anišić

Za ovu stalnu rubriku u ovogodišnjoj Subotičkoj Danici izabrao sam Papinu poruku za Svjetski misijski dan ili Misijsku nedjelju. Naime, kao što je poznato, papa Franjo odredio je da mjesec listopad bude izvanredni Misijski mjesec s različitim sadržajima. Tako je na blagdan sv. Male Terezije od Djeteta Isusa, koja je zaštitnica misija, 1. listopada, papa Franjo svečano otvorio Izvanredni misijski mjesec molitvom večernje u 18 sati u bazilici sv. Petra a za vrijeme molitve misionari iz pojedinih dijelova svijeta govorili su svoja misionarska iskustva. Na Svjetski dan misija, 20. listopada, papa Franjo je slavio misu u bazilici sv. Petra sa svim sudionicima biskupske Sinode o Amazoniji. A na blagdan BDM od Krunice, 7. listopada u 15 sati, u bazilici svete Marije Velike u Rimu prefekt Kongregacije za evangelizaciju naroda kardinal Fernando Filoni predmolio je misijsku krunicu.

Fragmenti iz Papine poruke „Kršteni i poslani: Kristova Crkva u misiji u svijetu“

Od čitave sam Crkve zatražio da u mjesecu listopadu 2019. živi izvanredno razdoblje misijskog djelovanja u spomen na stotu godišnjicu apostolskog pisma „Maximum illud“ pape Benedikta XV. (30. studenog 1919.). Pro-ročka dalekovidnost njegova apostolskog prijedloga potvrdila mi je koliko

KRISTOVA CRKVA U MISIJI U SVIJETU

Izvanredni misijski mjesec

je i danas važno obnoviti misijsko djelovanje Crkve te podvrći sudu, kroz prizmu evanđelja, njezino poslanje naviještanja evanđelja i donošenja svijetu spasenja Isusa Krista, umrlog i uskrslog.

Naslov ove poruke glasi jednako kao i tema Misijskog mjeseca listopada „Kršteni i poslani: Kristova Crkva u misiji u svijetu“. Proslava ovog mjeseca pomoći će nam ponovno otkriti misijsku dimenziju naše vjere u Isusa Krista, vjere koja nam je besplatno dana kao dar na krštenju.

Naša sinovska pripadnost Bogu nije nikada pojedinačni, nego je uvijek crkveni čin: iz zajedništva s Bogom, Ocem, Sinom i Duhom Svetim, mi smo, zajedno s mnogom našom braćom i sestrama, rođeni na novi život. Ovaj božanski život nije proizvod koji se prodaje – mi ne provodimo prozelitizam – nego bogatstvo koje treba darivati, prenositi i naviještati: to je smisao poslanja.

Taj smo dar besplatno primili i besplatno ga dijelimo s drugima (usp. Mt 10, 8), ne isključujući nikoga. Bog želi da se svi ljudi spase i prispiju spoznaji istine te iskuse njegovo milosrđe zahvaljujući Crkvi, sveopćem sakramentu spasenja (usp. 1 Tim 2, 4).

Crkva je u misiji u svijetu: vjera u Isusa Krista daje nam vidjeti sve stvari u pravome svjetlu omogućujući nam da promatramo svijet Božjim očima i srcem; nada nas otvara vječnim obzorima božanskog života kojeg smo uistinu dionici; ljubav, čiji nam je predokus dan u sakramentima i bratskoj ljubavi, potiče nas ići sve do nakraj svijeta (usp. Mih 5, 3; Mt 28, 19; Dj 1, 8; Rim 10, 18). Crkva u izlasku sve do nakraj svijeta zahtijeva stalno i trajno misijsko obraćenje. Koliki nam svetci, koliki muškarci i žene vjere svjedo-

če, pokazuju da je ta neograničena otvorenost, taj milosrdni izlazak moguć i ostvariv, jer je vođen ljubavlju i njezinim najdubljim značenjem kao dar, žrtva i besplatnost (usp. 2 Kor 5, 14-21)! Neka onaj koji propovijeda Boga bude Božji čovjek.

To je zapovijed koja nas se izravno tiče: ja sam uvijek misija; ti si uvijek misija; svaki je krštenik i svaka krštenica misija. Onaj koji ljubi nikad ne miruje, nešto ga tjera da izlazi iz samoga sebe, privučen je i privlači druge, daruje se drugom i gradi odnose koji daju život. Za Božju ljubav nitko nije beskoristan ili beznačajan. Svaki od nas je jedna misija u svijetu, jer je plod Božje ljubavi.

Čak i ako moj otac i moja majka lažima, mržnjom i nevjernošću izdaju svoju ljubav, Bog nikada ne opoziva dar života. Od vječnosti je predodredio da sva njegova djeca budu dionici njegovoga božanskog i vječnog života (usp. Ef 1, 3-6).

Ovaj nam se život daruje u krštenju, koje nam daje dar vjere u Isusa Krista pobjednika nad grijehom i smrću, preporada nas na Božju sliku i sličnost i ucjepljuje nas u Kristovo tijelo, koje je Crkva. U tome smislu krštenje je dakle uistinu potrebno za spasenje jer nam jamči da smo, uvijek i svugdje, sinovi i kćeri u Očevoj kući, a nikada siročad, stranci ili robovi. Ono što je u kršćaninu sakramentalna stvarnost – čije je ispunjenje euharistija – ostaje poziv i određenje svakog muškarca i žene u očekivanju obraćenja i spasenja. Krštenje je ispunjeno obećanje Božjeg dara koje čovjeka čini sinom u Sinu. Mi smo djeca naših roditelja po tijelu, ali u krštenju nam je dano prvotno očinstvo i istinsko majčinstvo: nitko ne može imati Boga za Oca ako nema Crkvu za majku.

Tako je u Božjem očinstvu i majčinstvu Crkve ukorijenjeno naše poslanje, jer je u krštenje utkano slanje koje je Isus izrazio u zapovijedi danoj nakon uskrsnuća: kao što je Otac poslao mene, ja šaljem vas ispunjene Duhom Svetim da pomirite svijet (Iv 20, 19-23, Mt 28, 16-20). Ovo poslanje je kršćaninova zadaća: nikome se ne smije uskratiti navještaj da je pozvan biti posinovljeno dijete Božje i prepoznati svoje osobno dostojanstvo i intrinzičnu vrijednost svakog ljudskog života od začeća do prirodne smrti. Rašireni sekularizam, u kojem dolazi do agresivnog kulturalnog odbacivanja Božjeg očinstva u našoj povijesti, sprječava svako istinsko sveopće bratstvo koje se izražava u uzajamnom poštivanju života svakog ljudskog bića.

Bez Boga Isusa Krista svaka se razlika svodi na paklenu prijetnju koja sprječava svako bratsko prihvaćanje i plodonosno jedinstvo ljudskog roda.

Sveopće određenje spasenja, koje je Bog ponudio u Isusu Kristu, navelo je Benedikta XV. da pozove na nadilaženje svih nacionalističkih i etnocentričkih zatvorenosti odnosno sprege propovijedanja evanđelja s ekonomskim i vojnim interesima kolonijalnih sila.

U svome apostolskom pismu „Maximum illud“ papa je podsjetio da sveopća misija Crkve zahtijeva da se izađe iz okvira isključive pripadnosti vlastitoj zemlji i vlastitome narodu. Otvaranje kulture i zajednice spasonoj novosti Isusa Krista zahtijeva nadilaženje svake neprilične etničke i crkvene introvertiranosti.

I danas su Crkvi potrebni muškarci i žene koji, po svojem krštenju, velikodušno odgovaraju na poziv da izađu iz vlastitoga doma, obitelji, zemlje, jezika i mjesne Crkve. Oni su poslani narodima, u svijet koji još nije preobražen sakramentima Isusa Krista i njegove svete Crkve. Naviještajući Božju riječ, svjedočeći evanđelje i slaveći život Duha, oni pozivaju na obraćenje, krste i nude kršćansko spasenje uz poštivanje slobode svake osobe, u dijalogu s kulturama i religijama naroda kojima su poslani. „Missio ad gentes“, koji je uvijek prijeko potreban Crkvi, daje tako temeljni doprinos procesu stalnog obraćenja sviju kršćana. Vjera u Isusovo uskrsnuće, poslanje u Crkvi primljeno na krštenju, zemljopisno i kulturno izlaženje iz sebe samoga i vlastitoga doma, potreba za spasenjem od grijeha i oslobođenjem od osobnog i društvenog zla, sve to zahtijeva poslanje koje doseže do samih krajeva zemlje.

Providonosna podudarnost s održavanjem Posebne sinode o Crkvama u Amazoniji omogućuje mi da stavim naglasak na to kako je poslanje koje nam je Isus povjerio darom svoga Duha još uvijek aktualno i prijeko potrebno za te zemlje i njihove narode.

Obnovljena Pedesetnica širom otvara vrata Crkve kako nijedna kultura ne bi ostala zatvorena u sebe samu i kako nijedan narod ne bi ostao izoliran, nego otvoren sveopćem zajedništvu vjere. Nitko ne smije ostati zatvoren u vlastito „ja“, u autoreferencijalnost svoje etničke i vjerske pripadnosti. Isusovo uskrsnuće razbija uske granice svjetova, religija i kultura, pozivajući ih da rastu u poštivanju dostojanstva muškaraca i žena, prema sve dubljem obraćenju istini uskrsloga Gospodina koji svima daje istinski život.

U sjećanje mi dolaze riječi pape Benedikta XVI. izgovorene na početku susreta južnoameričkih biskupa u Aparecidi u Brazilu 2007. godine koje želim ovdje ponoviti kao da ih ja sam govorim: „Što je prihvaćanje kršćanske vjere značilo za narode Latinske Amerike i Kariba? Za njih je to značilo upoznati i prihvatiti Krista, nepoznatog Boga kojeg su njihovi preci, a da toga nisu bili ni svjesni, tražili u svojim bogatim vjerskim tradicijama. Krist je bio Spasitelj za kojim su tiho čeznuli. To je također značilo da su, zajedno s vodama krštenja, primili božanski život koji ih je učinio Božjim posinstvom i, k tome, da su primili Duha Svetoga koji je došao podariti njihove kulture bogatim plodovima, čisteći ih i razvijajući brojne klice i sjeme koje je utjelovljena Riječ stavila u njih, usmjeravajući ih putevima Evanđelja. [...] Božja Riječ, utjelovivši se u Isusu Kristu, postala je također povijest i kultura. Utopija po-

vratka tome da se oživljava pretkolumbovske religije, odvajajući ih od Krista i sveopće Crkve, ne bi bio korak naprijed, nego korak natrag. To bi zapravo bilo nazadovanje prema povijesnom trenutku usidrenom u prošlosti.“

Mariji našoj Majci povjeravamo poslanje Crkve. U jedinstvu sa svojim Sinom, od samog časa utjelovljenja, Blažena Djevica bila je u pokretu, pustila je da bude potpuno uključena u Isusovo poslanje, koje je podno križa postalo njezino vlastito: poslanje suradnje, kao Majke Crkve, u rađanju novih Božjih sinova i kćeri u Duhu i vjeri.

Želim zaključiti s nekoliko riječi o „Papinskim misijskim djelima“, koja već u „Maksimumu illudu“ predlaže kao pomoćno sredstvo u misijskom poslanju. „Papinska misijska djela“ izražavaju svoje služenje univerzalnosti Crkve kao globalna mreža koja pruža podršku Papi u njegovoj misijskoj zadaći molitvom, tom dušom misije, i dobrotvornošću kršćana iz cijeloga svijeta. Oni svojim priložima pomažu Papi u evangelizaciji partikularnih Crkava (Djelo za širenje vjere), u odgoju i izobrazbi mjesnoga klera (Djelo svetog Petra apostola), u odgajanju misijske svijesti kod djece iz cijeloga svijeta (Djelo svetog Djetinjstva) i oblikovanju misijske dimenzije vjere kršćana (Misijska zajednica). Ponovno izražavajući svoju podršku ovim djelima nadam se da će izvanredni Misijski mjesec u listopadu 2019. pridonijeti obnovi njihova misijskog služenja mojoj službi.

Misionarima i misionarkama, kao i svima onima koji, snagom svoga krštenja, na bilo koji način sudjeluju u poslanju Crkve, od srca upućujem svoj blagoslov.

NEBO ZA RIČ

Tražila san nebo za rič.
Lipo, vedro, široko!
Da leti ka tica u proliće
svijuć' gnizdo za mlade tiće.
Bila san sritna.
Nisan znala da će dani međ tuđinom
bit ka hod po kali, posli kiše.
Pri nizbrdo, neg' uzbrdo.
Da će svaki korak uzaskale
odrit skute duše mlade.
Al' pela san se tvrdoglavo,
noseć kufer lipe riči.
Tražeć za nju plodno tlo
da je sunce navik grije,
da naresto visoko.
Al' digle se nevere, zavladała stud!
Brž' bi srce naciklo da kosti jema
od falših judi, od falših osmija,
da duša ni iznova ponavjala:
„Ni uzalud!“
Govorili su da moja rič sliči njiovoj,
onda mirili ko je više tuđ, a ko svoj.
Moju rič stavili na sučev stol.
Sudili jon, rugali se.
Ja plakala, ne za njon.
S njon!
Čekala kad će proć.
Srcen sluteć da će Jubav za sve,
umisto svega šta je bilo doć.

Zagrlit me, onako čvrsto ka mater
kako grli
I ziba u krilu svom.
Čuvat me ka šta otac zna je pazit
na me
dok me lipo obučenu za nediljnu
misu
čuva s kora i okon vižitava banak moj.
A rič? Mislili je razbit! Satrat!
Tukli je i vitlali vitrovi strašni.
Ona se, onako mala, čvrsta ka
zrno šenice,
nabubrila od suza smija i plača
posijala svud po širokon ravni.
Danas piva na vas glas u imenu
Kruva
na stolu sinovljevu,
u Očenašu male glavice, kose
boje žita,
u genu kamenu,
u ručicama sklopljenim na Falu
i Amenu!
Tražila san Nebo za rič i poslalo
je Život!
Da je ka Petar, stina, čuva svojjin
nebon
jaču nego ikad prije.
Lipu, našu, rič!

/Najbolja pjesma Večeri ikavice u Stanišiću 2019./

Josipa Dević

Duhovnost

Sv. Elizabeta od Presvetog Trojstva

„Za mene živjeti je Krist“ (Fil 1, 21)

Piše: o. Mato Miloš, OCD

Rijetko je netko u povijesti duhovnosti uspio tako usvojiti Pavlov govor i misao vlastitim iskustvom kao što je to postigla sv. Elizabeta od Presvetog Trojstva, mlada karmelićanka. Dva mjeseca prije svoje smrti, u četrnaestom danu svojih *Posljednjih duhovnih vježbi*, Elizabeta govori o nebeskom zvanju na kojega ju je pozvao Bog u Isusu Kristu (usp. Fil 3, 14), kao i o načinu kojim želi postići savršenstvo. *Bog nas je izabrao prije postanka svijeta, da budemo sveti i neporočni pred njim* (Ef 1, 4). U biti *sveti i neporočni u ljubavi, na hvalu Slave njegove* (Ef 1, 11-12), Elizabeta

Subotička Danica

45

motri duboku istinu svoje vlastite osobe i pita se: kako odgovoriti na dostojanstvo toga poziva? Evo tajne, odgovara: *Za mene je živjeti Krist!* (Fil 1, 21). S time povezuje jednu drugu Pavlovu misao. *Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni!* (Gal 2, 20). Trebamo se preobraziti u Krista. Sveti Pavao me poučava: *Jer koje predviđje te i predodredi da budu suobličeni slici Sina njegova* (Rim 8, 29). Time Elizabeta utire put svoga života: *Važno je da ja slijedim taj božanski uzor i da se s njime suobličim, kako bih ga mogla izražavati Očevim očima* (Posljednje duhovne vježbe).

Razlog zašto sam našem čitateljstvu *Subotičke Danice* za 2020. godinu izabrao ovu temu, jest u tome što nam sv. Elizabeta otkriva kristološku dubinu i bogatstvo svojega iskustva, kako ostvariti vlastito zvanje, kako doći do vlastite istine, i kako postati *hvala Slave Božje*. Svaki kršćanin je pozvan iz dana u dan preobražavati se u Isusa Krista kako bismo i mi mogli klicati: „Za mene živjeti je Krist!“ Živjeti u mjeri dara Božjega i u mjeri vlastitog poziva i zalaganja. To je smisao našega kršćanskoga života i programa, ideal koji se sastoji u gledanju *Krista Očevim očima*, kako kaže Elizabeta.

„Izražavati Krista Očevim očima“

Ovo je možda najljepša definicija dostojanstva na kojega je pozvana Elizabeta i svaki kršćanin da zauvijek bude *hvala Slave Božje*. U svojim duhovnim vježbama (10, 2) zapisuje: *Jedna hvala Slave, ogledalo je u kojemu promatra u svemu što On jest, to je kao bezdan bez dna u kojemu On može teći i razliti se. To je kao kristal preko kojega i po kojemu On može gledati i motriti sve svoje savršenosti i svoj vlastiti sjaj. Duša koja tako dopusti božanskom Bitku da zadovolji u njoj svoje potrebe, da joj priopći sve što jest, sve što ima, u stvari je, pohvala Slave svih njegovih darova*. Ovo je duhovna zrelost jedne teološki izobražene osobe. Mlada karmelićanka shvaća da je jedna i istinita hvala Slave Božje, Isus Krist, (duh. vježbe, 14); da je On sje-dište i objava bogatstva Božjega, *svjetlost Očev*“ (duh. vježbe 1, 1; usp. Rim 6, 5) i da ona sudjeluje u njegovoj savršenosti. Osjeća se pozvanom biti *hvala Slave*, i to želi uistinu postati. Za Elizabetu je jedno te isto, postati kristal u kojemu Otac može motriti svoj vlastiti sjaj (duh. vježbe 10, 2). *Ne želim više živjeti svoj vlastiti život, želim biti preobražena u Isusa Krista, da dok se Otac saginje k meni, može prepoznati sliku preljubljenoga Sina u kojemu je sva milina* (duh. vježbe 3, 2).

Savršenost prema kojoj Elizabeta teži i koju želi nasljedovati nalazi kod sv. Pavla: *U njemu, u kome i nama – predodređenima po naumu Onoga koji sve izvodi po odluci svoje volje – u dio pade da budemo na hvalu Slave njegove* (Ef 1, 11-12); (usp. duh. vježbe 10, 2; Posljednje duh. vježbe 3 i 14).

U otajstvu božanskog izabranja Elizabeta promatra sebe obučenu u konkret-nost Pavlove misli: *Jer koje predvidje, te i predodredi, da budu suobličeni slici Sina njegova* (Rim 8, 29). U želji da budemo *hvala Slave*, Bog želi da se *suobličimo slici Sina njegova*. Na taj način mi postajemo *hvala Slave*, proslava savršenosti Oca nebeskoga, živa slika Kristova, slični njemu, jer ono što Otac želi jest, motriti čitavo otajstvo i živjeti to otajstvo kao svoje osobno iskustvo, s čistom nakanom i dragovoljnom ljubavlju. Spoznati vlastitu istinu *hvale Slave* Božje znači, dopustiti preobraziti se u Krista, kako bismo mogli izražavati Krista Očevim očima.

Prvenstvo dara Božjega

U Pavlovim riječima *Za mene je živjeti Krist*, Elizabeta promatra dvije usklađene stvarnosti: činjenicu da je Krist postao njezin život po milosti; te zauzimanje da živi tu Kristovu prisutnost u sebi. Ona otvara prostor svojega bića da Krist raste u njezinu biću po Božjoj volji. Svjesna je čistog dara Božjega s jedne strane i s druge strane dragovoljno se zalaže da Krist živi i raste u njoj. Njezina je želja, upotrijebiti sva moguća sredstva da dopre do otajstva božanske milosti.

U svojim spisima Elizabeta stavlja naglasak na radikalnu asketsku potrebu za božanskim pozivom. To je i znak ozbiljnosti i odlučnosti kojom želi postići sličnost s Kristom. Njezina je duhovnost prosvijetljena nadarenošću određene objave i potpomognuta dubokom spoznajom božanskih stvari. Svjesna je nezaslužnog dara Božjega. Istodobno je svjesna da je njezino iskustvo autentično u mjeri bogatstva milosti Božje. Svjesna je da osobna askeza i aktivno sudjelovanje nisu samo odgovor na Božju inicijativu, nego da sve polazi od jedne sveukupne istine koja u konačnici odgovara onoj koju Pavao naziva izvanrednim bogatstvom *božanske milosti u Isusu Kristu* (Ef 2, 7).

Osim njezinih duhovnih vježbi koje je zapisivala, zavirimo i u njezina pisma, kako bismo bolje shvatili prvenstvo milosti dara Božjega. *Dati Slavu Bogu, smisao je kojim treba biti posvećen naš život* (pismo 195). *Želim biti neprestana hvala Slave njegove* (pismo 257). *Učim da budem radost Učiteljeva, trčim da budem već na zemlji hvala Slave njegove* (pismo 233). Elizabeta želi biti osoba koja se osjeća dirnuta rukom Božjom kao lira, u kojoj svi darovi, kao Božje žice zvuče danju i noću pjevajući hvalu njegove Slave (posljednje duh. vježbe, 13; duh. vježbe 10, 2). Elizabeta želi reći: ono što Bog stavlja u mene, od mene se vraća Bogu na hvalu njegove Slave.

Tajna koju Elizabeta živi kao svoje osobno iskustvo, jest prisutnost Boga u njoj kao čisti Božji dar. *Tako živim u jednom trajnom uzvraćanju mi-*

losti, ujedinjujući vječnu hvalu koja se pjeva u nebu (pismo 161). Kada bismo zamolili Elizabetu da nam dade konkretni odgovor na prisutnost milosti koja se sastoji u hvali Slave Božje, ona bi nam odgovorila: *Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni*. To je zapravo slika Sina kojemu se ona želi suobličiti, to je živa slika utisnuta u njezino biće. Ona teološki zamišlja i živi dostojanstvo njezine *hvale Slave* i gleda Krista Očevim očima. Elizabeta hvali Slavu Božju u mjeri u kojoj u njoj napreduje Božji dar, a taj dar je sadržan u živoj prisutnosti Krista u njoj. *Ne želim više živjeti svoj vlastiti život, već želim biti preobražena u Isusa Krista* (duh. vježbe, 3, 29). Elizabeta želi za sebe ono što po prirodi pripada djelovanju milosti. Sama želja nasljedovanja Krista postaje objekt njezine molitve. Elizabeta moli Isusa da ju zaodjene samim sobom (duh. vježbe, 14; Rim 13, 14). Moli: *Ujedini moju dušu sa svim pokretima svoje duše, zaroni mi, osvoji mi, nadoknadi mi, sve dok ne budem izaravanje tvojega života* (posljednje duh. vježbe, 14). Elizabeta svim svojim bićem čezne za potpunom savršenosti, hrabro želi ići do samoga vrhunca savršenosti. To je stvarnost njezine duše u poniznoj istini. Elizabeta je svjesna da je moguće suobličiti se Kristu samo ako ju Krist privuče k sebi, samo ako Duh Sveti djeluje u njoj kao kod same Utjelovljene Riječi, samo ako Otac utisne u nju sliku svojega Sina. A to je milost, nezasluženi dar.

Elizabetina je duša široka kao i sama veličina njezinih čežnji, živjeti svoje zvanje prema stupnju milosti Božje. Često ponavlja riječi sv. Pavla: *Dosta ti je moja milost. Moja snaga se očituje u slabosti*. Uz to dodaje i drugu Pavlovu misao: *Još ću se više hvaliti svojim slabostima, da se u meni nastani snaga Kristova* (2 Kor 12, 9; usp. pismo 189; 191; 192; 217; 252). Duhovni poziv i program Elizabetina života jest, živjeti Krista u svim svojim svakidašnjim poslovima. Uz to se prisjeća riječi koje je Isus uputio Samarijanki: *Kada bi ti znala dar Božji!* (Iv 4, 10), te nastavlja: *Ali tko je taj dar Božji, ako ne sam Isus? Ljubljeni liječnik kaže da je došao k svojim, „a njegovi ga ne primiše* (Iv 1, 11). Tako i Ivan Krstitelj može govoriti mnogim dušama: *među vama, unutar vas, stoji onaj koga vi ne poznajete* (Iv 1, 26; duh. vježbe, 10, 1). Elizabeta prepoznaje taj dar Božji u nazočnosti Krista u njezinoj duši. Vjeruje daru Božjemu vjerujući u otajstvo ljubavi koje se ostvaruje unutar nje same, živim i neopisivim Kristovim licem. Mjesec dana prije svoje smrti Elizabeta piše svojoj prijateljici. *Vjeruj u njegovu ljubav... posveti se njegovoj ljubavi, njegovoj izvanrednoj ljubavi, kako ju naziva sv. Pavao. Hrani svoju dušu dubokim mislima vjere koja otkriva sve bogatstvo njegovo i cilj radi kojega je Otac njega stvorio. Ako živiš tako, tvoja pobožnost neće biti nervozno uzdignuće kojega se bojiš, već će biti prava pobožnost. Kako je divna istina, istina ljubavi!* „*Ljubio me je i samoga sebe predao za mene*“ (Gal 2, 20), *evo... što znači živjeti u istini* (pismo 268).

Dati se preobraziti u Krista

Kada Elizabeta govori da se želi suobličiti Kristu, kako bi mogla izražavati Krista očima Oca nebeskoga, potvrđuje svoju prvotnu želju, *dati se obući* (posljednje duh. vježbe, 14); *dati se oblikovati* (isto, 11); *biti ljubljena* od Boga. Još kao novakinja u samostanu u Dižonu piše: *Isus je uvijek živ u nama, uvijek djelotvoran u našoj duši, on je život našega života tako, da možemo sa sv. Pavlom reći: Za mene je živjeti Krist!* (pismo 123). To nije govor nekakve tromе pobožnosti, već izričaj volje za rastom u Kristu, potpunim predanjem u ostvarenje savršenosti prema Božjem naumu. Bog ju je predodredio da bude slična slici Sina njegova. Elizabeta odgovara na taj poziv svim svojim bićem, (usp. duhovne vježbe, 8, 2; posljednje duh. vježbe, 1, 14, 15). Slika Sina kojemu se želi suobličiti nije puki ideal, nego živi i djelotvorni Krist u njoj.

Elizabeta sebe gleda u licu Kristovu, u njemu susreće svoju vlastitu istinu koju nastoji živjeti potpunom ljubavlju. Kristov lik, sveukupna stvarnost božanskih darova različenih u njezinoj duši nije neka beživotna slika, nego dinamična sličnost koja sve više teži biti prepoznatljiva (usp. duhovne vježbe, 198). Kada sv. Pavao govori o Kristu koji se treba oblikovati u svakom vjerniku do potpune savršenosti (Gal 4, 19), Elizabeta ga promatra u sebi kao utjelovljenu Riječ koju, da tako kažemo, materijalno nosi u sebi, u želji da se on postupno oblikuje u njoj i od nje stvori najsavršeniju osobu. On je zapravo njezina življena duhovnost, ili kako sama piše: *Duša moje duše, život moga života* (pismo 123). Boravkom Krista u njoj i ona sama raste u Kristu, postaje sve sličnija slici Sina, što je i njezin duhovni poziv. Krist raste u njezinoj duši, ali ne bez nje. Elizabeta je svjesna da sve ono što ljubi, govori, misli i žrtvuje se, sve je Krist koji u njoj obnavlja svoje otajstvo. Izražavati Krista u sebi za Elizabetu je isto što ju upravlja i određuje u mjeri njezine darežljivosti i predanja (usp. pismo, 272). Život Kristov u njoj razvija se u njezin život u Kristu. Sve je usmjereno na korijen čistoga Božjega dara, tako da sve što ona čini postaje njezin odgovor božanskom pozivu i svjedočanstvo da doista Krist živi, djeluje i raste u njoj.

Osluškiivanje Boga u šutnji

Elizabeta je poučljiva jednostavnoj i praktičnoj askezi šutnje. Radi se o duhovnosti koja je usmjerena na čudesnu stvarnost božanske prisutnosti u duši koja motri božanskog Gosta koji joj otvara sva njegova bogatstva: *O vječna Riječi, Riječi Boga moga, želim provesti svoj život slušajući te, želim se poučiti o svemu što si ti... Stavimo sve u šutnju da ne čujemo ništa osim*

njega (pismo, 69). Slušajmo u šutnji nas samih Onoga koji nam ima toliko toga reći (pismo 137). To je unutarnja šutnja u kojoj misli, želje i sve drugo, sabiru se u ono što Elizabeta naziva *jedino potrebno* (pismo 280; Posljednje duh. vježbe 2; 8, 10). To je šutnja osobe oslobođene od svake rastresenosti, koja upućuje na: *Slušaj kćeri, pogledaj, prisluhni, zaboravi narod i dom oca svoga* (Ps 44, 11-12). *Čini mi se da je ovaj poziv upućen šutnji: slušaj, prisluhni uho... ali za čuti treba zaboraviti, zaboraviti svoj vlastiti ja, napustiti ga* (posljednje duh. vježbe, 10).

Elizabeta živi unutarnju šutnju sa željom da ona ukloni sve ono što sprječava rast Krista u njezinoj duši. Želi da njezin Učitelj bude slobodan u njezinoj nutrini, slobodan govoriti njezinom srcu, *slobodan obuzeti me da mu se darujem po njegovoj mjeri* (posljednje duh. vježbe, 2). Unutarnja šutnja u kojoj se želi učvrstiti, uvjet je da se u nju utisne slika Kristova, da može odgovoriti na Božji poziv, prigrliti dar Božji i napredovati kao osoba i kao biće. U tom smislu, askeza, vježba, u šutnji ukazuje na obvezujuće ponašanje. To što Krist čini i raste u njoj, nije njezina snaga ni moć. Elizabeta ostavlja slobodni prostor u svojoj duši da Krist raste u njoj, a ona se predaje njegovu preobražavajućem djelovanju, zadivljena njegovim svjetlom (usp. Posljednje duh. vježbe, 8).

Isprazniti dušu

Unutarnja šutnja je za Elizabetu *pravo blaženstvo* (pismo 138). To je zapravo anticipacija neba, u kojoj se isprepliću uzajamna ljubav bez zapreke, gdje uliveni dar susreće otvorenu osobu koja prihvata dar. Radi se o bdijućoj askezi odricanja samoga sebe, potpuno ogoljenje, kako uči sv. Ivan od Križa. Ove tradicionalne termine kršćanske duhovnosti Elizabeta dobro poznaje i primjenjuje na sebe. Ono što označava njezinu karizmu, jest neprestana pozornost božanskoj prisutnosti u njoj, kao i njezina težnja da ju božanska prisutnost potpuno obuzme. Dok živi askezu, njezin je pogled usmjeren na Krista koji živi u njoj, koji ju želi ispuniti svojim neizmjernim darovima. *On treba da raste, a ja da se umanjujem* (Iv 3, 30; usp. pismo 189; posljednje duh. vježbe, 14; duhovne vježbe, 3, 2). *Umanjujem se i svakog se dana odričem same sebe, da Krist raste u meni. Polažem svoju radost u sve ono što mogu žrtvovati, uništiti me, poniziti me, kako bih načinila mjesta za moga Učitelja* (duhovne vježbe, 3, 2).

Unutarnja šutnja za Elizabetu, kao trajna askeza ima zadaću isprazniti njezinu nutrinu, u svrhu davanja prostora Kristu: *Ako Riječ, koja je moj Zaručnik, nađe moju dušu praznu od svega što ne odgovara ovim dvama riječima, njegovoj ljubavi i njegovoj slavi, tada će ju izabrati za svoju ložnicu i ja*

ne mogu ne prihvatiti tu toplinu (posljednje duhovne vježbe, 7). Ispražnjena od svega što nije ljubav i slava Zaručnikova, Elizabetina će duša postati židnibena ložnica, boravište u kojemu Krist može djelovati kako hoće i koliko hoće, prihvatno boravište u kojemu će se Riječ moći zaručnički darovati pružajući joj svoju ljepotu. Unutarnjom šutnjom i ispražnjenjem prikazuje se dar koji ispunja dušu i koji računa samo na Krista u duši. *Moram utonuti u svetu tamu, stvarajući noć u svim svojim moćima. Tada ću susresti moga Učitelja i svjetlo koja ga okružuje, bit ću odjevena u odjeću, jer on želi da zaručnica bude rasvjetljena njegovim svjetlom, samo njegovim svjetlom i postigne samo Božje bogatstvo* (posljednje duh. vježbe, 4). Samo dar Božji, samo Krist po mjeri svoje milosti, a sve drugo je bijeda, neuspjeh, promašaj i teškoća. *Sve želim izgubiti radi njegove ljubavi* (Fil 3, 8; posljednje duh. vježbe 2), jer *sve ono što ne ulazi u ove dvije riječi, njegovu ljubav i njegovu Slavu* (posljednje duh. vježbe, 7), ne može biti dostojna odjeća zaručnice svetoga Boga. *Ogoljena i slobodna od same sebe* zaručnica će dobiti dozvolu da ju Krist obuču u samoga sebe, jer *On treba da raste, a ja treba da se umanjujem* (posljednje duh. vježbe, 14).

„Žrtvovati se kao Učitelj“

Ljubav i milina prema Kristu, koja u Elizabeti stvara moć i zanos, omogućuju joj žrtvu i prinos. *Ne mogu reći da ljubim trpljenje u samome sebi, nego ga ljubim jer me suobličuje mome Zaručniku i mojoj ljubavi* (pismo 269). U bolesti piše svojoj mami: *Otac želi u nama naći sliku svoga Sina Raspetoga. O kada bi ti znala kako je trpljenje potrebno da se u duši ispuni djelo Božje. Dobri Bog ima veliku želju darovati nas svojim darovima, ali mi smo ti koji određujemo mjeru kojom se dajemo i žrtvujemo njemu, kao Učitelju* (pismo, 272; usp. pismo 259). Elizabetino *žrtvovati se*, znači nasljedovati Učitelja, pronalaziti sigurnost da nas Bog obogaćuje svojim milostima i suobličuje nas slici svoga Sina. *S mirom i voljom, skupa s božanskim Raspetim, uspinjemo se na Kalvariju, jer oni koji hodaju tim žalosnim putem, upravo su oni koje je Bog „predodredio da budu suobličeni slici Sina njega, raspeta iz ljubavi“* (duhovne vježbe, 8, 2).

Elizabetino je zvanje izžaravati Krista. To se postiže unutarnjom šutnjom, poučljivošću, raspoloživošću, dati se ispuniti Božjim darovima, ispražnjujući samoga sebe. Žrtvovati se iz ljubavi, to je Elizabetina teologija, uvjerenja da Krist stanuje u njoj s kojim se skupa žrtvuje kao savršena žrtva Ocu (usp. posljednje duhovne vježbe, 14; duhovne vježbe, 8, 2). Ova sličnost na koju je pozvana, slika je koju Otac želi motriti na njoj. *Kad budem potpuno suobličena s božanskim uzorom (Raspetim iz ljubavi)* sva uronjena

u njega i on u meni, tada ću ispuniti svoje trajno poslanje, ono za koje mi je Bog odabrao u Kristu da budem neprestana hvala Slave njegove (posljednje duhovne vježbe, 1). Kod svetaca nalazimo pravu izvornost života: *Za mene je živjeti Krist!* Sveti su samo u Kristu i po Kristu sveti, omiljeli Bogu, jer Krist je milina Očeva. Krist je središte u kojemu se ostvaruje sve prema božanskom planu. Ne postoji zvanje, niti poziv koje ne bi bilo utkano u vrijednost Krista koji je Slava Očeva. Elizabeta je svjedok otajstva svetosti. Njezina duhovnost i autentično iskustvo Boga duboko je kristološko. Karizma koja procjenjuje njezinu duhovnost jest u neprestanoj pozornosti na Krista koji stanuje i djeluje u njoj.

Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni, istina je koju Elizabeta motri i u kojoj prepoznaje samu sebe. Krist, koji je u njoj, istinita je Riječ Božja, u koju se ona utapa u šutnji slušanja, poučljivosti i predanosti. Elizabeta dopušta da Krist raste u njoj i da ju ispunja svojim bogatstvom. Krist želi obnoviti u njoj svoje otajstvo, ona mu se daruje za cijelo čovječanstvo, ljubeći ga i žrtvujući se za njega. Elizabeta podsjeća cijelo čovječanstvo da se istina o Bogu i čovjeku živi u dubini duše, jer je Krist Bog i Čovjek naše dostojanstvo. Krist je središte u kojemu čovjek susreće samoga sebe u dubini svoga bića. Slijedimo Krista prema svome vlastitom zvanju i pozivu, poručuje nam sveta Elizabeta od Presvetog Trojstva.

GOSPO DRAGA MOJA MATI

I kada si sretan
i kada si tužan
i kada ti duša pati
samo se meni obrati.
Ja ću te uvijek saslušati.

I kada te nevolja snađe
i kada ti potonu sve lađe
priđi bliže, nemoj stati.
Tko će drugi da te shvati
ako neće tvoja mati?

I kada ti se smrači
i kada se sve naoblači
nikad nemoj odustati
jer tko će ti suze s lica obrisati
ako neće tvoja mati.

Milica Kopilović

Definicija molitve kod sv. Terezije Avilske

Piše: Daniel Katačić

Molitva je prijateljski razgovor (ophođenje, drugovanje) često puta nasamo s Onim za kojega znamo da nas ljubi. (Moj život 8,5)

Ova definicija molitve nema neku tehničku narav nego je više opisnog, iskustvenog karaktera. Sveta Terezija ovom definicijom daje osobno svjedočanstvo tzv. molitve prijateljstva. Promotrimo sada dio po dio ove definicije.

Molitva je prijateljsko ophođenje

Prijateljsko ophođenje ili savez. Sadržajno ovaj početak aludira na temeljnu biblijsku sliku saveza (koja se u Bibliji označava i kao zaruke ili brak, primjerice kod proroka Hošee). Budući da je taj savez sv. Terezija opisala kao prijateljski, ona želi naglasiti dodatnu intimnost, bliskost po uzoru na Ivanovo evanđelje 15,15 – *Više vas ne zovem slugama, vas sam nazvao prijateljima*. Preko molitve ulazimo u posebni duhovno-rodbinski odnos s Presvetim Trojstvom.

Termin *tratar* koji koristi sv. Terezija, a koji u prijevodu sa španjolskog više odgovara našem terminu ophođenje nego li razgovor kako se često prevodi, ima zapravo vrlo široko značenje. *Tratar de amistad* – prijateljsko ophođenje ili vrlo snažnije biti prijatelji, u prijateljskom odnosu. Tako biti molitelj znači biti Božji prijatelj. Molitva kao prijateljski odnos s Bogom ima svoj razvojni proces baš kako je to vlastito i međuljudskom prijateljstvu. Svako prijateljstvo započinje susretom, jednostavnim susretom koji na prvu možda ni ne ukazuje na nešto više. Potom se iz tog susreta rađa prisnost, jednostavniji odnos, spontaniji, koji više nije ograničen pravilima ljudske obazrivosti i suzdržanosti. Na koncu, vrhunac prijateljstva ogleda se u sjedinjenju duša, ili

kako je rekao Aristotel – prijatelj je jedna duša u dva tijela. Tu sliku ljudskog prijateljstva sveta Terezija koristi i za opis prijateljskog odnosa duše s Bogom koji se događa u molitvi. Prijateljstvo Boga i duše na koncu rađa duhovnim sjedinjenjem (duhovnim zarukama i ženidbom).

Prijateljstvo se hrani konkretnim trenutcima u kojima se prijatelji susreću i razgovaraju. Ukoliko postoji pravo prijateljstvo, onda je to trajni stav jedne osobe prema drugoj. S nedostatkom susreta i razgovora prijateljski odnos zahlađuje. Hrana prijateljstva jest susret

– i fizički i u duhu (koji možemo okarakterizirati kao molitvu za prijatelja ili pomisao na prijatelja).

Žar molitve raspiruje se čestim moljenjem

Zato sv. Terezija u nastavku definicije govori o *čestom susretu*. „Molitva je prijateljski razgovor često puta nasamo...” Ovaj dio želi naglasiti opetovanost susreta. Kao što se prijateljstvo hladi u nedostatku susreta, tako biva i s molitvom. Čovjek koji ne moli ne može doći u stanje prijateljstva s Bogom. Tada osoba živi kršćanstvo kao teret. Odlučna odlučnost (*determinada determinacion*) termin je koji je skovala sveta Terezija kako bi naglasila važnost ustrajnosti na putu molitve. Po njoj samo ustrajne osobe stižu na samo izvorište.

Molitva se razvija u osami, posvemašnjoj usredotočenosti, sabranosti

Nasamo (trando a solas) – to prijateljsko ophođenje, razgovor treba se po svetoj Tereziji odvijati u osami. Ovdje se prije svega misli na nutarnju

osamljenost, kojoj svakako pogoduje i ona vanjska. Dakle, taj susret ne događa se ako su sugovornici samo fizički blizu, a misao i pozornost lutaju svud okolo. Sjetimo se samo koliko nam je neugodno ako nas druga osoba ne sluša dok pričamo ili pokazuje nezainteresiranost. Razgovor pravih prijatelja je intiman, dubok, misao i pažnja usredotočeni su na prijatelja koji govori. Tako treba biti i u molitvi. Sv. Terezija ovaj pojam „nasamo“ tumači na sljedeći način: „već znate da nas uči Njegovo Veličanstvo da to bude nasamo. (...) Čim je to rečeno jasno je da je nespojivo razgovarati s Bogom i svijetom. A to rade oni koji u jednu mole a u drugu prisluškuju što govore drugi, ili pak koji moleći misle na sve što im padne na pamet, a ne trude se tome stati na kraj“ (Put 24,4),

Cilj molitve je odnos s Bogom

Definicija na svom kraju daje odgovor na pitanje tko je taj s kojim treba nasamo razgovarati u prijateljskom odnosu. To je **Onaj za kojeg znamo da nas ljubi**. To je Bog. Prijateljstvo se uvijek rađa iz spoznaje da nas netko prihvaća i voli tj. da nam istinski želi dobro. Dok u međuljudskim odnosima teško nailazimo na takvog prijatelja, ponekad su potrebne godine da bi ga se pronašlo, za Boga možemo biti posve sigurni da je takav prijatelj, prijatelj koji ljubi do kraja što je pokazao umrijevši za nas. Bog nas prvi ljubi, a na nama je da mu odgovorimo djelatnom ljubavlju.

Umjesto zaključka

U ovoj Terezijinoj definiciji posve je jasno kako želi pojam molitve usmjeriti prema ljubavi i to prema ljubavi koja proizlazi iz one prijateljske (stari Grci razlikovali su ljubav prijatelja od požudne ljubavi između muškarca i žene, te uvijek cijenili više *fileo* – prijateljsku ljubav usmjerenu na nutrinu od *amore* – požudne ljubavi koja vrlo često zna gledati samo na izvanjskost). Zato se ona ne boji ustvrditi da se molitva ne sastoji u mnogo misli ili riječi nego u mnogo ljubavi. Kako to često zna biti vidljivo u odnosu dvoje pravih prijatelja koji se razumiju i bez riječi, dovoljna je samo prisutnost, ili stisak ruke, tako treba izgledati i odnos između duše i Boga – moraju se razumijevati prisutnošću, ophođenjem, odnosom.

Gospodin daje snagu

Piše: Nataša M. Firanj

Živimo u vremenu punom raznih poteškoća. Kako preživjeti? Nije bitno jesu li to problemi sa zdravljem, nesporazum u obitelji, nedostatak novca ili gubitak drage osobe. Sve su to životne okolnosti koje crpe čovjeku snagu i iscrpljuju ga, ponekad i do iznemoglosti.

Važno je ne zaboraviti što nam je Isus rekao, ne nekada davno nekim drugim ljudima, nego i nama ponaosob. *Dođite k meni svi vi, izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti* (Mt 11, 28). Vjerujem li u to što mi poručuje Isus? Obično ovaj redak bude negdje u posljednjoj ladici moga mozga. Život mi ove godine baš nije lagan kao perce. Preda mnom su bili veliki izazovi. Trebala sam mnogo toga riješiti sama. Imala sam veliku poslovnu odgovornost i najveću odgovornost pripremiti djecu – jedno za vrtić, dugo za prvi razred. Naravno, i organizirati raspust tako da budu sretni i zadovoljni. Za sve je bio potreban i novac kojeg uvijek nekako nedostaje. Još više, bilo mi je potrebno vrijeme za molitvu, ali svaki sam dan za to imala sve manje snage. Pogotovo sam početkom školske godine ušla u vrtlog obveza te se događalo na kraju dana da ne mogu povjerovati gdje sam sve bila i što sam sve uradila. Ali sve me je to iscrpilo. Vrhunac stresa bila je smrt moje bake u svom tom kaosu. Mislila sam u nekim trenutcima da ću eksplodirati. I imunitet mi je oslabio, tjelesna težina se smanjila, a ja ništa... gledam noću u krunicu i ne mogu je uzeti. Jedino sam redovito išla nedjeljom na misu. Od nedjelje do nedjelje čekala sam rješenje, znakove... i ništa. Počela sam se noću buditi, ili do kasno ostajati budna, sve praćeno nevjerojatnim smjenjivanjem misli. Onda sam samo jednom čula svoj glas u glavi „Ja ne mogu više“. Taj glas me prepao! Kako je moguće smjeti reći „ja ne mogu“? Tako sam počela ići na spavanje s najkraćom molitvom na usnama „Bože, pogledaj me! Ja ne mogu dalje ali ako ti hoćeš, ja ću moći“! I tada sam se sjetila tog retka u kojem Isus poziva da dođemo svi mi koji smo umorni i da će nas On odmoriti. To je bilo to – konačni preporod. Sve je ostalo isto, ali ja ne. S mirom sam prihvatila život vjerujući da će me Isus odmoriti. Jedno se rješavalo, drugo se kompliciralo,

ali ja sam bila mirna. Razmišljala sam – pa tko sam ja, jedna mala mrvica da bih sve preokrenula. Ali ta mala mrvica je vrijedna Bogu i on je neće ostaviti. Još uvijek sam u gužvi i bit ću vjerojatno do kraja života, jer sam kćer, žena, majka, prijatelj, ali moram naučiti živjeti, u toj gužvi, to je moj zadatak na ovoj zemlji.

Nemoj se bojati, nemoj sebe žaliti. Život od Boga je život. Ne postojimo sami radi sebe, već da damo svoj život za drugoga. Na to smo pozvani. Ali nije zabranjeno biti umoran. To je normalna reakcija, jer nismo Bog. A i sam Božji Sin je zasigurno osjećao umor za vrijeme ovozemaljskog života, zato nam i obećava odmor. Ne kukaj nad životom, već živi život s Isusom.

SATA DVA

U sobe su sata dva
i kucaju obadva.
Kucala su kucala
sad su eto baš potpuno stala.
Gledala sam sata dva,
pa sam se zapitala.
Da li su i sata dva
ko 'vo malo života zemaljskoga.
Gledam sada u satove
kako mirno stoje.
Mislim eto i satovi
odradili svoje.
Tako isto život naš
ide, ide iz dana u dan.
Molimo se i radimo
i za svagdašnji život borimo.
U borbe za život taj
zaboravimo da i nas čeka kraj.
Još kad bi i to znali,
da l' pakov, jel raj.

Pavka Domić

Oprostila sam

Piše: Nataša M. Firanj

Uvijek iznova i iznova čujem na misi o oprost. Zapravo me ta riječ uvijek nekako duboko dirala s obzirom na to da sam željela da mi Bog oprost moje grijeh.

Na početku svake mise molimo kajanje, a redovito idem i na ispovijed. Znači mi mnogo kada me svećenik odriješi od grijeha, kao posrednik između mene i samog Gospodina. Ako Isus meni može oprostiti sve, tko sam ja da ne mogu oprostiti drugom čovjeku? Bilo je situacija u životu da nisam mogla zamisliti da nekom nešto oprotim. Tada sam molila dragog Boga da mi da snage za oprost i to je bilo predivno iskustvo za mene, kao ponovni preporod. Isus kaže da treba bratu oprostiti do 7 puta 77. Isto tako izgovara „Oče, oprost im, jer ne znaju što čine“. Zašto, naime, pišem o oprost? Imala sam baku koju sam voljela, ali nisam se mogla pomiriti s činjenicom da ona kao kršćanka vjeruje gatarama i horoskopima. Za to je cijeli život davala silni novac. Ta suma se ni ne može precizno odrediti. I tako sam se udaljila od nje. U nevolji smo je moj muž i ja spasili, jer smo je zbrinuli u dom za stare, nakon prosudbe liječnika da nije za njegovanje kod kuće. Osjetila sam olakšanje, jer sam joj zaista željela dobro i molila sam da joj Bog olakša muku i trpljenje. Već tada sam joj dijelom oprostila za sav bol koji sam godinama trpjela, jer posljedice su ogromne. Nakon dvije godine baka je umrla. Istog trena kada mi je to javljeno, Božjom milošću sam oprostila zaista sve i jedino mi je bila u glavi slika kako će baka možda biti konačno sretna zauvijek u Kraljevstvu nebeskom. To mi je pružilo nemjerljiv mir u duši. Jer danas si tu, sutra nisi. Kako li je onom tko s mržnjom dočeka svoj kraj ili patnju u velikoj bolesti i trpi još zbog toga što ne može oprostiti? Zar nismo pozvani činiti samo dobro? Zar nismo pozvani ljubiti? Kada nekome ne oprostimo, više trpimo mi sami nego onaj kome sudimo. Ne smijemo zaboraviti tko je pravi sudac u životu. Posebno je velik onaj koji oprašta, pogotovo ako i dalje trpi zbog određene situacije koju izaziva netko drugi.

Zahvalila sam Bogu za ovu milost što sam tako lako mogla oprostiti baki nakon tolikih posljedica izazvanih njenom nevjerom u život bez vrački. Gospodin mi je dao da osjetim pri sprovodu samo ogromnu ljubav prema baki i nadu u vječni život. Potpuno sam mirna, jer čvrsto vjerujem da je nakon bolesničkog pomazanja zaista doživjela potpuno oproštenje grijeha i da je moguće da je sada s Gospodinom. Jer, kako je rekao na križu razbojniku, „Još danas ćeš biti sa mnom u Kraljevstvu nebeskom“.

NOVO VINO

U skovitoj boli ovoj Ti mi, Kriste, dušu liječiš,
Preumorna, da ne klone, Prisutnošću svojom tješiš.
A kad lampe se ugase, taj trenutak bolan bit će:
Samo vjera, već mi sluti, novo jutro koje sviće.

Čim se zraci Zore jave i tama će uzmaknuti,
Svjetlo ćeš mi duši biti, noći u dan pretvoriti.
O, ne štedi srce moje, na svoj križ ga sad prigrli,
U kaležu bol sjedini, novu milost u njegov ulij.

U kapljama Svete Krvi trag će grijeha mog nestati,
Ko u mirnoj, bistroj vodi, duša će se ogledati.
Osjetit' već radost mogu, što sam, Kriste, bliža Tebi,
Ljubav dušu mi obuže, opraštam i samoj sebi.

I dok suze miju lice, strah netragom već nestaje,
Snagu, hrabrost, poklanjaš mi kad god srce se pokaje.
Tvoja Krv u duši vrije, „novo vino“ želim biti
Što će živom vjerom, Kriste, Božju Ljubav svjedočiti.

Katica Milosavljević

Proštenje na Šištaku

Piše: Iva Zelić

Mještani salašarskog naselja nadomak Subotice – Šištak, obilježili su proštenje u nedjelju, 6. listopada 2019. godine svetom misom. Zaštitnica ovoga mjesta je sv. Mala Terezija od djeteta Isusa. Budući da ovo mjesto nema svoj crkvu niti kapelu, proštenja se od 1997. godine obilježavaju kod najstarijeg križa subotičkog atara kojega je Tome Šišković podignuo još davne 1871. godine.

Od ove godine, doprinosom samih mještana (čiji bi popis bio dugačak za nabranje) podignut je oltarni prostor i natkriven križ, kako bi bio zaštićen od zuba vremena. Prema nacrtu mještanke dipl. ing. Jasmine Milanković, oltarni prostor izradili su Antun Stipić-Tuniša i Mirko Gurinović, uz svesrdnu pomoć obitelji Marinka i Svetlane Milanković, Jelene Milanković, Alojzija i Jasmine Radak, te Pere i Eme Brčić Kostić. Svega ovoga ne bi bilo da zemlji-

šte nisu ustupili Marko i Suzana Leko, na čijem je teritoriju sazidan oltarni prostor. Još predstoji dovod struje, za što je zadužen također mještаниn Stipan Milanković.

Misnom slavlju na dan proštenja je predsjedao vlč. Dražen Skenderović, koji je i najzaslužniji za otkrivanje prethodne razbijene spomen-ploče na križu, pa je i ta ploča sada obnovljena. Ozračje ovoga mjesta bilo je posebno svečano, jer sada i ovaj dio župe Marije Majke Crkve ima dostojno mjesto za slavljenje Boga. Zahvala Bogu, po svetici zaštitnici, neka ide i svima koji su na bilo koji način doprinijeli ovome događaju.

KRUV NAŠ SVAGDANJI

Naši su stari kadgoda jili
kruva od osam dana
zadovoljni su bili
što jim Stvoritelj i toliko do.
Oduvik su se pobožno molili
o adventu i u korizme uredno postili
i pisme svete pivali.
Prid spavanje su dicama
starovirke pripovičke dugo pripovidali
a dica ko dica
svemu su se radovala starije poštivala
al vazdan jednu veliku želju imala.
Ne bi marila svaki dan za večeru
u šake latit komadeš kruva
masna posolita popaprita
a mekana.

Ivan Andrašić

Sudac jedincati

Piše: o. Zlatko od sv. Josipa, OCD (Žuvela)

U jutarnjim satima Velikoga petka, u prostorijama Pretorija tj. u sudnici rimskog Prokuratora, tadašnjeg upravitelja Palestine koji je stolovao u Jeruzalemu, susreli su se dvojica sudaca. Jedan postavljen od zemaljske vlasti, tadašnje rimske imperije, ponosne zbog svoje moći i zbog svojega prava, i drugi sudac postavljen od nebeske vlasti, kao Sudac jedincati svih umova i srdaca. Jedan se zvao Poncije Pilat, a drugi Isus Krist.

Susret se dogodio nenadano, barem za Pilata. Gospodin Isus biva doveden od razbjesnele svjetine, od licemjernih Židova koji ga nisu ljubili, koji nisu htjeli vjerovati da je on Mesija. Iako su ga mrzili, ipak su ga se bojali. A tko zna, što ako jest Mesija? Što onda? Zato ga sami nisu htjeli ubiti, no nisu ga htjeli ni ostaviti tek tako. Najbolje rješenje za njih bilo je da primoraju Rimsku vlast da kazni Isusa, a oni će ga optužiti da je zločinac i pobunjenik.

Poncije Pilat koji je morao biti iskusan u upravi i u suđenju, jer je mjesto Prokuratora, upravitelja u Jeruzalemu bilo veoma zahtjevno, očito je odmah shvatio o čemu se tu radi. Znao je da je Isus nevin i da ga optužuju iz zavisti. Shvatio je da u Isusu sigurno nije moglo biti nikakve opasnosti za Rim. No, Pilat ne može shvatiti kakvo je to Isusovo kraljevstvo. Gdje je vojska toga kralja, gdje je policija, tjelohranitelji koji će ga braniti? Gdje su ministri, gdje je vlada, službenici... Nikog nema. Samo je Isus pred njim. I Pilat ga promatra i ne može dokučiti tu božansku zagonetku.

Koliki danas, pa i među vjernicima, ne shvaćaju kakvo je Kristovo kraljevstvo, kakav je to Kralj Isus. A upravo jedna pjesma ovako to pojašnjava u stihovima govoreći Kristu Gospodinu: „Ti sudac si jedincati, svih umova i srdaca.“ Krist je Kralj u onom kraljevstvu koje nije od ovoga svijeta. Kralj je u onom kraljevstvu koje je vječno kako je to još davno govorio prorok Daniel: „Vlast njegova vlast je vječna, nikada proći neće; i kraljevstvo je njegovo vječno, nikada propasti neće.“ On sudi ono unutarne, ono što je skriveno u čovjeku. Sudovi ljudske pravde sude samo izvanjske stvari,

prekršaje i zlodjela koja su se dogodila izvana. Sabiru se svjedoci, ispituju okolnosti, prave zapisnici. A Bog nas sudi u onome unutar njem. U onome što mi mislimo u sebi, što govorimo, što želimo, što osjećamo, i konačno što činimo. Prosuduje misli i nakane srca.

Pilat je sudio Isusa, no Isus je istovremeno prosuđivao Pilata. Dobro je znao njegovo stanje, da je on poganin, pripadnik mnogobožacke religije, pune zabluda i krivovjerja. Pa ni njihovi bogovi nemaju duše – kako je onda može imati čovjek! Zato Isus nije s njime poveo razgovor o duhu, o duši; ovaj to pogotovo ne bi razumio. Nego je razgovor poveden u smjeru istine. Ako se ne možemo razumjeti na području vjere, religije, bogoštovlja, jer to nam je različito, ajde onda da se probamo naći u istini. Istina može biti polazište za razgovore s pripadnicima drugih religijskih uvjerenja i sa svima drugima. Klauzurna karmelićanka sv. Terezija Benedikta od Križa, u svijetu poznatija kao Edit Stein, ovako veli u jednoj svojoj izreci: „Tko traži istinu, traži Boga, bio on toga svjestan ili ne.“

Ali Pilat nije tražio istinu. Na Isusov poziv da upozna istinu, na Isusove riječi: „Tko je god od istine, sluša moj glas.“ Pilat je samo odgovorio: „Što je istina?“ i otišao je Židovima, onim zlima koji su imali jači glas i koji su se nametali svojom žestinom. I njih je Pilat slušao kad nije slušao Isusa i kad je odbio njegov poziv da upozna Istinu. Pilat je slušao Laž i ta ga je laž dovela do zločina iako je sam bio uvjeren da je Isus nevin.

I tako se dan danas zbiva. Tko god ne traži Istinu, a s Istinom se poistovjetio sam Sin Božji, tko god ne ljubi Istinu i ne sluša je, taj prijanja uz Laž, uz zabludu, uz iluziju, konačno uz Sotonu. Jer svaka je laž sotonsko djelo.

No, Istinu se ne može ukloniti. Dvadeset vjekova kršćanstva daje svjedočanstvo za Istinu i navješćuje je. Pilat toga nije imao, ali mi imamo. I zato nemamo isprike da živimo u lažima i zabludama. Pa i oni koji niječu Boga, koji mu se protive, iako nemaju jasnu predodžbu o tome, ipak na tajanstven način osjećaju da ih On potresa u savjestima i zato se boje Sina Božjega.

Sina se Božjega ne treba bojati ako se želi živjeti u istini. Božja istina oslobađa. Daje spoznaju o uzvišenoj veličini Božjoj koju treba poštivati i slušati. Iskazivati joj istinski kult ljubavi. Daje istinu o našem položaju kao stvorenja Božjih, stvorenih na njegovu sliku, ali ranjenih po istočnom grijehu u kojem se rađamo i po svojim osobnim grijesima. Zbog te grešnosti Istina nam djeluje skrivena, neshvatljiva, nedokučiva. Božja istina i njegovo svjetlo ne može ući tamo gdje nema više prostora za njih. Naša nutrina često je zatrovana, zagađena ohološću, tjelesnošću, porocima, i mnogim drugim stvarima.

Priznavanje toga stanja, priznanje vlastite grešnosti već je hod k Istini koja oslobađa. Zato se i ispovijedamo, da svjesni svojih slabosti, grijeha i laži sve to odbacimo i prionemo uz Istinu.

Stoga nastojmo ustrajati u pitanju što je istina. Ako smo joj vjerni, Ona sama će nas poučiti i dati da je u potpunosti upoznamo. Tada ćemo spoznati Krista Kralja, suca živih i mrtvih. Ako vjerujemo u njega i ako ga ljubimo čuvajući Njegove zapovijedi, spoznat ćemo ga kao Prijatelja, najmilijeg Zaručnika svoje duše, uzdajući se u njegov milosrdni sud sada i na času smrti naše.

SUDAC PRAVI

Spasitelju naš Isuse
svima nama smiluj se
poslušaj nam molbe glas
ljudskom rodu budi spas!

Tu na zemlji svi smo grišni
svaki dan nas u grih vraća
da li smo se zapitali
kojom plaćom grih se plaća.

Doć će jednom sudac pravi
podilit će prave krive
od Boga će zakon donet
i za mrtve i za žive.

Katica Bačić

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

Paziti na Isusa

Piše: o. Mato Miloš, OCD.

U opsežnoj pisanoj ostavštini sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, bezbroj puta nailazimo na termin *paziti na Isusa*. Što to znači? Odgovor ćemo potražiti u mističnim spisima sv. Ivana od Križa i sv. Terezije Avilske, koje o. Gerard slijedi u svome osobnom duhovnom životu. Mistična iskustva Boga kod sv. Ivana od Križa i sv. Terezije Avilske područja su u kojima se o. Gerard kreće i na svoj način kuša ono što su sveti mistici također na svoj način iskusili. Bog svaku dušu posebno uvodi u neiscrpive rudnike svoga božanskog života, ako duša iskreno ljubi i traži Boga. Otac Gerard ljubi i traži Boga stvarajući vlastiti program *Paziti na Isusa*. To je zapravo *ljubavni pogled* ili *Atencion-
-amorosa*, kojega nalazimo kod sv. Ivana od Križa.

Za bolje razumijevanje termina *ljubavni pogled*; *atencion-amorosa* poslužimo se tekstom sv. Ivana od križa: *Duša treba biti pred Bogom u ljubavnoj pozornosti... mora se držati sasvim primalački... Bez ikakva napora, s jednostavnošću ljubavi kao kad netko u ljubavnoj pažnji otvara oči.*¹ Usporedimo i tekst sv. Terezije Avilske, koji upućuje na *atencionamorosa*. *Duša koja moli neka si predstavi u mislima da se nalazi pred Isusom, neka opći s njim i neka nastoji zaljubiti se u njegovo Čovještvo, držeći ga neprestano pred očima.*² Ne zaboravimo da je o. Gerard karmelićanin i da u svemu slijedi duhovni nauk sv. Ivana od Križa i sv. Terezije Avilske. Otvara se djelovanju Duha Svetoga kako bi on izvršio u njemu preobražaj u sliku Isusa Krista.

Utjelovljena Riječ, Isus Krist je objekt Gerardova paziti na Isusa

Kod o. Gerarda *paziti na Isusa*, odnosi se na Utjelovljenu Riječ Isusa Krista, koju on u meditativnoj molitvi motri i s kojom razgovara kroz otajstvo Isusova djetinjstva (Mali Isus), s kojim želi biti malen, ponizan, prah, ništica. Mali Isus je za o. Gerarda Krist na križu s kojim se suobličuje u poteškoćama života i nošenju vlastitog životnog križa. Mali Isus je kod o. Gerarda Uskrsli, proslavljeni Krist, kojega susreće u euharistiji, koju na osobiti način slavi i daje se na raspolaganje Zaručniku njegove duše za dobro svih duša. Teološkim krepostima vjere, nade i ljubavi, o. Gerard živi u nazočnosti Božjoj kada moli i kada djeluje za spasenje duša. U molitvi i apostolskom djelovanju, o. Gerard se vozi po karmelskom vrtu u karucama (kočiji) s Isusom, Zaručnikom njegove duše, aludirajući na (Jer 2, 7): *Uveo sam vas u zemlju Karmela da jedete njegove plodove*. Riječ Karmel, na hebrejskom znači vrt, ili vinograd Božji. Riječ *karuce* označava luksuznu kočiju koju su posjedovali najbogatiji ljudi Gerardova vremena. U teološkom i kontemplativnom stavu, on *pazi na Isusa*, druži se s njim, uživa u njegovu društvu: *Moj Mali (Isuse), koliko pazim, toliko Te volim.*³ Svoju meditativno-kontemplativnu molitvu prožima vježbom u Božjoj nazočnosti provjeravajući svoju djelatnost, da nije slučajno sebičnost motiv koji ga potiče na molitvu i apostolsku djelatnost. Slijedeći put *uspona na goru Karmel* sv. Ivana od Križa, na kojemu treba ostaviti svu suvišnu prtljagu, držeći za *ništa* sve što nije Bog, o. Gerard provjerava sebe, svoj duhovni i djelatni život, da nije možda oholost, sebeljublje koje ga vodi na tom putu. Spreman je na Ivanov *desnudes*, mukotrпно svlačiti

¹ Sv. Ivan od Križa, *Živi plamen ljubavi*, III, 34.

² Sv. Terezija Avilska, *Moj život*, 12,2.

³ *Biser mišljenja*, sv. VIII, 004501.

sa sebe svu svoju nesavršenost, dozvoliti da ga Isus svojim *skalpelima* operira, kako bi dospio do potpunog sjedinjenja s Isusom: *Okrenimo se k Njemu, neka nas žeže, neka nas siječe, dok ne budemo čisti: kao malo dijete. Žeži me Isuse da se u meni probudi Tvoje Božanstvo, Tvoja milost, iskorijeni slabost.*⁴ U toj spremnosti slijediti Isusa potpunim predanjem, o. Gerard doživljava radost u trpljenju kada zapisuje: *Isusa vidjeti je takva radost, da kad bi trebalo tisuću godina živjeti i svaki trenutak gorko umirati, još ni onda tu radost ne bi mogli zaslužiti. Pobožni je Šimun jedanput vidio Isusa, pa je želio umrijeti od radosti.*⁵

Paziti na Isusa znači ljubiti

Za o. Gerarda *paziti na Isusa* znači ljubiti. U meditativnoj molitvi o. Gerard vodi dijalog s Isusom koji mu govori: Ako me voliš na mene paziš. Otac Gerard mu odgovara: *Pazit ću na Tebe, na Tvoj posao, na Tvoju milost. Tvoju ću ljubav vraćati.*⁶ Na drugom mjestu zapisuje: *Isuse, primam Te. Primam sve. Ničega se ne bojim jer ćeš me Ti u svemu ojačati. Ti čini sve da nas ne zaslijepi naše želje. Zato ni zdrav, ni bolestan nemam odmora u odnosu na ljubav i na vrijeme.*⁷ Otac Gerard se ničega ne boji, odlučno ide u borbu protiv svoje nesavršenosti, *jer ćeš me Ti u svemu ojačati.* U svojoj korizmenoj propovijedi 1907. koja nosi naslov „Isus nosi križ“, o. Gerard govori vjernicima i samome sebi: *Sablja je vojniku u ratu potrebna, a križ svakome kršćaninu u duhovnoj borbi. Tko se križem brani, tog je branitelj Isus, tome se ne treba ničega bojati. Sablju treba oštriti po borbi. Sablja zahrđa, ako se ne upotrebljava. Božja se milost gubi bez borbe. Dok propovijeda vjernicima, to isto primjenjuje na sebe kada zapisuje: Pravi vojnik se bori u ratu, a redovnik u redovničkom životu. Kakva borba, takva ljubav!*⁸ Bolesna osoba je spremna na sve moguće operacije da zadobije zdravlje. Duša koja se potpuno predaje Bogu, spremna je na sve što Bog od nje traži: *Bolne operacije podnosimo za tjelesno zdravlje, iako ne znamo kakav će biti uspjeh. Pa zar nije vrijednija od operacije tijela operacija grešne želje, kako bi dobili divno slavno tijelo?*⁹

⁴ *Sjedinjenje s Isusom*, 003632.

⁵ *Biser mišljenja*, sv. VII, 004220.

⁶ *Razgovor s Isusom*, 003937.

⁷ *Blago duše*, 008587; 008586.

⁸ *Rudnik Blaženstva*, 003684.

⁹ *Thelogia pastoralis*, 003070.

Prijateljstvo s Bogom, preobrazba svijeta

Duša koja slobodno prihvaća avanturu prijateljstva s Bogom, kuša ljubav duboke povezanosti s Bogom kada moli, kada djeluje za dobro drugih duša i kada trpi iz ljubavi prema njemu. Ona pridonosi preobrazbi svijeta i društva u kojemu živi. Kao da sluša Isusove riječi: *Što radi Svemogući Otac i ja to radim. Kada budeš od svega prazan, moju Svemogućnost uživa tko iz sebe izbacuje sebičnost. Ako želiš skrušeno moliti, svijet obratiti, čuda činiti, sve ove želje za moju želju i ljubav, moraš iz sebe izbaciti. Kada budeš od svega ovoga prazan, osim male žeravice ljubavi prema meni, istom onda se možeš sjediniti s morem moje ljubavi.*¹⁰ Na ovaj Isusov govor, o. Gerard odgovara: *Hvala Ti Isuse! Sada želim motiku i kopaču da što prije izbacim sve iz moga srca što se zove sebičnost, i onda Isuse svakome svoje: Tebi moju žeravu, meni Tvoju volju, pa gotovo vjenčanje i nebesko uživanje.*¹¹ Da ovo postignem, molim te: *Očisti me kao usne proroka, da samo Tebe volim, samo o Tebi mislim, govorim i sve za Tebe činim.*¹²

Proučavati duhovni život

Otac Gerard je svjestan da se duhovni napredak postiže ustrajnošću, pouzdanjem u Boga od koga nam dolazi savršenost i svetost. Potrebno je naše zalaganje u proučavanju duhovnoga života. *Ovako napredujemo u Blaženstvima, ali nikada nasićeni u duhovnom životu, nikada nismo dovoljno prosvijetljeni za ovaj kratki tjelesni život. Ipak ćemo puno shvaćati, ako ćemo duhovni život proučavati i Blaženstva nabavljati. Newton, veliki učenjak, dan i noć je proučavao prirodu i na sve pazio. Mi većma moramo proučavati duhovni život i na sve paziti, a osobito se u svemu vježbati. Euharistiju uživamo, ali je ne shvaćamo.*¹³ Ono što ne shvaćamo studijem produbljujmo, ono što naš razum ne shvaća, vjerom prihvatimo. Božanske tajne su neiscrpive i nedohvatljive. *Straža mozga i duše: pazenje!*¹⁴ *Svagdje se stavlja straža gdje je nešto skupocjeno, ali ništa nije skuplje od duše. Duši je straža: pazenje i poniznost.*¹⁵

¹⁰ *Sjedinjenje s Isusom*, 003644.

¹¹ *Isto*.

¹² *Naslađivanje duše*, 003701.

¹³ *Rudnik Blaženstva*, 003681.

¹⁴ *Put Blaženstava*, 003724.

¹⁵ *Isto*, 003725.

Gerardova priložna oznaka *sad*

Uz termin *paziti na Isusa*, o. Gerard u svojim spisima rabi i priložnu oznaku *sad*. *Ako kažem „sad“, to neka znači da uvijek želim ovakav „Sad“, tj. ugađati Isusu i Majci. A također i „Rad“, „Pazi“.*¹⁶ Dakle, *paziti na Isusa* znači, to činiti *sad*, jer ako ne *sad* možda neće biti zgrade nikad, zaključuje o. Gerard. U svome molitvenom životu i samoći koju propisuje karmelićansko Pravilo, o. Gerard želi biti vrijedan da ne zaspi, a kada je u pastoralnom radu, želi biti smjieran, čedan, ponizan i svakome uslužan. *Svaki „sad“ Isuse u razgovoru s Tobom želim provesti. Isuse, „sad“ želiš da molim, „sad“ želiš da trpim... Mene Isus neka vodi i nosi u razmatranju i čitanju, a izvan ćelije po Isusu neka me nosi i vodi svačija poštena želja. Dakle, prvo ću šutjeti, paziti što govori Isus, a čim me pokrene s Njim i za Njim ići.*¹⁷

Gerardov *sad* odnosi se na sva njegova djela, bilo duhovna bilo pastoralna. Svoju borbu protiv vlastite nesavršenosti, povezuje s blaženstvom: pazeња, poniznosti i spasenja. Svjestan je svih milosti i radosti koje uživa kao Božji dar. Spreman je i na to da mu Bog oduzme sve te darove i radosti. *Ako Ti je milo uzmi radost i skrušenost u molitvi, u duhovnim zabavama... ali ne dopusti svojevoljnu nemarnost. Dakle, ne dopusti nepokornost prema Pravilu i poglavaru. Ako je Tvoja volja da me moja subrača, pobožne duše, prodaju kao Egipatskog Josipa, i to primam. Ako je Tvoja volja da me za luckastog, lijenog drže i svako moje ponašanje osude, i ako to i poglavari učine, sve to ponizno primam. Samo ne daj da ogledalo poniznog Isusa ne izgubim... Put ovakvog poniženja nisam ja izmislio, nego Ti Isuse i tvoji miljenici.*¹⁸ Ovo je iskreni i odlučni obračun sa svojim nesavršenim „ja“, spremnost ići do kraja protiv vlastitog sebeljublja i to ne sutra, već *sad*, svaki trenutak. Zadivljuje nas Gerardova odlučnost hoda za Isusom. *Ovaj „sad“ neka me grije kad mi je zima, neka me hrani kada sam gladan, neka me jači kada sam slab, neka me podigne kada sam pao. Ako u svemu izgubim volju, samo u ovom „sad“ nek ne. Sada navijek ovo želim: pazeć, ponizeć! Slabo pazeње, neka popravi poniznost... Na krilima pazeња i poniženja, u nebo se leti.*¹⁹

Isus kaže: *Ne budite dakle zabrinuti za sutra. Sutra će se samo brinuti za se. Dosta je svakom danu zla njegova* (Mt 6, 34). Sveta Mala Terezija, razmišljajući o ovom evanđeoskom retku napisala je pjesmu: *Još samo ovaj dan!* Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, koji je usvojio i živio *mali put* duhovnosti sv. Male Terezije, u svome duhovnom životu praktično živi *aten-*

¹⁶ *Naslađivanje duše*, 003740

¹⁷ *Isto*, 003722.

¹⁸ *Isto*, 003726.

¹⁹ *Isto*, 003727

cionamorosa (paziti na Isusa) i to *sad*, ovaj dan, i tako svaki dan koji mu je darovan u ovom ljudskom životu. *Sad* se živi *atencionamorosa* s Isusom, koja će se nastaviti u vječnosti. Oče Gerarde, podrži nas u našoj odluci da i mi *sad* živimo naš *paziti na Isusa* dok se ne ostvari vječno gledanje Boga u onostranosti.

OCU GERARDU

U sunčano poslipodne
kasnog Miholjskog lita
sa grede usrid atara
pogled puca digod se okreneš,
na Đurđin u nediljnom počinku.
Nasrid kadgodašnje avlije
Križ se uzdiže visoko ka nebu.
U podnožju križa kamena ploča:
... na ovom mjestu je rođen o. Gerard Tomo Stantić...
Počistit ću malo suvi korov
ispred tvoje kuće, oče Tomo,
jer ti sada stanuješ u dvorima Gospodnjim.
Kako je lipo zagrliti križ,
možda zato što nije moj...
nasloniti glavu, odmoriti se u sjeni križa.
Korak dalje, bunar pitke vode.
Samo triba zgrabiti.
Stavljam ružu kraj Njegovih probodenih nogu.
Još koji Očenaš na kolinima
u prašini do kolina.
Na odlasku osvrt i molitva u znak pozdrava:
Kriste, proslavi svoga virnog slugu
jer Ti sada stanuješ u njegovim dvorima.

Verica Dulić

Adventske misli (Materice, Otcí, Božić, Betlem)

Píše: Ivan Evetović

Uvik sam ljubio stare narodne običaje, koje su naši didovi, kao kakvu svetinju čuvali i njegovali, a svojim potomcima kao skupocinu baštinu pridavali. Srce mi od radosti pliva, kada se sveto adventsko vrime približava, ta u ovo doba godine padaju „materice“ i „otci“, dvi nedilje, kojima se i stari i mladi raduju; stariji jerbo će svoje mlade počastiti, a mlađi jer će svojim majkama i otcima „čestitati“. Ova su dva dana javni, starodavni svidoci, kako je usađena u srce naših Bunjevaca ona četvrta zapovid Božja: „Poštuj otca i mater, da si dugoga života na zemlji“; to će biti uzrokom da su dani „materica i otaca“ na niku vrst narodna blagdana uzvišeni.

Adventsko vrime i zato će bit svakomu milo, drago, jer će ono i „Božić“ doneti. „Božić“, kratka rič, al koliko veselja, radosti, utišenja u sebi sadržaje! Pa kako je narod izrajelski sa svojim prorocima četiri hiljade godina za Spasiteljem uzdisao : „Vi nebesa rosíte odozgor, a oblaci daždite Pravednog“: tako i mi željom željkovanom izčekivamo božićne blagdane; – maleni, da se malenom Isusu poklone, pozlaćenim orasima, jabukama a još najvećma Betlemarima, t.j. onima, koji će „betlem nositi“ raduju, a stari, da suzama radostnicama zaplaču nad nevinim veseljem svojih maleni. Ta jeste li gledali srična lica vaše dice, kad na badnji dan – sigrajuć se u sobi na slamici – izdaleka začuju ganutljive glasove „nosioca betlema“, tobož pastira:

„Danas se čuje događaj novi
 U zemlji našoj i jest je ovi:
 Hodite nami o čobani,
 Pohitite i vidite:
 Jedno nebesko ditešce
 U krilu Majke Divice,
 Vami se srića ova dogodi,
 Kad Vam se janje nebesko rodi.“

Ako ste gledali jih, ta smotрили ste onaj sveti bojazan, onu nevinu radost, u kojoj jim srce pliva. Gdi je ovoga svita blago, koje bi njima bilo tako drago. Al lipa je sveta vira naša, lipi su po njoj osnovani običaji, jer skroz čovika prolaze i do srca dopiru.

Naspomenuo sam nosioce betlema, navesti ću vam odkud je i odkad je taj krasni običaj. Od prilike prija 700 godina živio je u Italiji glasoviti svetac Franjo Asiški, najveći slidbenik Isusovog siromaštva, zato je ogromno blaga među siromakom razdilio i najrađe je razmišljavo o velikom ubožtvu novorođenoga Božića, pridstavio ga si kako u jaslica drhće i zebe, kao da bi sa svetom pismom rekao:

„Svi se griju u sobama
 Samo Isus mista nema,
 Njemu krevet ne daju.“

A na badnje večē od velike žalosti zaplače, kad promisli:

„Slavno sunce u polnoći
 Porodi se u goloći.“

Odluči da će ove svete osiće u srca svojih bližnji priliti i tako ove na sličnu pobožnost probudili. Zato s dozvolom rimskog pape, tri godine prija smrti ne daleko od manastira u kojem je živio sagradi štalicu s jasicama. U ove položi kip malenog Isusa, sv. Josipa i Blažene Divice. Kasnije podigne oltar, gdi bi sa svojom braćom, redovnicima Franjevcima cilu noć u molitvi i pismama znao provesti. Narod je hrpimice ovamo hrlio, da vidi nov način pobožnosti, te se ova pobožnost sve većma i većma razgranjivala i razprostirala. Ovim načinom, tako rekuć veseleć se, upoznadu malena dica najglavnije članke naše vire.

Lip je također i onaj naših Bunjevaca običaj, da imućniji o Božiću počaste po jedno siromašno ditešce, po jedno starije mužko i žensko čeljade; misleć, da će ovim načinom ugoditi malenom Isusu, sv. Josipu, i Blaženoj

Divici Mariji. Vrlo krasno! a neće se privariti, jer je Isus, istina, koja ne zavodi, rekao: „Ako učinite ma išta jednom od ovih maleni, meni ste učinili“. Zar sam malko na daleko zaišao, to neka me izvini ona ljubav koju u srcu nosim prema svetim virskim i narodnim običajima. Tvrdo je moje uvirenje, gdi se ovako svetkuju blagdani, tamo će puk u duhovnom i tilesnom pogledu napridovati.

*(Tekst je objavljen u Subotici u listu „Neven“ od 15. 12. 1889.
na stranicama 179-181. pod psudonomim Janko K.
Ovdje je donesen u originalu s neznatnim
pravopisnim ispravkama.)*

PRELJA

U ćošu sobe
prelja stoji
il spava
il se odmara,
zavridila je ona to!

Prela je ona tako
oprano, izmikanu
vunu za čarape bile,
noćom i po danu.

Za ćilime šarene,
merkovane ljope,
za štrikove vunene,
umorni tila, ljude vridne,

I fros Luke da sačuvu leđa
pogrbita od rada.

Agata Rižanji

BILI ATARI

Kad atar se zabili
i njiva pod mrazom stegne se
poželim da k'o kadgod
snig padne u studenom
pa sve smrzne
i pod nogom puca –
i zemlja i grane suve,
i nosovi dičiji kad pocrvene
i nanine oči se zacakle
kad nas oko astala okupi
i bačo Očenaš kad predmoli;
Kad vranca u s'onca upregnu
da me voze kroz šorove,
viter lice da umije
i pogled pročisti
i brige
i teške riči,
i neslogu i raspre;
Oči kad zatvorim
iz daljine da začujem
žamor našeg svita
što na Prelo ide,
da zašušti svila divojačka
i zaškripi čizma momačka –
smij do zore se razliva;
Jutrom, dok svi
pod dunjom s mirom snivaju,
kujna na kruv zam'riši
i skorup na vrilom mliku se skupi;
Poželim da salaši srušeni
uskrsnu;
Kad atar se zabili
k'o kadgod –
poželim da Bog nas sačuva
i sutra da nas bude!

/Najbolja pjesma Velikoga prela 2019. u Subotici/

Željka Zelić Nedeljković

Za fraklič rakije dvi ljubenice

Piše: Josip Dumendžić Meštar

Došlo lito. Čeljad se oma razmilila po ataru, a posla nikakog navik bilo. Svako žurijo na vrime poradit. Tako i čika Marko sa ženom Julom i dicom uranijo, pa na njivu. Pod starim bagremom Marko isprego konje, vezo i za lojtre i nuz leniju nakosio im trave. Julia namazala s mašću kruva, nasikla paradajzle i dala curicama da jidu. Nji dvi se prikrstile i sa slašću počele jist. Oni sami, prizalogajili kod kuće, da ne gube vrime, i latili se posla. Dica se posli fruštuka ostala sigrat u ladovini i praviti vinčiče od poljskog cviča. Kad je bilo vrime užini, Julia raširila pokrovac, priko njega prostrla čaršap i pore-dala užinu. Bilo je tu: slanine za ražanj, sira, kiselog mlika, kajmaka, kruva, pekmeza, masti, crnog luka i friške paprike. Sol je bila u drvenoj soljnjači – da ne ovlaži. Taman su posidali, Marko gucnijo dudovače, kad starija curica u daljini ugleda konjsku zapregu i kaže svom dadi:

– Dado, niko ide lenijom, tira konje od Dunava.

Marko malo bolje pogledi pa će ćerki:

– Niki čovik nosi puna kola ljubenica.

– Dado, kupi nam ljubenice kad stignu do nas! – povikaše dica.

– Pa dico, nisam pono buđelar. Kad dođemo kući, donit ću vam iz našeg bostana.

– Aaa, mi bi tile jist kad užinamo, dado!

Na tom se divan završijo. Marko je u momentu snoto kako da dođe do ljubenice, da daci udovolji, pa će Juli:

– Budi tu s dicom, a ja ću našim bogazom požurit, da mu dođem iza kola i ukrast ću jednu. Vratit ću se prije neg što stigne do nas, samo se ti ne-moj mišat u divan.

– Ju Marko, znaš zdravo dobro da je krađa gri, morat ćeš na ispovid. – upozori ga Julia.

– Ti se samo ne mišaj u moj poso, a ja sam se sitijo kako ću stvar izglatit.

Zatim friško pođe u krađu. Sve se odvijalo po planu i ubrzo se vratijo s ljubenicom ispod pazuva. Na ljubenici je bricom bila urizana težina od 4,6 kg. Svojom bricom ogreca brojeve i tu stranu okrene nagori. Posli nekoliko minuta naiđe bostandžija i pozdravi i. Marko ga zaustavi da malko podivane, a i konje da odmori. E, onda ga uvuče u svoj divan. Upoznali se, čuo je od čovika da je bostandžija, da je iz Kovara i da je dobro stojeći.

– Prijatelju, vidim da si pono ljubenicu rad dice. Cigurno sadiš bostan za sebe i svoje, al ništa ti nagriza ljubenice? – važno će Vukovarac.

– Da, sadimo ja i žena. Vidim da imamo istu sortu, a šta je grizlo ne znam. Nego, već ti meni kaži, zašto si na svim ljubenicama urizo njivu težinu? Ja svakoj ljubenici znam miru, kad je nekoliko put podignem na dlanu. Znam dobro procinit. Mogu pogrišit najviše do petnaest deka. – pofali se Marko.

Ovaj mu nije povirovo, pa se opklade za ljubenicu, da Marko ocini svoju, da kaže kolko je teška, a bostandžija će provirit za kantar. Podigne Marko ljubenicu i kaže da je teška barem 4,5 kg, ako ne i malko težja. Čovik je izmirijo, kantar pokazo 4,6 kg i ostao začuđen i zadivljen tom sposobnošću. Lipu i krupnu ljubenicu dao Marku i samo vrtijo glavom. Marko mu prije odlaska nasuo 2 dcl dudovače i objasnio put do Bođana. Krenijo Vukovarac, tek malko odmakao, a Marko mu vikne kako mu je ukro ljubenicu i da je čerez tog znao njezinu težinu. Kočijaš se okrenijo, manijo rukom i poviko:

– Nek ti je na čast, ja propast neću, nek se dica najidu, a i vas dvoje. Još tako dositljivog Šokca nisam upozno.

Marko odane, pa će Juli:

– Julio, neću morat čerez tog na ispovid, sve sam prizno. Oprosti mi, Bože!

Jula ga je samo ispod oka pogledala i rascopala ljubenicu.

Sokol zaboravijo očale

Piše: Josip Dumendžić Meštar

Šokci su uvijek držali dobre konje, trsili se čiji će biti bolji i lipši. Tako i već vrimešan Adam imo jednog koji se zvao Sokol. Bijo dešnjak, jako kljuse, moglo povuće ko dva slabija konja. Imo Sokol samo jednu manu, il bolje reć falinku, znao ponikad kad mu se ćefne stat s teretom u srid kaljuže. Onda nije pomagala ni kandžija, već se Adam dovijo na druge načine. Inače, Adam se furtom volio šalit – bijo pravi uncut. I sa svojom se ženom Marijom znao komendijat. U to vrime kupovo zagrebački Vjesnik, virni bijo čitatelj ti novina. Onda se vršidba žita obavljala na guvnu – vršalicama. Putevi od kiše znali se razlokat, pa je to paorima pravilo problem. Tako bilo i te godine kad se Adamovo žito vrlo. Sokol nikolko put tog dana provuko kola s vrićama žita, a naposlitku stao usrid rupčage. Ni makac. Probo Adam i vako i nako,

Subotička Danica

77

ajak, Sokol se uzjogunijo, ni da makne. Naišo jedan sa žeravima Bođanac, pito Adama da mu kola izvuče sa svojim konjima, a ovaj ni da čuje. Ni ga smio još jedared pitat, da se ne rasrdi. Adam onako bisan ni ni pokrijo Sokola. Kako je bilo kasno posli podne, mračak se počo vatat. Dosadilo Adamu sidit na sidalici, namoto kajase oko livče i ošo kući po reku, očale i novine. Mariji sve ispriповido, a ona će njemu:

– Adame, zašto si tvrdoglav, šta si se zaintačijo, mrak će te mrkli uva-
tit, a triba i istovarit?

– Naš Sokol je tvrdoglav, al nije tvrdoglaviji od mene, naću mu ja
lika. – srdito će Adam.

Friško se vratijo do kola, zateko Sokola di stoji, vezo spoljašnju štran-
gu za drpčanik koju je pri odlasku otkopčo. Prije neg što će se popet na kola,
zadine za oglavinu po jedan list novina s jedne i sa druge strane, a Sokol
zarže. Na kraju, sidne na sidalicu i počne čitat. U tom naiđe pored nji kroz
kaljužu komšija Tuna, nazove mu Boga, prikrsti se i produži. Ništa ga ni smio
pitat. Počelo zalađivat, Sokol se počo stresat i obzirat prema gazdi. Adam
se samo nasmišijo, al kajase ni uzimo u ruke. Posli nikog vrimena, zanjšti
Sokol i izvuče kola iz debelog blata. Dugačkim korakom se uputi kući i štalí.
Sutradan Tuna sritne Adama i pita ga kako je rišijo jučerašnji problem.

– Ako misliš da nas je kogod izvuko – nije. Prid samu noć je brez ve-
likog truda izvuko kola i požurijo kući. – odgovori mu Adam.

– Kako tako odjedared, kako si ga natiro da krene iz te rupčage? – lju-
bopitljivo će Tuna.

– Nisam ga tiro, kad se bolje smrklo, a više nije vidijo čitat, sitijo se
da je očale zaboravijo u jaslama. – uz smijanje mu objasni Adam. Nasmijo je
i Tunu svojom dositkom do suza. Posli mu ispriповido da je bijo uviren kako
će Sokol izvući kola čim počne zalađivat, jer ga nije pokrijo pokrovcem, a
bijo je naučen da mu gazda pribaci pokrovac kad duže stoji.

Bunarić – mjesto praštanja

Piše: Lajčo Perušić

– Velečasni, ja bi' se ispovidila.
– Reci, dite, što si zgrišila? – odgovori joj ispovjednik.
– Jako sam uvridila svoju prijateljicu – nastavi Jelica.
– Kako, koliko puta?
– Puno puta, velečasni.
– E, onda se moraš dobro pokajati, tražiti oprostjenje i ne više... – pouči je župnik.
– Ne mogu ja za to tražiti oprostjenje, nisam ja... – uzvrpoljila se Jelica.
– Bog ti neće oprostiti ako se ne kaješ, ne praštaš, drago dite. Idi k njoj i traži oprostjenje, pa onda se vrati k meni da ti Gospodin oprosti. – završi ispovjednik.

***

Kad su Jelica Stipić i njezin brat Ivan pohađali Osnovnu školu, roditelji su kupili jednu staru, oronulu obiteljsku kuću u Šandoru, u dijelu grada Subotice. Kuća je bila u blizini željezničke pruge, nekoliko stotina metara od bokternice (kućica u kojoj posluje čuvar pruge i cestovne rampe). Kuću su namjeravali obnoviti i ondje smjestiti svoju obitelj, a pošto je to bilo teško vrijeme šezdeset i neke godine prošlog stoljeća, nije bilo lako upustiti se u takav pothvat. Otac je bio zaposlen na Željeznici kao čuvar rampe na cestovnom prijelazu na Senčanskom putu preko zemunske i senčanske željezničke pruge, a mama je također bila zaposlena na Željeznici kao čistačica vagona. Ipak, bez kredita nije išlo. Otac je, skrbeći se za svoju obitelj, skupio svu skromnu ušteđevinu i uz pomoć mobaroša krenuo u akciju. Na kraju mu je ostao samo bicikl, ono najdraže, jer mu je služio kao prijevozno sredstvo. Uz kuću je bio i lijep vrt u kojem su sadili svakovrsno povrće, zatekli su i nekoliko voćaka, pa su se dvorištem miješali mirisi bagrema, duda, jorgovana i raznih voćaka. Po strani u dvorištu skrivao se i maleni kokošinjac iz kojega

se čulo ćurlikanje pućaka i kokodakanje kokoši. Zvukove brujanja željezničkih vagona, drndanje tračnica na škripavim drvenim pragovima, nisu mogli izbjeći.

U susjedstvu je živjela vrlo ugodna obitelj s troje djece. Najstarija je bila kći Margica, mlađi sinovi Luka i Antiša. S njima su se Jelica i Ivan Stipić odmah sprijateljili, a kasnije i roditelji. Margica je bila Jeličina vršnjakinja, dijete s posebnim potrebama, djevojčica bistra uma i dobra srca. Paraplegija inferior ju je od djetinjstva prikovala za invalidska kolica. Od silne ljubavi i pažnje mama joj je kupila nekoliko lutkica s kojima se igrala, a pošto se sredinom šezdesetih godina prošlog stoljeća pojavila i jedna posve nova lutka, zvana barbika, mama joj ju je odnekuda po nekim vezama i nabavila. Margica je barbiki odmah dala ime *Marinela*, ona joj je postala najdraža od svih lutaka. Od nje se nije nikada odvajala, uvijek ju je držala u krilu, milovala i češljala joj kosu.

Nakon obnove kuće Stipićima kao da je svanulo novo sunce. Ispod potkrovlja su im se nastanile lastavice, vrapčići su se cvrkutavo svađali na granama, a bumbari vragoljasto nadlijetali cvjetove u vrtu. Škola u Šandoru bila je dosta daleko, a i župna crkva posvećena Mariji Majci Crkve, koja se nalazila u jednoj ovećoj sobi u jednoj kući, djeca su trebala puno pješačiti, ali im to nije bilo teško. Malo po malo, djeci je njihova nova obiteljska kuća postala stvarno središte njihova života.

Jelica i Margica su se s vremenom sprijateljile, zajedno su učile zadaću, igrale se, slušale glazbu. Jelica ju je često vozila u kolicima po dvorištu ili šetala utabanim putem kroz naselje. Margica je uživala što je dobila za susjedu djevojčicu svog uzrasta s kojom je dijelila svoje teškoće, neravnopravnost s drugom djecom, što se nije mogla baviti sportom kao i njezini vršnjaci. S

Jelicom je dijelila i svoje igračke, svoje lutkice i njihove haljinice, češalj za njegovanje barbikine duge plave kose. Ipak jednu stvar Margica nije dijelila s nikim, pa niti s Jelicom: barbiku *Marinelu!* Jelica nije mogla prihvatiti ovakav njezin odnos. To ju je jako razljutilo. U ljutnji i srdžbi je na grub način rekla Margici da joj više ne želi biti najbolja prijateljica ako joj ne želi dati svoju barbiku da se i ona s njom poigra. Govorila je: *Kakva si ti prijateljica kad mi ne daš barbiku?* U ljutnji je čak i izvrijeđala Margicu, nazvala je ružnim riječima i naprasno otišla u svoje dvorište u skrovitost svoje kuće. Od srdžbe nije mogla ni plakati. Mami nije ništa rekla samo se okrenula i zatvorila vrata svoje sobe. Kad se smirila, požalila je riječi koje je izgovorila Margici. Margica je također tužno i nezaustavljivo plakala.

***

Krajem kolovoza njihova ulica je vrvjela ljudima. Kolone hodočasnika su se kretale iz obližnjeg Šandora, a i iz drugih gradskih četvrti, prema svetištu *Gospe od suza* na Bunariću. Jeličina mama je gotovo uvijek na vratima dvorišta stajala s kablom hladne arteške vode i lončićem nudila ljudima osvježanje. Hodočasnici su putem hodali do Perušićeva križa na Senčanskom putu blizu cestovnog prijelaza preko pruga. Pred križem se povorka zaustavljala, vjernici su molili, pjevali marijanske pjesme, kitili križ cvijećem, stariji ljudi su sjedali na travu i malo se odmarali od pješačenja. Nakon prolaska hodočasničke povorke za njima se uputila i cijela obitelj Stipića.

Oko svetišta na Bunarića vladala je gužva, komešanje na desetke zaprežnih kola i rijetko tek neki automobil, a na samom ulazu je milicija čuvala red i usmjeravala promet. Na zemljištu oko svetišta bio je određen poseban prostor za parkiranje zaprežnih kola. Svaka kola su za vrijeme obreda sv. mise morala imati svog čuvara konja, dok je ostala čeljad bila bliže uzdignutom podiju na kojem se služila sv. misa. Prije samog početka, na lijepim gazdačkim aptikama, iz grada je dopraćen visoki crkveni dostojanstvenik, obično iz Hrvatske, koji je toga dana služio sv. misu i propovijedao. Na uzvišenom podiju je osim misnika bio i veliki broj svećenika iz okolnih župa u koncelecijaciji. Okolo oltara, u posebno uređenim prostorima, organizirana je mogućnost ispovijedanja. Do početka sv. mise na livadi ispred i oko svetišta vladao je žamor, dječurlija je veselo skakutala okolo, čulo se rzanje konja, a prodavači *svetih* predmeta bili su najglasniji. Kad je počela sv. misa, narod se umirio, sve je ušutjelo, neki su posjedali na travu, neki na stolčice. Obred sv. mise je protjecao u molitvi, pjevanju, sabranosti i potpunom redu. U jednom trenutku Jelica je iz prikrajka ugledala u mnoštvu nedaleko od nje invalidska kolica i djevojčicu okrenutu leđima prema njoj.

Za vrijeme sv. mise, poslije Očenaša, molitve Gospodnje, kroz kreštavi zvučnik se zaorio misnikov zaziv: *Mir Gospodnji bio vazda s vama!* Vjernici su složno odgovarali: *I s duhom tvojim!* Čuvši ovaj zaziv, Jelica se na trenutak ukoči, pogne glavu, napući usne, stisne pesnice uz tijelo i brzim korakom se uputi kroz mnoštvo do invalidskih kolica. U njima je sjedila Margica. Jelica je najprije pogleda dubokim pogledom, a zatim je zagrlila što je jače mogla. Obje prasnuše u plač. Kroz suze su se grlile i ljubile. Jelica je molila Margicu za oprostjenje, a ova od suza nije mogla ništa odgovoriti samo ju je grlila oko vrata. Teški teret neprijateljstva pao je objema s duše. Kad su se malo razbistrile, Jelica ustane i okolnim putem odjuri pored oltara do ispovjedaonice do svog župnika.

– Velečasni, ja bi' se ispovidila.

– Reci, dite, što si zgrišila?

– Jako sam uvidila svoju prijateljicu. Ali, jako sam se kajala, tražila sam od nje oprostjenje i Margica mi je danas sve oprostila.

– I Bog ti je, znaj, oprostio, anđele moj! Za milost kajanja i hrabrosti zahvali našoj Majci Božjoj od suza ovdje na Bunariću. – Jelica veselo ustane i sva radosna vrati se na svoje mjesto.

– Poslije sv. mise Jelica je ponovno otišla do Margice, dogurala je u kolicima do česme, umila joj lice, vrat, noge, napunila bocu vodom za ponijeti kući kao *svetinju*. Tada su otišle pred Gospinu sliku u kapelici i zavjetovale se da će cijeli život ostati najbolje prijateljice.

Na samom odlasku iz svetišta, vjernici su se pjevajući pozdravljali s Gospom i udaljavali se svatko na svoju stranu noseći Gospin blagoslov u svoje domove. Neki su još djeci za radost darivali bombone ili lizalice od proštenjarskih prodavača. Nijedno proštenje nije moglo proći bez vašara, pa tako ni Bunarić.

Jelica i Margica su pak lagano krenule prema izlazu iz svetišta gdje su ih čekali njihovi roditelji.

Margica otada više nikada nije branila Jelici da se i ona igra s njezinom barbikom *Marinelom*.

Tuna i doktor

Piše: Alojzije Firanj

Uočeno je da u životu nema pravila, nikad se ne zna kada je ko na redu za onaj svijt.

Tuna se cili život trudio da zdravo živi. Ishrana, kretanje, umeren u svemu o svemu je vodio računa. Jednoga dana udario ga je šlog. Iz bolnice je otišao u banju, oporavak je išao dobro te je zapitao doktora:

– Doktore, kako da ja od sada živim, cilo vrime sam živio zdravim životom i opet me ovo snašlo?

– O tome odlučuje onaj gore, njegova je poslidnja.

Ustupanje mista

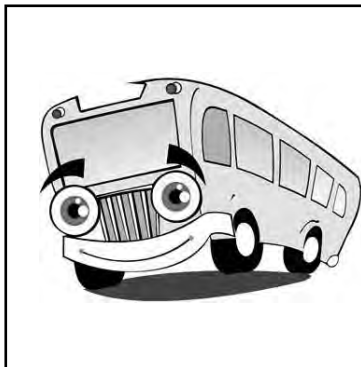
Piše: Alojzije Firanj

Nekad je među ljudima bilo više poštovanja i uvažavanja. To se ogledalo i u tome što su mlađi ustupali misto čim se pojavi neko stariji.

Danas se to dosta izminilo; mladi su komotniji i često bezbrižno side i slušaju muziku sa mobilnog ne obraćajući pažnju ni na koga. Jedared Stipan kaže Gaši:

– Kad smo mi bili mladi, morali smo ustajati starijima, sada kad smo mi ostarili, tribalo bi ustati mlađima, tako je došlo vrime.

– Dobro je dok možemo ustati, a šta ćemo kad ne budemo mogli stajati? – prokomentariše Gašo.

Vojvođanski Hrvati u 21. viku

Piše: Alojzije Firanj

Počeo bi jednom anegdotom.

Išao sam jednom prigodom kod časne sestre Julije Crnković dok je boravila u Somboru u crkvi Presvetog Trojstva.

Započeli smo razgovor i ona me je upitala:

– Šta rade naši ljudi?

Ja sam odgovorio:

– Eno svađaju se ko je Hrvat a ko Bunjevac.

Ona kroz smi odgovori:

– Recite im da su svi Hrvati dok se vole svađati.

Do tada ovu crtu našeg naroda nisam uočio, međutim što bolje posmatram čini se da ova anegdota dosta govori o nama.

Situacija u našoj hrvatskoj zajednici je po proceni većine teška. Rad naših institucija nije zadovoljavajući po ocenama mnogih, potrebno je dobro razmisliti kako dalje. Mnogi traže rešenja svak na svoj način, kako da se stanje popravi i da izađemo iz ove pat pozicije u kojoj slabo funkcionišemo a brzo propadamo.

Pokušajmo objektivno proceniti situaciju u kojoj se nalazimo i kako naći izlaz iz nje. Nalazimo se u doba velikih globalnih promena, menjaju se standardi, obrasci ponašanja. Sve se menja velikom brzinom, tu oko nas svi se osičaju ugroženo, a u isto vreme se nadamo boljitku, ispred nas je maglovit cilj koga niko jasno ne vidi. Na mnoga pitanja nemamo odgovore, ali svi osičamo da ovim putem moramo ići i da drugog puta nema.

Vratimo sa na početak. Kada je došlo do raspada Jugoslavije, kada smo mi pripali R. Srbiji, tribalo se boriti da postanemo nacionalna manjina. To je za nas bio novi momenat jer vojvođanski Hrvati nisu nikad bili nacionalna manjina. Da bi manjina postojala i funkcionisala, treba da bude politički organizovana i da ima svoje institucije. Osnovali smo DSHV, zatim NIU Hrvatska Rijječ, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vVojvođanskih Hrvata. Formirane su i mnoge hrvatske udruge u to vreme.

Ovako mala zajednica kao naša mislim da ima sve što joj je potrebno.

Ali opet nešto nije u redu, naravno to treba popraviti. Tribamo se svi založiti, ko može dati doprinos da naše ustanove bolje funkcionišu. U njima treba više demokracije da se lakše čuje glas naroda. Ne može biti „jedan čovik jedna institucija“. Čelnik koji nema adekvatnog zamenika koji ga može u svakom trenutku zameniti ne zaslužuje da vodi instituciju. Onog ko oko sebe uklanja sposobne ljude treba prvog ukloniti. Mi kao nacionalna manjina moramo negovati sve naše institucije.

Ne možemo jedni drugima biti konkurencija pa ni kad se dile novci, jer je sloga i zajedništvo važnije od novca. Zato na mistu di se rešavaju te teme i di se donose važne odluke treba da svi imaju svoje predstavnike. Neće biti više novca, ali treba da se zna zašto je neko dobio više i da se to odredi transparentno i glasanjem, ne treba se plašiti rasprave.

Trebamo znati da ovako mala zajednica i njena stranka ne može voditi državnu politiku. Ona je potrebna da zastupa svoj narod pred državnim vlastima, da nas predstavlja pred drugim državama i institucijama koje ne komuniciraju s udrugama i grupama građana. Ona je pozvana da štiti interese našeg naroda i da nas predvodi, da se zalaže za ostvarenje naših prava i da brine o potrebama i opstojnosti naroda.

Današnje vrime je vrime timskog rada kada svima treba dati šansu ko ima nešto ponuditi. Nije pristojno i moralno da jedan čovik ima više funkcija nego što može obnašati, bolje je da se posveti jednom poslu, bilo bi to korisnije sa sve.

Ima ljudi u našem rodu koji su sposobni i žele da učestvuju u politici države u kojoj žive. Oni na to imaju puno pravo. Oni bi tribali imati našu podršku i razumivanje. I mi od njih imamo koristi kada su na nekim funkcijama.

Globalizacija će progutati mnoge male narode zajedno s njihovim jezikom i kulturom, toga trebamo biti svesni. Naš je zadatak da zajedničkim dilovanjem u slozi sačuvamo od nestajanja naš hrvatski narod, jezik i našu kulturu. To je viši cilj od trenutnih naših pozicija u zajednici i od materijalne koristi.

Knjiška produkcija Hrvata u Srbiji 2018. – 2019.

Piše: Davor Bašić Palković

Književnost, pa tako i ukupna knjiška produkcija, važan su marker kulturnog identiteta svake zajednice, posebice onih manjinskih, pa tako i Hrvata u Srbiji. Ujedno, pisana riječ je svjedočanstvo određenog vremena i trag nečija postojanja. U posljednjih desetak godina godišnja produkcija hrvatske zajednice broji u prosjeku oko 30 monografskih publikacija. Taj broj je u razdoblju od *Dana hrvatske knjige i riječi – Dana Balinta Vukova* iz 2018. i iste manifestacije održane krajem listopada ove, 2019. godine, znatno veći i iznosi čak 43 naslova, što promatranu godinu čini jednom od najplodnijih u posljednja dva desetljeća našega nakladništva. Rekordna je i dalje 2011. godina s ukupnih 46 naslova. Ilustracije radi, podsjetio bih da smo u ranijem anualnom zbrajanju imali 33 monografske publikacije.

Analiza po područjima

Prijedimo na analizu po područjima i žanrovima. U području književnosti imamo polovicu, 21 naslov. Standardno dominira poezija, ove godine je to skoro polovica, odnosno 9 naslova, no proza se ohrabrujuće približava s 8 naslova (natprosječna cifra), čak šest knjiga kratkih priča i dva romana, gdje se ističu *Divlje guske* Julijane Adamović, koji je bio veoma zapažen i kod kritike i kod publike kako u Hrvatskoj tako i u Srbiji, gdje je također objavljen.

Kada je u pitanju književnost za djecu, imamo 4 naslova, što je neki prosjek zadnjih godina.

U području publicistike jedan je naslov, dok je u području znanosti 14 naslova na različite teme, tu spadaju i zbornici sa stručno znanstvenih skupova (njih nekoliko). Tu je i jedno reizdanje knjige Marka Kljajića o crkvi i župi sv. Jurja u Petrovaradinu. Može se primijetiti kako područje znanstvenih publikacija ima svoju produkcijsku stabilnost zadnjih godina, što govori o uspješnim nastojanjima vojvođanskih Hrvata da svoju povijest, kulturnu baštinu ili jezične prilike sagledaju iz stručno-znanstvenog aspekta. Naravno, ne i manje važno, treba napomenuti kako tu ima ostvarenja različitog obujma i kvalitete u obradi teme.

Na osnovi pregleda, da se zaključiti kako je dobar dio naslova dio standardnih produkcija. Što pod time mislim? Dijelom su to, dakle, naslovi vezani za veće projekte koji se tiču izabranih ili sabranih djela (zadnji naslov Mađerovih *Izabranih djela*, novi prinos u ediciji *Matošev milenij – Sonetist A. G. Matoš, Izabrane pjesme* Jakova Kopilovića u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (koje se javljaju nakon sličnih knjiga o Kokiću i Prepreku), *Bajke* 3 Balinta Vujkova, ili recimo 14. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*); nadalje tu su zbornici kao proizvod određenih manifestacija i programa (*Urbani Šokci* ili *Dani hrvatske knjige i riječi*) ili pak knjige vezane za ustaljene književne manifestacije i natječaje (*Lira naviha*, *Preprekovo proljeće*, *Preprekova jesen*) Među književnim djelima, ne računajući zbirke, uglavnom imamo već poznate autore (Milovan Miković, Julijana Adamović, Antun Kovač, Ruža Siladev, Ljiljana Crnić, Ljubica Kolarić Dumić...). Imamo i dva nova autora, Ivana Tumbasa koji je objavio zbirku šaljivih priča *Nako sa salaša* i mladoga Monoštorca, Tihomira Šeremešića koji je objavio svoju zbirku pjesama *Ključ za sedmo nebo*.

Novine u produkciji

Kada smo se već dotaknuli novina, da ukažemo i na neke druge: uz već napomenuti blagi porast proznih djela, i dva nova autora, u području književnosti za djecu prvi puta u povijesti nakladništva u vojvođanskih Hrvata – imamo jednu igru pamćenja *Make it new* s 40 kartica Bojane Poljaković koja je objavljena u sunakladi kulturnih centara iz Futoga i Travnoga u Zagrebu. Tu je i jedna od prvih bojanki u vojvođanskih Hrvata, *Bojanka uz pjesme* Nedeljke Šarčević.

Lijep primjer, nakon nekoliko godina, jest onaj prevođenja nekog djela na drugi jezik, u ovom slučaju s hrvatskog na slovački. U pitanju je knjiga izabranih pjesama Ljiljane Crnić *Sa koje strane Dunava spavam?*

I ove godine u popis objavljenih djela uvršteni su i udžbenici, ovoga puta bila su dva naslova: *Priroda i društvo 3 i 4 : za treći i četvrti razred*

osnovne škole na hrvatskom jeziku : nacionalni dodatak i Zbirka zadataka iz Hrvatskoga jezika za završni ispit u osnovnom obrazovanju i odgoju.

Nakladnička scena – tko tu i što radi?

S obzirom na mjesto objavljivanja, Subotica se i dalje javlja kao nakladničko središte u kojoj je objavljeno više od polovice naslova, tu računamo i sunakladničke pothvate. Ostala mjesta su Sombor, Novi Sad, Beograd, Osijek... Oko četvrtine izdanja (11 naslova) su upravo sunakladnički pothvat. Ukupno promatrano, najaktivniji nakladnik je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata s ukupno 8 izdanja.

Kada je periodika u pitanju, tu je situacija stabilna: imamo sve časopise (njih 5), novine i listove (njih 8) kao i lani, što držim dobrom situacijom, imajući u vidu njihovu tržišnu nekomercijalnost, bilo da je riječ o stručnim izdanjima (književni časopisi ili *Godišnjak za znanstvena istraživanja*) ili kada je pak riječ o klasičnim informativnim glasilima kakvo je recimo naš najpoznatiji tjednik *Hrvatska riječ*.

Zaključak

Sudeći po brojkama, Hrvati u Srbiji nesumnjivo imaju sasvim solidnu knjišku produkciju. Pitanje kvalitete je već nešto drugo: valorizaciju ovih djela radit će struka, odnosno kritika.

Glede izazova, po svemu sudeći, čini se da financije u nakladništvu nisu veći problem. Uz napore na popunjavanju brojnih „rupa“ u iščitavanju našeg književnog i inog naslijeđa, na čemu se zadnjih godina sve više i uspješnije radi (mahom u suradnji sa stručnjacima iz matične nam Hrvatske), jedan od ključnih izazova je regeneracija ovdašnje scene, otvaranje prostora za nove, mlade književne i znanstvene glasove. I na tom polju odvijaju se određeni pomaci. Tu je opći problem tzv. razvoja publike i drugi opći problemi iz prostora kulture. Ali, to je sada već neka druga tema.

Monografske publikacije

I. Književnost

a) poezija

1. *Lipi snovi : Lira naiva 2019.*, izabrala Klara Dulić ; [uredila Katarina Čeliković ; pogovor Klara Dulić], Katoličko društvo „Ivan Antunović“ : Hrvatska čitaonica, Subotica, 2019., 175 str. – naklada 500.

2. *Preprekovo proljeće 2019. : zbirka pjesama* / [uredništvo Dragana V. Todoreskov ... et al.], Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2019., 110 str. – naklada 200.

3. *Sonetist A. G. Matoš*, priredila Vlasta Markasović, Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, Osijek i zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2019., 221 str.

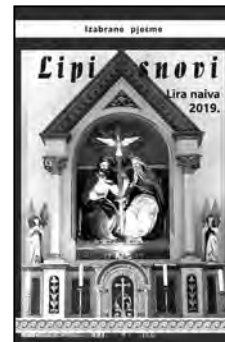
4. *Srijemska rapsodija* [urednici Katica Naglič, Irena Obradović, Marija Brzić], Hrvatska čitaonica Fischer, Surčin, 2018., 83 str. – naklada 150.

5. Crnić, Ljiljana, *Sa koje strane Dunava spavam? : izabrane pjesme = Na ktorej strane Dunaja spím? : vybrané básne*, [prevod na slovački Michal Bireš ; pesmu „Pitam se“ preveo Miroslav Demák],: Slovenské vydavateľské centrum – Spolok slovenských spisovateľov, Báčsky Petrovec – Bratislava : 2018., 106 str. – naklada 300.

6. Kopilović, Jakov, *Ponad jablana sunce : sabrane pjesme*, priredila Katarina Čeliković, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2018., 458 str. - naklada 600.

7. Kovač, Antun, *Nietzschea previše*; [ilustracije Marija Kovač], A. Kovač, Subotica, 2019., 216 str. – naklada 300.

8. Mađer, Miroslav Slavko, *Izabrana djela. Posthuma IV.*, prirediteljica dr.sc. Hrvojka Mihanović Salopek, Društvo hrvatskih književnika, Ogra-

nak slavonsko-baranjsko-srijemski – Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Đakovo – Subotica, 2019., 283 str.

9. Šeremešić, Tihomir, [autor fotografija Tihomir Šeremešić], *Ključ sedmog neba*, T. Šeremešić, Sombor, 2019., 115 str., naklada 300.

b) proza

kratke priče

10. *Preprekova jesen 2018. : zbirka kratkih priča*, HKUPD „Stanislav Prepek“, Novi Sad, 2018., 147 str. – naklada 200.

11. Crnić, Ljiljana, *U điru tri' sedme*, Kreativna radionica „Balkan“, Beograd, 2019., 93 str. – naklada 300.

12. Kolarić-Dumić, Ljubica, *Moje srijemske priče : Zašto Kukujevcu?*, Tomagraf, Zagreb, 2018., 206 str.

13. Siladev, Ruža, *Sonta u sjećanjima šokačkim*, Grafo ofset, Čelarevo, 2019., 320 str. – naklada 300.

14. Tumbas, Ivan; [predgovor Eleonora Merковиć], *Nako sa salaša : pripovitke*, Beograd : I. Tumbas, 2019., 151 str. – 300.

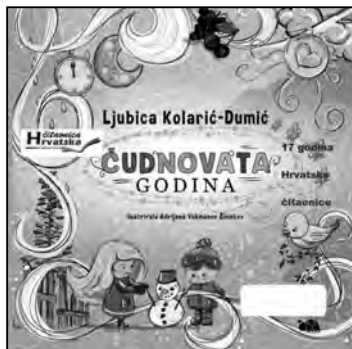
romani

15. Adamović, Julijana, *Divlje guske : roman*, Laguna, Beograd, 2019., 228 str. – naklada 2.000.

16. Miković, Milovan, *Nocturno*, Matica hrvatska, Subotica, 2018., 173 str. – naklada 400.

c) književnost za djecu

17. Kolarić-Dumić Ljubica ; ilustrirala Vukmanov-Šimokov Adrijana, *Čudnovata godina : od rujna do rujna*, Subotica : Hrvatska čitaonica, 2018., 24 str. – 500.

18. Vujkov, Balint, *Bajke* 3, [izbor Zlatko Romić ; knjigu uredila Katarina Čeliković], Hrvatska čitaonica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2019, 557 str. - naklada 600.

19. Poljaković, Bojana, *Make it new [Slikovna građa] : igra pamćenja* / Bojana Poljaković, Goran Kovačević, Milan Stepanov. - Futog : Kulturni centar Mladost ; Zagreb : Kulturni centar Travno ; Sarajevo : Omladinsko udruženje Aksiom, 2019., 1 kutija ([40] parova kartica) : ilustr. ; 9 x 9 x 16 cm. - Lat. i ćir. - Tiraž 1.000.

20. Šarčević A. Nedeljka, [ilustracije Petar Tikvicki], *Bojanka uz pjesme*, Hrvatska nezavisna lista, Subotica, 2018., 16 str. : ilustr. – naklada 200.

II. Publicistika

21. *Put do istine*, [knjigu uredio Zlatko Ifković], Hrvatska nezavisna lista, Subotica, 2018., str. 248 str. : ilustr. – naklada 250.

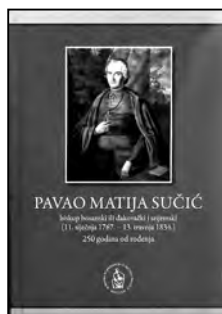
III. Znanost

Teologija

22. Stantić, Gerard Tomo, *Božja blizina : misli sluga Božjega o. Gerarda Tome Stantića*, izabrao Mato Miloš ; [knjigu uredila Katarina Čeliković ; fotografije Larisa Skenderović],: Katoličko društvo „Ivan Antunović“ – Vicepostulatura sl. Božjega o. Gerarda Tome Stantića – Karmelski samostan; Subotica – Sombor ;, 2019., 93 str. : ilustr. - naklada 500.

Povijest, etnografija i leksikografija

23. *Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. [Knj.] 14, Ku-Kv*, [glavni urednik Slaven Bačić], Subotica : Hrvatsko akademsko društvo, 2019., IV, 103 str. : ilustr. – naklada 500.

24. *Moj Nenadić*, [autori priloga Mata Matarić... et. al. ; urednik Alojzije A. Firanj], Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“, Sombor, 2018., 519 str. : ilustr. – 500.

25. *Paulinum : Subotica, od 1962. do danas = Szabadka, 1962-től napjainkig* / [pripremila Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) „Paulinum“ = összeállította A Paulinum Püspökségi Gimnázium és Szeminárium (Kollégium)]. - Novi Sad : Agapé, 2019 (Budisava : Krímel). - 176 str. : ilustr. ; 28 cm. - Uporodo hrv. i mađ. tekst. - naklada 500.

26. *Pavao Matija Sučić, biskup bosanski ili đakovački i srijemski (11. siječnja 1767. – 13. travnja 1834.), 250 godina od rođenja : zbornik radova*, [urednici Franjo Šanjek, prof. dr. sc. Pero Arančić (glavni urednik) i Mirko Čurić], Hrvatska akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb – Đakovo, 2018., 209 str. – naklada 500.

27. *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca*, glavna urednica Milana Černelić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2018., str. 689.

28. *Evetović, Matija, Život i rad Paje Kujundžića : 1859-1915*; [priredio Slaven Bačić]. Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2019., 203 str. – naklada 250.

29. *Heka, Ladislav, Hrvatsko-ugarska nagodba u svjetlu povijesnih osoba : u povodu njezine 150. obljetnice*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2019., 295 str. : ilustr. – naklada 400.

30. *Kljajić, Marko, Sveti Juraj u Petrovaradinu*, [fotografije Srđan Veljović ... [et al.], Hrvatska čitaonica „Fischer“, Surčin, 2019., 397 str. – naklada 400.

31. *Šeremešić, Marija, Lerić Milica, Šokci i bećarci*, Udruženje građana „Urbani Šokci“, Sombor, 2019.

32. *Vojnić Hajduk, Lazo, Dužijanica s nama i u nama*, Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“, Subotica, 2018., 192 str. – naklada 300.

33. *Dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova s Međunarodnog savjetovanja knjižničara 2018. godine*, zbornik uredila Katarina Čeliković ; [prijevod sažetaka na engleski Ivana Groznica], Hrvatska čitaonica – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2018, 213 str. : tabele, graf. prika. – naklada 300.

34. *O Šokcima je rič : zbornik radova s Međunarodnoga okrugloga stola* [„O šokcima je rič“, Sombor], 2016-2018., [urednici Vladan Čutura, Marija Šeremešić], Udruženje građana „Urbani Šokci“, Sombor, 2019., 392 str. – naklada 100.

35. Miković, Milovan, *Motrišta, rasprave, ogledi*, Matica hrvatska, Subotica 2019, 208. str. – naklada 300

IV. Umjetnost

36. *Umjetnička kolonija „Stipan Šabić“* : Subotica, 20-25. kolovoza 2018., [urednik Josip Horvat ; tekst Larisa Đurić i Branimir Kopilović ; fotografije Zoltan Naćuk], Hrvatska likovna udruga „Croart“, Subotica, 2018., 51 str. : ilustr. naklada 200. – izložbeni katalog / 061.2:73/77(497.113 Subotica)“2018”(083.824)

37. *Umjetnička kolonija „Panon“* : Subotica, 16-17. lipnja 2018. / [tekst Davor Bašić Palković i Branimir Kopilović ; fotografije Zoltan Naćuk]. Hrvatska likovna udruga „Croart“, Subotica, 2018., [72] str. : ilustr. – naklada 150. – izložbeni katalog

38. *Ivan Posavec : Polet* / [autor teksta] Jaša Denegri. Galerija „Dr Vinko Perčić“, Subotica, 2018., 41 str. : ilustr. – naklada 70. – izložbeni katalog

39. *Slikom zajedno* = Egykép(p) = Împreună cu pictura = Zoz sliku vjedno = Umením spolu = Slikom zajedno = Together in picture : zajednička izložba mladih umetnika povodom 10 godina rada manjinskih zavoda za kulturu u Vojvodini, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2018., [26] str. : ilustr. – naklada 300. – izložbeni katalog

40. Šeremešić, Marija, Lerić, Milica, *Šokci i bećarci* [Muzikalije], Udruženje građana „Urbani Šokci“ : Gradska biblioteka „Karlo Bijelički“, Sombor, 2019., 63 str. : ilustr., note – naklada 150.

V. Udžbenici

41. Dulić, Sanja; Romić, Danijela; Uršal, Margareta, *Priroda i društvo 3 i 4 : za treći i četvrti razred osnovne škole na hrvatskom jeziku : nacionalni*

dodatak / Sanja Dulić, Danijela Romić, Margareta Uršal ; [ilustracije Adri-jana Vukmanov Šimokov]. - 2. izd. - Beograd : Zavod za udžbenike, 2019 (Beograd : Colorgrafx). - 60 str. : ilustr. ; 27 cm – naklada 60.

42. *Zbirka zadataka iz Hrvatskoga jezika za završni ispit u osnovnom obrazovanju i odgoju : za školsku 2018./2019. godinu* / [autori Biljana Horvat ... [at. al.]]. - Beograd : Zavod za vrjednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja : Prosvetni pregled, 2019 (Beograd : Službeni glasnik). - 179 str. - Tiraž 60.

Periodika

Časopisi

1. *Subotička Danica (nova): Kalendar za 2019.*, godišnjak, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica, 2018., str. 280.

2. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođan-skih Hrvata*, br. 9, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2017., str. 405. + XXXIX.

3. *Nova riječ : časopis za književnost i umjetnost*, 1-2 (dvobroj), Za-vod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2018., str. 357.

4. *Klasje naših ravni*, Matica hrvatska Subotica, Subotica, (1-4).

5. *Revija Dužijanca: ilustrirani časopis Udruge Bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca*, Su-botica, 2019.

Novine i listovi

6. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 56;

Subotička Danica

7. *Hrcko*, mjesečnik, dječji podlistak „Hrvatske riječi“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

8. *Kužiš*, mjesečnik, list za mladež, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

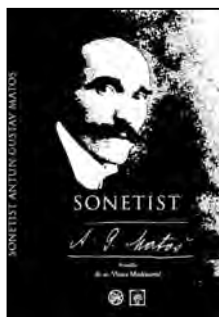
9. *Zvonik*, mjesečnik, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica, redovito izlazio, str. 52;

10. *Bunarić : list marijanskog svetišta Subotičke biskupije*, dva puta godišnje, redovito izlazio, str. 16.

11. *Hrvatske novine : kultura – povijest – znanost – društvo*, mjesečnik (neredovito izlazio), Udruga Hrvatska nezavisna lista, Subotica, str. 24.

12. *Miroljub*, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, Sombor, redovito izlazio, str. 20;

13. *Otac Gerard*, dva puta godišnje, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, str. 52.

MALA DANICA

Uredila: Katarina Čeliković

Zemlja je naša i Božja kuća

Zemlja je naša kuća koju trebamo čuvati i

Bogu za nju zahvaljivati.

Sve što čovjek ima, Božji je dar. Za uzvrat, Bog od čovjeka traži jedan mali dar: da bude zahvalan Bogu i da drugome čini dobro.

Bog je Zemlju i čitav svijet povjerio prvim ljudima, Adamu i Evi, i preko njih svima nama. Čovjeku je darovao zemlju, njezina bogatstva i plodove da je otkriva, obrađuje, čuva i od nje živi. Zaštita, čuvanje i briga za prirodu i okoliš naziva se ekologija.

Jesmo li mi pažljivi prema našoj kući – Zemlji? Na žalost, nismo!

Papa Franjo je sve ljude pozvao na ekološko obraćenje jer čovjek pljačka i uništava zemlju – iako svi znamo samo trošiti, malo činimo kako bismo to spriječili. Uništavaju se šume, nestaju mnoge životinjske i biljne vrste, Sunce postaje sve „opasnije“ zbog zračenja, a otpada i smeća ima sve više.

Svi smo zabrinuti zbog klimatskih promjena i ozbiljnih posljedica po milijune ljudi u siromašnim zemljama, a velika je odgovornost na razvijenim, bogatim industrijskim državama.

Djeca – vjerni Božji miljenici – imaju posebnu ulogu u zaštiti svijeta kojega je Bog stvorio. Stoga, svi moramo učiti o tome što trebamo učiniti kako bismo pomogli da naša i Božja kuća budu sigurna mjesta za sve nas.

Sveti Franjo – zaštitnik okoliša

Naš papa Franjo uputio je Crkvi i cijelom svijetu 2015. godine poslanicu koju mnogi zovu „zelena poruka“. U njoj se govori o „njezi naše zajedničke kuće“, odnosno o klimatskim promjenama i o posljedicama koje štete ljudima.

Naslov poruke je „Laudato si“, na hrvatskom „Hvaljen budi“. Ovim riječima papa Franjo sve ljude podsjeća na velikog sveca koji je u povijesti crkve poznat po ljubavi prema svemu stvorenom – **Franju Asiškog**.

Naš svetac hvali Gospodina u svojoj „Pjesmi stvorova“ u kojoj se obraća elementima stvorenog kao „braći“ i „sestrama“, pri čemu se otkriva koliko duboku povezanost Franjo osjeća prema svemu stvorenome. On se divi suncu, gleda prema zvijezdama, pleše sa zrakom, približava se ognju, miluje zemlju. Pjesma slavi Božju ljubav koja se očituje u svemu stvorenom te odražava u divljenju prema svemu stvorenom. U tom djelu se pokazuje Franjino prepoznavanje svega stvorenog kao izraza Božje plemenite ljubavi.

Sveti Franjo Asiški, koji je napisao ovu pjesmu, bio je ponizan čovjek i pokazivao veliku ljubav prema Bogu i svim stvorovima što ih je Bog iz ljubavi stvorio i povjerio čovjeku. Franjo se rodio prije više od 800 godina, ali o njegovoj ljubavi prema stvorovima i danas se priča. On je svoju braću molio da pri sječi drveća svakom stablu ostave nadu. Skrbio je za životinje i nije podnosio da im se nanosi bol. Poticao je da pazimo na čistoću svoga okoliša, da ne zagađujemo vode i zrak. Sveti Franjo također je upozoravao svoju braću i ljude da ne zagađuju okoliš svojim nespretnim riječima, svojim svađama i uvredama. A o braći je želio razmišljati i govoriti samo najbolje. Zbog svega toga, Crkva je svetog Franju Asiškoga proglasila zaštitnikom ekologije i ekologa.

Papa Ivan Pavao II. je 1979. godine sv. Franju Asiškog proglasio „nebeskim svecem zaštitnikom onih koji promiču zaštitu okoliša“.

PJESMA STVOROVA

sv. Franjo Asiški

Svevišnji, svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast
i blagoslov svaki.
Tebi to jedinom pripada,
dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spominje ime.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
sa svim stvorenjima svojim,
napose s bratom, gospodinom Suncem:
od njega nam dolazi dan
i svojim nas zrakama grije.
Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno,
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.

Hvalite i blagoslivljajte
Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu svi
u poniznosti velikoj.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama.
Njih si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojem.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Vjetru,
po Zraku, Oblaku, po jasnoj Vedrini,
i po svakom vremenu tvojem,
kojim uzdržavaš stvorove svoje.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestrici Vodi,
ona je korisna, ponizna, draga i čista.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Ognju, koji nam tamnu rasvjetljuje noć.
On je lijep i ugodan, silan i jak.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri i majci nam Zemlji.
Ona nas hrani i nosi, slatke nam plodove,
cvijeće šareno i bilje donosi.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje
i podnose rado bijede života;
blaženi koji sve podnose s mirom,
jer ćeš ih vječnom okruniti krunom.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri nam tjelesnoj smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu;
a blaženi koje ti nađeš po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.

Zemlja ne pripada čovjeku, čovjek pripada Zemlji

ZRAK: *(sjedi promrzao, oko njega je gomila bacila i bakterija koje mi ne vidimo)* Aaaaaapćihaa!!

ZEMLJA: *(dolazi i pipajući po mraku, sjeda)* Nazdravlje.

ZRAK: Hvala. A tko je to?

ZEMLJA: Zemlja.

ZRAK: Aaaa, bok! Imaš li maramicu?

VODA: *(cijelo vrijeme sjedi na krivom mjestu i to tek sada shvati)* Joj, ljudi, gdje ste, krivo sam sjela. *(pronalazi ih i sjeda)* Aha, tu ste. Imam ja maramicu, malo je mokra, al' ipak...

ZRAK: Dobra je. A tko je to?

VODA: Voda.

ZEMLJA: *(gleda na svoj nepostojeći sat)* Gdje je Vatra, već kasni.

VATRA: *(približava im se ponosno)* Tu sam, ne boj se. *(sjeda, sada zajedno čine polukrug)*

ZRAK: Šmrc, šmrc, jesi li donijela?

VATRA: Nisam, slinavi!

VODA: Daj se ne rugaj!

ZEMLJA: *(diže ruku u znak da se stišaju)* Ovi nam ljudi stalno rade o glavi, *(diže se)* mene non-stop ruju, zakopavaju smeće u mene, a evo kakvog li iznenađenja, u rano jutro pao je mrak. *(sjeda)* Znete li zašto?

ZRAK: *(dok Zemlja priča, on odsutno klima glavom i šmrca, a onda se trgne)* Ja znam! *(tužno)* Zbog ozona, šmrc, sve su zagadili, izokrenuli, jedva se diše, *(kašljuca)* oh, loše mi je... *(drži se za trbuh, Zemlja ga suosjećajno lupka po leđima.)*

VODA: Slažem se. *(pogledava ih)* Ja više nemam ni morske salate, *(promeškolji se)* a znate i sami u kakvim... u kako neugodnim uvjetima ona može preživjeti...

VATRA: *(diže se)* Ma zapalit' ću ih sve, neće ni jedan ostat', ja ću...

ZRAK: *(pred plačem)* Šmrc-šmrc, pa daj se smiri. *(više za sebe)* ... ovo liči na katastrofu...

ZEMLJA: *(ustaje pokraj Vatre)* Neću im više dati da u mene sade te neke kemikalije i ostale gluposti, još ću im...

VODA: (*prekida je*) Aha, vidim na što ciljaš...

ZEMLJA: ... malo 'zapapriti' plodove...

VODA: ... vode ću im davati na kapaljku...

VATRA: (*zbunjeno*) Oprostite što prekidam vašu zanesenost, (*uvrijeđeno i ljutito*) NO MOŽE LI MI NETKO OBJASNITI O ČEMU JE RIJEČ!??

ZRAK: I meni. Šmrc šmrc šmrc.

ZEMLJA: Kako ne razumijete? Prekinut' ćemo, donekle, veze s ljudskim rodom, pokazat' ćemo im svoje oštre zube, a kada ih dobro pogledaju, nasmijat' ćemo se slatko...

VATRA: Još uvijek ništa ne razumijem. Čekaj, ja se moram gasiti...

VODA: ... i to kada njima bude najpotrebnija toplina. Jednostavno, zar ne?

ZRAK: (*svi ga gledaju očekujući njegov odgovor*). Mislite da ću ja nešto poduzeti? Pa... (*dok govori, kašljuca ili šmrca*) skroz sam u komi. Već dva dana mirujem i dajem samo minimalno kisika. Vi bi da im i to uskratim? Nemojte zaboraviti da i vama treba kisik i... AJME ŠTO ME BOLI!!!! Joj... (*previja se*)

ZEMLJA: Gdje te boli?

VODA: Što je bilo?

VATRA: Makni se. (*hvata ga u ruke pažljivo, da ga ne opeče*) Izgubio je na težini, bio je lagan kao perce, sad nije ni toliko.

ZEMLJA: (*stavlja mu ruku na čelo*) Najgore tek dolazi, sada se samo onesvijestio. Stavi ga u moj krevet ... da, da, tamo. Pazi, zapalila si listić...

VODA: Ja ću to srediti... (*lupa rukom pokraj mjesta gdje stoji Vatra*)

VATRA: Oprosti, nisam namjerno.

ZEMLJA: (*odsutno*) Znam, znam... no moramo nastaviti i plan provesti u djelo.

VODA: Otkad postojimo brinemo se za ljude, dajemo im sve što im je potrebno za život, a vidite i sami kako nam to vraćaju.

VATRA: Moraju shvatiti da su pogriješili prije nego što bude prekasno...

VODA: Da. Ozon će uskoro potpuno nestati...

ZEMLJA: ... a za njim i sva ova nedužna Božja stvorenja.

VATRA: I na kraju će sve biti prekriveno kraterima, vulkanima i ostalom mojom rodbinom, koliko ih samo dugo nisam vidjela...

VODA: (*diže se*) Vrijeme nam bježi, krenimo.

ZEMLJA: Da, krenimo...

Iskra Jirsak, 8. a

OŠ Granešina

/http://www.arhiva.kgz.hr/dubrava/dubravamix/dubravamix_2/igrokaz.html/

ZANIMLJIVOST

LONGLEAT LABIRINT: Najduži labirint na svijetu

Longleat labirint se nalazi u vrtu jedne vile u Longleatu, u neposrednoj blizini sela Horningsham u Engleskoj.

Dizajniran i otvoren 1975. godine, ovaj labirint se sastoji od 16.000 engleskih tisa (živa ograda), a ukupna dužina staza iznosi čak 2,72 km.

Živa ograda u labirintu je visoka oko 2,5 metra, a vijuga se oko šest izdignutih mostova i centralnog tornja za promatranje. Živu ogradu uređuje šest vrtlara kojima treba cijeli mjesec dana kako bi ošišali i uredili ogradu, a ovaj proces se ponavlja svakih 6 mjeseci. No, samo rezanje i uređivanje žive ograde predstavlja samo pola problema. Pravi izazov za vrtlare predstavlja navigacija, a posebno za nove radnike koji se često izgube.

Labirint je toliko kompleksan da posjetitelji nekada satima hodaju kroz njega. Za one koji ne uspiju pronaći izlaz u labirintu se nalaze i sigurnosni paneli pomoću kojih mogu zatražiti pomoć i zamoliti osoblje da dođe po njih. Neki posjetitelji opet varaju pomoću moderne tehnologije. Koriste mobitele i Google maps kako bi preko GPS signala što brže pronašli izlaz.

Osim labirinta, na istom imanju se može pronaći i ogromni safari park u kojem slobodno luta više od 500 egzotičnih životinja.

Sv. Franjo Asiški mirotvorac

Sv. Franjo imao je mnogo pozitivnih osobina koje je moguće i potrebno nasljedovati i u današnjem svijetu. Jedna od osobina ili značajki koje su ga krasile bila je njegova zauzetost za mir. Zauzimao se za mir među ljudima. Poznato je da je išao i sultanu kako bi bio glasnik i promicatelj mira. Zauzimao se i za mir između ljudi i životinjskog svijeta. Poznat je događaj kada je posredstvom sv. Franje nastalo primirje između vuka i sela. Stoga se i danas uz Franjino ime nerazdvojivo veže i zauzetost za pravdu i mir u cijelom svijetu, a on je također i zaštitnik stvorenog svijeta.

Molitva sv. Franje Asiškog za mir

Gospodine, učini me oruđem svoga mira:

Gdje je mržnja, da donosim ljubav!
Gdje je uvreda, da donosim praštanje!
Gdje je nesloga, da donosim jedinstvo!
Gdje je zabluda, da donosim istinu!
Gdje je sumnja, da donosim vjeru!
Gdje je očaj, da donosim nadu!
Gdje je tama, da donosim svjetlo!
Gdje je žalost, da donosim radost!

Gospodine, učini da ne tražim:
da me tješe, nego da ja tješim druge;
da ne zahtijevam da me razumiju,
nego da se trudim razumjeti druge;
da ne tražim samo da me ljube,
nego da i ja ljubim druge!

Jer tko se daruje, prima: tko trašta,
bit će mu oprošteno i tko umire sebi,
rađa se za vječni život!

Izvor: <https://book.hr/fra-ivan-macut-uspostavio-je-mir-između-sela-i-vuka-može-li-nam-pomoci-da-se-mir-rodi-u-nasim-srcima-i-dio/>

Sveti Franjo pripitomljuje vuka

Žitelji Gubbia i okolice živjeli su u velikom strahu. Krvožedan vuk je dan za danom vršio pokolj. Munjevitom brzinom oderaо bi janje ili kozlića pa se izgubio u guštiku šuma. Kada su mještani podigli hajku, vuk se sakrio, a vješti su ga se lovci bojali.

U Gubbio iz Asiza je stigao sluga Božji Brat Franjo. Rekli su mu kako im vuk uništava stada i da se boje za svoje živote. Sveti Franjo im obeća:

– Smirite se i nemojte se bojati! Poći ću u potragu za vukom. Povest ću ga ovamo na trg. Uzdam se u Boga. On će mi pomoći.

Tako brat Franjo izađe iz gradića zvana Gubbio u potragu za vukom. Raspitivao se kod seljaka. Napokon ga izdaleka opazi. A i vuk primijeti njega pa otvorene gubice pojuri prema njemu...

– Brate vuče, dođi, dođi k meni... Hajde budi dobar. Tako! Sjedni ovdje, moram s tobom porazgovoriti! Brate vuče, ljudi se tuže na tebe. Klao si... Ali znam da ti nisi zao. Glad te prisilila. Želim, dakle, da s tobom sklopim ugovor... Ti više nećeš počinjati zlo, a Gubbio će te svaki dan snabdijevati hranom. Obećajem ti u ime svih stanovnika.

Vuk zatvori oči i spusti njušku.

– Pođi sa mnom. Ne boj se! Idemo u Gubbio potvrditi ovaj ugovor u Ime Božje.

S visokih prozora Gubbia opazili su neobični prizor i vijest je prošla gradom.

– Da, Franjo je s vukom koji se prometnuo u krotko janje. Vidio sam ih svojim očima!

Svi se strče na glavni trg da izbliza vide vuka. Brat Franjo im se obrati:

– Braćo moja, vuk mi je zadaо vjeru da neće više nikome činiti zla ako se vi pobrinete za potrebnu mu hranu. Prihvaćate li?

Čuo se odgovor:

– Da, da prihvaćamo. Mi ćemo ga hraniti!

Tada Sveti Franjo reče:

– A ti, brate vuče, obećaješ li da ćeš održati ovaj mirovni ugovor? Pokaži kakogod umiješ da svi mogu razumjeti kako želiš održati obećanje.

Tada vuk podigne šapu te je stavi u Franjinu ruku, dajući tako znak da mu se može vjerovati.

Otada je vuk živio unutar gubijskih zidina. Divlja zvijer se sa svima sprijateljila. Čak su je i djeca milovala kao psića. U bratu vuku žitelji se Gubbija sjećaju Svetog Franje.

(Ovu zgodu smo preuzeli od „Cyjetića Svetog Franje, poglavlje 21.)

Kako djeca i mladi mogu sudjelovati u očuvanju prirodnih resursa?

Tvoje odluke mogu promijeniti svijet! Kako? Život se sastoji od odluka, a svakodnevnim pametnim, ekološki prihvatljivim odlukama pozitivno utječeš na vlastiti život, ali i život svoje obitelji i prijatelja.

Ponajprije,

- štediš novac
- poboljšavaš svoj životni stil
- pomažeš gospodarstvu.

Uz to, pametnim odlukama pridonosiš tomu da tvoj grad, tvoja zemlja, Europa i cijeli planet postanu održiviji za sadašnje i buduće generacije.

Generation Awake kampanju pokrenula je Europska komisija kako bi istaknula što svatko od nas može učiniti u svakodnevnom životu i tako uštedjeti vodu, energiju i ostale prirodne resurse te smanjiti količinu otpada. Ciljnu skupinu kampanje činili su mladi europski potrošači i obitelji s malom djecom, a cilj joj je bio potaknuti ih na održivo korištenje resursa kako bi se što više smanjio utjecaj na okoliš.

Kampanja „Generation Awake“ možda je završila, ali njezin slogan vrijedi i dalje – **vaše odluke oblikuju svijet!**

Više o tome saznaj na službenim stranicama Generation Awake kampanje: <http://www.generationawake.eu>.

Kako ti možeš oblikovati svijet

ZRAK

Bicikl – Ponajprije, to je odličan način održavanja kondicije. Istodobno pridonosiš zdravijem i čistijem okolišu, s manjim zagađenjem zraka i manjim prometnim zagušenjima. Odlučiš li se za kupnju novog bicikla, potraži bicikl koji je izrađen za dugoročniju uporabu i dobro ga održavaj.

VODA

Kupanje ili tuširanje – Voda je ograničen resurs. Koristimo vodu što je moguće učinkovitije – promijenimo navike – tuširanje umjesto kupanja. Petominutnim tuširanjem svaki dan umjesto kupanja može se uštedjeti 400 litara vode tjedno, uz znatno manju potrošnju energije.

Odjeća – Iz higijenskih razloga poželjno je čarape i donje rublje prati nakon svakog nošenja. No ostali odjevni predmeti, kao što su puloveri i hlače, mogu se nositi nekoliko puta prije nego što ih je potrebno oprati. Što se odjeća više puta nosi prije pranja, veća će biti i ušteda vode.

MINERALI

Mobitel – Mobitel koji si dobio/la za Božić do ljeta će zastarjeti. Novi telefoni sadrže plemenite metale kao što su zlato, bakar, srebro i platina te brojne rijetke minerale. Ako se odlučiš nabaviti novi telefon, vodi računa o tome da stari zbrineš odgovorno, na primjer, možeš ga dati prijatelju/ici, prodati ili reciklirati. Samo ga nemoj ostaviti u ladici.

Budilica – Baterije su postale iznimno važne za naš moderni način života. No njihovom proizvodnjom, upotrebom i zbrinjavanjem utječemo na okoliš, zato moramo pronaći načine kako ih koristiti što učinkovitije. Sve se baterije mogu reciklirati i tako se dobivaju tone metala koji se može ponovno upotrijebiti za proizvodnju novih baterija.

OTPAD

Staklene boce i staklenke – Mogu se u potpunosti iskoristiti i beskonačno reciklirati. Ako je moguće, kupuj pića u bocama za višekratnu upotrebu: staklene se boce mogu bez rizika ponovno koristiti jer ne gube svoja svojstva i lako se čiste. (...) Ako staklo šalješ na recikliranje, sjeti se emisija stakleničkih plinova čijem ćeš smanjenju pridonijeti: energija uštedena recikliranjem jedne boce može 20 minuta napajati televizor.

Plastične boce – Zamisli sljedeće: da bi se proizvela jedna jednolitrena boca za vodu, potrebna je četvrtina litre nafte. To je mnogo prirodnih resursa za jedan jednokratni proizvod. Ako moraš kupiti plastične boce, kupuj velike, a ne male.

Dihalica i maska – Akcije čišćenja plaža i rijeka znače više od skupljanja smeća koje nagrđuje okoliš. One mogu spasiti živote. Svake godine milijuni tona smeća završe u oceanu. Plastika je poseban problem: baloni, plastični držači pakiranja za šest konzervi i odbačene mreže za ribolov pretvaraju se u zamke za tuljane, kitove i morske kornjače. Mnoge obalne ptice jedu plastiku za koju misle da je hrana. Otpad u moru možemo smanjiti pažljivim zbrinjavanjem otpada kada smo u prirodi te izbjegavanjem jednokratnih plastičnih vrećica i ostale nepotrebne plastične ambalaže.

PONOVNA UPORABA

Knjige – Od pomisli na sveukupnu potrošnju papira može nam se zavrtjeti u glavi. Premda se za izradu knjiga troši samo 2 % papira, to ne znači da ona ne utječe na okoliš. Nakon što je pročitao, knjigu nemoj baciti. Možeš je dati prijatelju/ici, odnijeti u trgovinu rabljenih knjiga ili se barem pobrinuti za njezino recikliranje.

Računalne igre – Računalnim se igrama može zabavljati satima, no većina ih brzo izgubi čar. Nakon što dođeš do najviše razine, igra je uglavnom završena. U tom slučaju, najvažnije je računalnu igru zbrinuti odgovorno. Nemoj je jednostavno baciti u košaru za smeće. Većina je materijala korištenih za izradu CD-ova i DVD-ova toksična i zahtijeva posebnu obradu. Nakon što završiš igru, možeš je dati prijatelju/ici, odnijeti je u dobrotvornu ustanovu ili zamijeniti za neku drugu igru.

RECIKLIRANJE

Plastične vrećice – Plastične vrećice postale su sinonimom današnjeg rastrošnog društva. Dnevno koristimo milijune vrećica, ponekad samo na nekoliko minuta prije nego ih bacimo. Neke vrećice vrlo su tanke pa se nikad ne recikliraju zbog čega završe na deponiju ili u moru, a za njihovu razgradnju treba i nekoliko stotina godina. Najbolje je svoju vrećicu ponijeti od kuće. Pamučne vrećice ili vrećice od tkanine lagane su i jednostavno ih je nositi sa sobom.

/Priređeno prema:

<http://www.bioteka.hr/modules/okolis/article.php?storyid=53/>

ČUVARI TRADICIJE

Djeca su najbolji čuvari tradicije – jer se ugledaju u primjer svojih roditelja!

Vi ste, draga djeco, i ove godine, Bogu zahvaljivali na različite načine – molitvom, na misi, ali i čuvanjem predivnih običaja koji se često čuvaju u životu naše crkve.

Evo nekoliko divnih scena, na ponos i za divljenje!

„Kraljice“ na Dužijanci 2019. godine u Subotici

Najmlađi na Dužijanci 2019. – iz vrtića „Marija Petković – Sunčica“

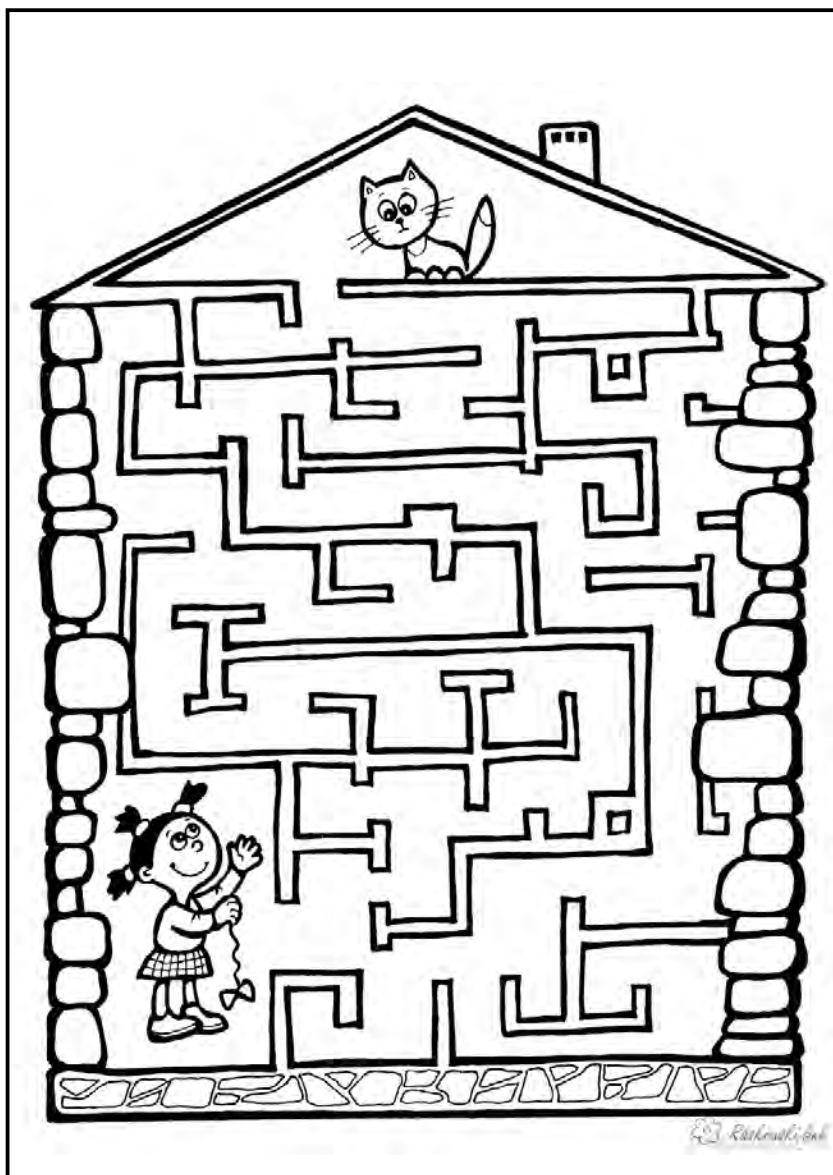

Sudionici Oratorija u Subotici – radost i svijest o čuvanju prirode!

Zlatna harfa 2019. održana je u Bregu koji ove godine slavi 700 godina postojanja!

Zadaća za bistrooke!

Spasite macu! Pronađite put do nje!

Mladi Subotičke biskupije

Uredila: Larisa Skenderović

Donijeti boje u tuđe misli

Piše: Jelena Pinter

Kako je divan osjećaj kada nekoga obradujemo! Kada ga učinimo radosnim, kada ugledamo iskre zadovoljstva, sreće, sjaj u nečijim očima. Za to treba imati dar. Dar od Boga da budemo osobe koje će druge znati oraspoložiti, „podići s dna“, posavjetovati.

Tko ima taj dar? Onaj koji ima čisto srce, plemenitu dušu. Onaj tko je na raspolaganju drugima, uvijek i svuda. Bilo da nam je to prijatelj, partner, kolega, netko iz obitelji, profesor, svećenik... Toliko je mogućnosti!

Dar je umjeti ostati uz nekoga i kada nema rješenja. Ljubav je dar. Nju dobivamo od Boga da je dijelimo drugima, s drugima. Dijeliti radost

s drugima, jer je podijeljena radost udvostručena radost. Osobe koje su u našoj blizini trebaju u našem životu ostaviti trag, a ne ožiljke. Unositi boje u naše misli, tako što će nuditi rješenja za naše probleme, imati razumijevanja i savjete za nas.

Cijeli život je borba. Upravo stoga je bitno imati nekoga uz sebe tko će nas poticati na razmišljanje, na promjene. Pomoći nam da postanemo bolji, da se izgrađujemo. Nema pobjede bez bitke, nema vječnog života u nebu bez uzornog života na zemlji. Ono najbolje što imamo nalazi se u nama. Ali, ponekad nam je potreban netko tko će nam „šapnuti na uho“ upravo to, tko će nam posvjestiti da smo Božji unikat, Njegovo remek-djelo, da smo vrijedni i kada pogriješimo. Upravo stoga nam je potreban netko tko će nam donijeti boje u naše misli...

Oni koji donose svjetlost u tuđe živote ni sami ne ostaju u sjeni. Bog dobru uvijek nagradi. A na kraju života bit ćemo suđeni po ljubavi. Po onoj ljubavi koju smo imali za druge. Život nam je lijep ako ga učinimo lijepim drugima. Papa Benedikt XVI. je rekao: „Neka se nas vjernike prepozna po tome što i kako radimo.“

„Ne dopusti da ti se netko približi, ako neće otići od tebe bolji i zadovoljniji!“ (Majka Tereza). Upravo tako! Treba unijeti radost u srca onih koje ljubimo, volimo. Pa i svih drugih osoba. Jer, svi smo braća i sestre, svi smo upućeni jedni na druge.

Uvijek imati vremena za druge, stvoriti vrijeme kako bismo bili uz onoga tko je u potrebi. I od najskupljega dijamanta na dlanu, veći je dar prazna ruka koja se daruje s ljubavlju. Ljubav, savjet, vrijeme, razumijevanje su besplatni. Oni su dar od Boga nama, koji mi trebamo dijeliti s drugima. Najviše daje onaj tko sebe daje. Darovati sve i sama sebe ljubiti. Slijediti poticaje srca, bez oklijevanja. Drugi su nam putokaz. Upravo zato treba biti ona osoba koja će druge – zalutale, zbunjene – usmjeravati, pokazati pravi put.

Donijeti boje u tuđe misli... Oraspoložiti, usrećiti, obradovati, posavjetovati, navesti na razmišljanje, obraćenje, zaokret. „Obojiti“ nečiji život, unijeti živost, nadu, utjehu, radost, ljubav. Razmislimo – donosimo li boje u tuđe misli, tuđi život?!

Edukator ID vikend u Subotici

Priredila: Tatjana Pelhe

Kao što sunce u isti čas obasjava i visoke cedre i svaki mali cvijetak kao da je jedini na zemlji, isto se tako naš Gospodin napose bavi svakom dušom kao da nema njoj jednakih. – sv. Terezija od djeteta Isusa

Ja sam samo mala olovka u ruci Boga koji piše ljubavno pismo svijetu. – sv. Majka Terezija

Poznavanje samih sebe nosi nas kao pod ruku k poniznosti. – sv. Jo-semaria Escriva

Pitate se što je to Edukator ID? I nas je to zanimalo. Čuli smo iskustva, preporuke, da nam je to potrebno i da to moramo iskusiti. I tako je Edukator ID, na čelu s našim dragim animatoricama, Martom i Martinom, došao u Suboticu. Nas 17 odlučilo je jedan vikend posvetiti sebi, dubljem razmišljanju o tome tko smo, gdje smo i kamo idemo.

Edukator ID je alat koji pojedincima, ali i zajednicama daje bolji uvid u sposobnosti i talente svakoga ponaosob. Na ovaj način upoznajemo sebe, svoje vrijednosti, svoju jedinstvenost, svoje talente, sposobnosti i vještine kako bismo ih mogli što bolje upotrijebiti. Mladi se često pitaju: koji su to moji talenti, što je to što mi ide od ruke, čime bih se trebao baviti u životu? U prisposobi o talentima, Isus nam jasno daje do znanja da svatko od nas imam barem jedan talent i da te talente ne smijemo zakopati, već ih moramo otkriti i koristiti. Ali, mislim da smo svi svjesni da to nije uvijek lako.

Edukator ID nam poručuje da je svaka osoba jedinstvena jer ima svoju osobnost, svoje talente, interese, vrijednosti, znanja i stečena iskustva. Sve ovo unosimo u sve svoje životne uloge. Kada ih poznajemo, možemo bolje obavljati svoj posao, bolje razumjeti ljude oko sebe. Živjeti u punini svoje poslanje i biti na blagoslov drugima.

Ovaj prostor nije dovoljan za prepričati i objasniti što smo sve doživjeli i saznali. Pokušat ću vam ukratko prepričati i, nadam se, zainteresirati vas. Saznali smo koji su naši temperamenti, talenti, jesmo li introverti ili ekstroverti, radimo li bolje u skupini ili sami. Ono što su animatorice stalno ponavljale, a što je ostavilo veliki dojam na sve nas, je to da nema više ili manje vrijednih talenata. Isto vrijediš i ako si introvert i ako si ekstrovert. Cijeli program usmjeren je na otkrivanje i produbljivanje naših snaga, onoga čemu smo prirodno skloni, u čemu smo dobri, čak i izvrsni. „Izvršnost postićemo ulažući u snage, a ne u slabosti.“

Nakon ovog vikenda punog ohrabrenja, poticanja, samopromišljanja i otkrića dobili smo novu snagu koju možemo upotrijebiti u svojem osobnom životu, odnosima s obitelji i prijateljima. U školi, na poslu, u nekoj zajednici, s djecom na oratoriju i na svojim župama.

Radovi nastali tijekom Edukator vikenda

Jedna vježba tijekom vikenda bila je i ova. Dobili smo popis zadataka koji su naizgled bili različiti, ali su ipak imali isti cilj. Promišljati o svojim talentima, o onome što smo do sada čuli i naučili. Mogli smo sami odabrati što ćemo raditi. Imali smo 20 minuta za to. Tako su nastali ovi radovi, ali to je samo dio njih. Neki su crtali, statistički obrađivali podatke, pisali o sebi, o drugima. Tada su nam naše animatorice otkrile da je svatko od nas nešto napravio za tako kratak period jer smo izabrali ono što volimo, ono što nam leži, gdje se osjećamo „kao riba u vodi“. I to je bit, svatko je u nečemu dobar, nešto mu ide od ruke. Ni jedan talent nije bolji ili vrijedniji od drugog. Svi su dobri i jednako korisni. Zajedno tvore jedan mozaik koji čini naše društvo. Kada samo jednog ne bi bilo, slika ne bi bila potpuna. Svi smo važni, naši doprinosi su važni.

Talenti su strava,
dok sam to mislio, zgazio sam mrava.
Tražim pravi kut,
ali ne mogu jer je moj prvi talent INPUT.
Osobna vrijednost,
to je moja prednost.
Da li sam plavi ili žuti,

meni se od toga jako muti.
 A i ovaj dijagram kada vidim,
 počinjem malo da se stidim.
 Moja autentičnost, to je dobar vic,
 Tomo ako nisi primijetio, otkopčan ti šlic.
 Introverti vi pojma nemate,
 Dok se vi ekstroverti po glavi lemate
 i za novu glupost spremate.
 Bože, znam da si svašta smio
 Al' sam siguran da ovo od mene nisi htio.
 A vi crveni baš ste drveni,
 dok ovi zeleni ko da spavaju u peleni.
 Intelpekt je ipak moje prvo mjesto,
 Tanjice od nervoze ti se diže tijesto.
 Tko ne zna da primi šalu,
 Kupit ću jednu rozu šnalu.
 Ova pjesma nema kraja,
 vidimo se, nadam se, pred vratima raja.

Hodiš zemljom. Ideš, stalno nešto tražiš, a možda ni ne znaš što. Bog te na zemlju nije poslao s uputama. Ali ti je dao talente, jedinstvenu osobnost. Jedinstven si, jedini s takvim sklopom talenata i vještina. Da bi živio svoj život u potpunosti, da bi ispunio Božju volju za svoj život, na tebi je da ih otkriješ. Odvaži se! Kreni u potragu i počni živjeti svoj život u potpunosti. /T. P./

Promišljanja o Edukator ID vikendu

U posljednje vrijeme, izdvojio bih Edukator kao značajnu crtu mog života. S obzirom da je mladost posebna, istraživačka, nerijetko labilna u domeni biranja životnih putova, a s druge strane Edukator 'onaj' koji usmjerava, prona-

lazi, potiče i učvršćuje, sasvim je prirodno gledati na njega kao na pravu stvar u pravo vrijeme. U procesu koji je trajao tri dana, otkrivali smo svoju autentičnost. Spoznavali smo (i spoznajemo) snage u dometu naših talenata i potencijala, radi lakšeg i bržeg djelovanja. Božju snagu uvrstili smo u svoj trodnevni rad. Ono što je nekako najviše poticajno, jest spoznaja o tuđim vrijednostima, o neophodnosti jednih za druge, o zajedništvu koje je toliko prezreno. Dobili smo snagu za dalje borbe. Karizmatični, otvoreni, iskusni i voljom čelični animatori, Marta i Martina, doprinijeli su cjelokupnoj konstruktivnosti. Svi smo napravili barem po korak više, a ovo je samo početak. /V. P./

Korizmena duhovna obnova

Od 22. navečer do 24. ožujka popodne, nakon nekog vremena, ponovno je održana duhovna obnova za mlade u samostanu časnih sestara Kćeri milosrđa sv. Franje u Keru. Program je bio stari, a opet novi jer su ga mogle iskusiti nove generacije. Tako se na duhovnoj obnovi molio časoslov, krunica, bilo je tu i slobodnog vremena, vremena da se mladi kreativno izraze. Časna Silvana poželjela je dobrodošlicu svima i uvela sve u duhovnu obnovu. Časna Barbara Bagudić iz reda dominikanki održala je nagovor za Lectio Divina, riječ Božju o kojoj su kasnije mladi, zajedno s nekim svećenikom ili časnom sestrom razgovarali i u skupinama. Predavači su bili vlč. Vinko Cvijin koji je govorio o četiri stupnja odnosa, te kako mi kao kršćani trebamo dostići sva četiri stupnja, a to možemo tako što ćemo ljubiti drugu osobu. Vlč. Nebojša Stipić govorio je o svojem pozivu, bio je na raspolaganju za razgovor, odgovarao na mnoga pitanja te je ostao sve do mise i klanjanja. Na duhovnoj obnovi bili su prisutni i fra Danijel Maljur i vlč. Andrija Anišić. Duhovna obnova završila je plenumom na kojem je svatko mogao iznijeti svoje dojmove sa zaključkom da je bilo dobro i da bi se obnove trebale i češće održavati. /Mladi/

Objavljen logo Susreta hrvatske katoličke mladeži u Zagrebu 2020. godine

Geslo jedanaestoga Susreta hrvatske katoličke mladeži (SHKM) u Zagrebu 2020. glasi: „Što god vam rekne, učinite!“ (Iv 2,5) Ovaj nas Ivanov evangeoski redak vodi na svadbu u Kanu Galilejsku u kojoj Isus čini svoje prvo znamenje. Na tome je događaju Blažena Djevica Marija ona koja primjećuje da je na svadbi ponestalo vina te slugu, govoreći im da učine što god im rekne, upućuje na svoga Sina.

Logo susreta, stoga, prikazuje Blaženu Djevicu Mariju koja u naručju drži svoga Sina, Isusa Krista. Obrisi njihovih aureola čine glavni oblik loga – srce, simbol ljubavi. Kap u sredini loga simbolizira Duha Svetoga, tj. njegovu prisutnost u našim životima od krštenja jer „u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni“ (1 Kor 12,13). Osim kapi (vode) Duha Svetoga, simbolizira i vatru (Dj 2, 1-4) koja je u logu, pomoću žute boje, prikazana stiliziranim plamenom.

Nadalje, dio loga koji je odvojen od Marije i Isusa predstavlja Crkvu, vjernike, mladost, u pojednostavljenoj formi ruke koje primaju i daju: primaju milosti od Isusa preko Marije te daju svijetu. Prostorom između ruku (Crkve) te Isusa i Marije prikazan je svijet jer su vjernici pozvani biti u svijetu, ali ne od svijeta (1 Iv 4,4-6). Dakle, središte i temelj života, ali i djelovanja jest Isus Krist, dok je Marija posrednica milosti preko koje se obraćamo našem Spasitelju. Crkva, vjernici, mladi predstavljaju ruke koje oblikuju svijet, a koje su sol zemlje i svjetlo svijeta (Mt 5,13-14). Kako bi se razumjela i uočila forma ruku, treba ih staviti u položaj kojim kao da ćete zagrabit vodu te ih pogledati iz profila.

Na vrhu loga nalazi se križ koji je kršćaninu u djelovanju neizostavan. Nijedno činjenje ili Božji zahvat u ljudski život ne može proći bez križa koji

je kršćaninu nužan za spasenje. Božji zahvat i križ u logo su kompozicijski smješteni u vrh znaka kako bi se simbolički prikazalo djelovanje vertikale (Boga) na horizontalu (Crkvu).

Dominantna boja u logu je plava koja istovremeno simbolizira Mariju, ali se nalazi i na grbu Zagrebačke nadbiskupije te grada Zagreba, domaćina SHKM-a. Budući da je jedan od najprepoznatljivijih zagrebačkih simbola licitarsko srce, grad domaćin je, osim plavom bojom, predložen u samom obliku loga – srcu. Plava boja također simbolizira i vodu. Dok crvena boja križa označava Božju ljubav i Isusa Krista koji vodu pretvara u vino, žuta je boja u plamenu simbol Duha Svetoga koji nas sidri u nadi i koji je naša pokretačka snaga.

Ured HBK za mlade

Molitva svetom Križu

O, sveti Križu,
Na kojem je raspeta ljubav
srca mojega,
Premilosrdni moj Gospodin!
Uzdižem pogled Tebi vapijem:
Spasi me!

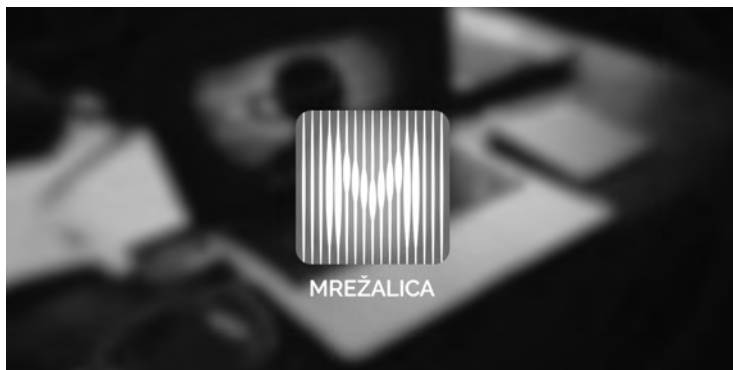
Neka čavli što probodoše ruke i noge moga Spasitelja,
razapnu sve grijehe i zloće što ih učinih protiv Boga
i protiv svoga bližnjeg.
Raskajana srca i lica oblivena suzama,
razapinjem svoju oholost da uskrsne na poniznost
razapinjem svoju škrtost da uskrsne na sebedarje
i dobrohotnost
razapinjem svoju bludnost da uskrsne na čistoću srca,
duše i tijela
razapinjem svoju neumjerenost da uskrsne na suzdržanost;
razapinjem svoju zavist i srditost da uskrsnu na ljubav,
razapinjem svoju lijenost da uskrsne na gorljivost!
o, sveti Križu, daj mi po Tebi zaslužiti Vječnost!

Amen!

Prva društvena mreža mladih katolika – Mrežalica

Studentski katolički centar (SKAC) pokrenuo je novi projekt ‘Mrežalicu’, prvu društvenu mrežu mladih katolika.

Na njoj se mogu pratiti sva događanja, najave, obavijesti i druge važne informacije na razini župa ili biskupija Crkve u Hrvata, te pronalaziti duhovni sadržaji, dobre kolumne, i druge važne vijesti i zbivanja. Na ‘Mrežalici’ se nalaze detaljni i istiniti profili tisuća mladih sa svim onim što oni jesu, što vjeruju, misle, čine, rade, mole, vole.

Ova nova društvena mreža vodi se temeljnom idejom da ključ ulaska na nju bude pripadnost određenoj župnoj zajednici – koja će imati svoga administratora, i koji će u nju pustiti samo one članove koji doista pripadaju toj zajednici. Tek ulaskom u takvu zajednicu, korisniku postaje dostupan sav svijet Mrežalice, po cijeloj Hrvatskoj i svijetu. Od toga časa postaje moguće pratiti sva zbivanja, vijesti i sadržaje koji trebaju jednom mladom katoliku.

Osim detaljnih profila mladih katolika diljem Hrvatske koji će se od sada moći pronaći sve na jednom mjestu, na njoj će biti i dio za vijesti, najave, kolumne, duhovne sadržaje, evanđelje dana, ali i puno detaljniji profili mladih – i sve ono što bi nam moglo trebati na jednoj takvoj društvenoj mreži.

Također, i mladi Subotičke biskupije mogu biti članovi ove društvene mreže.

Mrezalica.hr

109. zahvala Bogu

Kao što tradicija nalaže, ovogodišnji bandaš i bandašica posvetili su svoje vrijeme za stranice mladih i podijelili s nama svoje utiske.

Ukratko nam se predstavite. (župa, faks, hobi)

Snežana: Zovem se Snežana Skenderović, dolazim iz župe sv. Terezije Avilske. Studiram stomatologiju u Novom Sadu. Što se hobija tiče, folklor sam igrala dok nisam otišla na fakultet.

Pavle: Zovem se Pavle Horvacki, dolazim iz župe Isusova Uskrsnuća. Pohađao sam OŠ „Matko Vuković“, zatim srednju Politehničku školu, a sada upisujem četvrtu godinu na Građevinskom fakultetu u Subotici. Slobodno vrijeme volim provoditi s društvom, nogomet kao rekreacija, a sam mnogo uživam u glazbi.

Ove godine imate čast biti nositelji centralne proslave Dužijance. Što za vas to znači?

Snežana: Biti bandašica za mene je čast. Dobili smo priliku da u ime svih zahvalimo Bogu za ovogodišnju žetvu ali sve to kroz naše, bunjevačke običaje.

Pavle: Naravno biti nositelj centralne proslave Dužijance znači dobiti veliku čast da se preda kruna od slame i kruc kao zahvala Bogu za ovogodišnji rod plodnih njiva. Također je bila velika čast i zadovoljstvo ići i na Dužijance okolnih mjesta, gdje je svaka proslava bila svečana i dostojanstvena s tamošnjim bandašem i bandašicom.

**Kada ste prihvatili biti bandaš i bandašica što se očekivalo od vas?
Koje su bile vaše obveze? Od koga ste tražili savjete?
Kako ste nalazili nošnje za seoske Dužijance?**

Snežana: Sve što je trebalo uraditi nismo shvaćali kao obvezu. Trebali smo otići na sve seoske dužijance, kao i pripremiti se za centralnu Dužijancu. Imali smo puno pomoći, s raznih strana. Ja sam nošnju posudila iz „Bunjevačkog kola“ i od Andrije Bašića Palkovića.

Pavle: Kada smo prihvatili biti bandaš i bandašica, to je značilo da imamo odgovornost i obveze. Od nas se očekivalo da idemo na propratne manifestacije Dužijance, na koje smo rado išli, i da pomognemo u realizaciji određenih „poslova“ kao npr. u čišćenju i pletenju žita. Za čišćenje i pletenje zahvaljujem svima koji su bili, i mladima i starijima. Također je bandašica Sneža uređivala katedralu za svečanu misu, a ja sam kitio i uređivao karuce za povorku. Savjete i upute smo dobivali od upravnog odbora i ranijih bandaša i bandašica. Za svoju nošnju želim zahvaliti gospođama Ružici Kozma i Nadi Sudarević koje su rado šile i dale nove prsluke, kao u KUD-u „Bratstvo“. A naravno, zahvaljujem i Organizacijskom odboru koji je na kraju podnio najveći teret da sve bude lijepo i svečano.

Bliži se kraj Dužijanci, Bunaričko proštenje je posljednji put kada se odijevate kao bandaš i bandašica. Kakvi su vaši dojmovi na kraju? Što je bilo teško, što ne? Kakva su iskustva na kraju?

Snežana: Još se dojmovi nisu slegli, ali mislim da je sve proteklo u najboljem redu.

Pavle: Dojmovi su zaista lijepi. Iako je bilo nekih sitnica koje su malo otežale, ti lijepi trenuci su trenuci koji će mi cijeli život ostati u sjećanju kao uspomena.

Razgovarala: Larisa Skenderović

Jednom je jedan nesretni mladić došao do starog učitelja, rekao mu da ima jako puno problema u životu i pitao ga za savjet.

Stari učitelj mu reče da stavi šaku soli u čašu vode i da to popije.

– Kako ti se sviđa? – upita učitelj.

– Grozno je. – kaže mladić i ispljune vodu.

Učitelj se nasmije i zatim upita mladića da uzme još jednu šaku soli te je stavi u jezero. Hodali su u tišini do obližnjeg jezera i učenik ubaci šaku soli u jezero.

Starac reče:

– Sada popij malo vode iz jezera.

Dok je voda curila niz mladićevu bradu, učitelj upita:

– Kako ti se sviđa?

– Dobro je – kaže mladić.

– Ima li okus soli? – upita učitelj.

– Ne. – kaže mladić.

Učitelj sjedne pored ovog napaćenog mladića, uzme mu ruku i reče:

– Bol života je ova sol, ni više ni manje. Količina boli u životu ostaje ista, potpuno ista. No, osjećaj boli koju doživljavamo ovisi o posudi u koju je stavljamo. Stoga, kada te boli, jedino što možeš učiniti je da proširiš svoj osjećaj za stvari. Prestani biti čaša. Postani jezero.

Nepoznati autor

Slaganje puzzle

(slaganje dijelova života u cjelovitu sliku)

Bliži nam se kraj još jedne godine. Mnogi polako sumiraju dojmove iz prethodnog perioda, prethodnih mjeseci. Razmišljajući o svom životu i „vraćajući film unatrag“, prisjećajući se onoga što se sve izdogađalo, slažem neki svoj mozaik života, svoju sliku od puzzli.

E, baš tako nekako mi sve izgleda. Na pojedinim dijelovima šareno, negdje tamnije, negdje svjetlije, ponegdje nejasno...

Ali sve to čini jednu cjelovitu sliku. A to me podsjeća na riječi Miroslava Antića: „Ja sam sakupljač neobičnih stvari. Neka drugi sakupljaju značke i marke. Ja sakupljam dane, časove i trenutke.“

Nekako često volimo brojati samo svoje nevolje, ali ne računamo i svoje užitke. Pa nam ta naša slika biva tamna, mračna, maglovita, nejasna. A ona ustvari krije toliko živih, vedrih boja, toliko radosti. Nismo ni svjesni da kada mislimo kako se sve raspada, možda se to samo sve slaže na svoje mjesto.

Jer, nemamo lijepu sliku dok svi dijelovi nisu na svom mjestu. A svi ti dijelovi čine trenutke, događaje iz našeg života. Ono lijepo, ali i ono pomalo neugodno. Nešto u čemu smo uživali, ali i nešto iz čega smo izvukli pouke. No, to sve čini našu sliku života. Mozaik, sliku od puzzli – dijelova života koji je naš, jedinstven.

Jelena Pinter

Deset načela pape Ivana XXIII. za svaki dan

1. Samo danas trudit ću se da proživim dan, ne želeći riješiti probleme svog života odjednom.

2. Samo danas, s najvećom pažnjom, pazit ću na svoje nastupe: otmjen u vladanju, nikoga neću kritizirati; druge neću popravljati, nego samo sebe.

3. Samo danas bit ću sretan, jer sam siguran da sam stvoren za sreću, ne samo na drugom, nego i na ovom svijetu.

4. Samo danas prilagodit ću se okolnostima, ne zahtijevajući da se one prilagode mojim željama.

5. Samo danas posvetit ću pet minuta dobrom čitanju; kao što je hrana nužna za život tijela, tako je dobro štivo važno za život duše.

6. Samo danas učinit ću dobro djelo, a da to nikome ne kažem.

7. Samo danas ću učiniti nešto što inače ne činim rado: ako u mislima osjetim da sam povrijeđen, trudit ću se da to nitko ne primijeti.

8. Samo danas učinit ću točan raspored: možda ga se neću točno držati, ali ću ga napraviti. Izbjegavat ću dva zla: žurbu i neodlučnost.

9. Samo danas ću vjerovati – čak i ako bi okolnosti pokazale suprotno – da se dobrostiva Božja providnost brine za mene kao da nikoga drugoga nema na svijetu.

10. Samo danas neću strahovati. Naročito se neću bojati, radovat ću se svemu što je lijepo i vjerovati u dobro.

Obitelj

obiteljski razgovori – VJERA „UŽIVO“

Obitelj Marine i Ivana Piukovića

Paleta boja ljubavi

Supružnici:

Tata Ivan je rođen 22. 04. 1971. u Subotici. Po zanimanju je poljoprivrednik i glazbenik u ansamblu „Hajo“.

Mama Marina je rođena 9. 08. 1975. u Subotici, a po zanimanju je odgojiteljica u vrtiću „Marija Petković – Sunčica“ u Subotici.

Djeca:

Kći Marija je rođena 16. 09. 1998. Završila je osnovnu školu „Ivan Milutinović“ na hrvatskom jeziku i nižu glazbenu školu na tamburi u klasi prof. Mire Temunović. Srednju školu upisuje u Medicinskoj ško-

li, smjer farmaceutski tehničar. Trenutno ima 21 godinu. Studira na VISAN-u (Visoka zdravstveno-sanitarna škola) u Zemunu i radi u apoteci Pharma plus u Subotici.

Kći Ana je rođena 13. 01. 2001. Završila je osnovnu školu „Ivan Milutinović“ na hrvatskom nastavnom jeziku, kao i nižu glazbenu školu na flauti u klasi prof. Kristine Molnar. Zatim je završila srednju glazbenu školu, teorijski smjer i nižu solo pjevanje u klasi prof. Tamare Marković. Trenutno ima 18 godina i upisana je na Muzičku akademiju u Novom Sadu, smjer glazbeni pedagog.

Sin Pavao je rođen 29. 06. 2009. Ima 10 godina. Pohađa osnovnu školu „Ivan Milutinović“ na hrvatskom nastavnom jeziku i nižu glazbenu školu na tamburi kod prof. Vojislava Temunovića. Voli sportove, a trenutno trenira hokej.

Sin Roko je rođen 3. 10. 2012. Učenik je 1. razreda OŠ „Ivan Milutinović“ također na hrvatskom jeziku. Voli crtati, igrati hokej... Voli Oratorij, Etno kamp i puuuuno se družiti.

Naša obitelj je „eurokrem obitelj“ – imamo tri „žuta“ i tri „crna“ člana: tri muška i tri ženska člana – kažu cure. „Stara ekipa“ smo mi cure i naši roditelji. U nekim poslovima dečki još nemaju pristup. To „ljubomorno“ čuvamo jer u spomen na stara vremena dok nas je bilo četvero i dok je sve bilo drugačije – kažu one.

♥ Ispričajte nam priču o vašoj ljubavi...

Sigurno se svi parovi sjećaju kako je to bilo na početku ... Nekada davno kada smo još živjeli u doba bez virtualne tehnike i telefona, bilo je važno doznati nečiji broj fiksnog telefona, kako bi se nešto dogovorilo, ali to su onda znali svi u obitelji. Zato je Ivan skupa s Vojom odlučio mene pozvati na Vojin rođendan osobno te doći kući i to napraviti. Ja baš toga dana nisam otišla u školu (što on nije znao). I tako se dogovorio taj važan datum kad je sve počelo... Naša veza je trajala dugo, šest godina, ja sam se školovala pa zaposlila i onda je došlo vrijeme da planiramo kako živjeti dalje skupa, gdje se skućiti, kako graditi zajednički život. Vjenčali smo se 10. 01. 1998. u Subotičkoj katedrali u društvu malog Isusa, Josipa, Marije, pastira i kraljeva, i naravno puno važnih i dragih ljudi koji su nas došli ispratiti do oltara.

♥ Jesu li četvero djece prevelika obveza i odricanje, kako danas ljudi često misle?

Roditeljstvo je, po našem mišljenju, najodgovornija zadaća koju je Bog povjerio ljudima. Na koliko djece će se roditelji odlučiti treba prepustiti njihovim viđenjima i mogućnostima. Nisam pristalica nagovaranja i „prozi-vanja“ ljudi za broj života koje će pozvati. Bilo bi najbolje prepustiti se Božjoj volji. Ali, smatram da to danas malo njih napravi. Svi ćemo jednoga dana odgovarati i položiti račune za svoje odluke. Sretna sam što imam četvero djece. Kada imate dijete – naročito bebu, kuća je odmah veselija i življa. Ona izmami osmijeh i kada je teško i oraspoloži vas tako lako. To mi odrasli nikada ne možemo. Biti majka veliki je dar – sretna sam što sam ga dobila. Želim ga i opravdati odgojem i stvaranjem LJUDI!

♥ Kako ste živjeli svoju vjeru kao „momak i djevojka“, a kako sada živite vjeru svaki dan, vas dvoje kao muž i žena i kao roditelji, s vašom djecom?

Imamo sreće da smo oboje odrasli u obiteljima sa živom vjerom. Ali, dragoga Boga pronalazimo pravo i istinski tek kada odemo iz kuće, svog rodnog doma. Nedjeljom volim otići i na druga mjesta na mise, ne samo u župi, ali smo i u župi aktivni. Roditelji su najbolji uzori kako se vjera živi, stoga tu nema posustajanja. Zimi, kada smo više u kući, molimo skupa Zlatnu kronicu. Živa vjera u domu najbolji je uzor djeci u odrastanju.

♥ Kako živite zajedništvo s roditeljima?

Sretni smo da imamo oboje oba roditelja i što su naša djeca imala mogućnost doživjeti majku, baku i dva dide. Zapovijed „Poštuj oca i majku da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji“ vrlo je važna u životu svakog čovjeka, a koliko je poštujemo sami sebi odgovorimo. Da su roditelji jako važne ličnosti u životu svake osobe, čim su stavljene u Božje zapovijedi, pokazao nam je dragi Bog, stoga razmišljajmo čitav život o dozi poštivanja prema njima.

♥ Kako je na poslu, u svijetu? Uspijevate li tamo živjeti svoju vjeru?

Naravno da uspijevamo, to je nešto što nas obilježava. U vrtiću u samostanu tako je logično moliti, ići na misu, živjeti vjeru, a također i na njivi i u voćnjaku važno je pouzdanje u Boga u svemu što radimo. Teško je kad nam posao odnese vrijeme pa ne napravimo sve što bi trebalo, ali ima i takvih dana.

♥ Pomislite li ili osjetite nekad da ste u odgoju pogriješili i kako se odnosite prema tome?

Na ovo pitanje je baš teško dati dobar odgovor. Vjerojatno ima i boljih savršenijih načina u odgoju, ali svaki roditelj daje svojoj djeci najbolje što umije i zna pa je teško suditi ima li grešaka. Sigurno da naša djeca nisu savršena i bez mana, kao ni mi roditelji, a vjerujem i drugi ljudi.

♥ Kao roditelji brojne obitelji, doživljavate li kritiku i osude ili podršku i odobravanje?

Bilo je svega: i pohvala i nagrada, ali i kritike ili pak „prozivke“ koje nam nisu prijale ali... idemo dalje. Zagledani smo u svoju djecu, a ne u one koji kritiziraju. Nagrade i pohvale uvijek prijaju, ali od njih se ne živi u obitelji. Brojna obitelj ipak mora živjeti od rada i marljivih ruku i glava koliko god ih ima, pa naravno da mora biti i duhovne snage i potpore. Sve je to jedan „miks“ u kom svega treba biti u određenoj mjeri.

♥ Imate li vremena jedno za drugo? Kako osvježavate vašu bračnu ljubav? Kako se odnosite prema bračnim krizama – kod vas samih ili kod prijatelja?

Volimo more i kad god nam se pruži financijska i vremenska prilika idemo skupa. Volimo zajedničke šetnje po gradu, kada se uz dobru tjelesnu aktivnost i posvetimo jedno drugom kroz razgovor. Kriza je bilo i bit će, od njih ne bježimo, jer naš brak nije savršen i bez mana, ali trudimo se da nama bude lijep i dobar. Vremena je uvijek malo, ali mora se naći... Kako je dragi Bog kroz Bibliju tražio od muškarca da skrbi za ženu i obitelj, pruži materijalne mogućnosti radom, a od žene da duhovno brine i zaokruži sve u cjelinu, trudimo se zadovoljiti i ispuniti tu zadaću.

Kada čujemo da se netko od nama bliskih i poznatih ljudi razilazi, postavljaju se pitanja ZAŠTO. Razloga za to je lako naći, ali Bog nas je stvorio kao društvena bića da brinemo jedni o drugima, međusobno se dopunjujemo i pomažemo. Teško je razumjeti one koji traže bolje, savršeno, a ni sami nisu takvi stvoreni.

O svojim životnim ciljevima kažu:

Jedino što ostaje za nama je paleta boja u genima upisana u našu djecu. To je cilj koji nas jasno vodi kroz život. Materija je prolazna, užici, putovanja, a ogledalo kroz koje se ogledamo u svojoj djeci je nešto što daje posebnu životnu radost i snagu.

O aktivnostima u crkvi kažu:

Jesmo li dovoljno prisutni u crkvi, teško je reći, nadamo se da jesmo, možda bi moglo još više, ali skupa s djecom trudimo se naći svako svoju ulogu u župi. Dječaci ministriraju, cure čitaju, sviraju i rade druge stvari koje treba.

Razlike u odgoju kćeri i sinova:

Dok nismo imali sinove, imali smo različito mišljenje o odgoju. U mnogome se proširilo s dječacima i širi se kako oni odrastaju, jer su potpuno drugačiji od cura. Bogatstvo je doživjeti odgoj i kćeri i sinova. Ljubav kćeri prema očevima, kao i sinova prema majkama je nešto što se odavno prepoznalo i komentira, ali kako to doživljavamo, prepoznamo i mi da u tome ima neke posebne čarolije!

O jedno drugom kažu:

Što reći jedno o drugom, na ovako „javnom mjestu“?! Puno toga nismo znali o životu, a i jedno o drugom kada smo odlučili provesti život skupa. Sretni što imamo jedno drugo, hodimo dalje istom stazom!

Obitelji Piuković želimo i molimo obilje blagoslova od dragog Boga za svaki čas njihova života!

Razgovarali: Vesna i Ladislav Huska

Kad obitelj JEST Crkva u malom – liturgijska godina u obitelji

Život u obitelji ima svoju jedinstvenu dinamiku. Sklop ljudi (koliko god je Bog dao da ih u obitelji bude) upleten je Ljubavlju u najljepšu vrpcu, uvijek posebnu i jedinstvenu. Neke obitelji su tihe, mirne, skladne od nastanka, druge su glasne, živahne, stalno se raspravljaju i mire. Neke skupa piju voćne čajeve i jedu kekse, neki su tip za čokoladno mlijeko i kavu uz mafine. Razlikuju se i po stilu pobožnosti – neke obitelji redovito svaki dan skupa mole (bar) deseticu krunice, neke samo večernju molitvu, a krunice samo kad je netko jako bolestan, kad umire ili ima neki drugi „hitan slučaj“. Neke obitelji idu skupa na misu – svi, od malenih do velikih. Neki su se podijelili po mogućnostima ili željama – netko ujutro, netko na „veliku misu“, netko na večernju. Svaka dobra nastojanja su za pohvalu, svaka kršćanska obitelj je prekrasna, a također – svaka kršćanska obitelj treba uvijek raditi na sebi: približavanju jednih drugima i Bogu, našem Stvoritelju, Spasitelju i Posvetitelju i koliko može i osjeti poziv – svjedočiti to svijetu.

U prirodi „red“ prave godišnja doba, u društvu kalendari. Mi katolici imamo naš kalendar koji prati crkvenu godinu te jedan upravo imate pred sobom. Služi nam za podsjećanje koje su svetkovine i blagdani pred nama, nosi svoja „pravila“ te najavljuje vremena pripreme i radosti. Današnja udaljenost čovjeka od prirode zbog prezauzetosti i nedostatka slobodnog vremena već od dječje dobi (treninzi, škole poslije škole, radionice...) nas još više treba potaknuti da zamijetimo sve ljepote promjena u prirodi i društvu koje nam Bog daruje. Primijetimo prvi miris proljeća i nježne pupoljke cvijeća i voća, ljetne zore i predvečerja provedimo vani, u prekrasnoj šetnji, jesenje lišće nek nam ne bude samo smetnja ljepoti dvorišta već i igračka i likovno sredstvo – baš kao djeci, a tišina i bjelina zimskog snijega neka nas podsjeti na vječnu idilu kad smo u miru s Bogom, sa sobom i braćom ljudima. Tako i crkvena godina po kojoj nam Crkva pojašnjava da mi živimo u svijetu, ali

nismo od svijeta. Ovi prijedlozi teže utvrditi obitelji u želji i radu da se ne žive dva života – crkveni (u crkvi, župi, na vjeronauku) i svjetovni (škola, posao, dom) već jedan – pravi, istinit, vječni...

Liturgijska godina prati prirodni ritam izmjene godišnjih doba, ali ga diže na višu razinu, tumači nam njegov smisao i svrhu. U proljeće se priroda budi i vrvi životom, a još nedavno je izgledalo da spava vječnim snom – to nam pjeva spasenje svijeta, rađanje na novi život svega čovječanstva u uskrsnuću Krista. Usred zime javlja se najsajjnija od svih zvijezda na nebu zato da nam navijesti da se Mlado sunce svijeta rodilo u malenom djetetu. U obitelji možemo pratiti ove izmjene godišnjih doba Crkve i nastojati ih obilježavati posebnim obiteljskim događajima. Ove „nove tradicije“ osobite za svaku obitelj jačaju povezanost unutar obitelji, ali i povezanost svakoga od nas s našom Crkvom. Još su naši salaši imali mjesto za križ i „prilike“ (svete slike na zidu), Sveto pismo, svijeće, „svete knjige“ (molitvenik) i krunicu. Takav kutak (vidi IDEJE

ZA KUĆNI OLTAR na kraju teksta) trebao bi imati svaki kršćanski dom. Za prigode crkvene godine, boje se mogu mijenjati, „detalji“ dodavati, ali ljubav prema Bogu i Crkvi – uvijek ostaje. U ovoj *Subotičkoj Danici* dajemo tek natuknice, ideje i poneko iskustvo, sa željom da naše – i mlađe i starije obitelji – ovo pokušaju provesti u život i da će jednom – ako je Božja volja – nastati knjiga i priručnik na ovu temu koji bi vjerujemo bio divan i veoma koristan, nadasve nadahnjujući, dar za sve koji žive u braku i obitelji.

Došašće i Božić – naša Nova Godina i Isusov rodendan

Kako lijepi početak godine! U svjetlu ljubičastih svijeća na zelenom vjenčiću, iščekivanje počinje: slavimo „adventske svece“, obiteljske blagdane – Materice i Oce – te Božić i Svetu Obitelj. Idealno ozračje za učenje liturgijske godine. Jedna od prvih stvari za naučiti i ne zaboraviti nikada – Isus na prvom mjestu. Ni jedna adventska/božićna pjesma, slika, čestitka, ures,

priča, bojanka, kolač ili aktivnost neka ne bude bez Isusa. Jer, nema smisla. Torta za Božić je Isusu rođendanska. Irvasi, jelke, lanad, imele, snjegovići, lampice, kuglice i mašnice – ništa nije loše po sebi jedino je besmisleno bez Isusa. Iščekivanje rođendana i rođendan drage osobe bez slavljenika? Naučimo našu djecu, nakon što se i sami preispitamo. Brojni internet-ski katolički portali, ali i katolički listovi poučavaju, potiču i nadahnjuju „obiteljske molitvene kutkove“. Svaka aktivnost u kojoj skupa (i stariji i mlađi članovi obitelji u skladu s dobi i mogućnostima te talentima, jer je naglasak uvijek na zajedništvu) načinimo dekoraciju

za određeni blagdan ili liturgijsko razdoblje nas sve poučava, podsjeća, raduje i – zove na molitvu, zahvaljivanje, slavljenje Boga. Ukoliko se pitate – zašto to treba u obitelji, tomu je mjesto u crkvi, župi, pa i u školi na vjeronauku, podsjetit ćemo na ovo: u obitelji se raduje prvom snijegu, djeca donose doma proljetno cvijeće i jesenje lišće raskošnih boja, ljeti skupljamo kamenčiće i

školjke za uspomenu, a voće i povrće za zimnicu ☺. Crkvena godina i periodi nose također ljepote i dobra za cijelu obitelj – trebaju nam „zalihe“ i vjerskog znanja i vjerske prakse.

U adventskom kalendaru (osim čokoladice ili bombona) neka bude mjesta za molitvice koje će čitati maleni (možda s teškoćama, ali i s puno srca!) i za svetopisamske tekstove koje mogu čitati starija djeca i mladi. Izvlačimo skupa „odluke“ za taj dan iz vrećice ili kuvertice i navečer prije molitve si ispričajmo kako i koliko smo uspjeli ili ne. Molimo svaki dan za jednu dragu osobu iz obitelji i rodbine – za taj dan u kalendaru može biti fotografija ili crtež

te osobe. Evo jednog primjera: „Pronašla sam svoju inspiraciju i supruga i ja smo za našu djecu izradili adventski kalendar od filca koji prikazuje cijelu scenu rođenja kada se skroz „sastavi“. Bez imalo pretjerivanja, taj je kalendar bio pun pogodak za naše mališane jer su se od početka adventa pa sve do Božića svaki dan igrali njime. (...) Doslovno su mogli pratiti razvoj priče o Isusovom rođenju tako da su lijepili likove i motive onako kako bismo im mi čitali. Zapravo, kalendar je trebao biti takav da se svaki dan na scenu lijepi jedan lik tako da na sam Badnjak scena bude potpuna. To s našom malom djecom nije bilo baš tako jer bi gotovo uvijek bilo viška likova na sceni, ali zbilja su se zabavljali time.“ (Suzana Džeko, portal Žena vrsna)

Za Božić? Pažljivo osluhnimo Isusov glas i čujmo što želi za rođendanski dar i kako želi slaviti rođendan – samo to poslušajmo i učinimo, ništa više ne treba 😊.

Korizma i Uskrs

Ovi dijelovi godine kao da promiču nekako u našim obiteljima. Božić je često tako intenzivan i raskošan, dio vremena kroz godinu proleti tako brzo da nas korizma malo „zatekne“. Neki smatraju da korizma nije „prikladna“ za djecu jer su Isusova muka i smrt prestrašni za njih. Dakako, u pravu su – prestrašna jest, ali ne samo za djecu nego i za odrasle i za Boga samoga! Ipak u životu ne možemo bježati i skrivati se od strašnih događaja jer nikad nećemo postati ljudi. Jedino što možemo – naglašavam, opet u zajedništvu obitelji – čuti ih, skupa protumačiti, iznijeti svoje osjećaje i dojmove povodom njih, te (i) u njima tražiti i skupljati – snagu za život. Tumačenje mora biti sukladno dobi, ali nikad preskočeno, jer – preskočiti Isusa na Uskrs potpuni je promašaj. Isusova muka smrt i uskrsnuće su događaji ljubavi za naše spasenje i život vječni s Bogom. Priprema je to za budući život, važnija

od mnogih stvari za koje mislimo da su važne. Korizma nas uči odricanju i djelima ljubavi koje darujemo Bogu i braći. Ako čovjek to ne nauči u dječjoj dobi, u mladenaštvu i odrasloj dobi je još teže – današnji svijet sve tjera na sebičnost i užitke prije nego na sebedarje i žrtvu. Zato je prevažno to učiti u obitelji. Možemo to činiti na puno načina – potražiti na internetskim katoličkim portalima ili smisliti sami poticaje na „akcije“ za korizmu. Svaki put kad nešto napravimo i postavimo na vidno mjesto u kući, to se bolje pamti i jače doživljava – takva je čovjekova priroda.

Za Veliki tjedan je veoma važno, osim naravno svetih misa i obreda, u obiteljskom domu obilježiti Veliki četvrtak, Veliki petak, te Veliku subotu. Jedna majka priča kako su izradili s djecom svoj KRIŽNI PUT: „U ljekarni smo kupili drvene špatule za pregled grla, isprintali postaje te ih ‘uokvirili’ pomoću špatula i pištolja za vruće lijepljenje. Slike smo skinuli na portalu ‘Zlatna djeca’. Naš trogodišnji dječak s velikim zanimanjem prati slike i ono što tata i mama čitaju. Postavlja nam pitanja nad kojima se trebamo dobro zamisliti da bismo mu mogli odgovoriti. Nerijetko nas baš ta pitanja potiču da

dublje promišljamo Isusovu muku... Nije Isus bez razloga rekao da trebamo postati kao djeca!“

Za Uskrs nije pogrešno imati u domu i pisanice, te ljupke dekoracije sa životinjama (pilići, zečevi, Božje ovčice, leptiri...) i cvijećem. Ipak, i ovdje je važno u centar staviti Isusa Krista. Pravi simboli su križ (npr. s bijelim platnom prijeko), janje i uskrsna svijeća, koje predstavljaju Isusa Uskrslog. Napravite i cijelo uskrsno vrijeme neka vam kućni oltar resi „uskrsni vrt“ od kamenja i bilja, a može biti i od papirnog tanjura što će djeci zorno prikazati zbilju praznog groba i Isusovih ukazanja ženama i apostolima. Korak po korak, godinu za godinom, dijete će skupa s nama ulaziti dublje u najveće istine naše vjere, osobito uskrsnuća tijela na vječni život, što je najljepša i najizazovnija zadaća roditeljstva. Zeko, jaja i šunka za to nisu dovoljni. Pomozimo svojoj malenoj i većoj djeci živjeti Uskrs.

Tijelovo

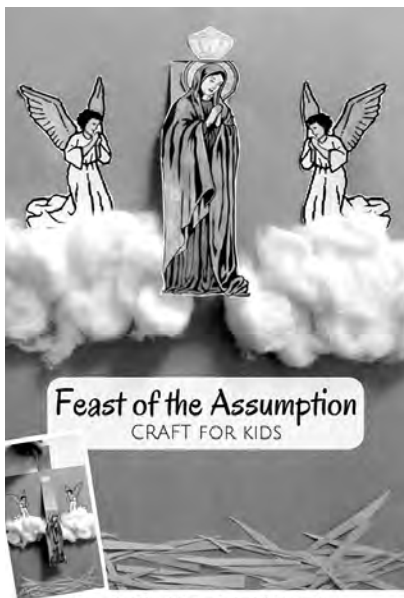
Svetkovinu Tijelova dijete može razumjeti i doživjeti bolje kad čuje od vas što Presveti oltarski sakrament nama odraslima znači. Možete za razgovor uprizoriti Posljednju večeru, crtati ili napraviti euharistijske simbole te govoriti o Isusovu čudu umnažanja kruha, naglašavajući najveće

otajstvo – jedini kruh od kojega nećemo ogladnjati nikada ako ga dostojno primamo i koji daje vječni život jest sam Isus u Presvetoj euharistiji. Također će snažan doživljaj biti ukoliko skupa zamijesite i ispečete domaći kruh te ga skupa na svečanom obiteljskom ručku, nakon molitve zahvale Bogu, lomeći, razdijelite i pojedete.

Uznesenje Blažene Djevice Marije na nebo (Velika Gospa) i Rođenje BDM (Mala Gospa) – učenje kroz igru i slavljenje događaja iz Gospina života

Budući da je ovaj blagdan na ljetnim ferijama, prekrasna je prilika za obiteljski hodočasnički izlet u možda koje udaljenije Gospino svetište. Molitve, pjesme, igra s obitelji doživljaji su koji u dječju dušu (a priznat ćemo i dušu odraslih) neizbrisivo unose radost obiteljskog zajedništva u življenju vjere. Piknik na travi, kolači i torta za Gospin rođendan, pletenje cvijeća za krunu Gospi i onima koji Gospu vole ☺ – prilike su to da se svatko ili podsjeti ili iskusi radost što imamo Majčicu na nebu, našu jedinu i pravu kraljicu. Za Mariju možemo posebno uresiti kućni oltar u svibnju cvijećem, u listopadu krunicom i crtežima otajstava krunice ili litanija. Najmlađoj djeci velika će

radost biti lutka Marija, koju možete sašiti sami ili naručiti kod darovitih „teta-šivalica“. Možete napraviti i maleno lutkarsko (lutke mogu biti i papirne ako niste baš najvičniji lutkarstvu) kazalište u kojem će djeca moći glumiti prizore iz Gospina života.

Sv. Arkandeli 29. rujna i sv. Anđeli čuvari 2. listopada – najljepši uresi

Nije tajna – i djeca i odrasli vole anđele! Čak i mladi u onom „posebnom dobu“ vole anđele i mole molitvu Anđelu čuvaru i osjećaju se dobro kad ga se samo sjete. Ako razumijemo makar malo nauk o anđelima, znamo

starozavjetne tekstove i Isusove riječi o njima (Izl 23, 20-23, Ps 91, 1-6.10-11, Mt 18, 1-5.10), to više uopće nije osjećaj, već sigurnost u Božju ljubav i brigu toliku da nam daje osobne čuvare i tijela i duha. Anđeli su moćni i jaki i nama na pomoć u svakom trenu. Predlažemo malo dublje obilježiti njihove blagdane, ali i posvijestiti njihovu prisutnost u našem domu svakoga dana.

Pročitajte ili ispričajte djeci priču o anđelima čuvarima. Izmoliti devetnicu Anđelu čuvaru mogu svi i mali i veliki – ako malima bude možda dugačko za vrijeme molitve, oni mogu crtati ili raditi anđele od papira, vunice, traka. Također, lijepa je ideja napraviti

anđelčiće koji vise na prozoru ili bilo gdje u kući – tzv. mobil od anđela. Na dvije spojene letvice končićima okačite anđele, može ih biti koliko je članova obitelji ili čak više. U načinu izrade (boja i detalji anđela, visina na kojoj su...) pustite mašti na volju i obavezno saslušajte dječje prijedloge. Uvijek će nas oraspoložiti kad ih vidimo i pozvati na molitvu – ne propustimo to.

Za arkande možete napraviti svijećnjake – tri manje staklene teglice u koje ćete ubaciti mirisnu ili običnu svijeću u boji ukrašenu sličicom anđela (koristite tehniku koja najviše odgovara vještinama i uzrastu vaše djece – oslikavanje bojama za staklo, decoupage tehnikom ili jednostavno izrežite i brzim ljepljivom zalijepite već gotove sličice arkandela).

Svi Sveti – obiteljska zabava u čast svetaca

Svetkovina Svih Svetih i Dušni dan su veoma važni dani za cijelu Crkvu i svaku obitelj. Posebne su to prilike za razgovor o našem cilju – spasenju i vječnosti s Bogom. Također jača se zajedništvo molitvom za pokojne članove obitelji, rodbine, pokojne prijatelje, na sam Dušni dan i u osmini nakon Svih Svetih. Potrebno je govoriti o našoj vječnoj duši djeci i mladima – danas svijet ima problem sa smrću jer umanjuje vrijednost duše koja ne umire i preko koje smo povezani zauvijek s našim milima koji su na cilju, u društvu našeg dragog Boga. Kolike li utjehe na taj dan! Nada i pogled usmjeren u vječnost, u kojoj svi anđeli i sveti slave Boga i mole za nas i duše u čistilištu, a baš tih dana, svijet nam nudi strah u obliku kostura, duho-

va i živih mrtvaca u koje nam se predlaže i da našu djecu u smrt maskiramo i svi se odlično zabavimo – uz gomilu slatkiša koje će djeca dobiti od ljudi koje će uznemiravati u kućama i plašiti! Evo alternative: „Krajem listopada kad svuda oko nas sve vrvi vješticama, vukodlacima i sličnim spodobama koje se pripremaju za Halloween, kod nas djeca pričaju o svecima. Svatko odabire svoga. Naime, dan uoči Svih svetih pripremamo obiteljsku zabavu u čast svetaca. Svaki član obitelji obuče se u nekog sveca ili sveticu. Zato mora naučiti nešto o njegovu životu da bi ga mogao dostojno predstaviti i odabrati predmete i odjeću koji ga oslikavaju. Večer je jako vesela. Jedu se kolači, svatko pokušava odglumiti sveca kojeg predstavlja, a na koncu igramo društvenu igru o svecima koju smo sami osmislili. Naša zabava se pokazala kao odličan uvod u studeni koji nam je cijeli u znaku proslavljene i trpeće Crkve“ – svjedoči (na portalu Žena vrsna) devetočlana obitelj Matijača iz Splita. Možete igrati igre pogađanja (na čelo se nalijepi ime sveca ili svetice i onda svi pogađaju), igre pantomime (gestama objašnjavate pojedinog sveca) ili čak poznatu edukativnu igru „Tko je tko“ preurediti u „Sveci i blaženici“.

Svetkovina Krista Kralja

Na samom koncu crkvene godine, prekrasno je i dolično – pokloniti se našem Kristu Kralju. U obitelji, osim mise, možemo moliti Deveticu Kristu Kralju, te pogledati film o Isusu. Izvrsna je to prilika za objasniti kakvo je Kraljevstvo Kristovo, ponoviti i pojasniti koji su njegovi zakoni i tko je u njemu – najveći. Dalje, za obitelj je zanimljiv razgovor o tome kada smo i tko smo mi u Kristovu Kraljevstvu. S najmlađima dobro je crtati ili napraviti krunu za Isusa i uresiti je – srcima (ili kojim prikladnim uresom), koji su simbol Kristove ljubavi za nas i naše prema Njemu, a označavaju naša dobra djela (što više dobrih djela, kruna je ljepša jer je ljubav ona koja ju uljepšava).

Sve su ovo tek prijedlozi, a Duh Sveti sam nadahnjivat će nas ukoliko se kao obitelj upustimo u zanimljivu „igru“ života u ritmu s Crkvom. Ovoj „igri“, osim radosti koju daje odmah, cilj je „tek“ – život vječni. Ne bojmo se pokušati! Ako smo s Isusom, pobjeđujemo.

Vesna Huska

Ideje za izradu kućnog oltara

Veza doma i Crkve

Katekizam Katoličke Crkve u broju 2691. govori o raznim mjestima pogodnim za molitvu te spominje mali oratorij koji se može urediti u obitelji. Nakana takvoga molitvenoga kutka jest da bude prikladno mjesto molitve i time potiče na zajedničku molitvu. Uređenjem maloga oltara u kući, cijeli dom postaje mjesto s više ljubavi i mira. Također, to je jednostavna i lijepa poveznica između dva mjesta: doma i crkve.

Sjetimo se da su prvi oltari nastajali u kućama vjernika. Prva kršćanska zajednica okupljala se u obiteljskim kućama i tu su se podizali i blagoslivljali oltari za slavlje euharistije. Premda su danas kuće i crkve međusobno odvojene, to ne znači da su kuće prestale biti kućne Crkve, odnosno Crkva u malom. U nekim kulturama, kao npr. u Italiji postoji tradicija postavljanja kućnih oltara na čast svetomu Josipu, s mnoštvom ukusnih jela. U našim krajevima, kršćanske obitelji redovito postavljaju križ na vidljivo mjesto u kući.

Kućni oltar okupljanja

Ako je moguće, neka kućni oltar bude u posebnoj molitvenoj sobi koja odiše skrovitošću o kojoj govori evanđelje. Budući da to u većini naših domova nije moguće, potražite kutak koji će imati posebno znače-

nje. Štoviše, za obiteljsku molitvu bolje je da kućni oltar bude na mjestu najčešćega okupljanja, kako ne bismo nikad zaboravili moliti.

Kućni oltar idealno je mjesto na koje se mogu staviti sve one stvari poput krunica, svetih sličica, suvenira iz svetišta i drugih nabožnih predmeta. Stavljeni na jedno mjesto, oni postaju dio oltara. Naravno, treba paziti da to mjesto, bilo stol, polica, zid, kutak ili nešto drugo, bude uređeno što ljepše.

Za središnji dio kućnoga oltara najbolje je odabrati raspelo jer je Isusova žrtva na križu u središtu naše vjere. Druge svete slike, među kojima povlašteno mjesto imaju prikazi Krista i Bogorodice, pomažu nam zbližiti svoje misli i srce s njima. Na poseban način to čine ikone, snažno povezane s tradicijom i liturgijom. Svaka će obitelj kućni oltar urediti po osobnom odabiru, posvećujući pozornost ljepoti toga mjesta, koje će odražavati vjeru i pobožnost obitelji.

Kad se oltar postavi i uredi, preporučuje se da ga blagoslovi svećenik, ili prilikom redovitoga blagoslova obitelji ili u drugo vrijeme kad svi imaju više vremena na raspolaganju za zajednički susret. Svaki će se svećenik rado odazvati ako ga netko pozove da jednom predmoli obiteljsku molitvu.

Neka u našim domovima bude uvijek pripremljeno mjesto za Gospodina.

A. Katanec

HRABROST

Hrabrost je, ponekad, napraviti novi korak
napisati bar jedan redak
nasmiješiti se
podići pogled
i reći:
„Hvala za sve“!

Ljubica Gurinović

Osnovana Udruga „Želim živjeti“

Udruga „Želim živjeti“ je osnovana 2. listopada 2019. godine, a zvanično rješenje smo dobili 13. studenog 2019. godine. Udruga je osnovana u cilju promoviranja vrijednosti i poštovanja ljudskog života u skladu s objavljenom Božjom riječi i načelima Katoličke Crkve.

Osnovni cilj je podizanje svijesti o svetosti ljudskog života od trenutka začeća pa do prirodne smrti. U skladu s osnovnim ciljem je molitva da se svako začeto dijete rodi i odgaja u ljubavi i načelima Božje riječi, obavještanje zajednice o pravoj prirodi pobačaja i njegovim posljedicama. Udruga pruža psihosocijalnu pomoć trudnicama i majkama s djecom, kao i majkama koje su izgubile dijete spontanim pobačajem, majkama koje trpe posljedice zla nasilnog pobačaja. Promovirat će zaštitu prava djece, osobito zlostavljane djece i žena kao i svih onih kojima je potrebna pomoć, a žive na društvenim marginama.

Važan aspekt je poticanje obiteljskih vrijednosti i odgovornosti u okviru obitelji, poštivanje i održavanje tradicionalnih obiteljskih vrijednosti u skladu s Božjom riječi. Važan aspekt djelovanja je prikupljanje i raspodjela humanitarne pomoći obiteljima u potrebi, bez obzira jesu li to obitelji s djecom ili usamljena staračka domaćinstva. Vrlo je važno da Udruga pruža duhovnu pomoć svim kategorijama ugroženih.

Važan dio djelatnosti je organiziranje tribina na kojima će gostovati stručnjaci iz različitih područja u cilju promoviranja vrijednosti za koje se Udruga bori, a posebno su namijenjene mladeži. Jedna od aktivnosti je i predavljanje knjiga u cilju edukacije. Organizirat će se javna predavanja, razni susreti i seminari na temu borbe protiv pobačaja i ostale obiteljske problematike, kao i podizanja svijesti o pružanju milosrdne pomoći potrebitima i poticanje šire zajednice na ovakva djela ljubavi.

Član udruge može biti svaka osoba koja prihvati ciljeve udruge. Kako bi ova Udruga mogla funkcionirati, potrebni su volonteri koji će sudjelovati u ovom plemenitom radu. Potrebni su ljudi milosrdnog srca punog ljubavi koji će pomagati materijalnim i financijskim dobrima kako bi Udruga mogla pomoći potrebitima. Potrebni su svi oni koji mogu svojim doprinosom provoditi edukaciju ljudi u skladu s ovim ciljevima. U skladu s mogućnostima sama Udruga će svojim aktivnostima pokušati ostvarivati materijalna sredstva za svoj rad.

Vesna Gatara

KATAKOMBE

U maslinjaku prvih
ribom označenih
prošlost živo diše

Kosti mučenih i svetih
u labirintu svijetle
zemlje mrak nište

Bez glasa bez riječi
o životu šute ne o smrti
jasno zbori zemlja grobova

Dodirom blagoslova ukopanih
oživješe ruke onih
što kopaše zemlju
za duše kršćana

Katarina Čeliković

Da ih ne zaboravimo

Gaja Alaga

Piše: Antun Vujević

Gaja Alaga je rođen 3. srpnja 1924. u Lemešu od oca Martina i majke Stane. Nakon osnovne škole u Lemešu i gimnazije u Somboru, odlazi 1943. godine na studij tehnike u Budimpeštu. Godine 1948. nastavlja studij na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu gdje i diplomira 1950. godine.

Od 1951. godine je asistent, a 1955. doktorira s temom: *Prilog pseudoskalarnom vezanju u teoriji beta radioaktivnog raspada i nuklearnoj spektroskopiji jako deformiranih jezgri*. Od 1958. godine je docent, od 1961. godine izvanredni profesor, a od 1966. redoviti profesor na PMF-u u Zagrebu.

Bio je predstojnik Zavoda za teorijsku fiziku, predsjednik Sveučilišne zajednice za fiziku (1968. – 1974.), izvanredni član JAZU od 1968. godine, počasni član „Eötvös Loránd“ fizikalnog instituta Mađarske (1972. godine), dekan PMF-a (1982. – 1986.), predstojnik znanstvenog vijeća i pročelnik odjela teorijske fizike instituta „Ruder Bošković“.

Od 1978. do 1988. godine, bio je urednik znanstvenog časopisa *Fizika* i član uredništva *Physics Letters*.

Napisao je 34 znanstvena rada, 6 stručnih radova i monografiju *Nuklearna fizika* u okviru udžbenika *Teorijska fizika i struktura materije* (Zagreb, 1964.)

Po preporuci prof. Ivana Supeka 1952. godine odlazi na Institut *Niels Bohr* u Kopenhagen. Pridružuje se mladim znanstvenicima Kurtu Alderu (Švicarska), Aageu Nielsu Bohru (Danska) i Benu Royu Mottelsonu (SAD), zajedno otkrivaju K-izborna pravila intenziteta za beta i gama prijelaze u deformiranim jezgrama za koje su Bohr i Mottelson 1975. godine dobili Nobelovu nagradu.

Profesor Alaga i sam otkriva jedan novi asimptotski tip izbornih pravila u deformiranim jezgrama koji je nazvan *Alagina pravila*.

Članci su mu objavljeni u najcjenjenijim znanstvenim časopisima: *Physical Review* (1955.) i *Nuclear Physics* (1957.) i pripadaju među najviše citirane publikacije hrvatskih znanstvenika u svjetskoj znanstvenoj literaturi. Boravio je na poznatim institutima „Niels Bohr“ u Kopenhagenu, sveučilištu „Berkeley“ u SAD-u, sveučilištu „Ludwig-Maximilians“ u Münchenu (1973. – 1974.), predavao na sveučilištu u New Yorku (1964. – 1965.), sveučilištu u Parizu (1967.) i sveučilištu u Uppsali (1977.).

U svježem sjećanju su mi njegovi dolasci u rodni Lemeš u posjet roditeljima i razgovori o znanosti. Bio sam ponosan na darovane časopise *Enciklopedije moderne*, iako zakonitosti atomske i nuklearne fizike, čime se profesor najviše bavio, i nisam baš najbolje razumio. Ali, možda je upravo ta znatiželja za upoznavanjem strukture tvari odvela i mene na studij fizike na PMF u Zagreb, gdje sam i diplomirao.

Radeći u gimnaziji „Ivan Supek“ prenosio sam učenicima spoznaju o zakonitostima prirode, ali i o značaju rada i otkrića našeg akademika, profesora Alage.

Društvo vojvodanskih i podunavskih Hrvata je 30. studenog 2018. u Matici Hrvatskoj održalo spomen na našeg profesora i akademika povodom 30. godišnjice smrti. Profesor Vladimir Paar je tom prilikom rekao: „Profesor Alaga je bio svjetski poznat i ugledan znanstvenik, a također i duboki mislilac i znanstveni inspirator. Kroz svoje učenike i učenike svojih učenika, on je i dalje ovdje prisutan.“

Profesor Alaga je umro 7. rujna 1988. godine u Zagrebu, a posmrtni ostatci su mu preneseni u rodni Lemeš.

Veseli me i ponosim se što sam ga poznavao, što mi je bio profesor i što mogu učenicima prenositi sjećanje na cijenjenog profesora i akademika.

Akademik Mirko Vidaković

Pišu: Nevenka Fabian Vidaković i Tibor Littvay

Na jednom lemeškom salašu (Svetozar Miletić), 29. listopada 1924. godine rođen je Mirko Vidaković, budući redoviti profesor Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, predstojnik Zavoda za šumarsku genetiku, dendrologiju i botaniku Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i jedan od osnivača Jugoslavenskog instituta za četinjače, sada Hrvatskog šumarskog instituta u Jastrebarskom, stručnjak FAO-a (Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda), i dobitnik mnogih ordena, nagrada i počasti za svoj rad.

Iste godine, ali malo ranije, rođen je i Gaja Alaga, budući profesor nuklearne fizike Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Zajedno su krenuli u prvi razred i sjedili u istoj klupi lemeške osnovne škole.

Prvih pet i pol godina Mirko je proveo na salašu u bezbrižnoj igri, trčanju i veranju po voćkama, no spoznaja da mu svi prijatelji iz okolice (iako nešto stariji) odlaze na školovanje u Lemeš, ne daje mu mira. Uporno želi ići u školu (makar još nema šest godina), stoga roditelji popuštaju njegovu inzistiranje. Mirko napušta salaš i voljenu kobilu Olgu na kojoj je naučio jahati, divlju svinju koju je pripitomio i sa svojim nerazdvojn timer prijateljem Joškom Tokarom kreće na dugo školovanje koje počinje u osnovnoj školi u Lemešu.

I u svojim je poznim godinama znao reći kako mu je teško bilo sri-
cati slova, a kamoli pročitati riječ ili rečenicu. Školovanje, koje je tako rano
započeo, udaljavalo ga je od roditelja i salaša. Postaje *didin i majkin* u Le-
mešu, ali ne zadugo. Teta Stana (Anastazija) i njezin suprug Franjo Mala-
gurski (koji je obnašao službu javnog bilježnika), u dogovoru s roditeljima,
uzimaju malog Mirka k sebi u Sontu i, budući da su bili relativno imućni,
osiguravaju mu nastavak školovanja, što je imalo presudno značenje za nje-
gov život.

Pučku školu završava 1934. godine i upisuje Državnu realnu gimna-
ziju u Somboru koju završava školske 1941./42. godine, za vrijeme Mađara.
Školu je pohađao iz kuće Legetić, gdje je, u pansionu, boravio punih šest
godina.

Po završetku gimnazije upisuje studij prava i državnih znanosti na
fakultetu u Pečuhu. Nakon samo godinu dana u Pečuhu, 1944. godine ma-
đarska ga je vlast mobilizirala i poslala s ostalim studentima donje Mađar-
ske (područje Vojvodine) na prisilni rad u Transilvaniju (Máramarossziget).
Rat se bližio kraju, a studenti su raspušteni. Mirko je uz tešku muku stigao
do Subotice, a zatim i u svoj Lemeš.

Ondje je već zatekao jugoslavensku i rusku vojsku i odmah se prijavio za vozača
automobila, iako njime nije znao upravljati. Preko noći
je i to svladao, u čemu mu je pomogao tetin vozač Pere.

Godine 1945. prestaje biti vozač pri vojsci i želi na-
staviti studij, ali čega? Prva mu je zamisao bila studirati
tekstil u Češkoj, no brzo se predomislio. Odlučio se za
studij šumarstva u Beogra-
du, na iznenađenje svojih
roditelja, a najviše dide Imre.
Kada je mu je to priopćio,
dida Imro se zagledao u da-
ljinu pa ga je Mirko pitao što
gleda. Dida mu je odgovorio:
„Ta tražim te tvoje šume, al’
nikako da i’ ugledam!“

Već sljedeće, 1946. godine, prebacuje se na studij šumarstva Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na kojem je nastavio studij i diplomirao 1949. godine.

Planskom raspodjelom, Mirko Vidaković dodjeljuje se Komitetu za znanstvene ustanove NR Hrvatske te biva primljen u službu Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao pripravnik u zvanje asistenta u Zavodu za botaniku.

Bile su to teške godine za Mirkove roditelje, obilježene nacionalizacijom i otkupom koji je bio krajnje nepravedan. Osim toga teški su se problemi nadvili i nad njegov obiteljski život: baka i djed s majčine strana završili su tako u zatvoru na godinu dana: baka u somborskom, a dida u petrovaradin-skom.

Znanstveno-nastavna djelatnost akademika Mirka pl. Vidakovića

Sa svojih 29 godina života, 1953. godine, obranio je disertaciju naslova *Oblici crnog bora u Jugoslaviji na temelju anatomije iglica*. Habilitirao je tri godine poslije s radom *Značenje češera, sjemenki i njihovih krilaca za sistematiku i za određivanje provenijencije crnog bora*, a 1957. godine imenovan je docentom za kolegij Dendrologija i šumarska genetika.

Od 1958. godine predaje predmet Šumarska genetika, 1961. izabran je za izvanrednog profesora, a od 1971. godine za redovitog profesora Šumarske dendrologije i genetike.

Znanstveno usavršavanje započeo je 1955. i 1956. godine boravkom u Danskoj i Švedskoj na postdoktorskom studiju, ukupno deset mjeseci. Kasnije je svoje znanje obogatio studijskim boravcima u SAD-u, Kanadi, Francuskoj, Engleskoj, Turskoj i Grčkoj.

Zgodno je spomenuti i anegdotu s njegova boravka u arboretumu Hoersholm i Institutu za genetiku Poljoprivredno-veterinarsko-šumarskoga fakulteta u Kopenhagenu. Volio je raditi noću u miru pa je dobio ključ Instituta kako bi mogao to i ostvariti. Kako je u Danskoj radio tijekom zimskih mjeseci, a u svom je iznajmljenom stanu trebao grijati, radeći predano cijele dane i noći, nerijetko je i prespavao na predstojnikovoj sofi i tako uštedio troškove grijanja.

Mirko Vidaković je 1963. godine organizirao Međunarodno savjetovanje u Zagrebu iz područja šumarske genetike, u sklopu organizacije IU-FRO (International Union of Forest Research Organizations).

Potom 1966. godine odlazi u Pakistan kao ekspert i savjetnik UN-a u razvojnim projektima FAO za šumarsku genetiku i oplemenjivanje drveća,

na fakultet u Peshawaru. Ondje je, za potrebe koledža, napisao i skriptu na engleskom jeziku. U Peshawaru boravi sve do kraja 1969. godine. Iste je godine izabran za izvanrednog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Sa svojih 45 godina bio je najmlađi član Akademije, a 1981. godine postaje njezinim redovitim članom.

O uspješnosti i važnosti njegova rada svjedoče i mnoge nagrade i priznanja. Godine 1977., za dostignuća iz područja prirodnih znanosti, dodijeljena mu je Republička nagrada „Ruđer Bošković“. Uvršten je u publikaciju *Who is Who in the World (Tko je tko u svijetu)*.

Dvije godine kasnije, akademik Mirko Vidaković dobiva počasni doktorat Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Sopronu u Mađarskoj, *Doctor Technicarum Honori Causa*. Tom je prilikom u svom govoru zahvale rekao: „U čovjekovom životu postoje događaji koji ga čine radosnim i sretnim, postoje događaji koji su više od toga, ali su rijetki takovi koji za njega znače čitav život. Mislim da se oni u pravilu i ne pojavljuju. U ovom slučaju za mene ovaj događaj predstavlja uistinu čitav život, jer sam dobio veliko priznanje za svoj rad. Na kraju neka mi je dozvoljeno da za uspješan daljnji napredak mađarskog šumarstva, citiram stihove velikog mađarskog pjesnika Sándora Petőfia:

*Kedves fák, üdvözölve
És áldva legyetek
Áldom még azt is, aki
Titeket ültetett*

*Draga stabla, budite pozdravljena
i blagoslovljena
a blagosiljam i onog,
tko vas je sadio.*

Već iduće, 1980. godine, odlazi u Vijetnam kao ekspert i savjetnik UN-a i stručnjak FAO-a. Nakon toga još dva puta boravi u Vijetnamu kao ekspert FAO-a.

Nagradu za životno djelo dobio je 1981. godine, a za istaknutu djelatnost u IUFRO-u, svjetskoj znanstvenoj šumarskoj organizaciji, 1990. godine akademik Vidaković dobio je posebno priznanje.

Bio je kreator i organizator velikih znanstvenih zamisli i pothvata. Iako ga kolege ponekad nisu podržavali, ustrajavao je u svojim ciljevima, a njegov mu entuzijizam nije dopuštao da se odvrti od početne ideje. Zahvaljujući njegovu ogromnom ugledu, šumarska genetika i oplemenjivanje šumskog drveća značajno su prodirali u šumarstvo, a razvojem tih disciplina rezultati se nisu mogli izbjeći.

Objavio je više od 150 znanstvenih i stručnih radova, a napisao je i udžbenike iz genetike i oplemenjivanja šumskog drveća.

Njegova knjiga *Četinjače – morfologija i varijabilnost* (1982.; drugo prošireno izdanje, 1993.) predstavlja iznimno djelo i doprinos svjetskoj šu-

marškoj znanosti, doživjelo je dva hrvatska izdanja, a 1991. prevedeno je i na engleski jezik (*Conifers – morphology and variation*).

Nastupaju vrlo dramatične godine. Godine 1990. počinje agresija na Hrvatsku, ali i privatno, stoički podnosi gubitke svojih najbližih i hrabro vodi bezizglednu bitku s bolestima ne dozvoljavajući da se to odrazi na njegov rad. Sve ratne godine provodi u radu. Za vrijeme zračne uzbune, sa svojim materijalima i tekstovima za novu knjigu, piše u podrumu, i dok su ostali zdvojni, on je udubljen u svoj rad. Cijelo vrijeme prati što se događa s Arboretumom Trsteno pokraj Dubrovnika i o pustošenju obavještava domaću i inozemnu javnost.

Slabog zdravlja, ali jak duhom, radio je sve do kraja svog života koji se ugasio na Veliku Gospu 2002. godine. U čast velikom šumarskom znanstveniku i u znak sjećanja na njegov doprinos šumarstvu, Uprava šuma Podružnica Našice 18. lipnja 2003. g. otkrila je spomen-ploču akademiku Vidakoviću.

Za života su ga pratile tri žene: Đurđinka Kolar, Marta Tomljenović i Nevenka Fabian, a cijelog svog života, s ljubavlju se brinuo za svoju majku Viktoriju koja je umrla u 98. godini života.

U majčinu molitveniku *Prava Pobožnost* iz 1876. godine, piše: „Imro Vidakovich született 1924. október 29-kén szerdai nap reggel negyed kettőkor“ (Imro Vidaković rodio se 1924. godine, listopada 29., srijeda jutro, u jedan sat i petnaest minuta).

70. obljetnica zatvorske kazne Josipa Radičeva

Piše: Marko Tucakov

Josip Radičev rođen je 20. studenoga 1896. u Beregu. Za svećenika je zaređen 26. lipnja 1921. u Pečuhu. Služio je kao kapelan u Petlovcu, u Baranji, 1921., u Čemincu 1922. i Valpovu 1922. – 1924. Upravitelj župe i župnik bio je od 1927. do 1930. u Batini, a od 1930. do 1947. u Viljevu, te u Marijancima od 1947. do 1. prosinca 1971., kada je otišao, s titulom dekana, u mirovinu i nastanio se u svom rodnom Beregu. Tu je živio u kući rođaka u Gakovačkoj ulici br. 22, kao svećenik „staroga kova“, tražeći dužno poštovanje, ali i revno obilazeći obitelji rođaka. Baš na datum svojega svećeničkog ređenja, 26. lipnja 1975., umro je u Beregu u kući svoje rodbine. Misu za dušnicu, uz koncelebraciju nekoliko bačkih svećenika kao i svećenika Donjomiholjač-

kog dekanata, služio je đakovački i srijemski biskup Ćiril Kos, a ukopne obrede predvodio je subotički biskup Matija Zvekanović. Grob svećenika Josipa Radičeva nalazi se uz glavnu aleju na bereškom groblju, uz koju su sahranjena još trojica svećenika podrijetlom iz ovog sela: Matija Čatalinac i Marko Kovačev.

Prema podacima iz spomenice župe Marijanci, Josip Radičev osuđen je, najvjerojatnije 1949., na tri mjeseca zatvora. Osuđen je zbog toga što je posjekao oko 120 stabala šljive i tako „ponukao i druge na slična djela“, zbog

čega je optužen za sabotazu. S obzirom na to da je imao dijabetes, izvršenje kazne je odgađano. Međutim, u vrijeme održavanja izbora mjesne su vlasti iz Donjeg Miholjca tražile od Radičeva da se potruži kako bi izbori u Marijancima prošli prema njihovoj želji, uz prijetnju da će, u suprotnom, morati u zatvor. Kako na izborima nisu ostvareni željeni rezultati, Radičeva su uoči Uskrsa uhitili i sproveli na odsluženje zatvorske kazne. Na molbu biskupa Antuna Akšamovića pušten je na Uskrs, uz uvjet da se nakon Uskrsa vrati u zatvor. Uslijedile su molbe i žalbe za ukidanjem kazne, ali dok su one rješavane, Radičev je odslužio gotovo cijelu kaznu. Napokon je 1950. pomilovan i kazna mu je smanjena na četiri mjeseca uvjetno.

Podatci za ovo prisjećanje uzeti su iz knjige Miroslava Akmadže i Sladane Josipović Batorek *Stradanje svećenika Đakovačke i Srijemske biskupije 1944. – 1960.* (2012., Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje i Đakovačko-osječka nadbiskupija, Slavonski Brod-Đakovo). U njoj su opisane sudbine pedesetorice svećenika i klerika Đakovačke i Srijemske biskupije, koji su potkraj Drugoga svjetskog rata i u neposrednom poraću ubijeni ili u poraću osuđeni na zatvorske kazne. Među njima je i jedan podrijetlom iz Bačke, čija žrtva se ne čini najgorom, no daje doprinos poznavanju metoda kojima su se vlasti poslijeratne Jugoslavije služile protiv Crkve.

NEMOJTE

Ne tjerajte me ovoga proljeća
pjesme da pišem...
neće nigdje srce da se otvori,
zamrlo je od bola...
Ne može ruka da krene sama
stih ljepote da zapiše...
Oko je stalo vjeđa poklopljenih
na trenutku ugašenog života...
Oprostite ovoga proljeća
pjesniku što ne može da pjeva...

Ljiljana Bačlija

GLASNA TIŠINA

Jednom davno s Tobom sam imo sve.
Ti počelo, Kralju zemlje i nebeskog beskraj.
Ti što svojom žrtvom si otvorio vrata raja,
budi moja snaga, budi jutro uskršnjega sjaja.

Obavijaš me velom tišine, a duša ko da umire,
jer žeđa za živom vodom poput Samarijanke.
Tišina glasna odjekuje pustinjom mogega Ja.
Oboji mi ovaj dan i budi dio mogega sna.

Tvoj nedokučivi pogled traži moje ruke
i kalež okrijepe.
U sjeni Drva Života osjetih zrno kajanja
i slabosti za svoje grijehe.

Dobri moj Isuse, koliko te želim ljubiti kao što
još nitko ljubljen nije bio!
Želim biti okrijepljujuća svježina s tvojih rana,
živi svjetionik i smiraj novoga dana.

Moje misli gube se i stihovi u bojama nestaju.
Staze duge što vode do Tebe trnjem su posute.
Pred tvojim prijestoljem procvale su, popločane
ljubavlju, blistaju u mističnom sjaju.

Marica Mikrut

Pučka pobožnost kroz štovanje svetaca kod bačkih Bunjevaca

Piše: Dražen Skenderović

Uvod

Pučka pobožnost vezana uz određenog sveca kod bačkih Bunjevaca do sada je obrađena samo knjigom Ante Sekulića *Marijanske pobožnosti podunavskih Hrvata* i zato se ovaj rad neće baviti pučkom pobožnošću prema Blaženoj Djevici Mariji. Općenito o pučkoj pobožnosti kod bačkih Hrvata-Bunjevaca bavi se i doktorska disertacija svećenika Marinka Stantića *Inkulturacija vjere kroz pobožnost bunjevačkih Hrvata* obranjena u Rimu na Papinskom Lateranskom sveučilištu. Štovanje svetaca kod bačkih Bunjevaca je samo kratko obrađeno člancima Roberta Skenderovića objavljenim u *Subotičkoj Danici* i *Hrvatskoj reviji*.

Pučka pobožnost i štovanje svetaca kod bačkih Bunjevaca

Ovaj religijski fenomen, pučka pobožnost, odražava, kulturni i vjerski identitet jednog naroda ili određenog ozračja u kojem dio određenoga naroda živi. Suviše je malo pisano o pučkoj pobožnosti i štovanju svetaca kao segmentu vjerskog života kod bačkih Bunjevaca. Osim spomenutih autora, postoje još neki pokušaji prije svega opisa štovanja Blažene Djevice Marije. Nažalost, naši stari nisu bili suviše vični pisanju o sebi sve do djelovanja Iva-

na Antunovića, pa nam općenito o štovanju svetaca i pučkoj pobožnosti kod bačkih Bunjevaca mogu pomoći uglavnom molitvenici i sagledavanje sakralnih objekata ovisno o svecu kojem su posvećeni i podignuti. Nije rijetkost da je civilna vlast pomalo nametala štovanje određenog sveca, a štovanju određenih svetaca doprinosila je u sredina u kojoj su živjeli okruženi Mađarima i Nijemcima. Tako ćemo redovito u crkvama koje su građene u mjestima gdje su bački Bunjevci bili većina susretati kipove mađarskih svetaca Stjepana, Ladislava, Mirka, ali i njemačkih poput Vendelina. Također, sveci zaštitnici čiji je kult nametala vlast česta su pojava. Odabir svetaca za štovanje nametale su i vanjske prilike, bolesti, nepogode i sl. Nažalost, manjak pisanih tragova ne daje nam pravu sliku o štovanju svetaca i pučkoj pobožnosti kod bačkih Bunjevaca. Ipak, ovdje ćemo pokušati kroz prizmu molitvenika i sakralnih objekata pokazati što je moglo činiti pobožnost prema ma svecima koji su zasigurno bili štovani. Prema jednom kult i pobožnost još postoji, dok je drugome posve iščeznuo.

Primjeri pučke pobožnosti i štovanja svetog Roka i svetog Ivana Nepomuka kod bačkih Bunjevaca

Sveti Rok

Hagiografska bilješka

Sveti Rok spada u najštovanije svece diljem svijeta, a ne nalazi se u *Općem rimskom kalendaru*, već je slavljen u lokalnim kalendarima diljem svijeta. Ima mnogo rasprava o njegovoj povijesnosti, ali puk se nikada nije prestao utjecati njegovu zagovoru. Prema određenim rekonstrukcijama njegova života, rođen je u francuskom gradu Montepellieru 1295. godine, a umro je u istom gradu 1327. godine. Prema legendama krenuo je na hodočašće u Rim, brinuo se za okužene u gradiću Aquapendente, a u Piacenzi je obolio od kuge oko 1320. godine. Tamo se povukao u neku kolibu da umre, ali uz anđeosku duhovnu okrpju i jednoga psa

koji mu je donosio kruh oporavio se i vratio u rodni grad. Međutim, bolest mu je toliko izmijenila lice da ga nisu prepoznali. Osuđen je zbog navodne špijunaže i bačen u tamnicu u kojoj je i umro. Njegovi ostaci su na kraju dospjeli u Veneciju 1485. godine odakle se njegov kult širio diljem Europe, a potom i diljem svijeta. Ikonografski se redovito prikazuje kao hodočasnik pokazujući kužnu ranu na bedru, a često je uz njega i vjerni pas. Spomendan mu je 16. kolovoza.¹

Sakralni objekti

Štovanje svetoga Roka kod bačkih Bunjevaca izraženo kroz podizanje sakralnih objekata može se promatrati u gradnji crkava, kapela i podizanju kipova. Na teritoriju gdje žive bački Bunjevci od sakralnih objekata postoji jedna župna crkva, dvije kapele, te nekoliko kipova koji se nalaze u župnim crkvama koje su podigli bački Bunjevci.

Iako nije župna crkva, najznačajniji sakralni objekt u kojem se odvija pučka pobožnost svetom Roku je subotička zavjetna kapela u ulici Matka Vukovića. Kapela je sagrađena na mjestu gdje je sahranjeno trideset stanovnika Subotice koji su pobijeni prilikom jedne provale u grad oko 1695. godine. Kamen temeljac ove kapele je položen 5. rujna 1738. godine. Kapela je brzo završena. Već je 1753. godine bila obnovljena. Od 1773. do 1797. godine kapela svetoga Roka, za to vrijeme nešto proširena, služila je kao župna crkva, dok župna crkva svete Terezije nije završena. Godine 1803. prijetila je opasnost da kapela bude porušena, ali se narod protivio tome pa je kapela ostala na svome mjestu. Trošna kapela u potpunosti je obnovljena 1885. godine po nacrtima arhitekta Titusa Mačkovića kada je bogato ukrašena u stilu neorenesanse. Tada je na kapelu postavljen i natpis na latinskom jeziku koji u prijevodu glasi: *Ovu zavjetnu kapelu obnovio je gradski Senat za sebe i svoje potomke*. Kapelu je oslikao Károly Szauer. Kapela je doživjela nekoliko obnova tijekom XX. stoljeća, a nakon Drugoga vatikanskog sabora ostala je očuvana samo oltarna slika svetoga Roka nepoznatog autora.² Kapelu su obnavljali tijekom 2007. i 2008. godine gradske vlasti, a

¹ Usp.: Marijan GRGIĆ, „Rok“, *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, (dalje: *LILS*), Sveučilišna naklada Liber – Kršćanska sadašnjost – Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 1979., str. 512-513.; „Rok“, *Opći religijski leksikon. A-Ž*, (dalje: *ORL*), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2002., str. 820.

² Usp.: Stjepan BERETIĆ, „250 godina subotičke zavjetne kapele svetog Roka (1738. – 1988.)“, *Subotička Danica kalendar za 1991. god.*, Institut „Ivan Antunović“, Subotica, 1990., 179-180.; Valerija BESEDEŠ, *Kapela svetoga Roka Subotica. Szent Rókus-kápolna Szabadka*, Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika, Subotica, 2003., str. 1-10.

2009. godine izrađen je i novi oltar, koji je blagoslovljen 15. kolovoza iste godine.³

Drugi najvažniji sakralni objekt vezan za ovoga sveca je župna crkva u subotičkoj gradskoj četvrti Ker. Župa svetog Roka je osnovana dekretom Kalačko-bačkog nadbiskupa Petra Klobušickog od 6. travnja 1841. godine. Iste godine je kupljena jedna privatna kuća i preuređena za bogoštovlje, te blagoslovljena 28. svibnja 1841. godine. Broj vjernika je bio veliki i ova malena crkva nije bila dovoljna za sve. S planovima za gradnju nove crkve krenulo se tek 1883. godine kada je gradski Senat odlučio osnovati fond za gradnju nove crkve svetog Roka i crkvu susjedne župe svetog Jurja. No, radovi na novoj crkvi su započeli tek u studenom 1894. godine. Nova neogotička crkva svetoga Roka blagoslovljena je 20. prosinca 1896. godine, a blagoslov je obavio tadašnji župnik Mátyás Mokossay. Na nekadašnjem glavnom oltaru nalazi se veliki kip svetog Roka od drveta, rad tirolske radionice Ferdinanda Stuflessera. Crkva je obnavljana više puta. Također, na jednom od vitraja prikazan je sveti Rok kao hodočasnik.⁴

Treći značajni sakralni objekt pučke pobožnosti posvećen svetom Roku bila bi kapela na današnjem somborskom Velikom katoličkom groblju. Različiti su izvori o gradnji ove kapele, jedan izvor tvrdi da je kapela podignuta 1833. godine, a drugi pak da je 1733. godine položen temeljac. Kapela je dovršena 1879. godine. Mise su se služile na spomendan svetog Roka (16. kolovoza) i na Dušni dan (2. studenoga). Kapela se upotrebljavala i za sprovode.⁵

Još jedan sakralni objekt bio je značajan u pučkoj pobožnosti bačkih Bunjevaca, a to je kip svetog Roka koji je stajao na kraju subotičke Dudove šume. Kip je 1856. godine podigla Antonija Petrić, a od tada je procesija išla od zavjetne kapele do kipa svetog Roka. Kip je bio zaštićen baldahinom, a ispred se nalazio kameni oltar. Obitelj Bubori je obnovila kip i kapelicu 1926. godine. Gradske vlasti tražile da se kip premjesti 1957. godine navodeći kao razlog smetnju prometu. Kip je premješten u vrt obližnje crkve svetog Križa i tamo do danas stoji. Ostatak objekta je porušen.⁶

³ Usp.: Željka VUKOV, „Zagovor i pomoć sv. Roka“, *Hrvatska riječ*, br. 337 (2009), 38.

⁴ Usp.: Bela GABRIĆ, „150. godišnjica župe sv. Roka u Subotici“, *Subotička Danica. Kalendar za 1993*, Institut „Ivan Antunović“, Subotica, 1992., 230-231.

⁵ Usp.: Stjepan BERETIĆ, „Somborska kapela Snježne Gospe“, *Marijanska svećišta Šokaca i Bunjevaca : utemeljiteljski projekt udruge – baštinici Njikoš i Rem / Međunarodni okrugli stol Urbani Šokci 6-7, Osijek-Sombor, 9. i 10. lipnja 2011 ; Osijek, 27. travnja 2012*, (dalje: *Urbani Šokci 6-7*), Šokačka grana Osijek – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Osijek – Subotica, 2013., str. 136.

⁶ Usp.: Slaven BAČIĆ – Petar SKENDEROVIĆ, „Kapela. Subotica“, *Leksikon*

Pučka pobožnost

Uz sakralne objekte važnu ulogu u pučkoj pobožnosti imaju i molitvenici koji su molitveni izraz samoga puka, a u njima su dakako zapisane i tiskane one molitve i pjesme koje je puk molio i pjevao.

Molitvenik Franje Bodlskog *Vertao gizdavi* tiskan 1857. godine u Subotici donosi kratku Molitvu od Svetoga Roka. U molitvi se traži zaštita svetoga Roka *od nezdrava Zraka, Bicsa i Kuge te otvorne nemochi*.⁷ Molitvenik *Vertao gizdavi* donosi čak šest pjesama na čast svetoga Roka: *Zdrav Roko prisveti* (Pisma od S. Roke kuge odvitnika), *Boxe, kog kershtjanluk danas* (Pisma od S. Roka), *O blaxeni svet Rocse kojme derxave* (Pisma druga), *Zdrav budi Roko prisveti* (Pisma od Svetog Roka), *O blaxeni sveti Rocse* (Pisma trecha) i *Odvitnik i otcse, o blaxeni Rocse* (Pisma Csetvrta),⁸

Molitvenik Ivana Antunovića *Čovik s Bogom* tiskan u Kalači 1884. godine donosi tekst *Molitva na čast svetoga Roka* (u sadržaju pak stoji *Molitva nas čas svetog Roka da se u pošasti obranimo*). Podulji tekst molitve ipak u svojoj sažetosti traži zagovor svetoga Roka od kuge, gladi, rata ili pak koje druge pošasti.⁹ Ovaj molitvenik ne donosi mnogo pjesama, pa tako nema niti jedne pjesme u čast svetoga Roka.

Molitvenik Lajče Budanovića *Slava Božja u molitvama i pismama* objavljen 1901. godine u Subotici donosi *Litanije o sv. Roki* koje služe za posebnu pobožnost. Litanije imaju vrlo lijepe zazive upućene svetome Roku, a posljednji zaziv u litanijama je *Sveti Roko, branitelju naše varoši, moli za nas!* Molitva iza litanija je ista kao i ona u molitveniku *Vertao gizdavi*, ali dakako u posuđenom jeziku.¹⁰ U Budanovićevom moli-

---

podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. 12. K – Knj, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2013., str. 51.

⁷ *Vertao gizdavi to jest: knjiga pod imenom ovim: jerbot, kakogod u lipom vertlu nalazese strukah svakojakog lipog cvitja, tako i u ovoj knjigi, nalazese priko čile godine lipe molitve, pisme, litanie, i poboxna dila, koja jesu kalacske arcibiskupatie svete stolice sloboshtinom na svitlost izdata 1857. godine, 1. Sicsnja*, Subotica, 1857., str. 100.

⁸ Usp.: *Vertao gizdavi*, str. 634-341.

⁹ Usp.: Ivan ANTUNOVIĆ, *Čovik s Bogom*, Bunjevačka matica – Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica, 2015., str. 638-639.

¹⁰ Usp.: Lajčo BUDANOVIĆ, *Slava Božja u molitvama i pismama. Kršćansko-katolički molitvenik*, Subotica, 1901. str. 274-275. Molitva nakon *Litanija o sv. Roki* glasi: „Bože, koji si po blaženom Roku osobitu zaštitu primoguće desnice svoje obećao, dopusti, molimo: koji njega pobožno spominjemo, da se po njemu od nezdrava zraka, biča, kuge i svake duši i tilu otrovne bolesti oslobodimo. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.“

tveniku nalaze se tri pjesme u čast svetog Roka: *Zdrav Roko prisveti, Zdravo Roče naš prisveti i Odvitnik i oče o blaženi Roče*.¹¹

Molitvenik Blaška Rajića *Velika duhovna manna* tiskana u Subotici 1908. godine uz kratak prikaz života svetoga Roka donosi molitve koje nalazimo u molitvenicima *Vertao gizdavi* i Budanovićevoj *Slavi Božjoj*.¹² Rajićev molitvenik donosi pet pjesama u čast svetom Roku: *Bože, koga puk tvoj danas, Odvitniče, Oče, o blaženi Roče, Zdrav o Roče naš prisveti, Zdrav budi Roko prisveti te Zdrav Roko prisveti*.¹³

Od svih nabrojanih pjesma u puku i pobožnostima pjeva se još samo pjesma *Zdrav Roko prisveti*.

Kada govorimo o molitvenim događajima pučke pobožnosti one se na poseban način odvijaju u Subotici u župnoj crkvi svetog Roka te zavjetnoj kapeli njemu posvećenoj. Mnogi se katolici Subotice još drže zavjetnog posta pa se toga dana jede kuhani kukuruz i kokice. U župnoj crkvi na dan svetoga Roka se odvija cjelodnevno klanjanje u kojem se moli zagovor za oslobađanje od moderne, „bije le kuge“ i pobačaja. U popodnevrim satima slavi se sveta misa proštenja na kojoj se okupi lijepi broj vjernika, a na kraju mise se obavlja blagoslov trudnica.

U zavjetnoj kapeli pučka pobožnost je mnogo razvijenija u odnosu na župnu crkvu. Jedini dani kada je zavjetna kapela otvorena su od 15. do 23. kolovoza. U popodnevrim satima, točnije u šest sati navečer, odvija se pobožnost s pjevanim litanijama i euharistijskim blagoslovom. U jutarnjim satima, točnije u sedam sati, počevši od 16. kolovoza slavi se dvojezična sveta misa, koja još uvijek okupi lijep broj vjernika. Svakoga dana mise se služe na posebne nakane vezane uz zavjetnu kapelu, a misni stipendij se isplaćuje od darova vjernika. Na kraju svete mise umjesto nekadašnje procesije izmoli se po pet Očenaša, Zdravo Marija i Slava Ocu.

U povijesnom razdoblju od 1739. do 1947. godine pučka pobožnost je bila na višoj razini. U početku se sam grad Subotica zavjetovao da će svetoga Roka slaviti kao svetkovinu, a na taj dan se nije radilo i bio je strogi post. Uz narod u svetoj misi i procesiji sudjelovalo je i gradsko poglavarstvo. Tako je bilo sve do kraja devetnaestog stoljeća. Mise su se osim na blagdan služile i na spomendan svete Rozalije 4. rujna, ali i ako bi tko od vjernika želio da se misa na njegovu nakanu služi u kapeli. Godine 1948. priređen je *Obrednik crkve s. Terezije u Subotici* u kojem se nalazi nešto više o pučkoj pobožnosti svetome Roku. Na blagdan se održavala procesija

¹¹ Usp.: L. BUDANOVIĆ, *Slava Božja*, str. 616-618.

¹² Usp.: Blaž RAIĆ (Blaško RAJIĆ), *Velika duhovna manna ili duše hrana u molitvama i duhovnim pismama za kršćane katolike*, Subotička tiskovna zadruga, Subotica, ²1908., str. 273-274.

¹³ Usp.: B. RAIĆ, *Velika duhovna manna*, str. 739-745.

nakon mise koja je išla do kipa svetoga Roka u Dudovoj šumi te opet natrag u zavjetnu kapelu. Ta je procesija kao i druge procesije zabranjena još 1947. godine. *Obrednik* naglašava da se i u samu zavjetnu kapelu iz župne crkve svete Terezije išlo procesijom kroz cijelu osminu, a tako se i vraćalo, a procesije su još išle i iz crkve svetog Roka i crkve svetog Jurja, te franjevačke crkve.¹⁴

Sveti Ivan Nepomuk

Hagiografska bilješka

Ivan Nepomuk je češki svetac koji je čašćen diljem Europe i čiji se kipovi nalaze često uz vodotokove. I o njegovoj povijesnosti ima mnogo rasprava, ali njegov kult i dalje postoji u mnogim mjestima. Poput svetoga Roka, ni Ivan Nepomuk nema svoj spomendan u Općem rimskom kalendaru, ali se časti u mnogim partikularnim kalendarima. Njegovi životopisi kažu da je rođen u mjestu Pomuk (kasnije Nepomuk) između 1340. i 1350. godine. Godine 1380. je zaređen za svećenika. U Praškoj nadbiskupiji obavljao je razne službe, bio je kanonik, arhidakon, a potom i generalni vikar. Kralj Václav je ušao u spor s praškim nadbiskupom oko crkvenih pitanja, a Ivan Nepomuk je kao generalni vikar bio zastupnik nadbiskupa. Kralj je Ivana Nepomuka zatvorio i mučio, te nakon toga naredio da se baci s Karlova mosta u rijeku Vltavu 1393. godine. Legenda o Ivanu Nepomuku pak tvrdi da je kralj Václav dao ubiti Ivana Nepomuka jer nije htio izdati ispovjednu tajnu kraljice. Kanoniziran je 1729. godine. U ikonografiji se prikazuje u roketi s ljubičastom štolom i aureolom s pet zvijezda oko glave i prstom na ustima. Zaštitnik je mostova, zagovornik od poplava. Spomendan mu je 16. svibnja.¹⁵

¹⁴ Usp.: S. BERETIĆ, „250 godina subotičke zavjetne kapele svetoga Roka (1738. – 1988.)“, str. 178-179.

¹⁵ Usp.: Emilijan CEVC, „Ivan Nepomuk“, *LILS*, str. 283-284.; *ORL*, str. 386.

Sakralni objekti

Diljem Bačke brojni su kipovi podignuti u čast Ivana Nepomuka, a od onih koji se posebno izdvajaju za značaj bačkih Bunjevaca možemo spomenuti tri kipa.

Najstariji kip se nalazi u centru grada Subotici u jednoj niši Radićeve palače. Nažalost, različiti su podatci o gradnji ovoga kipa, ali je kip izgrađen između 1807. i 1810. godine. Podigao ga je Lajos Vermes. Kip je isprva stajao uz vodotok Vrbak, a nakon regulacije tog vodotoka premješten je na današnje mjesto, a u sadašnju je nišu postavljen nakon izgradnje Radićeve palače koja je započela 1888. godine. Kip je zaštićen smeđom bojom, a nema natpisa o gradnji kipa i onome tko ga je podigao. Nekada je ovaj kip bio jedna od postaja tijekom procesije na Tijelovo koja je išla od župne crkve svete Terezije do franjevačke crkve.¹⁶ Iako ovaj kip nisu gradili bački Bunjevci, on zasigurno ima posebno mjesto u njihovu štovanju ovoga sveca.

Drugi kip podignut ovome svecu nalazi se na Beogradskom putu u blizini župne crkve svetoga Roka, na mjestu gdje je protjecao nekadašnji vodotok Vok koji se ulijevao u Mlaku. Na ovome mjestu kip je podignula 1871. godine obitelj Sándora Pukkela. Taj kip je bio više puta oštećen između 1918. i 1938. godine, pa su vjernici odlučili podići novi kip s nišom. Kip je blagoslovljen na Cvjetnicu, 2. travnja 1939. godine. Blagoslovio ga je tadašnji župnik župe svetog Roka Blaško Rajić.¹⁷ Stanje kipa danas je takvo da mu je potrebna obnova. Ispod kipa stoji natpis:

OVAJ SPOMENIK
NA MESTU PORUŠENOG KIPA KOJI SU BEZBOŽNI LJUDI ORUBILI
O SVOME TROŠKU IZNOVA PODIGAO SA OVOM KAPELICOM
MIHOVIL NOVAKOVIĆ
I SUPRUGA
GODINE 1939
ZADUŽBINU SU SAZIDALI
VJERNICI ŽUPE SVETOG ROKA

Treći kip svetoga Ivana Nepomuka značajan za pobožnost bačkih Bunjevaca nalazi se na teritoriju župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni. Kip stoji na mjestu gdje jedan od krakova rječice Čik presijeca Mali tavankutski put. Kip je podignula obitelj Antuna Gabrića 1923. godine. Kip je bio više

¹⁶ Usp.: Dezső CSÚSZÓ, *Könyörgésünk színhelyei V.*, Szabadegyetem, Subotica, 2008., str. 48-55.

¹⁷ Usp.: D. CSÚSZÓ, *Könyörgésünk színhelyei V.*, str. 55-62.

puta oštećivan i srušen.¹⁸ Posljednji put je djelomice obnovljen 2015. godine, kada je i blagoslovljen na spomendan Ivana Nepomuka. Stara ploča je sada stavljena uz kip, a na njoj je ostao stari natpis:

NA SLAVU BOŽIJU
PODIŽU
ANTUN GABRIĆ
I SUPRUGA
MILKA ROMIĆ
SA OBITELJOM
1923.

Postoji još jedan sakralni objekt posvećen Ivanu Nepomuku koji je imao utjecaj na štovanje ovoga sveca među bačkim Bunjevcima, a to je kape-
la u Somboru. Postoje male nedoumice kada je ova kapela sagrađena. Jedan
izvor govori da je to bilo 1751., a drugi 1758. godine. Kapelu je sagradio
Franz Redl. Do Drugoga svjetskog rata misa se redovito služila na spomen-
dan svetoga Ivana Nepomuka, a kasnije je služila kao spremište župne crkve.
Nakon toga kapela je sve više propadala, a obnovljena je 1999., te potom
2018. godine. Povremeno se u njoj na spomendan svetoga Ivana Nepomuka
mole litanije. Od 2006. godine u kapeli se nalazi *Galerija slika i slikarski
atelje Višinka*.¹⁹

Pučka pobožnost

Molitvenik *Vertao gizdavi* donosi *Molitvu k S. Ivanu Nemoucenu muc-
seniku* u kojoj se traži svečev zagovor za pomoć protiv ogovora, proklinjanja
i nepoštenog života.²⁰ U istom molitveniku se nalaze i dvije pjesme u čast
Ivana Nepomuka: *Blag dan ovi zvizdam siva* i *Sad hvalite i slavite oh vi
kershtjani*.²¹

Antunovićev *Čovik s Bogom* ima lijepu i dugačku molitvu u kojoj se
moli zagovor Ivana Nepomuka za zaštitu od poplava i ogovaranja. *Čovik s
Bogom* ima i *Litanije svetoga Ivana Nepomuka*, a također i pjesmu *Sad hva-
lite, i slavite oh vi kršćani* što može biti znak nešto veće pobožnosti prema
ovom svecu jer Antunovićev molitvenik ima općenito malo pjesama.²²

Budanovićeva *Slava Božja* ne donosi niti jednu molitvu svetom Ivanu

¹⁸ Usp.: D. CSÚSZÓ, *Könyörgésünk színhelyei V.*, str. 69-72.

¹⁹ Usp.: S. BERETIĆ, „Somborska kapela Snježne gospe“, str. 136.

²⁰ Usp.: *Vertao gizdavi*, str. 88-89.

²¹ Usp.: *Vertao gizdavi*, str. 603-605.

²² Usp.: I. ANTUNOVIĆ, *Čovik s Bogom*, str. 640-644.

Nepomuku, ali ima dvije pjesme: *Sad hvalite i slavite, o vi kršćani i Blagdan ovaj siva*.²³

Velika duhovna manna Blaška Rajića donosi opis života Ivana Nepomuka, a potom i molitvu koja traži zagovor da *jezik svoj brižno čuvamo*.²⁴ Dakle, od Ivana Nepomuka ne traži zagovor od poplava, već od ogovaranja. U Rajićevom molitveniku se nalaze i dvije pjesme koje donose i molitvenici *Vertao gizardi i Slava Božja: Blagdan ovi zvizdam siva i Sad hvalite i slavite o vi kršćani*.²⁵

Zanimljiv je pomalo nesklad između onoga što stoji u molitvenicima i onoga što su ljudi gradili. Molitvenici najčešće traže Nepomukov zagovor za grijeh „jezika“, dok kipovi kraj vodotokova svjedoče da se traži zaštita od poplava. Pučka pobožnost i kult Ivana Nepomuka morao je imati dostatnu vrijednost u bačkih Bunjevaca jer su živjeli u sredini u kojoj je njegov kult morao postojati, jer primjerice u Subotici i okolici ima još kipova ovoga sveca u mjestima u kojem su uz bačke Bunjevce živjeli Mađari i Nijemci. Danas je taj kult i štovanje na vrlo niskoj razini, gotovo da je iščeznuo, osobito kada se radi o štovanju od poplava, jer u samoj Subotici, a i okolici nema ozbiljnijih vodotokova koji su u prošlosti postojali.

Pučka pobožnost i štovanje drugih svetaca kod bačkih Bunjevaca

Bački Bunjevci su dakako štovali i druge svece, a štiju ih i danas. No, pučka pobožnost kao da je posve zamrla.

Subotički Bunjevci posebno štiju svetog Josipa obavljajući devetnicu njemu u čast u župnoj crkvi svetog Roka. Ova devetnica je započela 1930-ih godina za vrijeme župnikovanja Blaška Rajića. Svake večeri se mijenjaju propovjednici, a uglavnom su to svećenici iz grada Subotice i okolice. Devetnica je duboko ukorijenjena u svijest katoličkih vjernika Subotice i danas je jedna od najposjećenijih pučkih pobožnosti. Na kraju svete mise postoji lijep običaj pjevanja litanija u čast svetom Josipu.²⁶

Na poticaje pojedinaca i udruga obnovljen je običaj paljenja ivanjskih vatra za svetkovinu Ivana Krstitelja 24. lipnja. Ovaj običaj je postojao u veći-

²³ Usp.: L. BUDANOVIĆ, *Slava Božja*, str. 605-607.

²⁴ Usp.: B. RAIĆ, *Velika duhovna manna*, str. 269.

²⁵ Usp.: B. RAIĆ, *Velika duhovna manna*, str. 713-715.

²⁶ Usp.: Z. K. (Lazar Ivan KRMPOTIĆ), „Štovanje svetog Josipa u Bačkoj“, *Subotička Danica. Kalendar za 1988. god.*, Župni ured sv. Terezije Avilske, Subotica, 1987., str. 49.

ni bunjevačkih naselja sve do 1950-tih godina. Postojali su razni običaji vezani uz ovaj blagdan poput pletenja vijenca od cvijeća i dr. Najvažniji običaj je bio preskakanje vatre. Postojao je i običaj da se pepeo od ivanjske vatre koristi kao zaštita od nepogoda.²⁷ Ovaj običaj je sada spojen uz događanja vezana za žetvenu zahvalu Dužijancu i time je obnovljen, ali u nekadašnjem obliku pučke pobožnosti.

U mnogim naseljima Bačke gdje žive Bunjevci na spomendan rimskih mučenika Ivana i Pavla, 26. lipnja, obavljao se blagoslov svijeća za zaštitu od groma i drugih nepogoda. Danas se ovaj blagoslov obavlja manje, a nešto se više zadržao među Šokcima u Bačkoj.

Zaključak

Bački Bunjevci su imali ukorijenjenu pobožnost i štovanje i prema drugim svecima poput Antuna Padovanskog, Alojzija Gonzage, Florijana i drugih, no danas ih je sve manje. Možda se još ozbiljnije štuje sveti Antun, osobito u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici i somborskoj župnoj crkvi Presvetog Trojstva, dok je štovanje drugih svetaca na razini zajedničke pučke pobožnosti već iščezlo. Dakako, još uvijek ostaje posebna marijanska pobožnost, ali i ona kao da se polako gasi, no ipak još je lijep broj vjernika na marijanskom svetištu Bunarić, i na tradicionalnim devetnicama, u franjevačkoj crkvi za Lurdsku Gospu i pobožnosti Srcu Marijinu u prosincu u crkvi svete Terezije Avilske.

Možemo reći kako je potrebno mnogo toga da bi se neke pučke pobožnosti koje još postoje podigle na određenu razinu, iako je broj vjernika sve manji, ali još ih uvijek ima dostatno samo je potrebno raditi na vjerskoj i kulturnoj pouci o štovanju svetaca i pučkoj pobožnosti.

²⁷ Usp.: Milana ČERNELIĆ, „Ivanje“, *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. 10. I*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2010., str. 86-87.

PRID STARIM KRIŽOM

Još si tu ko i prije.
Postolje kameno, oronilo.
Ograde gvozdene nema odavno.
Ti ruku raskriljeni, atar još grliš.
A u podnožju tužna Majka Tvoja.

Ko dite sam te zagledala,
od majke za razlog pitala,
zašto su Ti ruke raširene
i kao noge čavlom probijene.

Onda sam ti cviča donosila
od zumbulka do promrzlih ruža.
Sa dicom se kraj Tebe sigrala,
titrice brala, kestene skupljala.

Prid Tobom sam se molila
kad mi je teško bilo, plakala.
Onda sam odrasla i dalje otišla
samo se ponekad ditiinjstva sićala.

Zrilo me vrime Tebi vratilo.
Ne onom cviću, ne kestenima,
putu i kraju di sam se rodila,
nije to radi uspomena.

Sve sam Te ovo vrime živila,
možda ne tako kako sam tribala,
možda ne toliko koliko sam tribala,
al, evo sam, mala prid Tobom ostala.

I gledam znamen porušeni.
Vrime i čovik što poćiniše.
I pitam se, očul još kadgod
kraj Tebe proći i zastati više?

U oku može izblidit slika.
Možda se neću ni sićati tog kraja.
U srcu i duši Te čuvam i molim:
Ostani Ti sa mnom i Majka Tvoja.

Katarina Firanj

Život i rad Paje Kujundžića (1859. – 1915.)

Piše: Stjepan Beretić

Nova stara knjiga

U Subotici je 1940. godine u tiskari i knjigovežnici „Globus“ svjetlo dana ugledala knjiga dr. Matije Evetovića o životu i radu svećenika Paje Kujundžića. Tekst knjige je objavljivan u *Subotičkim novinama* 1940. i 1941. godine, da bi se na koncu tekstovi sabrali u jednu knjigu od 112 stranica. Knjiga je prvi put izdana 1940. godine. Dolaskom mađarskih vlasti u Suboticu cijela je naklada uništena. Jedan je primjerak ipak ostao kod autora Evetovića, a drugi je primjerak sačuvan u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici svećenika Ivana Kujundžića. Đurđinski župnik Lazar Ivan Krmpotić je u nakladi subotičke Pučke kasine 2005. godine priredio knjigu pod naslovom *Život i rad Paje Kujundžića*. Ni ta knjiga nije cjelovita. Na sreću, član subotičkog Katoličkog društva „Ivan Antunović“, Petar Skenderović je na subotičkom buvljaku pronašao zbirku obiteljskih fotografija pokojnog profesora Matije Evetovića i tekst cjelovite njegove knjige o životu i radu Paje Kujundžića. Tako je 2019. godine zaslugom Hrvatskog akademskog društva, a nastojanjem Slavena Bačića u Subotici u tiskari „Printex“ konačno tiskana cijela Evetovićeva knjiga.

Tko je Pajo Kujundžić?

Pajo Kujundžić je rođen u Subotici 12. svibnja 1859. godine. Osnovnu je školu završio u Subotici. Kada mu je umrla majka, o njemu se starala njegova maćeha. Prvih šest razreda gimnazije u Subotici je jedva završio. Učenje mu nije išlo. Tek u višim razredima je postizao izvrstan uspjeh. Kada mu se njegov profesor narugao, da Bunjevci nemaju ni stotinu riječi u svom govoru, s braćom Ilijom i Nikolom je nabrojao 500 riječi. To ga je potaknulo da se svim žarom posveti materinskom jeziku. Sedmi i osmi razred je završio u kalačkom sjemeništu s izvrsnim uspjehom. Poslije ispita zrelosti upisao je studij teologije u Kalači. Bio je povjerenik Društva svetog Jeronima iz Zagreba. Zdušno je među narodom širio dobre knjige. Mlade hrvatske bogoslove u Kalači je poučavao u hrvatskom jeziku. Za bogoslove je biskup Ivan Antunović nabavljao hrvatske novine *Obzor*, *Narodne novine*. Bogoslovi su imali na raspolaganju i *Kuhačeve popijevke*. Svu je tu građu bogoslovima dostavljao kasniji bački župnik Ivan Evetović.

Gorljivi svećenik i daroviti odgojitelj

Pajo Kujundžić je nakon svećeničkog ređenja 3. lipnja 1882. godine mladu misu proslavio u današnjoj subotičkoj katedrali svete Terezije. Prvo mu je kapelansko mjesto bio Bikić (Bácsbokod), gdje je usavršio njemački jezik. Drugo kapelansko mjesto mu je bio Monoštor, gdje je kraj župnika Ivana Palića postao još vrsniji svećenik i pravi pedagog. Imenovan je vjeroučiteljem u subotičkoj gimnaziji, gdje je bio prilično jak liberalni duh. Neki su se profesori javno zalagali za ukidanje katoličkog vjeronauka u gimnaziji. Pajo Kujundžić je energično branio vjeronauk, ali i vjerski odgoj u gimnaziji.

Nesuđeni župnik subotičke župe svete Terezije

Poslije smrti župnika Matije Mamužića, Pajo Kujundžić je bio jedan od kandidata za župnika. Glasovanje u Gradskom vijeću je većinu glasova dalo Veci Mamužiću, koji nije imao ni župničke ispite, a izabran je i predložen nadbiskupu za župničko imenovanje. Grgo Jasenović i Lajčo Budanović su 1912. godine napisali otvoreno pismo Paji Kujundžiću, u kojem stoji: „Vaše rodoljubivo dilovanje vazda pozorom pratimo, javno i svečano Vas pozdravljamo i radi smo zbog nanešene uvride od naše strane zadovoljštinu dati. Vaša je nezaboravljena zasluga, što ste imali odvažnosti u ime 2.700 potpisa zahtivati bunjevački jezik u subotičkim školama. Pamtimo, kako je

subotički veliki župan i tadašnji zastupnik išao i ministru i nadbiskupu, da Vas zbog toga izgone iz Subotice. U Subotici svaki zna... da Vi upravo zbog Vašeg rodoljubivog diloovanja niste postali župnik u subotičkoj crkvi sv. Te-rezije. U Vašem padu naš narod je bio progonjen i potlačen, to su naglasivali baš naši protivnici“ (Život i rad Paje Kujundžićastr. 6).

Predsjednik subotičkog Katoličkog kruga sa srcem za siromašne

Kada je 1901. godine trebalo birati predsjednika Katoličkog kruga u Subotici, članstvo je izabralo Paju Kujundžića. On je dobio 92, a njegov protivnik Veco Mamužić samo jedan glas. Subotički vjernici, kako Hrvati, tako i Mađari, visoko su cijenili dobrotu, duhovnost i učenost Paje Kujundžića. Poglavarstvo grada nije uzimalo u obzir želje građana vjernika. Odluke su donosili liberalno nastrojeni građani. O općem ugledu Paje Kujundžića govori i činjenica da je katehetski rad Paje Kujundžića bio je zapažen u cijelom kraljevstvu. Zato je postao član odbornik zajednice rimokatoličkih vjeroučitelja u Mađarskoj. Njegovo znanje je cijenio i nadbiskup te ga je imenovao cenzorom (ocjenjivačem) knjige. Tako je Kujundžić bio cenzor Rajićevog molitvenika *Duhovna mana*. Osnovao je društvo „Dobrotvor“ za pomoć siromašnih bunjevačkih đaka. Društvo je proradilo tek poslije Velikog rata kao „Dobrotvorna zajednica Bunjevaka“. Napisao je nacrt pravila pokopnog društva „Familija“ i „Sveti Križ“. Društvo „Marija“ je trebalo pomagati ljudima u slučaju tuče ili požara. Za svojim stolom je hranio siromašne bunjevačke đake. Osnovao je i „Zemljodjelsku štedionicu“ da pomogne razvitak siromašnog seljaštva. Štedionica je surađivala s Hrvatskom zemaljskom bankom. Zato je trpio napade i od građanske i od crkvene vlasti.

Zahvalan biskupu Antunoviću

Bio je bogoslov treće godine kada je biskupu, zvali su ga Rodoljub, uputio pismo obećanja i zahvalnosti. Kraljevskom se ministarstvu obratio pismom u kojem je tražio škole na narodnom jeziku. To mu je prigovorio nadbiskup, koji ga je zbog toga pokušao premjestiti u Bogojevo. Kujundžić piše: „Ministri prosvjete i unutrašnjih poslova zamjeravaju mi što sam u korist narodnog jezika u osnovnim školama u Subotici poslao predstavku kraljevskoj vladi. Čudnovati su ljudi ova gospoda Ministri. Neka tuže što traže lijeka iz Beča, a ne iz Budimpešte. ... Što je slobodnog Bunjevaca kada im je zabranjena i sama molba svojem ministarstvu? A što smo molili? Da se

primijeni jedan zakon i u Subotici. Po zakonu iz godine 1868. svaki učenik ima da dobije prvu pouku na svome materinskom jeziku... Htio sam postići ono što je slobodno Nijemcima u Bukovini, Temišvaru, Apatinu, Svetom Ivanu i u drugim selima. Neka to ne bude zabranjeno, dakle ni Bunjevcima u Subotici.“

Župnik župe svetoga Jurja

Godine 1909. velikom većinom glasova Pajo Kujundžić je izabran za župnika subotičke župe svetoga Jurja. No nadbiskup ga je najprije imenovao samo za upravitelja župe, a tek kasnije za župnika. Poslije smrti Vece Mamužića, župnika župe svete Terezije u Subotici, Pajo Kujundžić je bio među kandidatima za tu župu. Politika je bila na strani Dezsőa Vojnića pa je ovaj većinom glasova izabran na mjesto župnika glavne subotičke župe. Paju Kujundžića su optuživali da je panslaven, valjda zato što se cijeloga života zalagao za materinski jezik u školi. Gradsko je poglavarstvo za glavnu subotičku župu, unatoč negodovanju subotičkih Hrvata, izabralo Vojnića koji nije znao hrvatski.

Branio je školski vjeronauk

U Budimpešti je 1911. godine održan kongres profesora. Na kongresu su bili sve glasniji protivnici katoličkog vjeronauka. Zato je Pajo Kujundžić u Subotici sabrao više od 3000 ljudi na protestni zbor na kojem se zdušno branio školski vjeronauk. Velika zauzetost Paje Kujundžića za školski vjeronauk donijela mu je imenovanje za biskupskog povjerenika za vjeronauk u subotičkim školama. Godine 1914. ponovo su se subotički liberali digli protiv vjeronauka u srednjim školama.

Tražio je vjeronauk na materinskom jeziku

Pajo Kujundžić je ponovno okupio zbor u obranu vjeronauka. Na zboru je od nadbiskupa zatraženo da se vjeronauk predaje na materinskom jeziku. Na zboru je prihvaćen prijedlog Miška Prčića da se vjeronauk predaje na hrvatskom jeziku, zato što „će vjeronauk samo uspješniji bivati kad se materinskim jezikom pridaje. Zato na prijedlog Miška Prčića sakupljeni zbor izriče u ime bunjevštine subotičke da želi vjeronauk na materinskom jeziku tako radi bolje i uspješnije nauke vjere kao i radi bogoljubnosti naroda uopće, da

školsko vrime u životu dice naše ne bi zbunjivalo njevu kućevnu obiteljsku bogoljubnost. Zato molimo prečasno poglavarstvo crkveno u Kalači da bi blago izvolilo odrediti vironauk na materinskom jeziku u našim školama već za 1914-15 školsku godinu...”

Pajo Kujundžić nije bio usamljen

Godine 1892. izdao je Boza Šarčević na mađarskom jeziku brošuru *Bunjevački program*. Tražio je da se gradske obavijesti tiskaju i na hrvatskom jeziku, da se u osnovne škole uvede materinski jezik. Šarčevićevo traženje je najenergичnije nastavio Pajo Kujundžić. Godine 1895. je subotički školski odbor u više navrata pokušavao postići to da se u osnovnim školama uvede hrvatski nastavni jezik. Bunjevačka djeca ne znaju mađarski, ništa im se u školi ne tumači na njihovu materinskom jeziku. Iz mađarske početnice djeca uče pismenost. Učinak ustrajne borbe je bio taj da se hrvatski jezik smio uvesti samo u salašarske škole i u četiri gradske četvrti, gdje su Bunjevci u većini. Grad Subotica je uzdržavao osnovnu školu za Srbe gdje se uči samo srpski, a Bunjevci koji su u ogromnoj većini nemaju ni početnice za svoj jezik. To je dovelo do žalosne činjenice da je veliki postotak nepismenih bio upravo među Bunjevcima.

O borbi Subotičana za svoj jezik pišu hrvatske novine *Obzor*, *Agrarmer Tagblatt*, *Hrvatska domovina*, *Vienac*..., pa i rumunjske novine *Dreptatea*. Pajo Kujundžić je 1913. godine osnovao Prvu školsku zadrugu, a o školi piše: „U našim okolnostima jedna bunjevačka škula, koja bi njegovala naš jezik, koja bi pridavala našu literaturu, bila bi ona svitiljka koja bi svitlila svem narodu; bila i ono ognjište od kojeg bi se grijao sav narod... Ova škula će bit priporod naš, a ujedno i jamstvo, da nam jezik više niko neće od nas oteti...”

Najvjerniji učenik biskupa Antunovića je umro 10. listopada 1915. godine. Pogrebne obrede je vodio župnik župe svete Terezije u Subotici Dezső Vojnits okružen brojnim svećenicima. Gradsko poglavarstvo nije prisustvovalo sprovodu, ali se na Bajskom groblju okupilo veliko mnoštvo ljudi iz cijeloga grada.

Knjiga *Život i rad Paje Kujundžića* sadrži 203 stranice. Za čitatelje će biti posebno zanimljiv drugi dio knjige pod naslovom *Rad Paje Kujundžića*. Vrijedno je pročitati ovu knjigu i zato da se bolje razumije povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj. Od biskupa Antunovića do župnika Paje Kujundžića nikada nije prestala borba za materinski jezik. Bilo je to vrijeme kada su djeca u školi slušala samo predavanja na mađarskom jeziku. I vrijeme neprekinute borbe za školu na vlastitom jeziku. Za tu su borbu državne vlasti bile gluhe, pa su subotički Bunjevci sve do Velikog rata živjeli bez škole na vlastitom jeziku.

SJEĆANJE

Dan mre.
S njim
skupa
kopni
trag
iz sjećanja.
i Ona!

Jedna riječ,
pogled?
Ime ili san!
Kap s lica,
u zrcalu.
Bore,
godine.

Trnem!
I što osta?
Prah?!
Od kog
nastah,
i u prah
se vraćam!

U tihoj noći,
Ljubav?
Zvijezde na nebu,
Jaslice, Božić,
Rođenje?
Božje rođenje!
I mi!

Silvester Bašić

Sedam stoljeća Berega

Piše: Marko Tucakov

Malo je sela u okolini Sombora, pa i u cijelom Podunavlju u Bačkoj, koja se mogu podičiti sedmostoljetnom poviješću. Jedno od takvih je Bereg (srp. Bački Breg; ovaj naziv se rabi od 1924.). Kada bismo ga danas htjeli u glavnim crtama opisati, rekli bismo da je to malo selo na granici Srbije i Mađarske, u samom sjeverozapadnom kutu današnje države (to je, zapravo, naj-sjeverozapadnije naseljeno mjesto u Srbiji), većinski naseljeno Hrvatima iz šokačke skupine. U suvremenom kontekstu njegove su dvije značajke: prometni značaj, pošto se na manje od kilometra od sjevernog ruba sela nalazi granični prijelaz Bereg-Santovo, te, s druge strane, vrlo snažna depopulacija koja, na žalost, nije posebnost samo Berega. No, prošlost Berega bila je nabijena događajima i osobama koje su bile njihovi nositelji, a koji su reflektirali stvarnost u kojoj su se ovo selo i njegovi stanovnici nalazili u pojedinim povijesnim razdobljima u širem kontekstu.

Nastanak i razvitak

Prvo spominjanje Berega, pod istim tim imenom, nalazi se u povijesnome izvorniku datiranom 7. srpnja 1319. godine, koji svjedoči kako je Imre Becsei od Petera Boda kupio zemlju na mjestu današnjega sela. Međutim, on nije mogao ući u posjed kupljenih oranica, livada i šuma, budući da se tome suprotstavila, nasilno, banda izvjesnoga Nikole Treutula. Bereg se tada nalazio u Bodroškoj županiji Kraljevine Ugarske. Do turskoga zauzeća većega dijela Kraljevine Ugarske (1541. je u turske ruke pao i Sombor, tadašnji Czoborszentmihaly), Bereg ili pridjevi izvedeni od ove imenice više su puta spominjani. Iz predturskoga razdoblja je i prvo spominjanje katoličke župe (1503. godine). No, nakon Mohačke bitke sve se promijenilo i u Bačkoj je broj žitelja ostao vrlo mali. Ipak, ima naznaka u Turskome vremenu da je dolazilo do naseljavanja stanovnika na lijevu obalu Dunava, pa i na vlastelinski posjed Berek. Ovdje su bitne dvije godine: 1620., kada je došlo do naselja-

Crkva sv. Mihovila arkandela

vanja krajeva „na Dunavu“ stanovnicima iz Kisa kod Splita, te 1649., kada je spominje glasovita podjela sakramenta Potvrde u susjednom Santovu po rukama tadašnjeg beogradskog biskupa Marina Ibrišimovića. On je na putu iz Sombora za Santovo ovdje zatekao 10 obitelji „Dalmata“. Godine 1653. beogradski biskup Matija Benlić također je krizmao (i) vjernike iz Berega u Santovu.

Konačno, novo i drugačije razdoblje za Bereg nastupa od rujna 1689. kada se Turska vojska povukla sa svih područja Ugarske koja je zaposjela nakon Mohačke bitke. Jedan vojni put prolazio je i pored Berega, gdje se nalazio vojni kamp carske Austrijske vojske pod zapovjedništvom Eugena Savojskoga.

Na prvome postturskome popisu, 1714. već su zabilježena neka od imena koja i danas postoje u Beregu: Tomašev(ić), Ilić, Daražac, Gorjanac, Tubić, Ižipac. Tada je u selu bilo 13 glava obitelji. Broj domova je rastao, te je 1752. popisano 37 domova. Tijekom prve polovine 18. stoljeća zapisana su prezimena ovdašnjih šokačkih familija od kojih je veliki broj obitelji koje i danas imaju svoje potomke u Beregu: Balažev, Bartulin, Bartulov, Daražac, Dekić, Filipov, Gorjanac, Horvat, Ilić, Ivošev, Ižipac, Jakšić, Jozić, Jurić, Katačić, Kolar, Kovačev, Lerić, Lovrenov, Lukačev, Martinović, Matin, Nikolin, Pavlov, Petrešev, Radičev, Sitarić, Srimac, Šimić, Terzić, Tomašev, Tubić i Tucakov. Tijekom narednih desetljeća u Bereg će se doseliti i hrvatske obitelji s prezimenima Aljmašac, Andričin, Čatalinac, Đanić, Forgić, Karajkov, Krizmanić, Lipokatić, Mrvičin, Opančar, Periškić, Prodan, Rica, Stipankov, Vinkov.

Godine 1702. Bereg se spominje kao komorsko selo. Komorska mjesta su organizacijske razine vlasti i u njima su nastanjeni građani neovisno od interesa feudalaca. Oni mogu obrađivati državnu zemlju i plaćaju za to državni i mjesni porez. On se namaknuo od zemljoradnje, ali i od ribolova i vinograda.

Iako se o gradnji crkve na mjestu nekadašnje, iz predturskog vremena, počelo bilježiti od 1733., ona se počela graditi tek 1740., a sagrađena

je 1743. na lokalitetu Čokot, na najvišem dijelu prapornoga otoka na kojem se Bereg nalazi, okružen aluvijalnim područjem koje je plavio Dunav. Godine 1757. je, među ostalim i zbog povećanja broja stanovnika, ustanovljena i župa u Beregu, budući da je do tada zajednica vjernika bila filijala župe Uznesenja Marijina u susjednom Santovu. Crkva je uskoro postala prilično trošna, pa je na njenom mjestu, između 1786. i 1789. godine, podignuta nova današnja crkva sv. Mihovila arkandela. Povijesni Shematizam Kalačko-bačke nadbiskupije navodi da je novac za to osigurala Kraljevska komora.

Godine 1752. u Beregu je počela s radom katolička osnovna škola, čiji je prvi učitelj (sve do 1779.) bio Ignjat Balažević. Na mjestu stare i trošne škole nova namjenska školska zgrada podignuta je 1780. godine. Polovinom 19. st. znatno je porastao broj školske djece, pa je 1852. godine u selu bilo 360 đaka, zbog čega je otvoreno i drugo učiteljsko mjesto. Nova školska zgrada podignuta je na mjestu stare izgorjele škole 1856. godine. Nastava vjeronauka se za djecu Hrvate odvijala na hrvatskom jeziku, a iz ostalih predmeta je bila na mađarskome jeziku. Nastava za njemačku djecu odvijala se na njemačkome jeziku.

U drugoj polovini 18. stoljeća vrlo je značajna godina 1770. Dokument je to, napisan na hrvatskome jeziku, transkripcijom ondašnjega vremena, kojim se uređuju pravni i imovinski odnosi između domaćinstava koja zakupljuju državno zemljište i Provizorata, predstavnika državnih interesa. Najznačajniji događaji bili su vrlo česte poplave i bolesti (uključujući koleru), no i demografsko napredovanje – povećanje broja žitelja.

Tijekom posljednje trećine 18. stoljeća i prvih desetljeća 19. stoljeća u Bereg se sporadično naseljava nekoliko mađarskih, a zatim njemačkih i židovskih obitelji, ali selo ostaje većinski naseljeno Hrvatima. Naseljavanje njemačkih obitelji iz obližnjih sela Kolut i Gakovo bit će intenzivnije tijekom druge polovine 19. stoljeća.

Današnji izgled unutrašnjosti crkve

Udruge i udruživanje

Udruživanje na temelju kulturnih, socijalnih, gospodarskih, političkih i humanitarnih i sportskih potreba i interesa u Beregu započelo je 1890. godine osnivanjem Pokopnog društva. Od 1907. godine djelovala je podružnica Bačkog poljoprivrednog udruženja, koje je sljedeće godine na Marin dan organiziralo prvo prelo, a 1911. je svoju prvu *preljsku pismu* na prelu pročitao Josip Ilić, predsjednik Podružnice. Prva filmska predstava prikazana je 1911. godine. Vatrogasno društvo osniva se 1912. godine. Ipak, nacionalno orijentirana udruga koja bi okupljala članove s ciljem očuvanja i prikazivanja lokalnih hrvatskih običaja i kulture nije se mogla utemeljiti, jer tadašnje ugarske vlasti to nisu dozvolile i aktivno su radile na sprječavanju takvih pokušaja. Ogroman zamah u kulturnom organiziranju dao je župnik Lajčo Budanović. Pravila prosvjetne udruge pod nazivom „Kultura“, koja je djelovala u Beregu pred I. svjetski rat, donesena su 10. srpnja 1913., no Ugarsko ministarstvo unutarnjih poslova ih nije odobrilo. Nakon I. svjetskog rata i stvaranja zajedničke države južnih Slavena situacija je značajno promijenjena, i nastaje ogroman uzlet kulturnoga rada. Hrvatsko prosvjetno društvo „Seljačka sloga“ utemeljeno je 1927. i djelovalo je do 1941. godine, u potpunosti u duhu ideja Hrvatske seljačke stranke, koja je u Beregu u međuratnom razdoblju imala mnoštvo pristalica. Inicijator osnivanja bio je Matija Tucakov, potonji iznimno vrijedni bereški učitelj. Nogomet se u Beregu igra od 1923. godine. Pjevačko društvo svete Cecilije osnovano je 1932. zauzimanjem svećenika Jakova Schwerera i zemljoradnika Marina Dekića. Dva društva su imala i

Zavjetni kip sv. Roku, zaštitniku od kolere, podignut 1873. godine

skupne nastupe. Naredne, 1933. godine, u Beregu je osnovana „streljačka družina“, a Tucakov je jedan od osnivačaja, baš kao i u slučaju šahovskoga društva, osnovanog 1927. Cvjetajuća aktivnost „Seljačke sloge“ potpuno zamire 1941. godine.

Nakon oslobođenja od mađarskoga zauzeća i ulaska crvenoarmejaca i partizana u selo (što se zbilo 24. listopada 1944.), 22. ožujka 1945. osnovan je Mjesni kulturno-prosvjetni savjet

sa šest sekcija, od kojih je Tucakov bio članom u četirima: pjevačkoj, diletantskoj, za priredbe, zidnim novinama i općem obrazovanju te u sportskoj. Bio je ravnatelj seoskoga zbora koji je djelovao do 1947. (vjerojatno je prestao s radom upravo Tucakovljevim odlaskom na službu u Sombor – kasniji pokušaji oživljavanja nisu uspjeli). U diletantskoj sekciji bio je redateljem. Svoje umijeće u poslovanju iskazuje i početkom 1945. kada je suosnivatelj zemljoradničke zadruge s ograničenim jamstvom, koja se nalazila u sadašnjoj Jugoslavenskoj ulici br. 27. Tucakov je ispočetka bio i tajnikom zadruge. U selu je tijekom 1945., 1946. i početkom 1947. u mjesnom Hrvatskom kulturnom domu (nazvanom i Hrvatski dom; nacionalizirana kuća Adama Heima) držao predavanja iz područja općeg prosvjećivanja, ali i politike novih vlasti i nadolazećih izbornih događaja, kao iz zdravstvena predavanja. Sa šestero drugih Berežaca bio je inicijator osnivanja („samostalnog“) Hrvatskog kulturnog društva, koje je i utemeljeno 5. kolovoza 1947., no već dvije godine kasnije

Mlada Šokica u narodnoj nošnji

Šokačka narodna nošnja starijih Bereškinja

izgubilo je hrvatsku odrednicu i nazvano je Kulturno-prosvetno društvo. Godine 1952. dodano mu je ime slavnoga hrvatskoga pjesnika Silvija Strahimira Kranjčevića i ime je glasilo „Kulturno-prosvetno društvo Silvije Kranjčević Bački Breg“. Hrvatski predznak vraćen mu je tek 25. siječnja 2004.

Pridnja soba u Šokačkoj kući

Usprkos činjenici da je godine 1965. sagrađena današnja zgrada Doma kulture, mjesna hrvatska udruga nema uredske i izložbene prostorije u svojem vlasništvu, te je, potporom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske kupljena i svečano otvorena 2018. u Strossmayerovoj ulici br. 14 „Šokačka kuća“, kao mjesto čuvanja i prikaza bogate etnološke i kulturne baštine ovoga sela.

Župnici u Beregu i svećenici podrijetlom iz Berega

Župnici/upravitelji župe sv. Mihovila, od njezina osamostaljivanja do danas bili su: András Fábrý (1757. – 1778.), Antal Herczegh (1780. – 1782.), Bazilije Ikotić (1782.), Georg Metthes (1783.), Josip Potegić (1786. – 1799.), Martin Miletić (1800.), György Chabicsovszky (1801. – 1824.), István Tamásy (1825.), Marko Zomborčević (1826. – 1837.), Imre Lukačić (1838. – 1847.), David Barašević (1848. – 1873.), Ferdinand (Nandor) Gromilović (1874. – 1883.), Stjepan Vidaković (1884. – 1890.), Valentin Bedžula (1891. – 1911.), Anton Berger (1910. – 1912.), Lajčo Budanović (1913. – 1923.), Márton Szobonya (1929. – 1930.), Jacob Schwerer (1930. – 1936.), Imre Heck (1936. – 1963.), Marko Kovačev (1963. – 1974.), Ivan Sabatkai (1974. – 1986.), Željko Augustinov (1986. – 1991.), Josip Miloš (1991. – 1997.), András Molnár (1997. – 1998.) i Davor Kovačević (od 1998. do danas).

Svećenici koji su podrijetlom iz Berega u istom razdoblju bili su: Josip (p. Stipan) Vujević OFM (1837. – 1905.), Matija Čatalinac (1878. – 1929.), Josip Radičev (1896. – 1975.), Marko Kovačev (1911. – 1974.), Johann Lohrbach (1912. – 1970), p. Marin Kovačev (1912. – 1998.), Stipan Tomašev (1913. – 1945?), Adam Kovačev (1914. – 1990.), Matija Nikolin (1919. – 1985.), Marin Tubić (1943.; otpušten iz kleričkog staleža), p. Ivan Vinkov DI (1962.) i Daniel Katačić (1991.)

Narodnosni sastav i brojnost stanovništva Berega

U svim popisima od kojih su dostupni podatci o narodnoj pripadnosti stanovnika Berega, Hrvati su bili najbrojniji. Oni pripadaju dvjema skupinama: brojnijoj, šokačkoj, te obiteljima koje su u prosincu 1946. naseljene u Bereg iz Bosne i iz Hercegovine. Broj Hrvata je jedino 1991. godine iznosio manje od polovice ukupne brojnosti stanovništva, a u svim ostalim popisima je on bio veći od polovice, no treba imati u vidu da broj Hrvata tijekom posljednjeg popisa, 2011., nije iskazan u objavljenim izvorima.

Berešci se javno očituju Hrvatima

Drugi po brojnosti su bili, do popisa 1948. godine, Nijemci. Njihov je broj bio najveći 1931. godine, da bi se drastično smanjio u narednom popisu 1948., kada ih je ostalo 15, zbog odlaska najvećeg broja Nijemaca i stradanja u poslijeratnom logoru. U narednim se popisima taj broj nije penjao iznad 11. Po podatcima Registra žrtava komisije za trajne grobnice, u logoru Gakovo stradao je poslije 12. rujna 1944. godine 31 Nijemac podrijetlom iz Berega.

Broj Srba je do 1931. bio manji od 15. Značajno povećanje brojnosti nastupilo je tijekom popisa 1948. godine. Ono je rezultat naseljavanja 35 obitelji Srba podrijetlom iz Like na mjesto stanovnika Nijemaca, i od tada broj Srba varira između 250 i 290 osoba. Naredno povećanje nastupa tijekom

popisa 2002., budući da su tada stanovnici Berega postali Srbi koji su izbjegli s ratnih područja, u najvećoj mjeri iz Hrvatske, te su u Beregu 2002. živjela 344 Srba (gotovo trećina od ukupnog broja stanovnika).

Sadašnji broj stanovnika Berega, u sedamsto prvoj godini njegova postojanja, teško je procijeniti. U razdoblju od posljednjeg popisa vrlo veliki broj stanovnika se privremeno ili trajno iselio iz ovog sela, najviše u zemlje središnje Europe, u potrazi za poslom, a u nešto manjoj mjeri u veće gradove u Vojvodini (Sombor, Suboticu i Novi Sad). U medijskim izvješćima spominje se da je u Beregu 2019. moglo živjeti najviše 1000 stanovnika, te da je, realno, taj broj manji: između 800 i 900.

Tablica 1. Broj stanovnika koji pripadaju najbrojnijim narodnim skupinama u Beregu (uzeti su u obzir samo popisi gdje je ovaj parametar iskazan).

Godina popisa/ narod	1880.	1890.	1900.	1910.	1931.	1948.	1953.
Hrvata	1740	2017	2017	2039	1841	1907	1848
Nijemaca	470	578	591	529	460	15	
Srba	5	7	7	13	10-15	251	286
Mađara	122	193	209	231	10	63	

Godina popisa/ narod	1961.	1971.	1991.	2002.	2011.
Hrvata	1412	1530	729	738	
Nijemaca		11		8	
Srba	271	260		344	
Mađara	44	38		34	

Tablica 2. Odnos broja Hrvata u Beregu i ukupnog broja stanovnika sela

Godina popisa	Ukupan broj stanovnika	Udio broja Hrvata u ukupnom broju stanovnika
1781.	1189	?
1791.	1276	?
1798.	1610	?
1822.	1888	?
1836.	2213	?

Godina popisa	Ukupan broj stanovnika	Udio broja Hrvata u ukupnom broju stanovnika
1840.	2320	?
1848	2544	?
1886	2669	1591 katolika, 5 pravoslavnih, 73 Židova
1865	2665	?
1870.	2665	?
1875	2507	2461 katolika, 46 Židova
1880.	2392	72,7 %
1890	2862	70,4 %
1900.	2824	71,4 %
1910.	2779	73,3 %
1919.	2459	77,2 %
1931.	2326	79,1 %
1948.	2244	87,7 %
1953.	2218	83,3 %
1961.	2045	69 %
1971.	2007	76,2 %
1981.	1770	?
1991.	1585	46,7 %
2002.	1388	53,2 %
2011	1140	?

Kontekst suvremenosti

Iako su temelji „civilnog društva“ postavljeni prije I. svjetskog rata, a aktivnosti uvelike razgranate u međuratnom razdoblju, unaprjeđenje materijalnoga stanja u kojem se odvijao život stanovnika Brega događao se uglavnom nakon II. svjetskog rata, elektrifikacijom, izgradnjom putova, uključujući i međudržavni prema Mađarskoj, kao i otvaranjem graničnoga prijelaza 1967. Ekonomsko jačanje pogodio je prvi val iseljavanja stanovnika u Njemačku, 1960. godine, te drugi, desetljeće kasnije. Oni su bili ispraćeni promjenom lika sela i gradnjom novih te obnovom starih kuća. Ipak, sve se značajno mijenja 1990., te naročito u godinama od 1991. do 1995. Agresija na matičnu državu u neposrednoj blizini, te jačanje nacionalnih poriva i prelijevanje istih iz susjednih mjesta ulijevaju strah Bereščima. No, usprkos vrlo

*Procesija prigodom liturgijske proslave
sedmostoljetnog bereškog jubileja*

sporadičnim „razmjenama“ kuća i odlasku nekoliko mladih Berežaca na studije u Hrvatsku, Berešci se nisu dali potpuno poremetiti. U svoju su korist usmjerili činjenicu da je granični prijelaz postao vrlo frekventan, te od gustom prometa preko njega naučili zarađivati. Tom zaradom izgrađena je kapela sv. Ane na groblju 1997. te je započeto još nekoliko infrastrukturnih projekata. Istodobno je dr. Marin Ivošev dao postaviti veliki križ na glavnom raskrižju u selu posvećen „majkama cijelog svijeta“ i još tri na bereškoj „kalvariji“. Međutim, čini se kako je upravo to razdoblje bilo početkom najave onoga što će uslijediti u prvom, a posebice u drugom desetljeću novoga stoljeća.

Bereg, naime, ostaje bez svojih stanovnika vrlo brzo, a bereška župa bez svojih vjernika. Od svih sela u pograničnom po-

dručju s Mađarskom on je na trećem mjestu po broju stanovnika koji su otišli. Iako se s ovom promjenom koja drastično mijenja lik sela teško izlazi na kraj, upravo se s njome podudara i pozitivna: 2008. godine hrvatski je jezik uveden u službenu uporabu u Beregu. Nešto prije, 2001., počelo je ponovno podučavanje katoličkoga vjeronauka u bereškoj školi, a, konačno, zalaganjem Mjesne zajednice, donatora i, ponajviše grada Sombora, u godini kada Bereg ulazi u osmo stoljeće potpuno je izvana restaurirana bereška crkva sv. Mihovila, spomenik kulture.

Bereg je, uz Monoštor i Sontu, dostojan reprezent hrvatskoga i katoličkoga u Srbiji. To su, naime, tri naselja s izrazitom većinom stanovnika Hrvata. Njegovi ljudi, svećenici (među kojima i vatreni borci za prava Hrvata u Bačkoj), liječnici (kao što su dr. Marko Kovač i dr. Antun Srimac), glazbenici (od prvoga, Vujice Tomaševa, s kraja 19. stoljeća, do Nikole Mike Ivoševa, proslavljenog violinista, uz glazbene pedagoge kakva je prof. Dragica Tomašev), književnici, kroničari, novinari i ostali „zarobljenici“ pisanoga (napose Ante

Jakšić, a onda Marina Balažev, Zlatko Gorjanac, pravnik dr. Marko Kolar, Josip Ilić, Ivan Kovač, očarani bogatstvom tradicijske baštine (gdje ubrajam napose sve predsjednike bereške kulturne udruge koja skrbi za hrvatsku baštinu Šokaca, zaključno sa sadašnjim Miloradom Stojnićem), stručnjaci u tehničkim znanostima (dr. Marin Ivošev), ekonomisti i gospodarstvenici (Jeca Ilić), svestrani organizatori života zajednice (Matija Tucakov), sportaši (Josip Dekić, pa i Maksim Trzin i čitav niz još uvijek mladih sportaša) i svi njegovi stanovnici, negdašnji i sadašnji, zaslužni su za današnjih sedam stoljeća Berega.

Bereg je jedno od triju naselja u Srbiji s najizrazitijom hrvatskom većinom stanovništva. Ta činjenica, iako je pokušana biti osporenom u nekim javnim proslavama sedmostoljetnoga jubileja, ostaje nama, Berešcima, na ponos i brigu da je u delikatnim vremenima kojima svjedočimo, pokušamo njegovati i dalje.

U svrhu pisanja ovoga prikaza konzultirani su sljedeći izvori podataka:

Archidioecesis Colocensis et Baciensis (1942): *Schematismus cleri Colocensis et Baciensis* 1942. Colocae, 1942.

Milenko Beljanski (1976): *Bački Breg i njegovi žitelji*. Samizdat, Sombor.

Stjepan Beretić (2019): „Bereg – sedam stoljeća staro selo 1319. – 2019.“, *Zvonik* 298:46.

Stjepan Beretić (2019): „700 godina Berega (Bačkog Brega)“ (nastavak). *Zvonik* 299:46.

Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár – Archivum Archidioecesis Colocensis. www.archivum.asztrik.hu

Krunoslav Draganović (1937): *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji 1974*. Biskupska konferencija Jugoslavije, 1975.

Ivan Kovač i Marin Katačić (2004): *Hrvatsko kulturno-prosvetno društvo „Silvije Strahimir Kranjčević“ u Bačkom Bregu*. HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“, Bački Breg.

Ordinarius episcopalis (2009): *Schematismus Dioecesis Suboticae 2009*. Dioecesis Suboticae, Subotica.

Marko Tucakov (2018): „Interakcija škole i zajednice stanovnika Berega od 1928. do 1953. na temelju zapisnika sjednica nastavnčkog zbora uz osvrt na djelovanje učitelja Matije Tucakova“. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* 10:143-161.

Marko Tucakov (2019): „Božja i ljudska stoljeća“. *Zvonik* 297:22.

Milan Stepanović (2019): *Sedam stoleća Bačkog Brega 1319 – 2019* (istorijska izložba). www.ravnoplov.rs

NA SVR GODIŠTA

Evo, blizu je kraj!
No, kraj godine tek
jer slijedi novi početak!

Kraja, zapravo, i nema!
Kao ni početka,
pa sve dalje ostat
će u svemu posve isto!

Gojimo stoga,
nastojmo žarno,
dobro u ljubavi
i tarimo zla!

Neka Te, draga, ogrije
ta i takva spoznaja
djela ne samo Tvojih
u životu ne samo Tvom.

Tomislav Žigmanov

Novoprikupljene crtice iz prošlosti Bođana

Piše: Josip Dumendžić Meštar

Bođani su manje seosko naselje u jugozapadnom dijelu Bačke, istočno od Bača. Po strani je od važnijih prometnica. Asfaltnom cestom, preko susjednih Vajske i Plavne, povezano je s općinskim središtem – Bačom. Od rijeke Dunava i grada Vukovara, udaljeno je desetak kilometara. Do ulaska Hrvatske u Europsku uniju, bilo je povezano kompom s Vukovarom. Uspostavom granične crte između dviju država takva veza je prekinuta.

Bođani su župa već 1338. Selo se prvi put spominje kao Boian u jednom papinskom dokumentu, nastalom između 1338. i 1342. Taj dokument

sadrži popis obveznika papinske desetine. U to vrijeme bilo je oporezovanih kuća. Prema Bács-Bodrog vármegye monográfiája I. iz 1909. Bođani se spominju između 1338. i 1348. pod imenom Bojan. U poreskim knjigama 1522. nalazi se iza Vajske Bozys, po svojoj prilici Bođani. Ime Bogyan spominje se prvi put 1543. U turskim defterima Somborske nahije spominje se 1554. kao Bodyan ili Budinovci. U Bođanima su 1554. bile dvije oporezovane kuće, a 1590. osam takvih kuća. Kraljevskom darovnicom 1759. Bođane dobiva bački srpski biskup Mojsije Putnik. U popisu dužnika feudalcu 1543., kao i 1650. nalazimo i ova naselja: Obrovac, Plavna, Mironić i Matarić. Nakon oslobođenja od Turaka mjesto je zabilježeno već 1691. Žigmund Groman 1799. kupuje Bođane od Mađarskog kraljevskog ministarstva za 40.000 forinti. U njemu je 1890. živjelo 856 stanovnika, od kojih je bilo 375 Hrvata (Šokaca), 350 Srba, 65 Nijemaca, 44 Mađara, te 22 ostalih. Prema popisu iz 1900. Bođani imaju 854 stanovnika i 157 kuća. U selu je živjelo 407 Hrvata (Šokaca), 313 Srba, 77 Nijemaca, 56 Mađara. Po vjeri bilo je 504 rimokatolika, 350 pravoslavnih i 6 Mojsijevaca. Godine 1921. selo ima 1251 stanovnika. U selu je tada bilo 65 % Hrvata i 11 % Srba. U novije vrijeme je izražena depopulacija. Mjesto je 1971. imalo 1879 stanovnika, 1991. je bilo 1323, a 2002. je bilo 1113 stanovnika. Od posljednjeg popisa Hrvati čine 8,6 % stanovnika u Bođanima. Ovisno o čudi Dunava, selo je u svojoj povijesti mijenjalo lokaciju. Tako znamo za nazive: Čair, Bijela Crkva, Harkovo i Bregovi.

Kako je spram Bođana lijeva strana Dunava bila nebranjena, često se rijeka izlivala i plavila plodne oranice. O. Placido Belavić, kroničar Vukovarskog samostana, zabilježio je ove poplave Dunava: 1769., 1827., 1853., 1876., 1907., 1920., 1924. i 1926. O poplavi iz 1924. (polovicom svibnja), piše da je bila užasna. U svojoj kronici navodi kako je u susjednoj Bačkoj bilo poplavljeno oko 100.000 jutara zemlje. Znamo da je te godine nastalo jezero Provala. O poplavi iz 1926. (22. srpnja) o. Belavić navodi da je vodostaj iznosio 676 cm iznad normale, a bio niži za 8 cm od vodostaja iz 1876. Pjesnik ban Ivan Mažuranić, 19. ožujka 1853., pohodio je Vukovar da se uvjeri u vodenu katastrofu. Tom prigodom je financijski pomogao ugrožene. O poplavi iz 1907. o. Belavić piše da je Bačka izgledala kao nepregledno more. U Bođanima stanovništvo čine u najvećoj mjeri potomci Srba doseljenih 1553. iz Prnjavora, te potomci Hrvata (Šokaca) doseljenih iz Bosne Srebrene 1686. i 1688. U manjim skupinama Hrvati (Šokci) dolaze već 1573. iz Baranje i manjim dijelom iz Slavonije. U manjem broju u Bođanima žive i: Ukrajinci, Slovaci, Nijemci i Romi. Stanovništvo se bavi pretežito poljodjelstvom. Sveopćoj depopulaciji, u velikoj mjeri, doprinijela je poplava iz 1965. (16. lipnja).

Prosvjeta i vjerski objekti

Do 1850. godine u Bođanima nije bilo redovite školske obuke, pa su djeca odlazila u susjednu Vajsku u školu. Iako je pokušavao i ranije, župnik Đura Balog uspijeva 1850. namaknuti sredstva za podizanje školske zgrade. Novac je dobio za materijal od dijecezanske kalačke blagajne. Potrebni dovoz materijala i radnu snagu dali su Bođanci. Školska zgrada je izrađena 1851. Bila je to nabijanica, trskom pokrivena. Sastojala se od učionice, stana za učitelja, s dvije sobe, kuhinjom i komorom. Velikoposjednik Mauricius Groman, darovao je trsku i drvo, a prozore i školski namještaj župnik Đura Balog. Prvi učitelj je bio Antun Feher od 1851. do 1853., kada prelazi u Vajsku. Rođen je u Santovu 4. VI. 1817. Ta školska zgrada je bila u funkciji do 1871., a te je godine napravljena nova školska zgrada, koju je zatekao vlč. Josip Pašić preuređenu i dograđenu (dobila je crijep) pri dolasku 1940. Istu školsku zgradu, kao i određenu površinu zemlje, državna vlast Kraljevine Jugoslavije 7. IX. 1920. oduzima i predaje Općini na upravljanje. To je, uostalom, činjeno po cijeloj Bačkoj, pa i s pravoslavnim zgradama. Zgrada je vraćena te 1940. i samo polovica oduzete zemlje. Župnik iz Vajske Josip Đurić u svojim zabilješkama piše da je to bila rimokatolička školska zgrada s kantorsko-učiteljskim stanom. On također spominje u svojim zapisima kantora i učitelja Gezu Štaltera (moga oca tetka, prim. aut.) do 1927. Iste godine učitelj Geza Štalter odlazi u Baranju (Karanac). Općina na njegovo mjesto šalje učiteljicu Ruskinju Čajkovsku. Ona se useljava u školsku zgradu 1932. Za učitelja dolazi i Vojin Bojanić i ostaje do 1941. Od 6. VIII. 1941. došli su mađarski učitelji (učitelj i učiteljica). Bilo je vrlo teško raditi s djecom jer se međusobno nisu razumjeli. Učiteljicu su sva djeca zvala „tanito neni“. Poslije II. svjetskog rata za učitelja se vraća Vojin Bojanić.

U Bođanima se nalazi Rimokatolička crkva koju je podigao dušobrižnik Đura Balog 1855. Zvonik je završen 1856. te je crkva posvećena 20. VII. 1856., na sv. Iliju starozavjetnog proroka. Josip Pašić navodi da je taj dan bila nedjelja. Crkvu je posvetio somborski župnik Ernest Kele. Izgradio ju je majstor iz Vukovara Ignacije Stroser.

U blizini je i pravoslavni manastir (samostan) Bođani koji je posvećen Vavedenju sv. Bogorodice (Prikazanju BDM). Izgrađen je 1478. s crkvom iz 1722. Prema tradiciji podigao ga je dalmatinski trgovac Bogdan u znak zahvalnosti što je ozdravio.

Izvori:

Leksikon Podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, svezak 3., Be – Br, Subotica, 2005.

O. Placido Belavić, *Crtice iz prošlosti Vukovara*, 1927., Vukovar

Josip Đurić, (rukopis), 1932., 1935., Vajska

Josip Pašić, (rukopis), 1941., Bođani

Stjepan Prčić, (rukopis), 1940., Vajska

ZAGRLI ME, ISUSE

O, Isuse, daj mi snage
uputi mi riči blage,
podari mi misli duge
da ja mogu ljubiti druge.

U životu ima i boli i tuge,
dobar čovik budi i prihvati druge.
Ko te mrzi, ti ga ljubi,
u životu uvijek dobar budi.

S dobrog puta ti ne skreći
i polako putuj sreći.
Na tom putu sto problema,
jako ritko ko ih nema.

Na svoj život da se žalim
neću i ne mogu,
kada klečim pored tvojih
probodenih ruku i nogu.

Gledam tebe, suze liju,
obilazim tako kalvariju
daj da samo svoju sriću vidim

da se svoga života ne stidim,
da mi duša bude čista
i da mogu ljubiti Krista.

Kata Skenderović

Obljetnice

Družba sestara Naše Gospe – ususret 90. obljetnici

Piše: mr. sc. Ivan Armanda

Povijest Katoličke Crkve u Bačkoj svojom su djelatnošću obogatile brojne muške i ženske redovničke zajednice. Među njima posebno mjesto pripada hrvatskom ogranku Družbe sestara Naše Gospe jer je ta zajednica nastala među bačkim Hrvatima. Za nju su godine 2020. i 2021. obljetničke godine. Naime, 2020. navršava se 90. obljetnica odluke rimske Kongregacije za redovnike da se od samostana Kalačke družbe u Bačkoj osnuje nova Družba, a 2021. navršava se 90. obljetnica provedbe te odluke, tj. formalnoga utemeljenja Družbe bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe. Iste godine navršava se 90. obljetnica dolaska prvih sestara u Zagreb i 80. obljetnica prijenosa Družbine matične kuće iz Subotice u Zagreb. Ususret tim obljetnicama – osobito ususret 90. obljetnici odluke Kongregacije za redovnike o utemeljenju Družbe – osvrnut ćemo se na tri teme koje držimo ključnima za njezinu povijest: dolazak sestara Kalačke družbe u Bačku 1868. i razvoj njihova rada, odvajanje bačkih samostana od Kalačke družbe i osnivanje Bačke družbe 1930/31. godine te prijenos Družbine matične kuće u Zagreb 1941. godine. Ove teme smjestit ćemo u širi crkveni i opći društveni kontekst i prikazati ih u svjetlu uzroka i posljedica. Pritom ćemo se osvrnuti na ključne uloge što su ih u povijesti hrvatskoga ogranka ove Družbe odigrali biskup Lajčo Budanović i nadbiskup bl. Alojzije Stepinac.

Od Francuske do Bačke

Družbu sestara Naše Gospe utemeljili su potkraj 16. stoljeća u Francuskoj sv. Petar Fourier (1565. – 1640.) i bl. Alix le Clerc (1576. – 1622.) s poglavitom zadaćom odgoja i izobrazbe ženske djece i mladeži svih društvenih slojeva. Družba se ubrzo proširila po Nizozemskoj, Belgiji i Njemačkoj, gdje je u prvoj polovici 19. stoljeća reformirana te zapravo ponovno utemeljena kao samostalna Družba. Zasluge za to pripadaju regensburškom biskupu Georgu Michaelu Witmannu (1760. – 1833.) i bl. Mariji Tereziji Gerhardinegr (1797. – 1879.). Iz Njemačke se Družba proširila na Sjevernu Ameriku, Sloveniju i Češku, gdje su se sestre pod vodstvom časne majke Marije Terezije Franz (1825. – 1911.) ubrzo osamostalile kao neovisna Družba.

Glas o plodonosnom prosvjetnom djelovanju sestara u Češkoj došao je do kalačko-bačkoga nadbiskupa Jozefa Kunszta (1790. – 1866.) koji je 1857. zamolio časnu majku Mariju Tereziju Franz da utemelji samostan u Kalači. Ona mu je predložila da pošalje nekoliko Mađarica u češki Horazdiowiz kako bi stupile u Družbu i poučile češke sestre mađarskom jeziku, pa će onda zajedno poći u Kalaču. Nadbiskup je pristao na to i prve Mađarice stigle su 1858. u Horazdiowiz. Dok su one prolazile redovničku formaciju, nadbiskup je u Kalači sagradio samostan u kojega je časna majka Marija Terezija Franz u rujnu 1860. dovela prvih pet zavjetovanih sestara, šest novakinja i tri kandidatice. Nadbiskupovim nastojanjem sestre su se u Mađarskoj već iste godine osamostalile u novoosnovanoj Kalačkoj družbi sestara Naše Gospe, koja će se ubrzo prošiti u Bačku.

Prvi samostan u Bačkoj utemeljen je u 1868. u Bečeju. Već sljedeće godine sestre dolaze u Bačku Topolu, 1874. u Suboticu i Bač, 1878. u Novi Sad, 1881. u Temerin, 1882. u Mol, 1886. u Sombor, 1891. u Bačko Petrovo Selo, 1899. u Odžake, 1900. u Staru Kanjižu, 1901. u Bačku Palanku, 1902. u Adu, 1905. u Filipovo, 1908. u Martonoš, 1909. u Prigrevicu, 1912. u Srbobran, 1913. u Stanišić i 1918. u Kulu. U ovim mjestima vodile su 13 dječjih zabavišta, 21 osnovnu školu, 3 tzv. produžne škole, školu za zabavilje, 2 više djevojačke škole, 2 građanske škole, višu žensku trgovačku akademiju s jednogodišnjom trgovačkom stručnom školom te dječke sirotište. Predavale su na mađarskom i na njemačkom jeziku, a mađarski je bio službeni jezik i u samostanskoj administraciji i redovitoj komunikaciji.

Biskup Lajčo Budanović i utemeljenje Bačke družbe

Pola stoljeća uspješnoga i plodonosnoga odgojno-obrazovnoga i karitativnoga djelovanja Kalačke družbe u Bačkoj prekinuto je nakon Prvoga svjetskog rata. Promjena političke karte svijeta utjecala je i na crkvena zbivanja, što se snažno osjetilo upravo u Bačkoj. Uslijed određivanja granica između novonastalih država Republike Mađarske i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, nadbiskupu iz Kalače bilo je sve teže upravljati onim dijelom nadbiskupije koji se našao unutar Kraljevine SHS. Stoga je Sveta Stolica 1923. ustanovila Bačku apostolsku administraturu i podložila ju izravno sebi. Njezinim prvim apostolskim upraviteljem imenovan je Lajčo Budanović (1873. – 1958.) koji je 1927. posvećen za naslovnoga cisamejskoga biskupa sa sjedištem u Subotici.

Problemi s kojima se suočio kalačko-bački nadbiskup pogodili su i vrhovnu poglavaricu Kalačke družbe sestara Naše Gospe. I njoj je bilo teško upravljati zajednicama u Kraljevini SHS, što se neminovno odrazilo na život sestara u tim zajednicama. Mađarske su sestre, nezadovoljne što su se našle izvan granica svoje domovine, odlazile u Mađarsku, a hrvatske djevojke nisu više mogle otići u Kalaču stupiti u novicijat i steći temeljnu redovničku formaciju te se nakon toga vratiti u Bačku, pa je došlo do pomanjkanja sestara u Bačkoj. To se odrazilo na rad i apostolat sestara, baš kao i neslaganja koja su izbila među hrvatskim i mađarskim sestrama.

Analizirajući stanje Družbinih zajednica u Bačkoj nakon Prvoga svjetskoga rata, Budanović piše da im je veliki problem predstavljao tzv. srpsko-hrvatski jezik, koji je postao obvezatnim u izvođenju nastave. Dobar dio sestara bile su Mađarice koje nisu znale hrvatski jezik, a čak i Hrvatice, budući da su izobrazbu primile na mađarskom, često su se bolje izražavale na tom jeziku nego na materinjem. Zbog toga su ih državne vlasti doživljavale

kao produženu ruku mrske strane države, pa su postepeno preuzimale njihove škole. Sestre su nakon toga kratko zadržane u tim školama, ali su ubrzo gubile namještenja.

Budanović napominje i da mađarske sestre ni nakon dvanaest godina života u novoj državi nisu bile spremne ni na kakav kompromis, pa čak ni na prihvaćanje službenoga državnoga jezika u svojim zajednicama. Vlasti su to iskoristile kao dodatan razlog za ukidanje njihovih škola, ali i za oduzimanje samostana. Kroz prve dvije poratne godine, koliko je u potpunosti bila onemogućena komunikacija s vrhovnom poglavaricom Družbe u Kalači, sestre su izgubile sve škole osim subotičke, većinu namještenja u državnim školama i neke samostane.

Svjestan da bačkim zajednicama prijeti nestanak, Budanović je 1923. tražio od vlasti da vrate sestrama oduzete samostane i da im dopuste voditi privatne vjerske škole s pravom javnosti. Ministar prosvjete mu je 1924. ponudio da će vratiti sestrama njihove škole, priznati im pravo javnosti i odrediti im godišnji doplatak, ali pod uvjetom da se od zajednica u Bačkoj formira samostalna provincija. Budanović je od Kongregacije za redovnike u Rimu uistinu i zatražio osnivanje provincije u Bačkoj, što je Kongregacija 1925. odobrila. Provedba te odluke bila je povjerena apostolskom nunciju u Beogradu, ali je zabunom prvo bila dostavljena vrhovnoj poglavarici Družbe u Kalači. Čim je primila odluku ona je, premda nije imala pravo na to, u odsutnosti apostolskoga nuncija, imenovala provincijalku po svojoj volji te je, suprotno odluci Kongregacije za redovnike, odlučila da će i bačkim i mađarskim dijelom provincije upravljati ista provincijalka, koja će u Bačkoj imati samo svoju zamjenicu. Tako nije bila uspostavljena provincija, nego viceprovincija, koja je i dalje u potpunosti ovisila o Vrhovnoj upravi Družbe u Kalači. Budanović se zbog toga požalio apostolskom nunciju, koji je sve javio Kongregaciji za redovnike i ona je poništila ovu odluku. Unatoč tome, nezakonito imenovana zamjenica provincijalke nastavila je upravljati bačkim dijelom Družbe.

Budanović je u ožujku 1926. ponovno pisao u Rim tražeći uspostanu provincije u Bačkoj, a u travnju je u Suboticu konačno stigla vrhovna poglavarica Družbe iz Kalače. Budanović joj je predložio da imenuje jednu provincijalku za kalački, a drugu za bački dio Družbe, pri čemu bi obje bile njoj podređene. Budući da do toga nije došlo, obratio se apostolskom nunciju s molbom da od Kongregacije za redovnike zatraži imenovanje provincijalke s nalogom da ona osnuje jugoslavensku provinciju.

Kako je vrijeme prolazilo, a stvari se nisu micale s mrtve točke, Budanović je odlučio učiniti oštri rez: odbio je daljnje pregovore s Vrhovnom upravom Družbe u Kalači, odbacio mogućnost formiranja provincije u Bačkoj i odlučio okupiti bačke zajednice u novoj, samostalnoj Družbi. O tom

je 1928. u Rimu razgovarao s kardinalom Camilom Laurentijem, prefektom Kongregacije za redovnike, kojega je i pismeno izvjestio o stanju Družbe u Bačkoj. Na temelju tog izvještaja u Rimu se raspravljalo o utemeljenju nove Družbe.

Kongregacija za redovnike konačno je 23. listopada 1930. izdala dekret kojim je od zajednica u Bačkoj osnovala novu samostalnu redovničku ustanovu pod nazivom Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe. Primivši taj dekret, Budanović je u studenom 1930. formirao pripremni odbor za uspostavu nove Družbe. Prva sjednica tog odbora održana je 31. prosinca 1930. u Subotici, a sutradan, 1. siječnja 1931., u Baču je održana plenarna sjednica nove Družbe. Nakon nje sestre su u svečanoj povorci došle u župnu crkvu, gdje je javno obznanjeno utemeljenje Družbe. Taj dan stoga se smatra danom službenoga utemeljenja nove Družbe, premda je dekret o njezinu utemeljenju izdan u Rimu 23. listopada 1930.

Na Duhove 1931. održan je prvi Kapitul nove Družbe na kojemu je ustanovljen Upravni odbor na čelu sa s. Marijom Rozom Kopunović (1887. – 1956.). On je upravljao Družbom do 21. svibnja 1934. kad je Kongregacija za redovnike imenovala prvu Vrhovnu upravu Družbe na čelu sa časnom majkom Rozom Kopunović. Javljajući tu vijest sestrama, Budanović ih je obavijestio da će se s. Roza, dok vrši službu vrhovne poglavarice, nazivati časnom majkom Marijom Anuncijatom Kopunović. U travnja 1937. služba joj je produžena za još tri godine, a u svibnju 1940. na Kapitolu Družbe sestre su je izabrale za vrhovnu poglavaricu s mandatom od šest godina.

Majka Anuncijata trudila se oko uspostave mira i ljubavi među sestrama, razvoja odgojno-obrazovnoga i karitativnoga apostolata te proširenja Družbe izvan Bačke. Već 1931. poslala je prve sestre na školovanje u Zagreb, gdje je 1934. kupila kuću u Primorskoj ulici. Godine 1936. kupila je kuću za odmor sestara u Dobrni kraj Celja, odakle su nacističke vlasti 1941. izbacile sestre. Premda su se sestre 1945. vratile u tu kuću, komunističke su ih vlasti 1948. protjerale i oduzele im kuću. Godine 1939. podignut je ljetnikovac u Segetu kraj Trogira, ali su partizani 1942. protjerali sestre od tamo, a nakon rata komunističke su im vlasti oduzele i taj posjed.

Nadbiskup Stepinac i spašavanje Družbe

Godine 1941. Mađari su okupirali Bačku, što je utjecalo na život mlade Družbe bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe. Iz Kalače se počelo raditi na njezinu pripajanju Kalačkoj družbi te se od majke Anuncijate tražilo da se odrekne službe vrhovne poglavarice. Stanje se pogoršalo kad je biskup Budanović lišen upravljanja Bačkom apostolskom administraturom i 1. lipnja 1941. odveden u internaciju u Mađarskoj. Prije odlaska poručio je majci Anuncijati: „Idite u Zagreb i spasite u Družbu!“ Ona je to uistinu i učinila te od nadbiskupa Alojzija Stepinca (1898. – 1960.) zatražila dopuštenje za preseljenje matične kuće Družbe iz Subotice u Zagreb.

U međuvremenu je kalački nadbiskup Gyula Zichy (1871. – 1942.), bez znanja časne majke Anuncijate, preko Kongregacije za redovnike pokrenuo postupak za ukidanje Bačke družbe i njezino pripajanje Kalačkoj družbi. Kongregacija je to odobrila, no kad je njezina odluka stigla u Kalaču i u Suboticu, majka Anuncijata već se nalazila u Zagrebu. U Suboticu se vratila 26. lipnja te joj je 1. srpnja službeno priopćen dekret o pripajanju Bačke družbe Kalačkoj. Dekret je primila na znanje te izvijestila o svojim pothvatima za preseljenje matične kuće u Zagreb i nastavak samostalnoga postojanja Bačke družbe u Hrvatskoj. Već 6. srpnja vratila se u Zagreb i 1. kolovoza 1941.

primila vijest da je Kongregacija za redovnike uvažila njezinu molbu za prijenos matične kuće i novicijata u Zagreb. Stoga je nadbiskup Stepinac 17. kolovoza, temeljem ovlasti koje mu je dala Kongregacija za redovnike, odobrio prijenos matične kuće iz Subotice u Zagreb i ispuštanje regionalne oznake *bačkih* iz imena Družbe. Tako je, zahvaljujući nadbiskupu Stepincu, spašen hrvatski ogranak Družbe.

U ratnim godinama sestre su otvorile nekoliko filijala u Hrvatskoj, ali su sve zatvorene u ratnim i poratnim godinama. Poslije rata majka Anuncijata je 25. srpnja 1945. svečano ponovno preuzela vlasništvo nad bivšom matičnom

kućom Družbe u Subotici. No, komunističke su vlasti već 1946. oduzele sestrama tu kuću pa su se one preselile u zgradu Biskupskoga ordinarijata. To je jedan od glavnih razloga zbog kojega Družba matičnu kuću nakon rata nije vratila u Suboticu, nego je ostala u Zagrebu. U doba komunističke Jugoslavije Družba je, djelujući u izmijenjenim društvenim okolnostima, otvorila više filijala u Hrvatskoj, Bačkoj, Srijemu, Belgiji i Njemačkoj.

Više od povijesne priče

Priča o dolasku Kalačke družbe sestara Naše Gospe u Bačku i apostolatu njezinih članica te o utemeljenju Bačke družbe i preseljenju njezine matične kuće iz Subotice u Zagreb nije samo priča o povijesti jedne redovničke zajednice. Od dolaska u Bačku sestre su se posvetile odgojno-obrazovnom apostolatu stekavši nemjerljive zasluge za školovanje djece. Nakon Prvoga svjetskoga rata Lajčo Budanović vidio je u njima snažan oslonac i nezamjenjive suradnice na polju odgoja i izobrazbe te kulturnoga i vjerskoga preporoda u Bačkoj apostolskoj administraturi, poglavito zato jer su sestre u svoje škole uvodile hrvatski kao nastavni jezik. Stoga je mnogo vremena i truda uložio kako bi sačuvao njihove zajednice u Bačkoj i okupio ih u samostalnu Bačku družbu. Budući da je odluka o utemeljenju te Družbe u Rimu 1930. donesena i u Bačkoj 1931. provedena upravo zahvaljujući Budanoviću, nije neopravdano nazivati Družbu „Budanovićevom družbom“.

Baš kao što je Prvi svjetski rat pokrenuo slijed događaja koji su doveli do odvajanja bačkih zajednica i utemeljenja Bačke družbe, tako je Drugi svjetski rat pokrenuo slijed događaja koji su doveli do preseljenja Družbine matične kuće iz Subotice u Zagreb, tj. do preseljenja same Družbe iz Bačke u Hrvatsku. To je Družbi omogućilo opstanak, ali i prerastanje regionalnih bačkih granica i otvaranje ostalim hrvatskim krajevima. Budući da je u svemu tomu ključnu ulogu odigrao i sestrama pomogao bl. Alojzije Stepinac, Družbu se smije nazivati i „Stepinčevom družbom“.

Sve što su Budanović i Stepinac učinili za hrvatski ogranak Družbe sestara Naše Gospe ne može se svesti samo na priču o tome što su dva biskupa učinili za jednu redovničku zajednicu. Događaje treba sagledati u širem spektru uzročno-posljedične veze, tj. vrednujući rezultate mnogostruke djelatnosti koju je ta redovnička zajednica razvila u Bačkoj, Hrvatskoj, Belgiji i Njemačkoj. Družba je Crkvi i hrvatskom narodu podarila brojne zaslužne sestre koje su odgajale i školovale djecu i mlade, dobročinstvima pomagale potrebite, njegovale bolesnike i starce, pisale poeziju i prozu, stvarale likovnoumjetnička djela, razvile glazbenu djelatnost, katehizirale, predavale na fakultetima, radile u kulturnim ustanovama te u svojoj matičnoj kući u Za-

grebu vodile tiskaru u kojoj su, među ostalim, otisnuti i prvi brojevi tjednika *Glas Koncila*. Među brojnim zaslužnih sestrama ističemo već spominjanu časnu majku Anuncijatu Kopunović, koja je stekla mnogo zasluga prosvjetnim radom, ali i radom na uspostavi i organiziranju hrvatskoga ogranka Družbe. Njezina nasljednica Anđelina Kujundžić (1912. – 2010.) istaknula se kao vjerska spisateljica i povjesničarka, časna majka Beata Milašin (1916. – 1996.) ostavila je glas uzorne redovnice sveta života, časna majka Fides Vidaković (1921. – 2003.) ubrojila se među hrvatske književnice, a s. Imakulata Malinka (1935. – 2019.) među istaknute hrvatske glazbenice. Ništa od ovoga ne bi se dogodilo bez Budanovića koji je utemeljio Družbu i bez Stepinca koji joj je omogućio opstanak, ali ni bez brojnih sestara koje su djelovale kao članice ove Družbe.

Anđelina Kujundžić

Fides Vidaković

Beata Milašin

Kažimo na kraju da povijest hrvatskoga ogranka Družbe sestara Naše Gospe oslikava stoljetnu povezanost bačkih Hrvata s matičnom zemljom, današnjom Republikom Hrvatskom. Nakon odvajanja bačkih zajednica od Kalačke družbe i utemeljenja Bačke družbe, njezine članice okrenule su se 1931. Hrvatskoj i Zagrebu. Tu su 1941. našle utočište i preselile matičnu kuću Družbe pred pokušajem ponovnoga pripajanja Kalačkoj družbi, ali Bačku i Suboticu nisu zaboravile. Vratile su se u Suboticu čim su im to prilike dopustile te i danas ondje djeluju. Mnoge su sestre kasnije svjedočile koliko im je 1941. bio bolan odlazak iz Subotice u Zagreb, tj. iz Bačke u Hrvatsku. Prelazak preko Dunava upamtile su kao jednu od najtežih epizoda u svojem životu, a povratak u Suboticu – opet preko Dunava – pružio im je osobitu radost. Njihovo iskustvo i povijest ove redovničke zajednice, koja je nastala među bačkim Hrvatima te svojom djelatnošću povezala naš narod u Bačkoj i Hrvatskoj, pružaju sljedeću pouku: Dunav je granica koja dijeli dvije države, ali ne dijeli jedan hrvatski narod koji živi s obje strane Dunava!

LITERATURA: Anđelina KUJUNDŽIĆ: *Tragom četiri stoljeća*. Zagreb 1965. – ISTA: *Povijest Družbe sestara Naše Gospe*. Zagreb 1980. – ISTA: *U spomen biskupa Ljudevita Budanovića*. U: *Zov*, 6 (1980) 4, str. 23-30. – Beata MILAŠIN: *Školstvo Družbe siromašnih sestara učiteljica „Naše Gospe“ u Bačkoj*. U: *Subotička Danica*, 68 (1989), str. 167-173. – Ivan-Pal SZTRILICH: *Sestra Marija Roza Anuncijata Kopunović i njeno doba*. U: *Subotička Danica*, 86 (2007), str. 233-254. – Ivan ARMANDA: *Časna majka Marija Roza Anuncijata Kopunović (1887.-1956.) u crkvenim i društveno-političkim previranjima svoga doba*. U: *Godišnjak za Znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata*, 4 (2012), str. 69-100. – ISTI: *Družba bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe u prvih deset godina svoje povijesti 1931. – 1941.* U: *Časopis za suvremenu povijest*, 47 (2015) 2, str. 323-345. – ISTI: *Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac i Družba sestara Naše Gospe*. U: *Tkalčić*, 20 (2016), str. 9-55.

MISTERIJ LJUBAVI

O ljubavi bih pjevati htio,
u Ljubavi živjeti želio,
Ljubav bih uvijek ljubio,
za Ljubav bih umrijeti htio.

Bez Ljubavi nam nema života,
u Ljubavi je živjeti divota,
ne znati ljubiti je sramota,
ne htjeti ljubiti je grehota.

Kad se radost podijeli,
tada se svatko veseli;
ako se, pak, podijeli tuga,
to čine dva iskrena druga!

Franjo Ivanković

Otvorena jubilara 100. godina Družbe Kćeri Milosrđa

Piše: s. M. Jasna Crnković

/www.dubrovacka-biskupija.hr/

Družba Kćeri Milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje započela je proslavu 100. obljetnice Družbe. U Blatu na Korčuli, na svetkovinu sv. Franje, 4. listopada 2019., M. Cristina Orsillo vrhovna predstojnica Družbe Kćeri Milosrđa, otvorila je svečanim proglasom jubilaru 100. godinu Družbe na svečanom euharistijskom slavlju koje je predslavio mons. Mate Uzinić, dubrovački biskup uz koncelebraciju mons. Petra Palića hvarskog biskupa, don Željka Kovačevića župnika u Blatu, mons. Andriju Anišića iz Subotice, preč. Milana Vidakovića iz Novske, don Jerka Vulete iz Zemunika i don Mihaela Čavleka iz Smokvice.

Svečanost ovog značajnog događaja započela je uoči svetkovine sv. Franje obredom preminuća sv. Franje i milošću čašćenja relikvija sv. Franje, te cjelonoćnim zahvalnim klanjanjem pred Presvetim Oltarskim Sakramentom u koje su se uključili župljani i sestre.

Na svetkovinu sv. Franje ujutro provincijalna predstojnica Provincije Krista Kralja s. M. Emila Barbarić otvorila je izložbu „Stoljeće ljubavi i milosrđa“ u kojoj su sudionici mogli vidjeti prikaz svih filijala Provincije koje su otvorene u Hrvatskoj i okolici, bilo da su još uvijek aktivne ili su zatvorene. Posjetom Babini i Prižbi, značajnim mjestima na otoku koja su povezana s bl. Marijom Propetog Isusa i Družbom Kćeri Milosrđa, sudionici proslave su mogli doći u dodir s poviješću i u autentičnom prostoru proživjeti događaje koji su obilježili život Družbe. U tome su na poseban način pomogla djeca vrtića „Marija Petković“ svojom pjesmom, kao i djeca župe Svih Svetih iz Blata igrokazom o odgojnom djelovanju Blaženice u Babini. Sestre Kćeri Milosrđa su različitim zanimljivostima iz života Blaženice u ovim mjestima, obogatile program koji je pripremljen.

Sedmi simpozij Družbe na temu Družba Kćeri Milosrđa u stoljetnoj povijesti, održan 4. – 5. listopada, predstavljao je sastavni dio proslave otvorenja jubilarne godine. Na simpoziju su teme o djelatnostima Družbe u stoljetnoj povijesti obradili mons. Andrija Anišić (Družba Kćeri Milosrđa – djelo Providnosti, putokaz današnjem čovjeku), don Mladen Parlov (Blažena Marija Petković velika žena našega vremena), hvarski biskup mons. Petar Palić i s. M. Aurora Marecos (Uloga crkvenih pastira u razvoju Družbe Kćeri Milosrđa), prof. Tonči Padovan – Maslinjak (Družba Kćeri Milosrđa i Blačani u stoljetnom hodu), s. M. Emila Barbarić (Duhovnost – izvor snage za djelovanje Družbe u Crkvi i društvu), s. M. Jasna Crnković i prof. Joel Acosta Barua (Družba Kćeri Milosrđa – mjesto odgoja prema poimanju bl. Marije Petković), s. M. Anamarija Vuković (Družba Kćeri Milosrđa u župnom apostolatu), s. M. Graciela Ojeda i s. M. Vlatka Bratinščak (Družba Kćeri Milosrđa u apostolatu zdravlja i starijih osoba), s. M. Danijela Škoro i s. M. Maria Luisa Gallagher (Otvorenost Družbe misijskom djelovanju) i s. M. Jelena Krilić (Družba Kćeri Milosrđa u novoj stvarnosti). Simpozij je završio osobnim svjedočenjem suradnika sestara Kćeri Milosrđa: Bisera Očeva milosrđa, Poslanika Milosrđa i predstavnika korisnika Zaklade „Blažena Marija Petković“. Zatvaranju simpozija nazočio je saborski zastupnik Branko Bačić kao predstavnik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića i predsjednika Sabora Republike Hrvatske Gordana Jandrokovića koji se skupu obratio prigodnim riječima. Svojom pjesmom i scenskim prikazima skup su uljepšali klapa Manina, Rikordo, Kumpanija i Kumpanji, Mali lutkari OŠ „Blato“ te župni zbor, dječji zbor Stope i druga djeca župe Svih Svetih iz Blata.

Ovom prigodom slavlju se pridružila i nećakinja bl. Marije Propetog Isusa Petković, Leana Petković Karaulić, te darovala sestrama Kćeri Milosrđa sliku koju je naslikao njen otac, blaženičin najmlađi brat Miljenko Petković.

Dani otvorenja jubilarne godine završili su svečanim euharistijskim slavljem u župnoj crkvi u nedjelju 6. listopada koju je predslavio mons. Mate Uzinić, dubrovački biskup, koji je sudjelovao na cijelom programu slavlja otvorenja jubilarne godine Družbe Kćeri Milosrđa. Nakon euharistijskog slavlja Viteško udruženje Kumpanjija izvela je Tanac i Ples od boja, karakteristične plesove Blata.

Papinska pokorničarna izdala je dekret po kojem se u jubilarnoj godini može dobiti potpuni oprost u svim kapelicama samostana sestara Kćeri Milosrđa, uz uobičajene uvjete: biti u milosti Božjoj (ispovijed), pričestiti se, izmoliti Vjerovanje i molitvu na nakanu sv. Oca uz zaziv bl. Mariji Propetog Isusa.

Biskup Uzinić je u propovijedi na svetkovinu sv. Franje kazao kako ih je sve okupilo ostvarenje jednog poziva u kojemu su kroz stotinu godina i mnoge druge osobe pronašle nadahnuće za vlastiti poziv, a to je poziv utemeljiteljici Družbe. Navodeći što papa Franjo u apostolskoj pobudnici „Cristus vivit“ govori o pozivu, biskup je pročitao i opis poziva sv. Franje, prema franjevačkim izvorima, te opis poziva bl. Marije Petković.

„Svi smo mi, braćo i sestre, od Boga pozvani. Bog sa svakim od nas ima svoj plan“, kazao je biskup. „Ne možemo imitirati druge. Ali svakako od njih možemo učiti. Njihov život nam može biti nadahnuće. Život sv. Franje je nadahnuo mnoge. I još je uvijek tako. U njegovom pozivu su mnogi dobili nadahnuće za svoj poziv i to su tako razumjeli“. Među njima je i papa Franjo.

Jedna od onih koja je svoj poziv otkrivala u pozivu sv. Franje je sigurno Marija Propetog Isusa Petković, nastavio je biskup. Njezin život je, kao i

život sv. Franje, mnogima postao nadahnuće. U njezinom pozivu već punih sto godina sestre Kćeri Milosrđa, ali i drugi koji proučavaju njezin život na svoj način, pronalaze svoj vlastiti poziv ili bar nadahnuće kako na njega odgovoriti.

Iako nas sveti inspiriraju mi nismo njihove kopije, kazao je dubrovački biskup i dodao: „Ni vi sestre niste i ne možete biti kopije bl. Marije. Mi smo svi izvornici. Zato svoj poziv i svoje poslanje i mi poput nje, poput sv. Franje, pred križem moramo ponovo otkrivati u molitvi osluškivanja što Bog nama u našem vremenu i okolnostima želi reći.“ Biskup Uzinić je također kazao kako su okolnosti u kojima mi danas živimo bitno drukčije od onih kojih se spominjemo iz odgovora na Božji poziv sv. Franje, i onih prije sto godina bl. Marije Propetog Isusa. „I tek tad ćemo, kad nam se to dogodi, i mi svoj poziv moći živjeti sa žarom i potpunim predanjem. I biti oni koji grade Crkvu ljubeći Krista i za njega se žrtvujući.“

Zaključio je riječima: „Kako se lijepo spajaju ova dva poziva: ‘Obnovi moju Crkvu’ i ‘Ljubi me, kćerice, i žrtvuj se za mene’, onako kako su to činili sv. Franjo i bl. Marija Propetog Isusa. Živeći svoj poziv i mi ćemo moći postati, ako ne inspiracija onda bar poticaj za druge, da oni otkriju i žive onaj poziv, originalni, izvorni poziv, koji Bog ima sa svakim od nas.“

U propovijedi na blagdan Gospe od Ružarja biskup Uzinić govorio je, uz ostalo, o povezanosti vjere i molitve, rekavši kako je vjera koju prožima molitva djelotvorna vjera. Povezao je to sa životom utemeljiteljice bl. Marije Propetog Isusa Petković koja je rođena u Blatu i tu započela svoje poslanje koje ju je odvelo i u misije. Vjera se ne umnaža čudima. Vjera se umnaža molitvom. I tako sve dok život ne postane molitva, a vjera gledanje i slušanje, kazao je dubrovački biskup te ispričao događaj iz života blaženice kada je ona, u dobi od pet ili šest godina, s tetkom molila Vjervanje i tako uronila u molitvu i Božju prisutnost da riječi molitve nije mogla niti izgovarati. To je ovako opisala: „‘Sad vidim da Gospodin ne pazi na one naše usmene molitve kad ih rastreseno i nedostojno govorimo, kad samo jezikom nešto klepećemo, a ne znamo što govorimo. Uistinu, da bi ma s kojim običnim čovjekom tako govorili, a ne znali što mu govorimo, uvrijedio bi se, a kamoli neće veličanstvo Božje.’ Pet ili šest godina? A sad zamislimo sebe i svoje molitve“, rekao je biskup.

„Život bl. Marije Propetog Isusa bio je trajni razgovor s Bogom. On je oživljavao njezinu vjeru, i njezinu je vjeru pretakao u molitvu. Nije njezina molitva bila tek govor Bogu, osobito ne u smislu iznošenja svojih želja i potreba, nego je bila dijalog s Bogom, s Bogom živim, Bogom prisutnim, Bogom raspetim, Bogom koji je bio njezin otac, Bogom koji je bio njezin zaručnik. Zato je njezina molitva postala misija ili poslanje koje ju je odvelo prvo do siromaha u Blatu, a onda sa svojim susestrama do kraja svijeta“, istaknuo je biskup Uzinić.

25 godina misništva Antala Egedija

Vlč. Antal Egedi, koji je za svećenika zaređen u subotičkoj katedrali 20. lipnja 1994., ove je godine proslavio srebrni svećenički jubilej. Antal je rođen u Bajmaku 1. kolovoza 1968. godine, a teologiju je pohađao u Zagrebu od 1987. do 1994. godine. Kao svećenik je najprije vršio službu župnog vikara u katedralnoj župi sv. Terezije Avilske u Subotici, da bi potom od 1995. bio imenovan upraviteljem župa u Svetozaru Miletiću, Stanišiću i Riđici, a od 2000. na istim je župama imenovan župnikom i tu službu još uvijek vrši. U međuvremenu je tijekom 1996. godine kratko vrijeme vršio službu upravitelja župa u Čonoplji i Telečki. /*Priredio: mr. Mirko Štefković*/

S. Ancila Vujković Lamić – 50 godina zavjeta

Na blagdan Preobraženja Gospodinovog, 6. kolovoza 2019., u samostanu Sestara Kćeri Milosrđa s. Ancila Vujković Lamić svečano je proslavila 50. obljetnicu svojih redovničkih zavjeta. Iako je teško bolesna, sestre subotičkog samostana Kćeri Milosrđa priredile su joj ovo malo slavlje. U 8 sati je bila sveta misa u kapeli, a predslavio ju je župnik mons. Andrija Anišić u zajedništvu sa župnim vikarom Draženom Skenderovićem. Potom je slavlje nastavljeno u blagovaonici u radosnom ozračju. Bogu hvala što je pozvao s. Ancilu i hvala joj za 50 godina njezina služenja Bogu, Crkvi, Družbi i narodu.

Duhovna zvanja

Mladomisnici

Priredio: mr. Mirko Štefković

Vlč. Daniel Katačić za svećenika je zaređen na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja 2019., u subotičkoj katedrali. Daniel je rođen 10. listopada 1991. godine u Beregu. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a potom je pohađao gimnaziju u Somboru, gdje je maturirao 2010. godine. Iste je godine kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Đakovu, gdje je otpočeo studij teologije, te je nakon tri godine studija odlučio stupiti u Red bosonogih karmelićana. Potom je nakon prvih redovničkih zavjeta nastavio studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Od 2017. ponovno je primljen među svećeničke kandidate Subotičke biskupije, te je u 2018. godini diplomirao teologiju. Za đakona je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2018., u subotičkoj katedrali, te je od 1. kolovoza 2018. postavljen je za duhovnog asistenta na župu Imena Marijina u Novom Sadu. Kao svećenik ostao je na istom mjestu u svojstvu župnog vikara.

Vlč. Dražen Skenderović za svećenika je zaređen na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja 2019., u subotičkoj katedrali. Dražen je rođen 29. prosinca 1985. godine u Subotici. Osnovnu, a potom i srednju Tehničku školu, pohađao je u Subotici. Maturirao je 2005. godine. Po završetku srednje škole otpočeo je raditi, te je odslužio vojni rok, pa je nastavio raditi. Upisao je studij na Teološko-katehetskom institutu u Subotici u jesen 2012. godine, da bi potom od 2013. kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Sarajevu i započeo studij teologije na tamošnjem Katoličkom bogoslovnom fakultetu, gdje je 2018. godine i diplomirao. Za đakona je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2018., u subotičkoj katedrali, te je

od 1. kolovoza 2018. postavljen je za duhovnog asistenta na župu Anđela Čuvara u Kanjiži. Kao svećenik djeluje kao župni vikar u župi svetog Roka u Subotici.

Vlč. Nebojša Stipić za svećenika je zaređen na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja 2019., u subotičkoj katedrali. Nebojša je rođen 30. rujna 1989. godine u Subotici. Osnovnu školu je pohađao u Subotici, a srednju Poljoprivrednu školu je pohađao u Bačkoj Topoli, te ondje maturirao 1998. godine. Potom je u Osijeku pohađao Poljoprivredni fakultet, gdje je diplomirao 2013. godine. Iste godine je kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Sarajevu i započeo studij teologije na tamošnjem Katoličkom bogoslovnom fakultetu, gdje je 2018. godine i diplomirao. Za đakona je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2018., u subotičkoj katedrali, te je od 1. kolovoza 2018. postavljen je za duhovnog asistenta na župu sv. Antuna u Čantaviru. Kao svećenik ostao je na istom mjestu u svojstvu župnog vikara.

Vlč. Dezső Serfőző za svećenika je zaređen 4. veljače 2019., u župnoj crkvi sv. Terezije od Djeteta Isusa u Senti. Dezső je rođen 14. listopada 1990. godine u Senti. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, te stupio u malo sjemenište „Paulinum“ u Subotici i pohađao istoimenu Gimnaziju, gdje je maturirao 2010. godine. Godine 2015. kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio je u bogoslovno sjemenište u Szegedinu i započeo studij teologije na tamošnjoj Visokoj teološkoj školi, gdje pohađa petu godinu teološkog studija. Za đakona je zaređen 4. kolovoza 2018. župnoj crkvi sv. Terezije od Djeteta Isusa u Senti. Od 1. kolovoza 2019. postavljen je za župnog vikara u župu Presv. Trojstva u Adi.

Vlč. Luka Poljak za svećenika je zaređen 25. svibnja 2019. u subotičkoj katedrali. Luka je rođen 25. kolovoza 1991. godine u Osijeku. Osnovnu školu, te potom isusovačku Klasičnu gimnaziju pohađao je u rodnom gradu. Maturirao je 2010. godine, pa je zatim godinu dana proveo kao postulante kod franjevacu u Samoboru. Zatim je kao dijecezanski kandidat stupio u bogoslovno sjemenište u Đakovu i otpočeo studij teologije. Potom je kroz pet godina studirao teologiju na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, gdje je diplomirao 2018. godine. U međuvremenu je u 2017. godini primljen među svećeničke kandidate Subotičke biskupije, te je poslan na praktikum na župu u Stari Žednik, gdje je ostao i nakon đakonskog ređenja u svojstvu duhovnog asistenta. Za đakona je zaređen 16. rujna 2018. u župnoj crkvi Sv. Marka Evanđelista u Starom Žedniku, te je od ondje ostao u istom svojstvu, a 3. travnja 2019. je imenovan duhovnim asistentom u župi sv. Petra

i Pavla u Bajmaku, potom je od 26. lipnja iste godine postavljen za župnog vikara u istoj župi.

Vlč. Ervin Bartus za svećenika je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2019., u subotičkoj katedrali. Ervin je rođen 7. srpnja 1979. u Senti. Srednju tehničku školu pohađao je u Adi, gdje je maturirao 1998. godine. Potom je odslužio vojni rok i započeo raditi. Ocima franjevcima u Mađarsku se javio 2012. te je kod njih boravio, prvo kao kandidat a potom i kao novak sve do 2014., da bi potom bio primljen među bogoslove Subotičke biskupije, te je kao svećenički kandidat stupio u bogoslovno sjemenište u Segedinu i započeo studij teologije na tamošnjoj Visokoj teološkoj školi, gdje je 2019. godine i diplomirao. Za đakona je zaređen 26. prosinca 2018., u župnoj crkvi Presv. Trojstva u Adi. Od 1. kolovoza 2019. imenovan je župnim vikarom u katedralnoj župi sv. Terezije Avilske u Subotici.

Vlč. Dávid Sáfrány za svećenika je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2019., u subotičkoj katedrali. Dávid je rođen 8. listopada 1987. godine u Malim Pijacama. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, a zatim srednju Tehničku školu u Subotici. Po završetku škole odslužio je vojni rok, te je upisao Teološko-katehetski institut u Subotici. Položio je maturu u Tehničkoj školi u Subotici 2013. godine, te je kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Ostrogonu i započeo studij teologije na tamošnjoj Visokoj teološkoj školi, gdje je i diplomirao 2019. godine. Za đakona je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2018., u subotičkoj katedrali, te je od 8. siječnja 2019. postavljen za duhovnog asistenta u župu Pohođenja Blažene Djevice Marije u Bačkoj Topoli. Od 1. kolovoza 2019. imenovan je župnim vikarom u župi Kraljice Krunice u Budisavi.

Vlč. Csaba Szabó Szepesi za svećenika je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2019., u subotičkoj katedrali. Csaba je rođen 19. svibnja 1990. u Senti. Osnovnu školu završio je u Adi, a gimnaziju je pohađao u Senti, gdje je 2009. godine maturirao. Dvije godine je studirao na Tehnološkom fakultetu u Novom Sadu, a potom kratko na Fakultetu prirodnih znanosti i informatike u Segedinu, te je počeo raditi. Među bogoslove Subotičke biskupije primljen je 2013. godine, te je stupio u bogoslovno sjemenište u Segedinu, gdje je završio prve dvije godine studija. Potom je 2015. poslan u Rim, gdje je kao pitomac Papinskog kolegija Germanicum et Hungaricum i student Papinskog sveučilišta Gregoriana diplomirao 2018. godine. Poslan je zatim na praktikum u župu Rođenja Blažene Djevice Marije u Subotici, gdje je ostao i nakon đakonskog ređenja u svojstvu duhovnog asistenta. Za đakona je zaređen 26. prosinca 2018., u župnoj crkvi Presv. Trojstva u Adi. Od 2019. godine poslan je na poslijediplomski studij kanonskog prava u Rim.

Vlč. József Koleszár za svećenika je zaređen 6. srpnja 2019. u subotičkoj katedrali. József je rođen 22. lipnja 1964. u Vukovaru. Osnovnu školu završio je u Kupusini, a IX. i X. razred u Apatinu, te je potom u subotičkoj gimnaziji stekao zvanje pravnog tehničara. Nakon odslužene vojske upisao je studij prava na Pravnom fakultetu u Novom Sadu, gdje je diplomirao 1988. godine. Kršćansku ženidbu s Ellom Gajó sklopio je 29. rujna 1990. godine, te su u naredne dvije godine njih dvoje postali roditelji dviju kćerki. U međuvremenu je stupio u radni odnos. Na Teološko-katehetskom institutu u Subotici od 2002. pohađao je studij teologije gdje je 2006. godine diplomirao. Za trajnog đakona je zaređen 24. lipnja 2007. godine u župnoj crkvi Marije Kraljice Svijeta na Paliću, gdje je potom djelovao kao trajni đakon i vjeroučitelj u školi, a vjeronauk u školi predaje i u Malim Pijacama. Nakon teške bolesti 25. kolovoza 2017. umrla mu je supruga, a on je nakon godinu dana zamolio primanje svetog reda prezbiterata. Od 1. kolovoza 2019. postavljen je za pomoćnog dušobrižnika u župi Marija Kraljica Svijeta na Paliću, a od 15. listopada 2019. imenovan je upraviteljem župe u Šupljaku.

Đakoni

Bogoslov **Ákos Horváth** za đakona je zaređen na Petrovo, 29. lipnja 2019., u subotičkoj katedrali. Ákos je rođen 23. kolovoza 1995. godine u Novom Orahovu. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, te stupio u malo sjemenište „Paulinum“ u Subotici i pohađao istoimenu Gimnaziju, gdje je maturirao 2014. godine, pa je kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Ostrogonu i započeo studij teologije na tamošnjoj Visokoj teološkoj školi. Duhovnim asistentom u župu svetih Anđela Čuvara u Kanjiži postavljen je 7. svibnja 2019. godine.

Bogoslov **Tomislav Vojnić Mijatov** za đakona je zaređen 20. listopada 2019., u đakovačkoj katedrali. Tomislav je rođen 25. listopada 1995. godine u Subotici. Osnovnu školu pohađao je u Donjem Tavankutu, te stupio u malo sjemenište „Paulinum“ u Subotici i pohađao istoimenu Gimnaziju, gdje je maturirao 2014. godine, pa je kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Đakovu i započeo studij teologije na tamošnjem Katoličkom bogoslovnom fakultetu, gdje je i diplomirao 2019. godine. Duhovnim asistentom u župu Snježne Gospe u Horgošu postavljen je 20. studenog 2019. godine.

Naši pokojnici

Preč. Imre Sóti

Preč. Imre Sóti, začasni arhiprezbiter i umirovljeni župnik, umro je 30. siječnja 2019. godine u svećeničkom domu „Josephinum“ u Subotici, u 88. godini života i u 62. godini svećeništva, a sahranjen je sljedeći dan u svećeničku grobnicu na Bajskom groblju u Subotici. Imre je rođen u Adorjanu 26. rujna 1931. godine. Teologiju je studirao u Zagrebu od 1951. do 1958. godine, a za svećenika je zaređen u Subotici 29. lipnja 1957. godine. Najprije je godinu dana vršio službu župnog vikara u župama Uzvišenja sv. Križa i sv. Petra u Subotici, pa godinu dana u Šupljaku, a potom po mjesec dana u

Adi pa u Novom Sadu u župi sv. Elizabete, da bi potom po dvije godine bio na službi najprije u Bačkoj Topoli a potom u Bezdanu, te u Čantaviru naredne tri godine. Upraviteljem župe u Bajši imenovan je 1966. godine, a istodobno je pomoćnik u Bačkoj Topoli. Potom je 1969. imenovan upraviteljem župe u Gornjem Bregu i župnim vikarom u župi sv. Terezije od Djeteta Isusa u Senti, a u ovoj potonjoj je župnik od 1971. Zatim je 1981. bio imenovan župnikom u Čantaviru i ondje ostao do 2007., te je još dvije godine obavljao službu župnika u Adorjanu, a 2009. se povukao u svećenički dom, gdje je proveo ostatak života.

Preč. Imre Ehmann

Preč. Imre Ehmann, začasni arhiprezbiter i umirovljeni župnik, umro je 25. ožujka 2019. godine u staračkom domu Segedinske biskupije u Segedinu, u 88. godini života i u 62. godini svećeništva, a sahranjen je 2. travnja na

gradskom groblju u Segedinu. Imre je rođen u Apatinu 2. travnja 1931. godine, teologiju je studirao u Zagrebu od 1951. do 1958. godine, a za svećenika je zaređen u Subotici 29. lipnja 1957. godine. Najprije je po dva mjeseca obavljao službu župnog vikara u Malom Idošu, pa u župi Imena Marijina u Novom Sadu, potom po godinu dana najprije u Odžacima, a potom u Čantaviru, pa u Sv. Tereziji Avilskoj u Subotici. Upraviteljem župe u Titelu s pripadajućim župama imenovan je 1962., potom je 1964. imenovan upraviteljem župe Uzvišenja sv. Križa i sv. Petra u Subotici, gdje je od 1984. imenovan

župnikom i ostao djelovati sve do 2007. godine, kada je umirovljen. Umirovljeničke dane je proveo u Segedinu.

Preč. dr. Andrija Kopilović

Preč. dr. Andrija Kopilović, umirovljeni župnik, umro je 10. studenoga 2019. godine u subotičkoj bolnici, u 79. godini života i u 53. godini svećeništva, a sahranjen je 14. studenoga u obiteljsku grobnicu na Bajskom groblju u Subotici. Andrija je rođen je Bajmaku 11. svibnja 1941. godine. Klasičnu gimnaziju završio je u Međubiskupijskom sjemeništu na Šalati u Zagrebu, a studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu od 1960. do 1966. Za svećenika je zaređen 8. prosinca 1966. godine u Subotici. Poslije svećeničkog ređenja nastavio je poslijediplomski studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Upraviteljem

župe u Zmajevu imenovan je 1968., a 1969. upraviteljem župe sv. Aleksandra u Subotici. Župnikom te župe, koja je kasnije preimenovana u župu Marije Majke Crkve, bio je župnikom 43 godine i isto toliko i rektor marijanskog svetišta „Bunarić“. Iste, 1969. godine imenovan je i katedralnim ceremonijarom i profesorom Klasične-vjerske gimnazije „Paulinum“ u Subotici. U isto vrijeme je imenovan katehetom mladih, te je predavao vjeronauk mladima u mnogim župama naše biskupije. Poslijediplomski studij nije mogao odmah dovršiti, ali se stalno bavio znanstvenim radom spremajući mnoga predava-

nja, simpozije i znanstvene i stručne skupove. Godine 1989. bio je inicijator osnivanja Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* u Subotici i predsjedavajući tog Instituta u jednom mandatu. Kada je 1993. godine osnovan Teološko-katehetski institut u Subotici, imenovan je prorektorom hrvatskog odjela Instituta i profesorom dogmatike, liturgike i crkvene umjetnosti. Bio je član Katehetskog vijeća Biskupske konferencije Jugoslavije, kao i izvanredni predavač na Katehetskom institutu u Dubrovniku.

Doktorat iz teologije postigao je 2004. godine na Papinskoj teološkoj akademiji u Krakovu s tezom „Kristova Crkva u službi naroda Hrvata – Kardinal Kuharić svjedok Crkve XX. stoljeća“. Objavio je nekoliko knjiga i priredio više djela drugim autorima. Od ponovnog pokretanja tjednika *Hrvatska riječ*, 2003. godine, pisao je kolumnu *Okom svećenika*. Ti su njegovi tekstovi sabrani u trima knjigama *Okom svećenika* (I., II. i III.) objavljenim u nakladi NIU *Hrvatska riječ*. Jedan je od trojice autora monografije *Dužijanca* objavljene 2006. Koautor je knjige *Razgovori s Antom Sekulićem* iz 2008. godine te knjige *Vjernici pitaju*, tiskane 2008. Koautor je vjeronaučnih priručnika Subotičke biskupije kao i udžbenika za katolički vjeronauk u školi. Bio je i dugogodišnji član uredništva i rubrikant katoličkog lista *Zvonik* te kalendara-godišnjaka *Subotička Danica* u kojima je objavio mnoge članke različitog sadržaja. Bio je i urednik Radio Marije Srbije od 2009. do 2011. godine.

Od 2011. nije više obavljao pastoralnu službu, a posljednje skoro četiri godine proveo je u cistercitskom samostanu u Stični u Sloveniji.

S. M. Božena Marija Milodanović

S. M. Božena Utamničenika ljubavi – Marija Milodanović umrla je u Subotici 7. travnja 2019., u 85. godini života i 60. redovničkih zavjeta. Rođena je 31. kolovoza 1934. u uzornoj kršćanskoj obitelji Ivana i Jelisavete (Lize) Milodanović koje je Bog obdario s desetero djece, od kojih je Marija bila najstarija. U samostan je ušla 1956. godine u Subotici. Novicijat je započela 12. rujna 1957. u Kući matici kada je dobila ime s. M. Božena Utamničenika ljubavi. Prve zavjete položila je 12. rujna 1959., a doživotne istoga datuma 1964. godine u Blatu. Iako su njene odgojiteljice prosudile da joj dužnost kuharice nije osobito draga, redovnički život provela je upravo kao kuharica, vjerna zavjetu poslušnosti svojim poglavaricama. Služila je sestrama tiho i samozatajno, okrepljujući ih tjelesnom hranom u Vajskoj, Đurđinu, Čakovcu, Aleksandrovu i Subotici u više navrata.

PISMO

Rođena moja, pišem ti pismo.
Dugo vremena se vidle nismo.
Miljenica tvoja sam bila,
Rano moja, si mi divanila
I puno sam ti voljila
Rođena moja bako mila.

Ko da ti i sad gledam,
Kako u čošu sobe,
Za stativama sidiš.
U jedne ruke čunak
Ko da se sigra,
A drugom rukom bumbačicom
Biližiš dokle si stigla.

Pritobom ćilim lipi ispada
Crvene, žute, plave ružice,
Po njima razbacane grane
I tičice raspivane.

Stalno radiš, kadgoda samo
Kroz pendžer pogledaš
Kad kapija grune.
Možda je bio poštar

Možda je stiglo pismo od Tune.
Od Božića se Tuna nije javljlo
Brineš se da nije bolestan
I da mu nije štogoda stvarno?

Tamo u svitu mu je dobro
I ništa mu ne fali,
Al' spominje gibanicu s makom,
Čardak i prid kućom ora stari.

Ako ne dojde pismo danas
Onda će sigurno sutra dojt.
E dico naša, e jaganjci moji
Jeste li baš svi odma morali pojt?
Uzima patrice u ruke baka
Trne lampoš
I moli se, moli dugo u noć.

Više ti nema, al samo da znadeš
Voljila sam ti jako
Rođena moja dobra bako.

/Najbolja pjesma Šokačke večeri u Sonti 2019./

Božana Vidaković

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događaja u Subotičkoj biskupiji/

Priredio: Josip Štefković

*** 2018. ***

XXII. izložba božićnjaka u Subotici

U organizaciji Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ pri Katoličkom društvu „Ivan Antunović“, 7. prosinca 2018. otvorena je XXII. izložba božićnjaka u Predvorju Gradske kuće u Subotici. Ova tradicionalna izložba je okupila veliki broj izlagača, kao i mnogih zainteresiranih za ovu lijepu tradiciju

Hrvata u Bačkoj. Nazočne je pozdravio potpredsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“ **Lazar Cvijin**, a izložbu je otvorio župnik župe Uznesenja BDM na Bikovu **preč. Julije Bašić**. Program je vodila **Mirjana Milodanović**. Po završetku programa, pročelnica Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ **Jelena Piuković** je uručila izlagačima božićnjaka i ostalim sudionicima prigodne zahvalnice.

Uz izložene božićnjake, priređene su i dvije prodajne izložbe: Likovnog odjela HKC-a „Bunjevačko kolo“ iz Subotice i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a „Matija Gubec“ iz Tavankuta s kojima Društvo „Ivan Antunović“ njeguje dobru suradnju.

*** 2019. ***

Dani biskupa Ivana Antunovića

Katoličko društvo „Ivan Antunović“ početkom svake godine priređuje Dane biskupa Ivana Antunovića kojima se obilježava obljetnica smrti biskupa Antunovića, 13. siječnja 1888. godine. Svečana sveta misa za pokojnog biskupa Ivana Antunovića slavljenja je u nedjelju, 13. siječnja u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici. Misu je predslavio **vlč. dr. Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“.

U Pastoralnom centru „Augustiniam“ 18. siječnja održan je i XXVII. „Razgovor“ u okviru obilježavanja Dana biskupa Ivana Antunovića. Tema razgovora bila je „Pedeset godina Subotičke biskupije – uređenje današnje crkvene hijerarhije u Bačkoj (1918. – 1968.)“. Predavanje je održao **vlč. Dražen Skenderović**, đakon Subotičke biskupije.

Veliko prelo u Subotici

Veliko prelo okupilo je 26. siječnja, u sportskoj dvorani Tehničke škole „Ivan Sarić“ u Subotici oko 500 gostiju, a održano je u organizaciji HKC-a Bunjevačko kolo. Nazočne je na početku večeri, kao domaćin, pozdravio predsjednik Organizacijskog odbora Velikog prela 2019. **Denis Lipozenčić**. Veliko prelo je otvorio je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**.

Na natječaj za najbolju preljsku pjesmu poslano je 15 pjesama. Prema odluci žirija, za najljepšu preljsku pjesmu izabrana je ona autorice **Željke Zelić Nedeljković** „Bili atari“, drugu nagradu dobio je **Tomislav Žigmanov** za pjesmu „Prelo, pod naslamom sićanja“, a treće mjesto pripalo je **Mirjani Stantić** i njenoj pjesmi „Sićanje na prelo“. U izboru za najljepšu prelju bilo je 14 kandidatice. Prema izboru gostiju, za najljepšu prelju izabrana je **Katarina Piuković** iz Subotice, prva pratilja je **Mirjana Milodanović** iz Đurđina, a druga **Regina Dulić**, također iz Đurđina. Na koncu službenoga dijela programa upriličeno je i izvlačenje tombole. Voditelji večeri bili su **Nataša Vojnić Tunić** i **Nikola Brčić Kostić**, a goste je zabavljao Veliki preljski tamburaški orkestar, kojeg su činili ansambli „Ravnica“, „Biseri“ i „Ruže“.

Proslava Dana posvećenog života

Misnim slavljem na blagdan Svijećnice, 2. veljače, u subotičkoj franjevačkoj crkvi započela je drevna devetnica u čast Gospe Lurdske. Već dugi niz godina ta devetnica započinje proslavom Dana posvećenog života, odnosno Dana redovnika i redovnica. Misno slavlje predslavio je subotički biskup **mons. Ivan Pénzes** u zajedništvu s gvardijanom **fra Zdenkom Gruberom** i **o. Zlatkom Žuvelom**, karmelićaninom. U koncelebraciji su bili i **mons. Andrija Anišić**, **preč. Mirko Štefković** i mladomisnik, **vlač. Dražen Skenderović**. Na raspolaganju za ispovijed bili su **o. Péter Dezső** i **mons. Marko Forgić**. Slavlje je započelo blagoslovom svijeća u kapeli Crne Gospe te svečanom procesijom sa svijećama. Prigodnu propovijed održao je o. Zlatko. Na misi su sudjelovale i subotičke redovnice: Kćeri Milosrđa, Dominikanke i Sestre Naše Gospe. Pjevao je zbor „Sv. Cecilija“ pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić**. Na kraju mise biskup je čestitao redovnicima i redovnicama njihov dan i zahvalio im na njihovu služenju, a okupljene vjernike pozvao je da mole za sve redovnike i redovnice, a osobito za nova redovnička zvanja. Poslije svete mise redovnici i redovnice nastavili su druženje u blagovaoni samostana gdje su načinili za uspomenu na taj dan zajedničku fotografiju s biskupom Ivanom.

Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

HKUD „Vladimir Nazor“ priredio je 85. Veliko bunjevačko-šokačko prelo 2. ožujka u Hrvatskom domu u Somboru. Bilo je ovo prelo na kojem su se okupili prijatelji ne samo iz Sombora već iz drugih gradova, a organizator se potrudio pripremiti i bogatu tombolu. Za glazbu su bili zaduženi somborski tamburaši – Tamburaški sastav „Mesečina“. Na Prelu se čulo i nekoliko pjesama u izvođenju opernog pjevača iz Osijeka **Vlaha Ljutića**. U programu su sudjelovali i „Nazorovi“ glumci i folklorasi, a svi gosti Prela na dar su dobili novi broj *Miroljuba*.

Prelo sićanja u Subotici

Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice priredili su 3. ožujka deveto po redu *Prelo sićanja*. Oko 150 ljubitelja narodne nošnje i običaja okupilo se na ovome prelu na kojemu je jedini uvjet dolazak u zimskoj narodnoj nošnji. Okupljanje je bilo kod spomenika Presvetog Trojstva u središtu grada Subotice,

a potom su se sudionici uputili na večernju misu u franjevačku crkvu. Misno slavlje predvodio je **fra Danijel Maljur** uz koncelebraciju predsjednika Katoličkog društva „Ivan Antunović“ **vlč. Ivica Ivankovica Radaka** i đakona Subotičke biskupije **Luke Poljaka**. Nakon mise druženje je nastavljeno u dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, gdje su goste zabavljali ansambli „Ruže“ i „Hajo“, te je večer prošla uz igru, razgovor, kartanje i nezaobilazne fanke. Nazočne je u ime organizatora pozdravio vlč. dr. Ivica Ivanković Radak, a ovogodišnje Prelo sićanja otvorio je **vlč. dr. Marinko Stantić**, župnik župe Marija Majka Crkve u Subotici. *Prelo sićanja* nazočili su i generalni konzul Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**.

Korizmena tribina Radio Marije

U nedjelju, 7. travnja održana je korizmena tribina Radio Marije u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici. O temi „Ne uvedi nas u napast, nego nas izbavi od zloga“ govorio je karmelićanin iz Sombora **o. Alen Mažić**. Svaka tribina Radio Marije ujedno je i promocija ovoga jedinog katoličkog radija u Srbiji, a ovoga puta je o stanju nakon kampanje „Borba za spas uredništva na hrvatskom jeziku Radio Marije“ govorio direktor i glavni i odgovorni urednik programa **mons. dr. Andrija Anišić**.

Nakon predavanja uslijedila su i pitanja, a za svibanj je najavljeno ho-
dočašće u Međugorje u organizaciji Radija. Djelatnik Radija **Dario Marton**
je predstavio mogućnost slušanja Radio Marije putem mobilne aplikacije. Za
sve sudionike tribine volonteri su pripremili dar – uskršnje jaje sa simbolima
Radio Marije, a nakon tribine uslijedio je prigodni agape.

Blagoslov žita

Na blagdan svetoga Marka evanđelista, 25. travnja, blagoslovom žita
i polja započela je Dužijanca. Obred blagoslova žita, koji je obnovljen 1993.
godine, započeo je svetom misom, koja je slavljena u župi sv. Josipa Radnika
u Đurđinu, a predvodio ju je tamošnji župnik **vlč. Dražen Dulić**. Nakon mis-

noga slavlja, u procesiji koju je predvodio križ, ministranti i svećenik pošlo
se do obližnje njive pjevajući litanije Svih svetih. Nakon blagoslova, okuplje-
ni vjernici u svoje su domove ponijeli stručak mladog blagoslovljenog žita,
koje će svoje mjesto naći potkraj *svetnjače* (posude sa svetom vodom) sve
dok ga ne zamijeni blagoslovljeni klas, također s Dužijance.

Uskrsni koncert u Franjevačkoj crkvi u Subotici

Uskrsni koncert zbora „Sveta Cecilija“ priređen je 25. travnja u Fra-
njevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici. U programu je, sada već tradicio-
nalno, sudjelovao i Subotički tamburaški orkestar. Na programu je bilo 15

skladbi. U prvom dijelu programa nastupili su pjevači Zbora u pratnji orgulja, pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić**. Riječ je o „domaćem“ zboru koji pjeva pod misama i na svečanostima u Franjevačkoj crkvi. Oni su izveli francusku „Aleluju“ iz 15. stoljeća, te prigodna djela o. Mariana Jaića, o. Franje Jesenovića, Lászlóa Halmosa i G. F. Händela. Svojevrsni prijelaz u drugi dio programa napravljen je nastupom Subotičkog tamburaškog kvarteta koji je izveo „Primi Racconti“ Vitoa De Siatija i „Impresije III“. st. domaćeg skladatelja Rudolfa Bruccija. Središnji dio koncerta spojio je zbor „Sveta Cecilija“ i Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Sonje Berta**. Publika je imala prigodu čuti skladbu „Gospodin slavno uskrsnu“ iz *Cithare Octochorde* (1757.) te djela o. Fortunata Pintarića, Mate Leščana, o. Petra Kinderića, Karla Adamića te crnački napjev „Molitva sv. Franje“. Koncert je završen publici dobro poznatim skladbama „Kraljice neba“ i „Ostani s nama“.

Uskrsni koncert u subotičkoj katedrali

Uskrsni koncert Katedralnog zbora „Albe Vidaković“ održan je na Mladi Uskrs, 28. travnja, u ispunjenoj subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Osim spomenutog zbora, nastupila je i vokalna solistica **Izabella Guzsvány** (mezzosopran), dok je za orguljama svirao **mo. Kornelije Vizin**. Koncertom je ravnao zborovođa i katedralni orguljaš **mo. Miroslav Stantić**. Na programu se našlo jedanaest kompozicija koje pripadaju različitim glazbenim pravcima, a naglasak je bio na mađarskim autorima. Kako je istaknuo

Stantić, već nekoliko godina unatrag za uskršni koncert se odabiru manje poznate kompozicije, kako bi ih na ovaj način promovirali i potaknuli druge umjetnike na njihovu izvedbu. Tijekom koncerta izvedena su djela L. Halmosa, G. B. Pergolesija, J. S. Bacha, J. G. Petelina, B. Antonića, H. Schütza, R. Schumanna, F. Hummela i A. Harmata, među kojima se našla „Missa e sole“, arije iz kantate „Stabat Mater“, koral iz „Pasije po Mateju“, Preludij i fuga u D duru, „Tera trenuit“, kanonske studije za pedalni klavir ili orgulje, te „Aleluja“ i druge prigodne skladbe.

Redovita skupština Katoličkog društva „Ivan Antunović“

Redovita skupština Katoličkog društva „Ivan Antunović“ održana je 8. svibnja u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici. Na skupštini se okupio vrlo lijepi broj članova Društva. U prvom dijelu Skupština je raspravljala o Izvješću o radu Društva za 2018. godinu te Planu i programu za 2019., kao i Financijskom izvješću za prethodnu godinu, koji su na koncu jednoglasno usvojeni.

U svom izlaganju predsjednik **vlč. dr. Ivica Ivanković Radak** je naglasio kako je Društvo u 2018. godini realiziralo svoje redovite manifestacije. Osobitu zahvalnost izrazio je subotičkom biskupu **msgr. dr. Ivanu Pénzesu** na potpori kojom prati djelovanje Društva te svim članovima i suradnicima koji svojim radom doprinose realizaciji mnogih aktivnosti, a osobito drugim udrugama i institucijama s kojima Društvo surađuje u organizaciji različitih manifestacija.

Predsjednik je nastavio s iznošenjem ostvarenih aktivnosti koje se provode u okviru višegodišnjih projekata. Među njima je i Uređenje Bunjevačko-šokačke knjižnice „Ivan Kujundžić“ koje lijepo napreduje. Višegodišnji projekt Društva, u zajedništvu s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata, je i postavljanje spomen-biste svećeniku i

pjesniku **Aleksi Kokiću**, koje je stiglo do završne faze projekta ali se na dozvolu za njegovo postavljanje čeka već dvije godine. Drugi je veliki projekt postavljanje spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću**, čija je izrada brončanog odljeva pri kraju.

Predsjednik je iznio i planove glede nakladničke djelatnosti. Na koncu je istaknuo poteškoće oko sve zahtjevnijeg načina pravdanja natječajnih sredstava, što otežava rad i drugim udrugama kulture. Na kraju rada Skupštine, članovi Društva su u raspravi iznijeli svoja viđenja o daljnjem radu.

Dan mladih u Baču

Susret mladih Subotičke biskupije održan je 11. svibnja u Baču. Oko 110 mladih okupilo se iz Subotice, Žednika, Male Bosne, Tavankuta, Đurđina, Vajske, Selenče, Plavne i Bača na čelu sa župnicima, časnim sestrama, vjeroučiteljicama. Tema ovogodišnjeg susreta bila je „Krist živi“, preuzeta iz Papine pobudnice mladima. Program je započeo svetom misom koju je predslavio **vlč. Nebojša Stipić** u zajedništvu sa drugim svećenicima, a pjevanjem ju je animirao VIS „Ritam vjere“. Nakon mise uslijedilo je predavanje **vlč. Nebojše Stipića** na temu susreta. Velečasni Nebojša posebno je potaknuo mlade da propituju i istražuju svoju vjeru koristeći sredstva modernog doba. Na temelju predavanja animatori su uz pomoć nazočnih svećenika, časnih sestara, vjeroučiteljica, vodili rad u grupama. Osim razgovora o predavanju, svaka od 12 grupa dobila je svog sveca (blaženika, slugu Božjeg) čiji je život obradila. Mladi su se pobliže mogli upoznati sa životima Padra Pia, sv. Augustina, bl. Marije Petković, svete Majke Terezije, sv. Rite, sluge Božjeg Ante Gabrića, sv. Ivana Pavla II., sv. Franje, sv. Antuna, sv. Dominika i sv. Ivana Bosca. Svaka grupa imala je zadatak na plenumu prikazati život svog sveca te je tako osmišljeno 12 zanimljivih, kreativnih, inovativnih skečeva u kojima su sudjelovali svi sudionici grupe. Susret je, kako se održava u živopisnom Baču, uključivao i obilazak tvrđave te su u slobodno vrijeme mladi imali prilike igrati različite sportove, igre, razgovarati međusobno i s brojnim nazočnim svećenicima. Tijekom susreta održan je i foto natječaj za najbolju fotografiju. Mladi su se trebali fotografirati i napraviti originalnu fotografiju uz okvire koje su izradili animatori. Susret se završio „krunicom u hodu“ na gradskoj Kalvariji. Prizor stotine mladih kako hodaju i mole krunicu bio je jedan od upečatljivijih prizora ovoga hodočašća. Još nešto po čemu je ovaj susret bio poseban bio je angažman svećenika, časnih sestara i vjeroučiteljica u radu u grupama čemu su olakšali rad animatorima koji broje mnoge mlade i nove snage. Ovim putem, mladi zahvaljuju **vlč. Draženu Duliću**, povjereniku za mlade, na organizaciji susreta, **vlč. Josipu Štefkoviću**, bačkom

župniku, na gostoprimstvu, vlč. Nebojši Stipiću na predvođenju svete mise i predavanju, kao i svim ostalim svećenicima, **s. M. Barbari Bagudić** i vjeroučiteljima koji su doveli svoje mlade i bili uz njih. Bili su živa slika i primjer poruke „Krist živi“, a kroz primjer, prisutnost i razgovor najdjelotvornije se dopire do mladih.

Proglašenje grkokatoličke eparhije sv. Nikole u Ruskom Krsturu i ustoličenje vladike Đure Džudžara

Svečanom arhijerejskom liturgijom u katedrali sv. Nikole i ustoličenjem prvog eparha (biskupa) **mons. Đure Džudžara**, službeno je u nedjelju 19. svibnja započeo život novoproglašene eparhije (biskupije) sv. Nikole u Ruskom Krsturu koja okuplja grkokatolike Rusine, Ukrajince i Rumunje u Republici Srbiji.

Liturgiju je predvodio vladika Đuro Džudžar. Na slavlju su sudjelovali prefekt Kongregacije za Istočne Crkve iz Rima kardinal **Leonardo Sandri**, apostolski nuncij u Srbiji nadbiskup **Luciano Suriani**, oko 20 vladika i biskupa bizantskog i rimskog obreda iz Srbije, Hrvatske, Mađarske, Slovačke, Ukrajine, Rumunjske, Bjelorusije, Sjeverne Makedonije, Grčke i Kanade te više od 50 svećenika obaju obreda iz više europskih zemalja. Nazočni su bili i brojni redovnici i redovnice raznih redova i obaju katoličkih obreda sa svojim predstojnicima, zatim predstavnici Srpske pravoslavne Crkve, državnih, općinskih i mjesnih vlasti, javnog i kulturnog života Rusina te vjernici iz svih parohija novoproglašene eparhije.

Nakon čitanja papinskih bula o uzdignuću Apostolskog egzarhata na razinu eparhije te bule o imenovanju njezina prvog eparha, dosadašnjega egzarha vladike Džudžara, objavljene 6. prosinca 2018. godine, kardinal Sandri svečano je ustoličio novoga vladiku na njegovu biskupsku stolicu u katedrali. Novi vladika Džudžar je nakon toga, kao prvi svoj službeni čin udijelio sedmorici eparhijskih svećenika čast križonosca (protojereja stavrofora) i podijelio im zlatne naprsne križeve. Kardinal Sandri je održao prigodnu homiliju te izrazio radost i prenio čestitke svetoga oca Franje zbog uspostave eparhije.

Pjevanje su predvodila dva zbora, gosti – Katedralni zbor Teodora Romže iz Užgoroda s dirigentom **o. Svjatoslavom Zadorožnim** i domaći katedralni zbor sv. oca Nikole pod rukovodstvom **Lidije Pašo**.

Liturgiju je izravno prenosio drugi program Radio-televizije Vojvodine.

Prethodnoga dana, u subotu 18. svibnja, održana je u grkokatoličkoj župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Novom Sadu Večernja i svečana akademija u povodu ovog povijesnog događaja.

Gerardovo 2019.

Sveta misa i molitva na grobu oca Gerarda U karmelićanskoj crkvi u Somboru, 24. lipnja svečano je obilježena 63. obljetnica smrti sluge Božjega **o. Gerarda Tome Stantića**. Svečano misno slavlje predslavio je tom prigodom subotički biskup **Ivan Pénzes**, uz koncelebraciju dvadesetak svećenika u nazočnosti generalnog postulatora karmelskog reda iz Rima **o. Romana Gambalunga** i provincijala hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa, **o. Srečka Rimca**, a prigodnu propovijed održao je kapelan iz Novog Sada, **vlč. Danijel Katačić**.

Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“ iz Subotice. Djeca, kojih je među hodočasnicima ove godine bilo mnogo, predmolila su molitvu vjernika, a prinijela su i euharistijske darove za misu. Na kraju mise, svim hodočasnicima, biskupu i svećenicima zahvalio je **o. Mato Miloš**, te je predstavio novog vicepostulatora sluga Božjega oca Gerarda Tome Stantića, **o. Tihu Radana**.

Poslije mise biskup je kod groba o. Gerarda predmolio molitvu za njegovo proglašenje blaženim i svetim, a zatim su karmelićani za sve hodočasnike u dvorištu samostana priredili domjenak i druženje.

Za ovu svečanost Karmelićanski samostan u Somboru, Vicepostulatura sluga Božjega o. Gerarda Tome Stantića i Katehetski ured Subotičke biskupije raspisali su natječaj za djecu osnovnoškolske dobi koji je imao za cilj upoznati najmlađe sa životom i duhovnošću karmelićanina o. Gerarda te ih poticati da mu se mole za zagovor, kao i za njegovo proglašenje blaženim i svetim. Tema

ovogodišnjeg natječaja, koji se sedmu godinu zaredom objavljuje, glasila je: U čast o. Gerardu dramski prikaz nadahnut životom i mislima svete Male Terezije. Na natječaj je bilo prijavljeno 6 recitala i igrokaza, a djeca su došla iz Subotice, Đurđina, Bača, Selenče, Vajske, Odžaka i Sonte. Nakon svog nastupa, djeca su dobila prigodne darove.

Djeca u Dužijanci

XII. po redu manifestacija „Djeca u Dužijanci“ održana je 1. i 2. lipnja. Smotra dječjeg folklora bila je u subotu 1. lipnja u dvorani OŠ „Ištvan Sečenji“ u Subotici, a na programu su bile zabavno edukacijske igre na temu običaja Dužijance, nastupi dječjih folklornih skupina i predstavljanje ma-

log bandaša **Matije Matkovića** i male bandašice **Petre Ivković Ivandekić**. Sljedećeg dana, u nedjelju, sudionici su prisustvovati svetoj misi zahvalnici u katedrali svete Terezije Avilske.

Misa zahvalnica za kraj školske godine

Misa zahvalnica za završetak školske 2018./2019. godine održana je u subotičkoj katedrali u subotu 8. lipnja. Crkva je bila ispunjena učenicima, nastavnicima, profesorima i ravnateljima. Čula se pjesma dječjeg zbora „Zlatni klasovi“, a mudra poruka **mons. Stjepana Beretića** potaknula je djecu da razmišljaju kako radno provesti ljetne dane. Organizacijski odbor u suradnji s Ministarstvom i ove godine uspješno je okupio djecu iz većine subotičkih i prigradskih škola.

Posvećena nova crkva u Radanovcu

Nova crkva Svete Obitelji koja se nalazi u Mjesnoj zajednici Radanovac i koja je filijalna crkva župe BDM Kraljice svijeta na Paliću, posvećena je 7. srpnja. Obred posvete i misno slavlje predslavio je vrhbosanski nadbiskup, kardinal **mons. Vinko Puljić** zajedno sa subotičkim biskupom **mons. Ivanom Péntesom** i segedinsko-čanaadskim biskupom **mons. Lászlom Kiss-Rigóm**, uz asistenciju dvadesetak biskupijskih i redovničkih svećenika. Slavlju su nazočili mnogi mještani i gosti iz okolice kao i gosti iz Austrije sa župnikom iz Ulmerfelda, **vlč. Wislawom Kudličekom**.

Takmičenje risara

Takmičenja risara je održano 13. srpnja u Đurđinu. Domaćini su bili **Snežana i Gabrijel Kujundžić**. Sudjelovalo je 28 risarskih parova iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Mađarske, Vojvodine i, naravno, Subotice i okolice.

Pobjednici 52. po redu Takmičenja risara su **Ruža Juhas** iz Male Bosne i **Stipan Kujundžić** iz Subotice, a drugi su par **Suzana Matković** i **Petar Tikvicki**.

Dužijanca u Žedniku

Vjernici župe sv. Marka Evangelista u Žedniku, 7. srpnja svečanim euharistijskim slavljem zahvalili su Bogu na daru kruha. Nositelji ovogodišnje Dužijance bili su bandaš **Mario Kinčes** i bandašica **Marija Pandžić**, te mali bandaš **Nikola Šarčević** i mala bandašica **Bojana Kopunović Legetin**.

Pripreme za proslavu Dužijance započele su ručnim košenjem žita, gdje su u župnom dvorištu djeca i mladi danima čistili žito i isto pripremili za pletenje vijenaca koji su krasili karuce bandaškog para. Vijence su plele spretne ruke bandašići-

na brata **Davora** i bandašice Marije. Bandaš Mario angažirao se oko podjele narodnih nošnja. Krunu za ovogodišnju dužijancu isplela je župljanka **Ruža Davčik**, a perlice za sudionike u narodnim nošnjama **Đurđica Dulić**.

Svečano euharistijsko slavlje predslavio je ovogodišnji mladomisnik **vlč. Luka Poljak** u koncelebraciji s mjesnim župnikom **preč. Željkom Šipekom**, **mons. Andrijom Anišićem**, **vlč. Draženom Dulićem** i **vlč. Miroslavom Orčićem**. Na samom početku kraljice su otpjevale kraljičku pismu, nakon koje je župnik Željko blagoslovio žito. Nakon misnoga slavlja, u vjeronaučnoj dvorani upriličen je prijam za sve sudionike u narodnim nošnjama. U večernjim satima u Domu kulture priređen je kulturno-umjetnički program u organizaciji kulturnog odjela Mjesne zajednice, a nakon toga je uslijedilo Bandašicino kolo.

Dužijanca u Bajmaku

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku, 14. srpnja proslavljena je Dužijanca. Na ovaj način i Bajmačani su zahvalili Bogu za kruh svagdašnjji, ali i za četvrt stoljeća od kako je u Bajmaku održana prva Dužijanca.

Predvoditelji žetvenih svečanosti u Bajmaku bili su bandaš **Egon Nađ** i bandašica **Marijana Tumbas**, dok je mali bandaš bio **Danilo Jakovetić** i mala bandašica **Ariana Varga**. Misno slavlje predslavio je bajmački kapelan i mladomisnik, **vlč. Luka Poljak** uz koncelebraciju tamošnjeg župnika **vlč. Zsolta Bendea**.

Slavlju i zahvali prethodilo je i odricanje i rad. Dva tjedna prije Dužijance 30-ero djece i mladih okupilo se u domu obitelji **Petreš**, gdje se čistilo žito, pleli vijenci, kao i kruna od slame. Valja istaknuti kako je ova obitelj prije četvrt stoljeća dala i prvog bajmačkog bandaša. Danas teta **Marija Petreš** neumorno okuplja mlade i prenosi znanje pletenja vijenaca na mlade naraštaje. Svim ovim aktivnostima, ali i samoj proslavi pridonijela je i vjeroučiteljica **Mirela Varga**, koja je djecu okupljala i pripremala za slavlje. U večernjim satima, kako je već uobičajeno, u dvorištu župe održano je Bandašicino kolo.

Dužijanca u Lemešu

Centralni dio proslave Dužijance u Lemešu bila je sveta misa 14. srpnja u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije, koju je predslavio mjesni župnik **vlč. Antal Egedi**.

Čast da ove godine budu bandaš i bandašica imali su **Boris Dujmović** i **Marija Kovač**. Uz bandaša i bandašicu svake godine budu i mali bandaš i bandašica. Ovoga puta to su bili **Petar Pekan** i **Ivana Ivanković**. Najprije je bilo okupljanje u Domu kulture, zatim odlazak na misu u svečanoj povorci, predaja kruha od novog žita dužnosnicima mjesne zajednice te obilazak fija-kerom kuća banadaša i bandašice.

HBKUD „Lemeš“ iz Lemeša organiziralo je trodnevnu proslavu mjesne Dužijance, koja je započela 11. srpnja likovnom kolonijom na salašu Vujević-Ileš. Večer pred Dužijancu priređen je kulturno-umjetnički program „U avliji kod baće i nane“ u kome su sudjelovala društva iz Lemeša i Sombora.

Dužijanca u Tavankutu

Dužijanca u Tavankutu proslavljena je 14. srpnja, misnim slavljem koje je predslavio župnik crkve sv. Roka iz Subotice, a ujedno i predsjednik UBH „Dužijanca“, **Andrija Anišić** u koncelebraciji mjesnog župnika **Franje Ivankovića**.

Djeca i mladi članovi HKPD-a „Matija Gubec“ te gosti iz KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike u narodnim nošnjama okupili su se u crkvi zahvaliti skupa Bogu za novi kruh. Ovogodišnji predvoditeljski par bili su bandaš **Mladen Bogešić** i bandašica **Antonija Rudić**, te mali bandaš **Nikola Vajhand** i mala bandašica **Antonija Vujić**. Tema ovogodišnje krune je „Božja ljubav prema ljudima, međusobna ljubav, te ljubav prema Dužijanci i prema rodu i narodu“, u izradi **Jozefine Skenderović**. U večernjim satima Bandašicino kolo održano je u dvorištu župe.

Proslava Dužijance u Tavankutu ove je godine započela u subotu, 13. srpnja, na ljetnoj pozornici Etno salaša „Balažević“, programom Risarske večeri. U prvom dijelu programa nastupili su članovi folklornog odjela

HKPD-a „Matija Gubec“, a voditeljica odjela za kulturu pri Hrvatskoj matiči iseljenika **Snježana Jurišić** iz Zagreba prigodnim je riječima zatvorila ovogodišnji XXXIV. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame na kojem su sudjelovale dvadeset dvije slamarke. Rad na koloniji vodila je poznata slamarica Jozefina Skenderović.

Dužionica u Somboru

HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora organiziralo je 21. srpnja 85. Dužionicu. Bandaš i bandašica ovogodišnje Dužionice bili su **Tomislav Čeljuska** i **Nikoleta Malenić**.

Proslava Dužionice počela je okupljanjem sudionika u Hrvatskom domu. Ove godine, u svečanoj povorci sudjelovale su udruge iz Lemeša, Monoštora, Berega, Žednika. Svečana misa na kojoj je posvećen kruh od novog žita, slavljen je u crkvi Presvetoga Trojstva, a predslavio ju je **vlč. Ivica Ivanković Radak**. Posvećeni kruh od novog žita sudionici Dužionice predali su simbolično gradonačelnici Sombora **Dušanki Golubović**.

Proslava ovogodišnje Dužionice započela je izložbom u Gradskom muzeju u Somboru. Kroz stare fotografije, oruđa koja su se koristila u žetvi i tradicijsko radno ruho predstavljena je 85 godina duga povijest javne prosla-

ve Dužionice u Somboru. U suradnji s Katoličkim društvom „Ivan Antunović“ upriličena je i književna večer u Hrvatskom domu, a ove godine bila je u znaku 25. obljetnice Katoličkog lista *Zvonik*.

Dužijanica u Maloj Bosni

Svečanim ulaskom u crkvu i blagoslovom ovogodišnjeg žita, 28. srpnja započela je proslava Dužijance u župi Presvetoga Trojstva u Maloj Bosni.

Ovogodišnji predvoditelji žetvenih svečanosti, bandaš **Marinko Viđaković Dokman** i bandašica **Snežana Lulić**, prinijeli su na oltar kruh od ovogodišnjeg brašna kao i krunu Dužijance u Maloj Bosni. U tome su im pomogli mali bandaš **Matej Vujković Lamić** i dvije male bandašice **Dragana Jurić** i **Ivana Tikvicki**.

Euharistijsko slavlje predslavio je vlč. **Dražen Skenderović** uz braću svećenike, **mons. dr. Andriju Anišića** i domaćina vlč. **Dragana Muharema**.

Kruna ovogodišnje Dužijance u Maloj Bosni je slika od slame, koju je izradila slamarka **Kata Skenderović**, a tema je zahvala za 10 godina svećeništva tamošnjeg župnika vlč. Muharema. Na slici su simboli svećeničkog poziva: evanđelistar, štola, kalež, hostija te slova ADSUM koja na latinskom znače „Evo me“, a to su riječi koje svećenik izgovara kod svećeničkog ređenja. Također, na slici se nalaze i godine 2009./19. Koje predstavljaju deset godina svećeništva.

Dužijanica u Đurđinu

Euharistijskim slavljem 4. kolovoza, proslavljena je Dužijanica u Đurđinu. Ovogodišnji nositelji žetvene svečanosti bili su bandaš **Tomislav Stipić** i bandašica **Helena Štrbo**, dok su male bandašice bile **Sara Dulić** i **Ana Horvacki**.

Svetu misu u crkvi sv. Josipa Radnika predslavio je kapelan iz Novog Sada vlč. **Danijel Katačić**, uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. **Dražena Dulića**, vlč. **Miroslava Orčića**, vlč. **Luke Poljaka** te mons. **Andrije Anišića**.

Kruna ovogodišnje Dužijance u Đurđinu, koju su na oltar prinijeli bandaš i bandašica je u obliku srca, koje predstavlja zemlju i ljude. U središtu krune je Gospin znak i poziv da u našim

srcima trebamo imati mjesta za molitvu i Boga. Ovogodišnja kruna djelo je ruku slamarke **Marije Vidaković**. Navečer je održano Bandašicino kolo kome je prethodila nova manifestacija „Rič pod đermom“ Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Đurđin“.

Dužijanca u Mirgešu

Dužijanca u Mirgešu proslavljena je 4. kolovoza u mjesnom Domu kulture. Iako ovo mjesto još uvijek nema katoličku crkvu, svake godine Mirgešani se okupe kako bi zahvalili Bogu za kruh svagdašnji, za darove i plodove zemlje koju marljivo obrađuju.

Misno slavlje predslavio je mladomisnik, župni vikar u Bajmaku **vlač. Luka Poljak** u koncelebraciji s **mons. dr. Andrijom Anišićem**.

Dunja Juhas i **Relja Gazdek** bili su ovogodišnji mali bandaš i bandašica u Mirgešu, koji su imali ujedno i ulogu velikog bandaša i bandašice. Križ u ovome selu je mjesto okupljanja, a on se kao simbol vjere našao i na ovogodišnjoj kruni Dužijance – slici od slame koju je izradila slamarka **Marija Dulić**. Nakon mise uslijedio je scen-ski prikaz pogodbe risa, a potom i tradicionalno Bandašicino kolo.

Književna večer Katoličkog društva „Ivan Antunović“

U organizaciji Katoličkog društva „Ivan Antunović“, 8. kolovoza u svečanoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u Subotici održana je tradicionalna književna večer uoči središnje proslave Dužijance 2019., koju Katoličko društvo slavi i kao svoj dan.

Književna večer bila je posvećena 25. obljetnici djelovanja zbora Collegium Musicum Catholicum. Na početku večeri brojne posjetitelje poz-

dravio je **vlč. dr. Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Uslijedilo je izlaganje **mo Miroslava Stantića** o Đuri Arnoldu, priređivaču *Pismenika* iz 1819., tiskanog u Osijeku prije 200 godina, prve pjesmarice bačkih Hrvata. Potom je profesorica glazbe **Emina Tikvicki** govorila o povijesti zbora, utemeljenog 1994. godine u župi Isusova Uskrsnuća u Subotici. Zborom je u početku ravnala **s. Bernardica Đukić** iz Družbe sestara Naše Gospe, zatim **Nela Skenderović**, a danas zborom ravna Miroslav Stantić. Sastoji se iz komornog (omladinskog) mješovitog zbora i komornog sastava.

Tijekom večeri dodijeljene su i Nagrade „Ivan Antunović“ za iznimne zasluge u njegovanju i očuvanju kulture, povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te promicanju kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo. **Josip Dumendžić Meštar** dobitnik je nagrade koja se dodjeljuje pojedincu za zalaganje u ovim vrijednostima za koje se nagrada dodjeljuje. Pjesnik, zapisivač narodne i kulturne baštine šokačkih Hrvata iz Podunavlja. Vjerni dugogodišnji suradnik katoličkog lista *Zvonik* i *Subotička Danica*. Aktivni je vjernik župe sv. Ilije. Druga nagrada redovito se dodjeljuje jednoj hrvatskoj instituciji, udruzi ili neformalnoj zajedničkoj inicijativi. Duhovni projekt mladih na subotičkim župama – Oratorij – dobitnik je nagrade koja se dodjeljuje udruzi. Ova cijeli pokret inspiriran je don Boscom, koji sada okuplja stotinjak djece, uz veliki broj volontera a sve rade mladi ljudi, dok im odrasli tj. stariji pomažu u drugom planu. U ime Oratorija, nagradu je primila **Vedra-na Cvijin** sa suradnicima. Nagrada za brojnu obitelj pripala je obitelji **Ivana**

i **Marine Piuković** iz župe sv. Roka u Subotici. U obitelji raste četvero djece: **Marija, Ana, Pavao i Roko**. Dvije starije sestre Marija i Ana već su odrasle, studiraju ili rade, dok su Pavao i Roko u osnovnoj školi. Svi su pohađali vrtić i nastavu na hrvatskome jeziku, aktivni su u svojoj župi i na drugim područjima. Voditeljica književne večeri bila je **Lucija Ivanković Radaković**.

Dužijanica u Subotici

Tradicionalnu Večernju uoči Dužijance predvodio je 10. kolovoza 2019. u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. Na početku Večernje dragog gosta Dužijance 2019., zagrebačkoga pomoćnog biskupa **Ivana Šaška** pozdravio je domaćin, subotički biskup **Ivan Pénzes**. U propovijedi se mons. Beretić prisjetio prošlogodišnje Dužijance u Zagrebu, ali je također istaknuo da je srce Dužijance zahvala Bogu za pokošenu pšenicu, uslišane molitve, zlatna polja. Dok se pjevao Magnificat, bandaš i bandašica **Snežana Skenderović i Pavle Horvacki** prinijeli su na oltar ovogodišnju krunu Dužijance koju je i ove godine izradila slamarka **Jozefina Skenderović** iz Subotice. Kruna simbolizira rad i mar naših zemljoradnika kojim sebi i svojim obiteljima kao i mnogim drugima privređuju kruh svagdašnji. Ona simbolizira zahvalu Bogu za kišu „ranu i kasnu“ i na svim milostima, ali i želju bunjevačkih Hrvata da ostanu u savezu s njim, da ostanu vjerni njemu, svojoj Katoličkoj Crkvi i svom hrvatskom narodu – bunjevačkom rodu.

Nedjeljno slavlje Dužijance, 11. kolovoza, započelo je tradicionalnim ispraćajem bandaša i bandašica iz crkve sv. Roka u kojoj je godine 1911. proslavljena prva Dužijanac. **Mons. Anišić** pozdravio je gradskog bandaša i bandašicu te bandaše i bandašice iz Sombora, Lemeša, Žednika, Đurđina, Tavankuta, Male Bosne, Bajmaka i Mirgeša kao i malu bandašicu **Petru Ivković** i malog bandaša **Matiju Matkovića**. On je u zajedništvu sa župnim vikarom **Draženom Skenderovićem** blagoslovio i ispratio tu divnu „četu“ djece i mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Na misu zahvalnicu u katedralu iz te crkve pošle su i poznate „Kerske kraljice“ sa **s. Silvanom Milan** i **s. Jasnom Crnković** te pratioci bandaša i bandašice.

Misa zahvalnica 109. dužijance u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije počela je svečanim ulazom djece i mladih u narodnim nošnjama na čelu s bandašom i bandašicom te katedralnim župnikom koji ih je dočekao. Na misi, najvažnijem događaju u proslavi Dužijance, nazočni su bili i predstavnici političkog života na republičkoj, pokrajinskoj i lokalnim razinama, predstavnici diplomatskog zbora, kao i predstavnici kulturnih, obrazovnih i drugih društvenih ustanova. Prvi puta ove godine proslavi Dužijance nazočio je **Gordan Bakota**, veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu kao i **Tibor Navracsics**, član Europske komisije i povjerenik za kulturu, obrazovanje, sport i mladež pri Europskoj uniji u Bruxellesu koji je bio i osobni pokrovitelj ovogodišnje Dužijance.

Na početku se biskup Šaško prisjetio prošlogodišnje Dužijance u Zagrebu te je nazočnima prenio pozdrave i blagoslov kardinala **Josipa Bozanića**. Misa je počela blagoslovom klasova žita ovogodišnje žetve koji su kasnije podijeljeni svim sudionicima na misi. Na misi su Božju riječ čitali bandaš Pavle i bandašica Snežana. Molitve vjernika predmolili su mladi u narodnim nošnjama. Oni su na oltar prinijeli i euharistijske darove i plodove zemlje, a

bandaši i bandašice iz mjesta u kojima se također slavi Dužijanca pokazali su biskupu gostu simbole svojih ovogodišnjih dužijanci.

Krunu ovogodišnje Dužijance prinijeli su bandaš i bandašica, a starješine ovogodišnje Dužijance **prim. dr. Marko Sente** i **Lazar Cvijin**, prinijeli su somun kruha. Na misi je pjevao katedralni zbor pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

U propovijedi je biskup Šaško iskoristio priliku ohrabriti okupljeno mnoštvo za oduševljeno življenje vjere i kršćanskih vrijednosti kao i očuvanje kulturnih i tradicijskih naslijeđa. Misno slavlje završilo je pjevanjem zahvalnice „Tebe Boga hvalimo“.

Poslije mise krenula je svečana povorka na čelu koje je uz organizatore išao biskup Šaško s drugim uglednim gostima Dužijance 2019. Slijedili su konjanici, svečane zaprege te brojni stari, mladi i djeca i čitave obitelji u narodnim nošnjama. Ulicama grada Subotice prošli su i članovi pojedinih kulturno-umjetničkih društava, kako subotičkih tako i gostujućih. Vrhunac povorke činili su bandaši i bandašice iz svih mjesta u kojima se slavi Dužijanca, pratioci bandaša i bandašice te katedralni mali bandaš i bandašica i konačno bandaš i bandašica 109. dužijance, Pavle Horvacki i Snežana Skenderović. Oni su na svečanoj bini u prigodnoj slici s domaćinima „salaša“ **Dajanom i Davorom Šimićem**, dočarali kako je nekoć izgledala obiteljska

Dužijanca na bunjevačkim salašima. Bandaš je „obavijestio“ domaćina da je žetva gotova te mu je predao vijenac od pokošenog žita koji je isplela bandašica, a koji je on nosio na šeširu. Zatim je domaćica salaša pošćropila bandaša i bandašicu vodom i mekinjama da i iduće godine pšenica bude čista kao voda i da je bude puno kao mekinja. Zatim je bandašica gradonačelniku

Bogdanu Labanu predala kruh koji je bio blagoslovljen na misi zahvalnici. Gradonačelnik ga je primivši ga u ruke pokazao na sve četiri strane grada te održao prigodni govor. Brojnoj publici obratio se i osobni pokrovitelj 109. Dužijance Tibor Navraacsics, Član Europske komisije i povjerenik za kulturu, obrazovanje, sport i mladež pri Europskoj uniji u Bruxellesu koji je među ostalim rekao: „Sve ovo što sam danas vidio i doživio, taj zanos i tu ljepotu koja zrači na licima sudionika, ali i gledatelja, učvrstilo je moje uvjerenje kako je ovo manifestacija koja zaslužuje da se o njoj govori i piše ne samo na lokalnoj ili nacionalnoj razini, nego i u širim europskim okvirima, čemu ću i ja ću sa svoje strane nastojati pridonijeti.“

Slavlje 109. dužijance uključilo je i posjet grobu Blaška Rajića na koji su bandaš i bandašica položili vijenac od žita i cvijeća uz prigodnu molitvu koju je predvodio mons. Andrija Anišić dok je Božju riječ pročitao **Marinko Piuković**, direktor UBH „Dužijanac“ a poruku Blaška Rajića koju je on uputio svojim nećacima dok je bio u zatvoru, pročitao je **dr. Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“.

Slavlje Dužijance završilo je u večernjim satima na subotičkom glavnom gradskom trgu Bandašicinim kolom. U igru kola uhvatili su se brojni posjetitelji, a veselje je trajalo dugo u noć.

Festival marijanskih pučkih pjesama u Monoštoru

U župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru 13. srpnja održan je Festival marijanskih pučkih pjesama, a tema su bile korizmene marijanske pjesme. U programu su nastupili KUD „Široka Kula“ iz istoimenog mjesta

kod Gospića, članovi Muške vokalne skupine „Bečarine“ KUD-a „Tena“ iz Đakova, članovi KUD-a „Krešimir Šimić“ iz Podcrkavlja, MPS „Baje“ Ivanovac-Antunovac, KUD „Nova zora“ iz Donje Lomnice, KUD „Šokadija“ iz Strizivojne i ŽPS „Kraljice Bodroga“. Najzapaženiji bili su izvođači koji su nastupili na samom kraju festivala – dječja „Bodrogova“ skupina, koja je pobrala sve simpatije i sudionika i gledatelja. Marijnskom festivalu u Monoštoru nazočio je i zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika **Ivan Tepeš**.

Bunaričko proštenje

Proštenje u subotičkom marijnskom svetištu Bunarić proslavljeno je u subotu i nedjelju 24. i 25. kolovoza. U subotu navečer je bilo tradicionalno bdijenje koje je započelo pokorničkim bogoslužjem. Poticajne misli za ispit savjesti na hrvatskom jeziku okupljenim vjernicima je uputio **mons. Petar Palić**, hvarski biskup. Nakon prigode za osobnu ispovijed, uslijedila je procesija sa svijećama. Vrhunac bdijenja bilo je euharistijsko slavlje koje je, prema dugogodišnjoj tradiciji, predvodio subotički katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Na sam dan proštenja, u nedjelju, svečana sveta misa na hrvatskom jeziku započela je prijenosom Gospina lika iz kapelice na glavni oltar. Po tradiciji, Gospu su nosili subotički bandaš i bandašica, **Pavle Skenderović** i **Snežana Horvacki**. Misno slavlje je predvodio mons. Petar Palić, hvarski biskup koji je svoje srednjoškolsko obrazovanje stekao u subotičkom sjeme-

ništu „Paulinum“. U koncelebraciji je bio subotički biskup **mons. Ivan Pénzes**, svećenici Subotičke biskupije kao i rektor svetišta **vlč. Marinko Stantić**. Svečanosti slavlja doprinijeli su mladi u nošnji, koji su predvodili čitanja i molitve vjernika, te pjevači predvođeni kantorom **Mariom Bonićem**.

HosanaFest 2019.

„Rekla je da“ naziv je pobjedničke pjesme četrnaestog HosanaFesta, koju je izvela skupina „Sliryc 33“ iz Dugog Sela. S obzirom na to da su neki članovi bili spriječeni doći, pjesmu je izveo i na poseban način približio publici bogoslov **Višeslav Foretić**, koji ujedno potpisuje tekst, glazbu i obradu pjesme.

Osim spomenute nagrade, na Festivalu, koji je održan 22. rujna u Dvorani sportova u Subotici pod geslom „Na tragu vječnosti“, dodijeljene su i sljedeće nagrade: Nagrada za najbolji tekst pripala je **Mariji Perković** za pjesmu „Križ je most“ koju je izvela **Magdalena Kanja** iz Selenče. Obradu za ovu pjesmu potpisuje **Viktor Kesler**. Nagradu za najboljeg debitanta dobio je **Darijo Šehić** iz Novog Sada koji je ujedno i autor teksta i glazbe za pjesmu „Ja jesam“, dok obradu potpisuje **Igor Kiš**. Stručno povjerenstvo

biralo je pjesmu i izvođača, koji je ostavio najbolji cjelokupni dojam, a ova nagrada pripala je **Nikoleti Malenić** iz Sombora, koja je izvela pjesmu „Trebam te, Isuse“. Tekst i glazbu potpisuje već nagrađena Marija Perković, a obradu **Daniel Hosjak**.

Pred više od tisuću gledatelja nastupilo je 15 izvođača koji su došli iz Hrvatske (Zagreb, Županja, Rijeka, Đakovo, Dugo Selo), iz Bosne i Hercegovine (Posušje, Prozor-Rama) i Vojvodine (Subotica, Sombor, Vajska, Novi Sad i Selenča), te su tako, osim spomenutih, nastupili: skupina „Noa“, **Emilija Kovačev**, skupina „Frama“, **Hajnalka Buš**, skupima „Aeternum“, **Barbara Brezac Benigar**, **Mihajlo Parčetić**, **Kristina Crnković**, **Zdravko Marković**, skupina „Veritas“ i **Goran Totić** te **Vlado Kudić**. Ovogodišnji HosanaFest otvorila je prošlogodišnja pobjednica Kristina Crnković, a uz njen nastup su plesala djeca subotičkih župa. Samom početku prethodio je performans na temu *Divojačkog kola*, u koje su se okupile djevojke odjevene u bunjevačku narodnu nošnju noseći u ruci glavnu nagradu – statu u Festivala i manje replike statue koje su na kraju večeri dodijeljene izvođačima. Statuu, logo Festivala, osmislila je dizajnerica iz Subotice **Đurđica Orčić**, a kao i prethodnih godina izradio ju je vitrajist iz Sombora **Drago Ganić**. Nakon najtečajeljskog dijela programa slijedila je zanimljiva melodrama *Isusov život* koju su pripremili djeca i mladi iz župe sv. Antuna Padovanskog iz Čantavira uz svog župnika **vlč. Róberta Ucaija**.

Zlatna harfa

Trideset treća smotra dječjih crkvenih zborova Subotičke biskupije – Zlatna harfa – ove je godine održana 12. listopada u Beregu u crkvi sv. Mihaela arkandela. Povod održavanja Zlatne harfe u Beregu jest što mjesto obilježava 700 godina od prvog spomena. Susretu se odazvalo jedanaest zborova s područja Subotičke biskupije i to iz Subotice, Žednika, Đurđina, Male Bosne, Tavankuta, Bajmaka, Sonte, Bača, Plavne, Vajske i Bođana. Susret je počeo svetom misom koju je predslavio ovogodišnji mladomisnik, domaći sin i novosadski kapelan **vlč. Daniel Katačić** u suslavlju sa zborom svećenika koji su došli podržati svoje male župljane. Misno slavlje glazbeno je pratio kantor iz subotičke katedrale **mo Miroslav Stantić**. Nakon blagoslova, započeo je službeni program ovogodišnje Zlatne harfe. Na početku programa **vlč. Luka Poljak** pročitao je pismo subotičkog biskupa **mons. Ivana Pénzesa**. Prije početka nastupa, u ime bereškog župnika, pozdravne riječi uputio je i vlč. Daniel Katačić. Na ovogodišnjoj Zlatnoj harfi sudionici su pjevali pjesme o zaštitnicima svojih župa. Zlatnu harfu otvorio je zbor Dječjeg vrtića „Marija Petković – Sunčica“ i „Biser“ iz Subotice, a potom su se nizali nastupi zborova iz župe sv. Josipa Radnika iz Đurđina, sv. Pavla iz Bača i sv. Jakova iz Plavne, sv. Petra i Pavla iz Bajmaka, sv. Marka evanđelista iz Žednika, Presvetog Trojstva iz Selenče, Presvetog Trojstva iz Male Bosne, Uskrsnuća Isusova iz Subotice, sv. Jurja iz Vajske i sv. Ilije iz Bođana, sv. Roka iz Subotice te župe sv. Terezije Avilske iz Subotice.

Nakon održanih nastupa, član Katoličkog društva „Ivan Antunović“, vlč. Luka Poljak, uručio je zahvalnice svima koji su sudjelovali i onima koji su se odazvali tom događaju. Svoju zahvalnicu organizatori su uputili i Subotičkoj biskupiji, Katoličkom društvu „Ivan Antunović“ i Vijeću franjevačkih zajednica. Ovogodišnju smotru prenosila je hrvatska redakcija Radio Marije Srbije. Osobita zahvala organizatora ide Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu „Silvije Strahimir Kranjčević“ koje je pripremilo objed za sve sudionike Zlatne harfe.

Holywin

U HKC „Bunjevačko kolo“ u Subotici 31. listopada, uoči svetkovine Svih svetih, održan je sedmi po redu Holywin ili „Noć svetaca“. Ove je godine bila posvećena bl. Mariji Petković, utemeljiteljici Družbe Kćeri Milosrđa koja iduće godine slavi stotu obljetnicu osnutka. U programu večeri sudjelovala su djeca iz subotičkog vrtića „Blažena Marija Petković“, vjeroučenici župe sv. Roka u Subotici te djeca iz Blata, rodnog mjesta bl. Marije Petković.

Djeca iz vrtića Bl. Marija Petković zajedno s djecom iz Blata otpjevala su na početku pjesmu „Marija dijete u Blatu se rodi“. **S. M. Jasna Crnković** je uz fotoprezentaciju prikazala povijest djelovanja i širenja Družbe Kćeri Milosrđa i uključivanje vjernika laika u djelovanje i karizmu Družbe Kćeri Milosrđa. Posebno je predstavila najnoviju inicijativu Družbe u kojoj će nositelji biti vjernici laici. Nova udruga zvat će se „Poslanici milosrđa“, a smisao joj je da vjernici, prijatelji Družbe Kćeri Milosrđa, slijedeći karizmu i primjer Bl. Marije Petković i sami u svijetu djeluju duhovnim i tjelesnim milosrdem. Slijedila je šaljiva igra „Marija Petković u Subotici i magarac Ranko“, koju je izvelo troje djece iz hrvatskih odjela. Vrhunac večeri bio je nastup djece iz Blata. Djeca su, pod ravnanjem svoje katehistice, **s. Julijane Beretić** i uz pomoć svojih učiteljica i roditelja, oduševila brojnu publiku lutkarskom predstavom „Stopama ljubavi“ koja govori o životnom putu bl. Marije Petković i osnivanju Družbe Kćeri Milosrđa. Animatori subotičkog Oratorija svim sudionicima večeri pripremili su i podijelili pisane poruke s mislima bl. Marije Petković. Voditeljica večeri bila je **Katarina Ivanković Radaković**.

Jubilej 25 godina *Zvonika*

U nedjelju, 17. studenog, proslavljena je 25. obljetnica izlaženja Katoličkog lista *Zvonik*, svetom misom u župi sv. Roka u Subotici koju je predstavio subotički biskup **mons. Ivan Pénzes**, a propovijedao glavni urednik *Zvonika*, **vlč. Vinko Cvijin**. Potom je u Velikoj vijećnici Gradske kuće održana svečana akademija.

Svečanoj akademiji nazočili su bivši urednici, članovi uredništva, vjerni dopisnici, suradnici i čitatelji Katoličkog lista *Zvonik* te brojni gosti: u ime Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici **Mihael Tomšić**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** sa suradnicima, ravnatelj NIU „Hrvatska riječ“ **Ivan Ušumović** i dr. Nakon uvodnih riječi, na akademiji su pročitani pozdravi onih koji nisu mogli nazočiti proslavi: predsjednika Hrvatske biskupske konferencije i nadbiskupa zadarskog **mons. Želimira Puljića**, ravnatelja Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama Vlade Republike Srbije **dr. Milete Radojevića**, državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonka Milasa**. Pozdrave i čestitke pročitala je dugogodišnja dopisnica lista **Nevena Mlinko**.

O nastanku *Zvonika* govorio je **mons. dr. Andrija Anišić**, kome je povjerena prva dužnost glavnog i odgovornog urednika. **Marko Tucakov**, jedan od dopisnika *Zvonika* govorio je na temu „Kome, kako i gdje su zvonila zvona ‘Zvonika’“. Proslavi jubileja nazočio je **Siniša Kovačić**, glavni urednik Hrvatske katoličke mreže koja djeluje u Zagrebu od 2018. godine. On je govorio na temu „Potencijali katoličkih medija – Hrvatska katolička mreža“. Pred sam kraj proslave jubileja nazočnima se obratio glavni i odgovorni urednik *Zvonika* vlč. Vinko Cvijin a potom i podijelio zahvalnice onima koji su pomogli u stvaranju *Zvonika* iz broja u broj tijekom 25 godina. To su sljedeće institucije: Hrvatska biskupska konferencija, Uprava za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama, Subotička biskupija. Zatim mediji: Radio Marija Srbije, NIU „Hrvatska riječ“, Hrvatska katolička mreža, a onda i nekadašnjim glavnim i odgovornim urednicima: mons. dr. Andriji Anišiću, **mr.**

Mirku Štefkoviću, vlč. Draganu Muharemu i vlč. Siniši Tumbasu Loketiću te vjernicima laicima: mr. Ervinu Čelikoviću, prof. Katarini Čeliković i Željki Zelić Nedeljković.

Program proslave jubileja uzveličao je Zbor „Collegium musicum catholicum“ skladbama Subotičanina **Albe Vidakovića**, a program je vodio **Dario Marton**. Cijelu proslavu jubileja mogli su pratiti u izravnom prijenosu i slušatelji Radio Marije.

RAZUMNO-NERAZUMNO

Uzdiše duša
dok se pluća pune duhanskim dimom...
Oči tužno probijaju jutarnju maglu izmiješanu dimom,
a na stolu stoji poluprazna flaša.
Plutalo se teško valima života koji nije uvijek baš
naklonjen bio
više je trnja neg nekih ljepota.

Razumno il ne razumno,
dok u sijedoj glavi igra zadnja rola životnoga filma
dok drhtava ruka sipa zadnje piće,
da l' još ima nešto za žaliti vrijedno...
Možda njiva, polje s kristalima rose,
možda vranac što juri i diže prašinu...

Prsti nježno gase petrolejku staru
što još uvijek sjeća na dio života.
Stari genije je sigurno u pravu,
sve je relativno,
svi ćemo se jednom preselit u vječnost...
Netko svojom, netko voljom Božjom...

Branko Ivković

SINE MOJ KAŽI IM

Sine moj u tuđini,
kaži
svom ditetu
da tamo daleko
di je bilo Panonsko more
koreni su tvoji.
Kaži
da tamo leže
svi tvoji koji su te na rukama
nosili,
na kolinima cupkali.
Kaži,
sine moj,
da se ne zaboravi
ditiñstvo u moru žita
plodnog klasja
zlatnog ko dukati.
Kaži im
prva sićanja
prve korake
prve ljubavi
da se ne zaborave.

Kaži im
da postoji komad zemlje
daleko
na koji možeš slobodno stati
možeš svojom zvati
u ime starih ratnika
s pravom vlasnika
i srcem punim ponosa.
Kaži im,
nemaš čega da se stidiš.
Tvoji su preci za nju
krvav znoj lili
za to malo parče što se tvojim
zove.
Kaži
s ponosom:
To je moja grudva zemlje,
ja sam rođen na njoj,
tu sam samo svoj.

Lucia Knezy

MILUJEM

Milujem u pramenu
prohujala vrimena.
Osluškujem u otkucajima
nabreklih plavih žila
tajne davno skrivene.

Pretražujem po paučini
papratih mekanih oblaka.
Rasplićem upletene istine
u odsjaju sunčeve zlatnine.

Dodirujem bojažljivo i nježno.
Skupljam po razbacanom modrilu
po srebrnini zvizda visoki.
Snove, istinu, ljubav zalutalu.
Zavirujem ispod zraka
stidljiva miseca tek razbuđena.

Želim samo da prigrlim
pomilujem nedohvaćene
širom rasute uspomene.

Kata Kovač

DERMA

Stara derma pustoga bunara
još se sića drvenih alova,
ladne vode i žedni svinjara.

Soja škripi,
a vitrovi ladni,
misečina pripovitke čuva.

Slomljen kabo,
gvozdeno povrislo,
tužna pisma uspomene klapi.

Drven rovaš o truli dasaka.
Tužni dani,
ko duboka raka.

Na dračovoj grani
jedan vrebac stari
piva pismu
već zaboravljenu.

Vrime nosi
derme i salaše.
Pisme naše
odnela je voda,
a svinjari
postali gospoda.

Ivan Tumbas

SADRŽAJ

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podatci za 2020. godinu	28
Kakvo će vrijeme biti u 2020. godini	28
Vrijeme po mjesecima	28
Zapovijedani blagdani	29
Obvezatni post i nemrs	29
Katolička Crkva u svijetu	30
Katolička Crkva u Hrvatskoj	31
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	32
Crkva u Crnoj Gori	32
Crkva u Srbiji	32
Biskupi Hrvati izvan domovine	33
Značajniji datumi u Subotičkoj biskupiji	34
Katoličke novine i časopisi (izbor)	35

Josip Štefković: Dragi štioče (Riječ urednika)	37

PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU

Andrija Anišić (priređio): Kršteni i poslani: Kristova Crkva u misiji u svijetu	39
(*) Josipa Dević: Nebo za rič	44

DUHOVNOST

Mato Miloš: Sv. Elizabeta od Presvetog Trojstva	45
(*) Milica Kopilović: Gospo draga moja mati	52
Daniel Katačić: Definicija molitve kod sv. Terezije Avilske	53
Nataša M. Firanj: Gospodin daje snagu	56
(*) Pavka Domić: Sata dva	57
Nataša M. Firanj: Oprostila sam	58
(*) Katica Milosavljević: Novo vino	59

Iva Zelić: Proštenje na Šišťaku	60
(*) Ivan Andrašić: Kruv naš svagdanji	61
Zlatko Žuvela: Sudac jedincati	62
(*) Katica Bačić: Sudac pravi	64

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

Mato Miloš: Paziti na Isusa	65
(*) Verica Dulić: Ocu Gerardu	70

NARODNO BLAGO

Ivan Evetović: Adventske misli	71
(*) Agata Rižanji: Prelja	73
(*) Željka Zelić Nedeljković: Bili atari	74

ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA

Josip Dumendžić Meštar: Za fraklić rakije dvi ljubence	75
Josip Dumendžić Meštar: Sokol zaboravijo očale	77
Lajčo Perušić: Bunarić – mjesto praštanja	79
Alojzije Firanj: Tuna i doktor	83
Alojzije Firanj: Ustupanje mista	84
Alojzije Firanj: Vojvođanski Hrvati u 21. viku	85

KULTURA

Davor Bašić Palković: Knjiška produkcija Hrvata u Srbiji 2018. – 2019.	87

MALA DANICA (uredila Katarina Čeliković)

Zemlja je naša i Božja kuća	98
Sveti Franjo – zaštitnik okoliša	99
Sv. Franjo Asiški: Pjesma stvorova	100
Iskra Jirsak: Zemlja ne pripada čovjeku, čovjek pripada Zemlji	102
Longleat labirint – Najduži labirint na svijetu	104
Sv. Franjo Asiški mirotvorac	105
Molitva sv. Franje Asiškog za mir	105
Sv. Franjo pripitomljuje vuka	106
Kako djeca i mladi mogu sudjelovati u očuvanju prirodnih resursa ...	107

Čuvari tradicije	110
Zadaća za bistrooke	112

MLADI SUBOTIČKE BISKUPIJE (uredila Larisa Skenderović)

Jelena Pinter: Donijeti boje u tuđe misli	114
Tatjana Pelhe (priredila): Edukator ID vikend u Subotici	116
Korizmena duhovna obnova.....	119
Objavljen logo Susreta hrvatske katoličke mladeži u Zagrebu 2020. godine.....	120
Molitva svetom Križu.....	122
Prva društvena mreža mladih katolika – Mrežalica	123
109. zahvala Bogu /razgovarala Larisa Skenderović/	124
Nemoj biti čaša, postani jezero.	126
Slaganje puzzle.....	127
Deset načela pape Ivana XXIII. za svaki dan.....	128

OBITELJ (uredili Vesna i Ladislav Huska)

Obitelj Marine i Ivana Piukovića – Paleta boja ljubavi.....	129
Vesna Huska: Kad obitelj JEST Crkva u malom – liturgijska godina u obitelji.....	135
A. Katanec: Ideje za izradu kućnog oltara.....	145
(*) Ljubica Gurinović: Hrabrost.....	146
Vesna Gatara: Osnovana Udruga „Želim živjeti“	147
(*) Katarina Čeliković: Katakombe.....	148

DA IH NE ZABORAVIMO

Antun Vujević: Gaja Alaga.....	149
Nevenka Fabian Vidaković i Tibor Littvay: Akademik Mirko Vidaković.....	151
Marko Tucakov: 70. obljetnica zatvorske kazne Josipa Radičeva	156
(*) Ljiljana Bačlija: Nemojte.....	157
(*) Marica Mikrut: Glasna tišina	158

POVIJESNI KUTAK

Dražen Skenderović: Pučka pobožnost kroz štovanje svetaca kod bačkih Bunjevaca	159

(*) Katarina Firanj: Prid starim križom.....	170
Stjepan Beretić: Život i rad Paje Kujundžića (1859. – 1915.).....	171
(*) Silvester Bašić: Sjećanje.....	176
Marko Tucakov: Sedam stoljeća Berega	177
(*) Tomislav Žigmanov: Na svr godine.....	188
Josip Dumendžić Meštar: Novoprikupljene crtice iz prošlosti Bođana	189
(*) Kata Skenderović: Zagrlj me, Kriste	192

OBLJETNICE

Ivan Armanda: Družba sestara Naše Gospe – ususret 90. obljetnici.....	193
(*) Franjo Ivanković: Misterij ljubavi.....	201
Jasna Crnković: Otvorena jubilara 100. godina	
Družbe Kćeri Milosrđa.....	202
25 godina misništva vlč. Antala Egedija /priredio Mirko Štefković/	206
S. Ancila Vujković Lamić – 50 godina zavjeta	206

DUHOVNA ZVANJA

Mladomisnici	207
Đakoni	210

NAŠI POKOJNICI

Imre Sóti	211
Imre Ehmann	211
Andrija Kopilović.....	212
Božena Marija Milodanović	213
(*) Božana Vidaković: Pismo	214

KRONIKA

Josip Štefković (priredio): Od Danice do Danice.....	215
(*) Branko Ivković: Razumno-nerazumno.....	247
(*) Licia Knezy: Sine moj kaži im	248
(*) Kata Kovač: Milujem	249
(*) Ivan Tumbas: Đerma	250

Sadržaj	251

Znak (*) označava pjesme

Nakladu *Subotičke Danice* za 2020. godinu su pomogli:

Ministarstvo pravde RS – Uprava za suradnju s crkvama
i vjerskim zajednicama

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose
s vjerskim zajednicama

Grad Subotica

